

HISTOIRE DE LA FRANCE

[Faint, illegible circular stamps]

STAATS-GYMNASIUM RIED
1890
LEHRER-BIBLIOTHEK

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

XENOPHONTIS
EXPEDITIO CYRI.

RECENSUIT ET PRAEFATUS EST
LUDOVICUS DINDORFIUS.

EDITIO QUARTA EMENDATIO.

Philipp. Vici

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.
MDCCLXXIX.

PRAEFATIO.

Codicum Anabasis quum ea sit conditio ut si uno tantum aut altero eorum esset conservata, omnia verba scriptoris restituendi irritus saepe foret conatus, ipsique meliores non minorem in multis quam deteriores librariorum prodant incuriam correctorumque licentiam, quartum mihi repetenti hanc editionem longiusque quam antea progresso in coarguendis efficiendisque librariorum et correctorum commentis et additamentis, non omnia haec singulatim persequi, sed quaedam tantum vitiorum genera, de quibus hac praefatione dicerem, seligere placuit.

Primum igitur quum satis certum sit Xenophontem non magis quam alium quenquam illius aut antiquioris aetatis scriptorem ampliora scripta sua ita in libros divisisse ut iam Athenaeus divisa norat et Anabasin divisam diserte memorat Diogenes Laertius in Vita Xenophontis s. 13: *Συνέγραψε δὲ βιβλία πρὸς τὰ τετραράκοντα, ἄλλων ἄλλως διακοσμήτων, τὴν τε Ἀναβάσιν, ἧς κατὰ βιβλίον μὲν ἐποίησε προοίμιον, ὅλης δὲ οὗ, κ. τ. λ.*, qua de re docta exstat disputatio Georgii Cornwallis Lewis in Musei Classici vol. 2, p. 1—44, mirum est quod initio librorum Anabasis qui nunc sunt secundi, tertii, quarti, quinti, septimi, eiusmodi conspiciuntur narrationis prioris repetitiones quae non tantum prorsus sunt supervacuae in opere non diviso in libros, sed etiam ita molestae et importunae ut libro qui nunc est primus his verbis finito: *Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο*, nemo non malit continuo sequi quae sunt 2, 1, 2: *Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματούμενα ὅ,τι χεῖρ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοντο*, quam inter utraque haec interponi: *Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρος τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀγαξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπαράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κύρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἴόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κύρον ζῆν*

ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδήλωται. Tertio enim libro quod praepositur: Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου οἱ Ἕλληνες ἐπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπίονταν τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρει ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται, quum non incommode interponatur post narrationem de caede ducum, rursus quarti initium: Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται, adeo quidem arte cohaeret cum sequentibus: Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, ἀποδοῦς δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδοῦχεια ὄρη ἀπότομα ὑπερῷ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὄρειαν πορευτέον εἶναι. ἤκονον γὰρ τῶν ἀλλοκομένων οὐκ εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδοῦχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλονται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλονται, περιάσονται, καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλθέτω οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον, τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδοῦχος ἐμβολὴν ὡς ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν περιώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα, ut haec ipsa non sint coitura cum fine libri tertii: Καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι καὶ ἐπεσθαι ἡνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ, si de medio tollatur quarti exordium: sed ea ipsa verba ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο — καταλαβεῖν τὰ ἄκρα diu est quum suspecta: ceteri librorum trium optimorum haec omnia omittentium ab reliquis dissensus. Itaque qui omnia illa exordia secundi, tertii, quarti, quinti, septimique libri non Xenophontis esse iudicavit, sed lectoris annotantis quid ante quemque librum narratum esset, Bisschopius Annotat. crit. ad Xenophontis Anabasin p. 18, longius etiam progredi debet eiciendis p. 46, 47, non vocabulis quibusdam ex illis quae dixi verbis, sed omnibus delendis, etiam per se satis inanibus nihilque habentibus quod non ex praecedentis libri fine facile a quovis potuerit componi. Fuisse autem qui talia, ubi opus esse crederent, de suo adderent, testatur codicum meliorum omnium auctoritate in marginem a me relegatum additamentum, quod capiti tertio libri sexti, qui omni eiusmodi caret exordio, qualia ceteri inde ab secundo habent, erat praepositum: Ὅν μὲν σὺν τρόπῳ ἢ τε Χειρισόφῳ ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στρατεῖμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται, etiam vocabuli ἐπάνω usu Polybiano potius quam Xenophonteo grammaticum arguens. Ipsa autem exordia illa etsi formulam habent eui non dissimilis est in Cyropaedia 4, 5, 26:

πρὸς Πέρσας λέγειν ἂ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται 8, 1, 7: Ὡς ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται Κύρος καταστησάμενος, et convenient quodammodo cum Hist. Gr. 3, 1, 2: Ὡς μὲν σὺν Κύρῳ στρατεῖν τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένης τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται, tamen haec non magis quam testimonium Diogenis prooemia Anabasis vindicant Xenophonti. Quem utrum credibilis sit omnia illa addidisse quae adeo non cohaerent cum proximis ut non modo sublata non desiderentur, sed etiam moleste illa interpellent multoque mellus absint, an grammaticum, postquam Anabasis in libros esset divisa, interposuisse potius quam illis usum esse ad libros ab his inchoandos, quivis ipse poterit iudicare.

Eadem fere est ratio moleste interpositae computationis Itineris 2, 2, 8: Ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ ἦν ἡλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας (hoc delet Bisschopius p. 21, Xenophontis haec putans) μέχρι τῆς μάχης σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἑνεήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πενήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι: ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι. Quam non solum omissum a prima manu in antiquissimo Parisino C. de suspectam reddit, sed multo magis quae praecedunt: Καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο οὐκ ἐλόμενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἀρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἀπειροὶ ἦσαν, et sequuntur: Ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλοκύβητος — ἠτόμόλησε πρὸς βασιλέα. Quae adeo moleste computatione illa interpellantur, ut apte coeunt, si tollitur, ut altera 5, 5, 4: Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέκευσε ἡ στρατιὰ. πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. χρόνον πλῆθος ὀκτὼ μῆνες, ipsa quoque ita interposita inter ἐντεῦθεν — ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σικωπέων ἀποικον, ὅντας δ' ἐν τῇ Τιβαρηωνῶν χώρα, et ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετρακόντα πέντε, ut non minus commode omnia cohaerent sublata una cum miro loquendi genere πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ, quod invertendum putes, ut in tertia et postrema computatione 7, 8, 26: Ἀριθμὸς (δὲ, quod omittere in priori dixi C. pr., hic addit unus Vatleanus) συμπόσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε — χρόνον πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως εἶς, ubi idem τῆς ὁδοῦ post utrumque καταβάσεως additum vidi in codice, Nihilominus hae computationes, quarum postremam coarguit etiam forma novitia δεκαπέντε, iam antiquitas exstiterunt in libris Xenophontis, quam non solum Georgius Syncellus

p. 255, C, ubi dicit: Πολέμου συστάτος ὑπὲρ τὸν Τίγριν ποταμὸν σταδίοις τε κατὰ τὸν Ξενοφῶντα πίπτει μὲν τρωθεὶς ὁ Κύρος, respiciat verba ex 2, 2, 6 citata, sed etiam Agathias Hist. 2, 21, p. 52, B: Ἔστι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡροδότῳ δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια, parasangarum cum stadiis comparationem ex his ipsis computationibus petterit.

Non dubitavi vero praeter satraparum in fine catalogum eicere verba 1, 7, 15 interposita in libris: Ἐνθα δὴ εἰσιν αἱ διαφορῆς, ἀπὸ τοῦ Τίγριτος ποταμοῦ δέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὐρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ λαχρῶς, καὶ πλοῖα πλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγογὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἐπεισιν. Quae quibus erroribus inscitiam prodant eius qui scripsit exposuerunt qui geographiam Anabasis explicarunt, sed Xenophontis non esse vidit Bocagius *Mélanges de géographie* p. 55, cuius iudicium quodammodo confirmat omissum a C. pr. δὴ εἰσιν, ut in eodem omissum δὲ in computatione notavi paullo ante.

Est autem adeo non mirum si hulusmodi additamentis aucta est Xenophontis Anabasis, ut magis foret mirandum si sola effugisset communem librorum multum lectionum sortem, ut interpretum lectorumque otiosorum commentis primam iuxta aut inter versus oppleretur, deinde talia ab librariorum bona fide in ordinem reciperentur. Et quum in aliorum quorumvis scriptorum libris plurima et ampla saepe additamenta adeo sint callide interposita ut effugerint etiam intentos ad investiganda, satis videbitur credible librum iam antiquitus magnopere celebratum non immunem tali labe ad eam pervenisse aetatem qua libri hodie supersites aut ex quibus illi sunt ducti exararentur. Quorum indico quum multa sint sublata quae partim per se nimis sunt inepta quam ut quenquam possint fallere, praeter haec alia eiusdem generis latere non inlata est suspicio, ubi neque oratio neque sententia satis aptae aut dignae videntur scriptore.

Manifestum paulloque amplius tale est additamentum, quod a multis ante me reiectum ego demum eicere non dubitavi, 1, 8, 6: Λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλὰς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. Quod non solum prorsus intempestive interponitur, sed etiam ipso illo ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν recte Cobeto Mnemos. vol. 6, p. 322 visum est coargui tanquam scholion pariter atque simile 1, 8, 18: Λέγονται δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδούνησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις. Idem p. 305 recte animadvertit, quod ego a Wolfio et Wyttenbachio notatum nunc ut olim seclusi 1, 1, 7 post: Ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευόμενος, additum ἀποστήναι πρὸς Κύρον, vix quenquam eorum qui haec et similia tuentur ipsum fuisse additurum, quippe adeo languidum et supervacuum, ut mirum sit vel

scholiastam de eo quenquam duxisse admonendum: etsi constructio non minus est bona quam, ut hoc utar, apud Herodotum 5, 2: Ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

Est enim in talibus non satis loquendi genus excusari quodammodo posse, sed illud potius quaerendum quid loco cuique conveniat scriptoremque deceat et scripsisse credibile sit. Veluti similes huic epexegetes Anab. 7, 2, 4: Ἀναξίβιος δ' ἔχει ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στρατεύμα· τούτων γὰρ γιγνομένων φέτο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζῳ, ubi minus boni ἔχειον ἀκούων· et Hist. Gr. 5, 1, 2: Ἀκούσας ταῦτα περὶ τοῦ ἐπιτελισμοῦ, nemo praestet scriptoris esse potius quam, ἢ alii coniecerunt de utraque, grammatici. Atque Anab. 1, 3, 7: Οἱ δὲ στρατιῶται οἳ τε αὐτοῦ ἐκείνον καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλεία πορεύεσθαι, ἐπήνησαν, ubi πορεύεσθαι Cobetus p. 312, scholiastae eum verba corrigere opinor, quum non solum per se intelligatur quod dicunt, sed etiam de duce adversus regem profecturo, non invitato ad eum, scribi a Xenophonte nullo modo potuerint, qui non παρὰ, ut Cyrop. 7, 4, 6: Μεστὰί αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλους, sed quod unus illic male infert, ἐπὶ erat dicturus, ut 2, 1, 4: Ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλεία· 3, 21: Ἡμεῖς οὐτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσομεν οὐτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλεία, et alibi, distinguens sic etiam 2, 2, 3: Ἴνα ἐπὶ βασιλεία et ἵνα παρὰ τοὺς Κύρον φίλους. Unde Cobetus p. 315 coarguit 1, 4, 12: Ἐὰν μὴ τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις (πρότερον Schneiderus, ut 5, 4, 26 ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ meliores pro τῷ πρότερον) μετὰ Κύρον ἀναβῆαι, addita παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρον, tanquam supervacua propter sequentia καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἴοντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κύρον, ubi etiam Κύρον tollunt Meherus et Kiehlus Mnemos. vol. 1, p. 208, ut ἐνάλει est 1, 3, 4. Nec magis, ut opinor, Xenophon 1, 4, 7 erat scripturus: Φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπέθοντες, ὡς ἀπύοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλεία, εἰα Κύρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν, ubi οὐκ ἐπὶ βασιλεία desiderabat Hirschigius Philologi vol. 5, p. 293, nisi delenda essent καὶ οὐ πρὸς βασιλεία, quae sive sic sive altero modo scilicet adeo sunt supervacua et intempestiva maleque cum ἀπύοντες coniuncta, ut nihil sit dicturus quod parum sit probabile qui Xenophontem hic quoque membrum orationis ita clausisse contendat ut 1, 4, 14: Μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἑληνας εἰς Ἴωνίαν πάλιν. Quod si illa ὅτι οὐ φαίη — πορεύεσθαι ex margine sunt illata, non mirum ὅτι a melioribus omissum in illius angustiis perisisset.

Sed qui nihil de his proberent, multo etiam minus 1, 1, 1, 1
Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε. Κύρον δὲ μετα-

πέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατραπήν ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται, assentientur Bisschopio Annot. p. 1 et qui plurimas illius coniecturas repetiit Cobeto p. 306, postrema καὶ στρατηγὸν — ἀθροίζονται ascripta opinatis ex 1, 9, 7: Ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατραπῆς Λυδίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίσεσθαι, ut ibi est pro eo quod hic, καὶ στρατηγὸς δὲ — ὅσοις: etsi nemo negabit nihil illa huc facere, ubi non de muneribus agitur Cyri, sed de loco et satrapia, ubi versaretur, ut si quid amplius addere vellet Xenophon, illam potius describere debuisset videatur. Exigui ad speciem momenti est quod in sequentibus continuo verbis: Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, C. pr. omittit et manu antiqua inter versus addit δὲ ante ἔχων. Sed eo ipso ut licet ad coarguendum molestie interpositum ἀνέβη, quod delet Bisschopius, ut 1, 1, 8: Καὶ γὰρ ὁ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμούς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρης ἐτύγγανεν ἔχων, illatum inter τοὺς γιγνομένους δασμούς et ἐκ τῶν πόλεων, quae coniungenda sunt, ut 5, 3, 4: Τὸ ἀπὸ τῶν ἀλχημαστῶν ἀργύριον γενόμενον, inutile βασιλεῖ. Quod quum alibi suspectam est tum ubi repetitur 1, 10, 6: Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσίων πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὀπίσθεν, καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτη προσιόντος καὶ δεξόμενοι· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, propter articulum saepe quidem ei additum ab librariis, nunquam vero ab Atticis. Quem 2, 4, 4: Οὐ γὰρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὡς ἡμεῖς τοσοῦτε ὄντες ἐνικώμεν τὸν βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπῆλθομεν, quamvis deleverim, non tamen contendam servandum esse βασιλέα. Quum enim τὴν βασιλέως δύναμιν sit in deterioribus, satis est probabile neutrum addidisse Xenophontem, sed grammaticum alium hoc, alium illud, ut 2, 1, 4: Ἀπαγγέλλετε Ἀριαῖοι ὅτι ἡμεῖς νικώμεν τε βασιλέα, καὶ ὡς ὄρατε οὐδεὶς ἐπι ἡμῶν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ἡμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἀν ἐπὶ βασιλέα, prius βασιλέα delet Hirschigius Philologi vol. 5, p. 292, tanquam propter sequens ἐπὶ βασιλέα incommodum.

Non minus supervacuum φηγᾶς 1, 2, 9 post: Ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος delentem Cobetum p. 313, tanquam ex 1, 1, 9: Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγᾶς ἦν repetitum, rectius fortasse totum ὁ Λακεδαιμόνιος φηγᾶς deleturum fuisse dixi infra p. XV. Idem p. 314 delet, ut Kiehlius et Mehlerus Mnemos. vol. 1, p. 208, 1, 2, 26 inter τὴν τε πόλιν et διήγαγαν interpositum τοὺς Ταρσοὺς. Et p. 315, 1, 4, 7: Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς στρατηγὸς καὶ

Πασίων ὁ Μεγαρεύς, alteri nomini additum στρατηγὸς, quod aut utrique addendum aut neutri: cui simile scholion fortasse ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων 6, 5, 8, post Ἀρηξίων vel ὁ Ἀρηξίων, quippe inutile post μάντις 6, 4, 13; 5, 2: ut certe 1, 8, 28: Ἀρταπάτης ὁ πιστότατος ἀπὸ τῶν σκηπτούχων θεράπων, a me quoque ante Bisschopium p. 17 sublatum θεράπων, quod non est 1, 6, 11. Ib. 17: Τῶν διαβαίνοντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, inutile hic ut 4, 5, 2: Ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν, et praecedente iterumque sequente ποταμὸς molestum ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ delet Cobetus p. 316, Bisschopius etiam τὸν ποταμὸν, non magis necessarium et alibi saepe omissum post διαβαίνειν.

Singula si quis ita velit rimari ut nihil ferat quod operose potius quam breviter satisque perspicue sit dictum, 1, 7, 5: Λέγουσι τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, deleta a Cobeto Mnem. vol. 1, p. 209 6, p. 320 verba τοῦ κινδύνου προσιόντος non desideret, pariterque ib. 13: Ταῦτα δὲ ἠγγελλον πρὸς Κύρον οἱ ἀντομολῆσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴν μάχην οἱ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἠγγελλον, neque ἐκ τῶν πολεμίων, non minus molesta sequente τῶν πολεμίων quam supervacua, delentibus Kiehlio et Mehlero Mnemos. vol. 1, p. 209 adversetur, neque μετὰ τὴν μάχην, huic et Cobeto vol. 6, p. 321, ταῦτα ἠγγελλον autem potius ταῦτα ἔλεγον scripsisse coniciat Xenophontem de captivis loquentem haec non nunciantibus, sed narrantibus, unde de utrisque Cyrop. 6, 1, 25 dicit: Οἱ ἀντόμολοι καὶ οἱ ἀλισκόμενοι ταῦτ' ἔλεγον. Ibidem 14: Τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας πρῶτον θύομενος, mihi quoque, ut Cobeto p. 322, scholion visum est πρότερον, sed aliam praeterea fraudem duce C. pr. tollere licuit restituto τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας, quae usitata est ratio loquendi, altera ab librario illata, ut Hist. Gr. 5, 1, 7, τῶν κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία pro χωρίων. Non iniuria Cobetum p. 326 offendit mira numeri mutatio 1, 10, 2: Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρκάζουσι καὶ τὴν Φακάδα τὴν σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει, sequente ἡ δὲ Μιλησία ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα, ut 7, 8, 22: Οἱ περὶ Ξενοφάντα συντηγάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβανούσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα, de his qui reapse illos corripserunt. Itaque delet λαμβάνει, etiam propter καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, nec magis fert 1, 10, 1: Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δῶκαν εἰσπίπτει, ubi ex sequentibus illata conficit καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, quae singulari postponere solet Xenophon, ut 2, 2, 1 et alibi, praepone autem plurali, ut 3, 5, 3. Ita εἶναι positum in fine membri, ut solet poni quum post alia verba tum post λέγεται 1, 8, 9

ubi tamen omittunt C. pr. et Suidas: *Αγύπτιοι δ' οὔτοι ἐλέγοντο εἶναι*, et Hist. Gr. 3, 3, 2: *Συνεμαρτύρησε δὲ ταῦτ' αὐτῶ (vel potius δ' αὐτῶ) καὶ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος εἶναι*, et alibi: etsi utriusque singulari quaedam exstant similia.

Eiusdem generis est quod 1, 1, 9: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κύρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδασιν αὐτῶ μυσίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στρατεύμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων*, Hirschigio Annot. p. 81 suspectum fuit τὸ χρυσίον, conferenti 2, 6, 5: *Δίδωαι δ' αὐτῶ Κύρος μυσίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ βαθυμίαν ἐγράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συνέλεξας στρατεύμα ἐπολιέμε τοῖς Θραξί· similiterque positum λαβὼν 1, 6, 3; 5, 3, 7. Et quod 1, 3, 14: Προσποιοῦμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορευέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα*, fuit qui abesse mallet πορευέσθαι, ut 4, 8, 12: *Τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἐνθα πάλα σπεύδομεν* et Aristoph. Lys. 266: *Ἄλλ' ὡς τάχιστα πρὸς πόλιν σπεύσωμεν*, ὡ Φιλοῦργς. Item ib. 15: *Ὡς δὲ τῶ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἔλησθε πείσομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἀρχεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων*, quod repetitum μάλιστα et ἀνθρώπων tollant Hirschigius p. 83 et Cobetus p. 314, conferens 2, 6, 8: *Ἰκανὸς ὡς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν* 1, 4, 15: *Επίσταται δ' εἰ τις καὶ ἄλλος*; etsi non multum interest inter illud et hoc Cypri. 3, 2, 26: *Διάσω ὅσον τις καὶ ἄλλος πλείστον δήποτε ἔδωκε*.

Quod 1, 4, 2 post: *Ταυτῶς ἔχων ναῦς ἐτέρας Κύρον πέντε καὶ εἴκοσι, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον* additur, ὅτε (alii ὅτι) *Τισσαφέρνει φλῆη ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν*, delet Cobetus p. 314, quum non solum supervacua sint post ea quae de Mileto fuerant 1, 1, 7, 11; 1, 2, 2, sed etiam, quum hae naves essent Κύρον, ut dicitur hic et 1, 2, 21, mire de duce earum dicantur tanquam de socio Cyri.

Non sine ratione quis miretur 1, 5, 2: *Πολλοὶ δὲ στραυθοὶ οἱ μεγάλοι, sequente aliquoties Μίλητον* additur, ὅτε (alii ὅτι) antiquiores, ut, si servatur οἱ μεγάλοι, additum ut 5, 4, 29: *Κάρνα ἦν πολλὰ τὰ πλατῆα, et πολλὰι scribendum putes*, ut Cobetus p. 318 voluit, et αἱ μεγάλαι, ut est in libris nonnullis.

Quod 1, 7, 19 est: *Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκόλυε βασιλεὺς τὸ Κύρον στρατεύμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωσκῆναι τοῦ μάχεσθαι* quum non solum genus loquendi mirum habeat pro τῇ τάφρῳ διαβαίνειν, sed etiam ex s. 14 et 16 intelligatur de παρόδῳ potius agi quam de διαβάσει, verbum διαβαίνειν correctoris esse coniecit Hirschigius Annot. p. 82, etiam τοῦ mutans in τῶ, quae usitata veteribus constructio, librariis saepe genitivum accusativo substituentibus

aut de suo inferentibus, Byzantinis maxime usitatum, ut 1, 3, 2, *ἔξέφυγε τοῦ μὴ καταπερωθῆναι*, ubi delevi cum libris.

Libro 2, 2, 20: *Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλείον, ὃν ἐτύχωνεν ἔχων παρ' ἑαυτῶ κήρυκα ἀριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνεπιεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κατακηρύξαντα ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἀρχοντες, ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον ἀργυρίου*, si recte omittit C. pr., quod facile etiam negligi hic potuit τοῦτον, de quo infra dicam, idemque recte pr. *κηρύξαντα*, ut solet Xenophon, nusquam usus composito omnino parum usitato, duplex arguitur additamentum correctoris, quo multo amplius Cobetus p. 329 tollit deletis ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἀρχοντες, tanquam ex s. 21 οἱ ἀρχοντες ductis, pariterque μισθὸν, ut μηνὸς μισθὸν libri 6, 2, 5. Quibus addere licet ἀργυρίου in C. pr. omissum, ut Aristoph. Av. 1076: *Ἦν ἀποκτείνῃ τις ὑμῶν Φιλοκράτη τὸν Στρούδιον, λήψεται τάλαντον* et infra 3, 5, 8: *Ἄν ἐμοὶ τάλαντον μισθὸν πορίσῃτε*, ubi etiam alterius vocabuli paullo alia est ratio, etsi saepe etiam additur ἀργυρίου in talibus. Dignius scholiasta quam Tissapherne scientibus narratur additamentum indicat Cobetus p. 330, 2, 3, 19: *Ἐνθα βασιλεὺς ἀφένετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέτεινε*, deletque p. 332, ut Bisschopius p. 28, etiam quae 2, 5, 9: *Ἐν μὲν γὰρ σοὶ πάσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἀνευ δὲ σοῦ πάσα μὲν διὰ σκύτους ἢ ὁδὸς· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν*, minus concinne interponantur et per se intelliguntur οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα. Idem p. 337 quod 2, 5, 38 post *Κλέαρχος ἔχει τὴν δίκην* additur καὶ τέθνηκε, neque verum tum et omissum 2, 5, 41: *Κλέαρχος τὴν δίκην ἔχει*, etiamsi Xenophon verba illa ita sit interpretatus, tollit, ut 2, 6, 28 post Iacobsium alteram ἐτι ὠραίος ἂν, et post Kiehlum Mnemos. vol. 1, p. 211, ib. 29 *στρατηγῶν inter συστρατηγῶν et στρατηγοὶ non minus supervacuum quam ib. alterum ἀπέθανεν*, sequente λέγεται τῆς τελευταίας τυχεῖν, deletamque a Kiehlo. Eiusdem generis praeter alia sunt ter intra tres versus repetitum ἐν τῷ πεδίῳ 3, 5, 2: *Ἐξαπίνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ' ἀρχαίην*, ubi postremum delet Bisschopius p. 46, et 5, 4, 15: *Ὡκεῖτο δὲ τοῦτο (τὸ χωρίον) πρὸ τῆς πόλεως τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς*, de quo 5, 2, 3: *Ἐν δὲ ἦν χωρίον μητροπολις αὐτῶν*, (in deterioribus item ita dilatata et depravata: *χωρίον ὁ μητροπολις αὐτῶν ἐκαλεῖτο*) supervacua τῆς πόλεως Kiehlus Mnem. vol. 1, p. 213. Et 7, 6, 13: *Καὶ οἱ Θραξέες ὁ κατὰ ταῦτα οἰκούντες στηλας ὀρισάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἐκαστοὶ λήζονται· τῶς δ' ἐλέγοντο, πρὶν*

ὀρέσασθαι, πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήσκειν, alii πρὶν ὀρέσασθαι, ut Cyrop. 1, 6, 10: Ὅταν μάλιστα εὐπορήσῃς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μηχανῶ, similiter interposita πρὸ τῆς ἀπορίας, Denique 5, 1, 17: Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντες τι οἰκίαιδε ἀφίκωνται, ubi ἢ πρόσθεν delet Cobetus Var. Lect. p. 291, ut alia alibi, quae facile sit pluribus augere.

Cuiusmodi in additamentis investigandis positam operam ne quis, nisi ubi prorsus sunt absona, irritam putet et, si qua minus placent, excusanda et scriptoris incuriae cuidam condonanda, inuat animum aliquantis per ad libros advertere eorumque ipsorum testimonio eiusmodi commenta nonnulla coarguere. Sic igitur 1, 2, 17: Πέμπας Πίργητα — ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρήσῃσι δὴν τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ αὐτὰ προέβουον τοῖς στρατιωταῖς. — ἐκ δὲ τούτου θάλλον προέβουον — ὁρῶμος ἐγένετο τοῖς στρατιωταῖς ἐπὶ τὰς σιγήτας, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολλοῖς τε καὶ ἄλλοις καὶ ἢ τε Κίλισσα ἐφηνεν κ. τ. λ., restituito ex libris optimis φόβος πολὺς pro φόβος πολλοῖς τε καὶ ἄλλοις, duplex convinci videtur scholion, quum his dativis sublatis minus etiam quam antea commodum sit alterum τοῖς στρατιωταῖς. 1, 5, 2 quod ferendum videri poterat: Καὶ πάλιν ἐπεὶ πλησιάζουσιν οἱ ἵπποι, ταῦτόν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἵπποις θηρῶν διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις, praeter C. pr. et Bodleianum Demetrius De eloc. s. 93 coarguit, omittens eum illis inane additamentum τοῖς ἵπποις, ut 2, 3, 18: Ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ κακὰ καὶ ἀμήχανα πεπρωκότας, C. pr. omittens κακὰ confirmat quod ex Suida restitui πολλά ἀμήχανα. Graviorem idem liber corruptelam prodit 1, 4, 5: Ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναὺς μετεπέμψατο ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰς αὐτὰ καὶ ἔξω τῶν πυλῶν, καὶ βιασόμενοι τοὺς πολεμίους παρελθούσιν, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς θυρίαις πύλαις, ὅπερ ὤφει ποιεῖν τὸν Ἀβροκόμαν. Ubi manu prima non solum βιασόμενος praebet cum aliis, σ postea in ι mutato, sed etiam solus omittit, et ne antiquiori quidem, sed recentiori demum manu supplet παρελθούσιν, verbum ad constructionem nunc magis quam ad sententiam necessarium. Quo sublato si scribitur ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰς αὐτὰ καὶ ἔξω τῶν πυλῶν, βιασόμενος τοὺς πολεμίους, εἰ φυλάττοιεν ἐπὶ ταῖς θυρίαις πύλαις, ὅπερ ὤφει ποιεῖν τὸν Ἀβροκόμαν, etiam illo ὁ Κύρος carere licet, quod meliores ponunt ante, deteriores post τὸν Ἀβροκόμαν, quae sedis ambiguitas interdum est index scholii, quod hic inferri potuit etiam illos in libros qui pluralem non habent in proximo membro.

Cum eodem et Vaticano 1, 9, 6: Ὡς καὶ τὰς ὀπίσθας εἴχε, delevi φανερός, cui ἐπι substituit Suidas, ut appareat simplex ὀπίσθας non suffecisse grammaticis. Neque 2, 2, 9: Ταῦτα δ'

ἄμωσαν σφάξαντες ταῦρον καὶ λύκον καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, quem omnes mirantur lupum in Babylonia immolatum quisquam affirmet non aliunde pedem intulisse nec delenda esse καὶ λύκον, quae alii libri ponunt post ταῦρον, C. pr. autem omittit, nec prima, sed secunda manu addit, ut constet iam olim huc fuisse turbatum. Idem 1, 9, 17: Καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκείνον ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν κερδαλέωτερον εἶναι Κύρον καλῶς πειθαρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος, omittens et secunda demum vel tertia manu addens ἀλλ' ἐπεὶ, pro οὐ vero οἱ vel οἱ exhibens manu prima, denique καλ... χεῖν pr. pro καλῶς πειθαρχεῖν, hanc graviter nunc interpolatam monstrat scripturam: Καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκείνον ἐπλευσαν, ἔγνωσαν κερδαλέωτερον εἶναι Κύρον καλῶς ἄρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος. Quae etsi minus convenit cum 6, 4, 8, ubi de militibus: Τῶν στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίον ἐκπεπλεκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρον ἀρετὴν ἀκούοντες, rursus satis congruit cum 2, 6, 17: Πρόξενος ἱκανὸς νομιστῆς ἤδη εἶναι ἄρχεῖν — ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ὤφειτο κτησέσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά. Similis fortasse ib. 19 latet fraus, ubi aliena ab sententia particula αὐτὰ a correctore manu secunda illata in C. ex margine irrepsisse videtur et ad αὐτὰν pro α in ἐπέκαστο pertinuisse. Idem quod ὁ ἐπέκαστο, etiam apud Hesychium sic scriptum, intulit, quid obscurarit, quum C. pr. praeeat καὶ . . . πέπα . . . τις, etsi non satis constat, Xenophon tamen aut α scripsisse videtur aut ὄσα. Eiusdem auctoritate 2, 3, 10: Καὶ ἐνετύγχανον τάφοις καὶ αὐλάσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γέφυρῶν, ἀλλ' ἐποιούντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, delevi διαβάσεις, quo Hesychius explicat γέφυρα nec pontis significatione facile usurus erat Xenophon, neque sic dixit 3, 4, 20: Ὅποτε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν· 23: Εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν. Confirmavit idem 3, 2, 23: Ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσσοῦς, οὗς οὐκ ἂν ἡμῶν φαινημὲν βελτίους εἶναι, οἱ βασιλέως ἀνοτος ἐν τῇ βασιλείῳ χάρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, quod ego iam olim ex Vaticanis ἐν post ὁ ponentis scriptura conieceram, scholion esse ἀνοτος βασιλέως, in alio qui οὐ ἐν βασιλείῳ ἀνοτος χάρα brevius conceptum, ea ipsa verba in margine ponens, quae duci ab eo qui addidit potuerunt ex 2, 1, 19, vel 3, 3, 4, et non sunt Comment. 3, 5, 26: Τί δέ; ἐκείνο ἀνηκουστικόν ὅτι Μυσοὶ καὶ Πισίδια ἐν τῇ βασιλείῳ χάρα κατέχοντες ἐρουνὰ πάντων χωρίων — δύναται πολλά μὲν τὴν βασιλείῳ χάραν κακοποιεῖν; Alla librorum meliorum indicio eicta scholia sunt 1, 2, 1, στρατὸν κεννα ἀβαρβαρικὸν καὶ Ἑλληνικὸν ascriptum in plerisque: et

20: Στρατιώτας, οὗς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν, addita his Μένωνα τὸν Θεσσαλόν, ibidemque 9 in ipsos meliores illata altera computatio exercitus Graeci, et 1, 5, 5 scholion ad ὄρους ἀλίτας, ut in eosdem 4, 2, 4 et 5, 7, 26 scholia cum ipso δηλονότι coniuncta. Et 5, 1, 12: Ἐκταθεὶς ὡς περ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, interpositum καθεδυδών 5, 2, 29: Ἀνὴρ Μυσοῦ καὶ τουνομα τοῦτο ἔχων, post Μυσοῦ additum τὸ γένος 5, 3, 3: Οὗτοι ἐσώθησαν, quae deteriores addunt ἐκ τῶν ἀμφὶ τοὺς μυθίων 5, 3, 6: Ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει λέναι, quae lidem μετὰ Ἀγηλαίου ἐν Κορωνείᾳ 5, 4, 34: Ἐν τε γὰρ ἄλλῳ ὄντες ἐποιοῦν ἄπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἰσημίᾳ ποιήσειαν, quae etiam Eustathius omisit, ἀλλὰ δὲ οὐκ ἂν τολμήεν. Et mira audacia 6, 4, 6 post κενωτάριον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, quae meliores omittunt καὶ πύραν μεγάλην. Nec quisquam praestet ommissa in iisdem 5, 7, 12: Μὴ κἀριστοὶ τε καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφανόμεθα καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων, post haec languida minimeque numerosa καὶ καταφρονηθῶμεν 6, 4, 5 post τὸ δὲ ὄρος in deterioribus addita τὸ ἐν τῷ λιμένι 7, 2, 33: Ὅπως ζῶν μὴ εἰς τὴν ἐπιείνου τράπεζαν ἀποβλέπων, in iisdem ὡς περ κνών, etsi non infrequentes apud Xenophontem sunt huiusmodi cum bestiis comparationes. Sana ad speciem verba 1, 1, 11: Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦ, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας εἰσεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσαν Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φρυγασί τῶν Μιλησίων, aliquid tamen offensionis habent eo quod Cyrum tanquam πολεμήσοντα Τισσαφέρνει memorant, de quo fidam Tissapherni Miletum obsidente s. 8 fuerat: Ὅστι βασιλεὺς Τισσαφέρνει ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν, plus vero quod C. omittens manu prima ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει haec sic scripta ponit in margine manu diversa, quum prima qua codex scriptus est nunquam habeat ἢ pro η, Bodleianus autem ὡς πολεμησιόντας Τισσαφέρνει post Μιλησίων, unde satis constare videtur aliquid hic vitii latere et verba illa fortasse scholion esse ex margine illatam. Nam etsi fieri potuit ut Proxenum tanquam adversus Pisidas, illos tanquam adversus Tissaphernem aresseret Cyrus, mirum tamen quod hoc fecisse dicitur tanquam bellum gesturus cum iis ipsis coniunctus exsulibus quibuscum iam dudum urbem ab eo defensam oppugnaret, ut πρόφασις haec iam s. 7 fuerat memorata. Quare etsi addi debuit tale quid, ne sublatis illis idem dicatur quod redit 1, 2, 2: Ἐκάλει δὲ καὶ τοὺς Μιλησίων πολιορκοῦντας, illud tamen ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει, vel, quo Bodleiani scriptura ducit πολεμησιόντας, fortasse correctoris potius est quam Xenophontis, qui aliud quid scripserat, ut 4, 8, 27 lacuna verbis ἕτεροι καὶ vix recte est expleta in nullius fidei libris, et

5, 8, 1 ad αἰρεθεὶς unus addit ἄρχων, alius adeo φυλάξει ταῦτα τὰ χρήματα. Sed eodem fere loco aliae latere videntur fraudes. Mirum enim post ea quae hic sunt de ducibus illis Miletum obsidentibus 1, 2, 3 addi: Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος (παρῆν) ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιοῦ ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρέων τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευσόμενον, quasi Socrates tantum, non etiam Sophanetus, ut 1, 1, 11 dictum fuerat de utroque, Mileto venerit. Itaque, si καὶ ὁ Σωκράτης sunt Xenophontis, delenda hic potius suspiceris Σοφαίνετος — χιλίους, quam, ut Dobraeus coniciebat, 1, 2, 9. Ubi iterum adveniens καὶ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκάς ἔχων ὀπλίτας χιλίους, quum unus tantum Sophanetus sit in Anabasi, alios induxit ut alius nomen Arcadis substituerent. Et quum ibidem in libris melioribus sit Σοφαίνετος Ἀρκάδας ἔχων ὀπλίτας χιλίους, id ipsum recipi poterit, quum duci iam saepius nominato nihil opus sit nomine gentili, ut Sosidi Syracusano primum ibi memorato. Nam quod ibidem est καὶ ἦγε Κλεάρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φρυγᾶς, iam supra p. VIII dixi non solum φρυγᾶς, ut voluit Cobetus p. 314, sed totum illud ὁ Λακεδαιμόνιος φρυγᾶς tolli posse ut nudum Κλεάρχῳ est iam 1, 2, 1.

Vix quisquam correctores aliquid intulisse putaret 2, 5, 14: Ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς περίεξι οἰκοῦσι σὺ εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποῖ, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἱ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἧς σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως, nisi C. pr. omittens τῷ et εἶναι et μόνον et Vaticanus καὶ post ἀλλὰ, cui καὶ τῆς χάριτος ἦν C. addit supra versum, haec omnia ita suspecta redderent ut credible sit Clearchum Graecis sibi que haud paullo honorificentius sic esse loquutum: Ὁ μὲν βούλοιο, φίλος ὡς μέγιστος ἂν εἴης — οἱ σοὶ οὐκ ἂν μισθοῦ ἕνεκα ὑπηρετοῦμεν, ἀλλὰ τῆς χάριτος, ut alius Laco Hist. Gr. 5, 1, 17: Τί γὰρ ἡδίων ἢ μηδένα ἀνθρώπων κολακεῦν μῆτε Ἕλληνα μῆτε βάρβαρον ἕνεκα μισθοῦ. Cum prioribus quodammodo conferendum quod C. pr. et Vaticanus 1, 3, 12: Ὁ δ' ἄνθρωπος πολλοῦ μὲν ἀξίος φίλος ὅ ἂν φίλος ἦ, χαλεπατατος δ' ἐχθρὸς ὅ ἂν πολέμιος ἦ, omittunt prius φίλος. Quod si ita versati sunt correctores in verbis Xenophontis captivi suo accommodandis, neque Bisschoppi quis coniecturam p. 30 etiam οἰκοῦσι tollentis, ut non magis necessarium quam Cyrop. 1, 5, 2: Πάντων τῶν περίεξι χάριτος ἀρεῖν, et 1, 6, 10: Ποῖον ἔθνος τῶν περίεξι, quo sublato tollitur etiam insuave σὺ σοὶ, neque Hirschigii idem delentis Anab. 1, 1, 9: Ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι, ut in locis a Cobeto p. 313 collatis 2, 6, 2:

Πολεμήσαν τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου Θραξίν· 7, 5, 1: Πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θραξίας, prorsus reiciet ut vanas. Nam etiam Hist. Gr. 4, 8, 26 mirum accidit τὰς ὑπὸ τῆς Θράκης οἰκίσσας πόλεις pro usitato τὰς ἐπὶ τῆς Θράκης πόλεις. 2, 5, 27: Ἐφη τε χρῆναι λῆναι παρὰ Τισσαφέρην οὓς ἐκέλευσε καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τινὲς Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι, quod in C. pr. fuisse videtur ἴαν pro οἱ ἂν optime habebit deleto, ut Dobraeus volebat, τῶν Ἑλλήνων, tanquam ascripto ad προδότας. Idem 1, 3, 17: Οὐχ οἷόν τε ἔσται, οὐκ ἔσται exhibens pr. omissum etiam a Bodleiano οἷόν τε non minus reddit suspectum quam mirum πρὸς τῆ πόλει 3, 4, 10, quod qui sublato τῆ tolerabilius reddere studuerunt, fortasse lacunae multo aliter explendae supplementum, qualia notavi p. XIV, XV, corrigere tentarunt; et ib. 14 supervacuum εἶχεν, et 18: Ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι μείον ἔχοντες ἐν τῇ τότε ἀροβολίσει, omissa a prima manu ἐν et τότε, ut apud Arrianum haec imitatum 3, 23, 10: Μείον ἔχοντες τῷ ἀροβολισμῷ ἀπῆλλάγησαν. Aliam fraudem 3, 4, 16 partim libri produnt partim sententia: Μακρότερον γὰρ οἱ τε Ρόδιοι τῶν Περσῶν ἰσπευδόντων καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται. Ubi latens vitium arguit τε Schneidero auctore post τῶν transpositum. Sed quum neque comparatio funditorum cum aliis quibusvis sagittariis satis sit apta et desiderenter qui s. 15 erant memorati cum illis Scythae: Ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ρόδιοι ἰσπευδόντων καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευσαν, C. autem ne antiquiori quidem manu, sed recentiori addat omissum a prima πλείστον, vocabulum necessarium magis nunc quam aptum, qui contulerit locum similem 3, 3, 7, ita haec constituenda conciliat: Μακρότερον γὰρ οἱ τε Ρόδιοι τῶν Περσῶν ἰσπευδόντων καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευσαν. Quibuscum conveniunt quae sequuntur continuo non de aliis quibusvis τοξόταις, sed de Persicis: Μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστίν. Quanquam enim libri meliores hand pauca omittunt vel maxime necessaria vocabula, interdum tamen tales lacunae fraudes produnt correctorum. Velut quod 4, 4, 14: Ὅσοι δὲ ὄτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας ἐπέκησαν ὑπὸ ἀτασθαλίαις (deteriores male ὑπὸ τῆς αἰθρίας) δίκην ἐδίδοσαν νεκρῶς σκηνοῦντες, optimi omittunt ὄτε τό, recte aberit recepto ex Bodleiano ἐμπρήσαντες, etiam ab Suida, sed casu fortasse posito, quum non conveniat interpositum ab alio correctore καὶ, quod iidem addunt ante οἰκίας, unus eorum etiam magis manifesta fraude mutat in εἰς. Et ib. 9: Ἐλεγον ὅτι κατίδοιεν στρατεύματα καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντο, quod est in C. pr. ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα, ut φαίνοντα Lucendi significatione positum sit, cuius exempla v. in Thes. Stephani p. 585—6, satis convenit cum 5, 15: Ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην ἐπὶ

τὰ ὄρη ἐνθα ἔφρασαν οἱ ἀποσκευανόμενοι καθορᾶν τὰ πυρὰ. Mirum etiam 4, 1, 8: Ἐνθα δὲ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη, verbum ἔφευγον omitti a melioribus omnibus: ut si quis contulerit 1, 2, 24: Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Στεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρον ἐπὶ τὰ ὄρη, hic quoque sublato ἔφευγον conciliat ἐξέλιπον, a praepositione non longius seilicet quam altero loco: etsi nullum scholli indicium 7, 4, 3, ubi iterum ἐκλιπόντες ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη. Quale fieri potest ut lateat 5, 3, 7: Ἐπεὶ ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος αὐτοῦ ἤδη ἐν Σμιλλοῦντι, ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, quum postrema sint supervacua propter s. 11, οἰκισθέντος autem vix ferendum, etiamsi οἰκισθέντι scribatur, facileque totum hoc ὑπὸ — Ὀλυμπίαν ascribi potuerit, ut alia in proximis meliorum auctoritate electa non minus importuna scholia. Inane item additamentum 7, 1, 3: Μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον, videtur τῶν στρατιωτῶν post λοχαγούς, quod omittit Etonensis, differtque ab 7, 2, 14, μεταπέμπεται τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. Saepius enim liber ille, ut alia inutilia additamenta cum aliis, ita solus omittit quae non minus sunt suspecta et supervacua. Ibidem 9 quod post ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι deteriores addunt καὶ οὐκ ἔχοντες, Schneiderus addito ἀργύριον recte habiturum opinatus rectius fortasse idem vocabulum delevisset 7: Οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν. Alioqui desideres ὥστε, ut 7, 3, 5: Ὅτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν.

Saepe sic fallunt libri in pronomine αὐτός: ut magnus ex una Anabasi possit exemplorum numerus colligi moleste inutiliterque addit aut ipso librorum dissensu convicti. Delevi, ut alibi cum aliis, cum C. pr. 4, 8, 28: Ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακλίσεις ἐγένετο αὐτῶν, ubi qui addidit non vidit vix ad Graecos posse referri potius quam ad proximum ἴπποι. Idem haud dubie tollendum cum eodem C. pr. 1, 1, 11: Πρόξενον τὸν Βοιωτὸν ξένον ὄντα αὐτῷ, ubi omittit etiam Bodleianus, Vaticanus autem αὐτῷ ὄντα αὐτόν· et 1, 9, 16: Εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ τις αὐτῷ φανερός γένοιτο ἐπιδείννοσθαι βουλόμενος· 2, 5, 33: Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε Ἰπασίαν αὐτῶν ἐδαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες· et αὐτοῦ 2, 6, 3: Ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ· 14: Τὸ τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι αὐτοὺς ἐντάκτους ἐποίησε. Qui multa de hoc genere collegit Bisschopius p. 27, 63, recte indicasse videtur quum de aliis, in quibus etiam libri variant, tum de 2, 4, 24: Διαβαίνοντων μὲντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη, ubi in Xenoph. Anab. b

utile *αὐτοῖς* natum esse ex ascripto ad *διαβαινόντων* genitivo, qui est in Vaticano et C. pr., et vix erat pro dativo in mentem venturus librario ante *ἐπεφάνη*, cui verbo nihil hic opus dativo, satis est probabile. Idem 5, 2, 24: *Μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορομένων θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν*, expungit *αὐτῶν*, ut est Hist. Gr. 6, 4, 8. Nihilo meliora his sunt quae omnes fere libri habeat 1, 9, 15: *Τοιγαροῦν πολλὴ ἦν ἀφθονία αὐτῶ τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οἶοιτο Κύρον ἀλοθῆσεσθαι*. 2, 3, 22: *Ἐπει μὲντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἤσχηθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν*, ubi Vaticanus ponit ante *ἤδη*, deteriores post *ἐωρῶμεν*. 3, 3, 18: *Ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψομεθα τινες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτω μὲν δώμεν αὐτῶν ἀργύριον*, ubi alterum omittit Etonensis. 4, 5, 28: *Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἀρχοντα τῆς κώμης ταύτης συνδειπνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε*, ubi seclusi cum Suida quod deteriores ponunt post *ἐκέλευε*, similiter variantes 4, 7, 16 et alibi. Alio vitio illatum 2, 2, 2: *Ἐὶ βούλεσθε συναπιέναι, ἤκειν ἤδη κελεῖται τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐτὸς πρῶ ἀπιέναι φησί*, correxi duce C. pr., qui *αν.ον.* i. e. *αὐρίον*. Itaque nec 3, 1, 2: *Ἄστε εὐδήλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἠττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθείη*, delenti Cobeto p. 338, ut 2, 4, 19: *Δῆλον γὰρ ὅτι ἐπιθεμένους ἢ νικῶν δεήσει ἢ ἠτῶσθαι*, delenti cum libris, neque aliis alibi, ubi otiose infertur, tolerantibus multum refragabitur qui et libroriorum norit consuetudinem et Atticorum, etiamsi unus tantum alterve liber omittat.

Eadem fere est ratio pronominis *οὗτος*, saepe moleste illati aut repetiti, ut 3, 1, 26: *Ὁ μὲν ταῦτ' ἐλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἠγείσθαι ἐκέλευον πάντες*, ubi delenti auctoribus iisdem libris quibus *ὡσαύτως* 5, 5, 10: *Δασυὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κεραισούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι ὡσαύτως*, delendumque puto 5, 7, 11: *Εἰ δὲ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἐξαπατηθῆναι ἂν οἴεται ταῦτα ἢ ἄλλον ἐξαπατῆσαι ταῦτα*, ut Hist. Gr. 2, 3, 49: *Ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ ἤν ταῦτα πρῶτα ἢ πρότερον πῶποτε ταῦτα πεποιηκώς*, delenti cum libris, et Cyrop. 8, 3, 48: *Τούτων οὕτω θηθέντων ταῦτα συνέθεντο καὶ ταῦτα ἐποίουν*. Saepe etiam libri suspectum faciunt, velut, (ne memorem 1, 6, 9: *Συμβουλευῶ ἐγὼ τὸν ἀνδρα τοῦτον ἐπιποδῶν ποιέσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι*, ἀλλὰ σχολῆ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοῦς ἐθελοντὰς φίλους τοῦτους ἐν ποιεῖν, ubi quum tertio tantum opus sit, secundum post *μηκέτι* ponunt deteriores, quartum quodammodo suspectum reddunt C. pr. et Bodleianus, qui *φίλους* omittunt) 1, 8, 9: *Ἐχόμενοι δὲ τούτων γεροσφόροι*, ubi *τούτων* om. C. pr., ut sequitur *ἐχόμενοι δὲ ὀπίσθαι*. Idemque 2, 2, 20, quo de loco dixi supra. Qui ubi tacent, nemo dicat recte an se-

cus assit quo nihil admodum est opus: qualia notare supersedeo. Alibi alia pronomina, ut 1, 7, 4 *ὑμῶν* post *ὑμῶν* ab uno omissum, aut 6, 6, 14: *Καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὄθεν ἐσμέν*, deletum a Cobeto Mnem. vol. 1, p. 214 *ἡμῶν*, supervacua sunt et suspecta, saepe etiam libris auctoribus deleta, ubi multo minus sunt molesta, sed aliis de causis non ferenda, ut *of* 3, 1, 5; 7, 8, 10.

Alibi sedis ambiguitas suspecta facit quae per se sunt aut non admodum necessaria aut incommoda. Velut 1, 2, 1: *Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστίηται τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἀνδρας πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀροσπόλεις φυλάττειν*, ubi Vaticanus *τοὺς ἀνδρας λαβόντα*, et, quod gravius, C. pr. et Bodleianus *λαβόντα τοὺς ἄλλους*, ut neutrum scripsisse videri possit Xenophon, fere ut Cyrop. 1, 4, 17: *Ἐγὼ δὲ σοι οὐκ ἐθέλω διδόναι πλὴν μετρίους τινας*. Et 4, 1, 24: *Ὁ δὲ λοιπὸς ἐλεξεν ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἶδεναι, ὅτι κ. τ. λ.*, ubi aptiori ordine deteriores *διὰ ταῦτα οὐ φαίη*, C. pr. autem, ut videtur, *δή*, non scriptum illud *διὰ ταῦτα* quis conciliat a Xenophonte, qui alibi sic omisit ante *ὅτι*, etsi *διὰ τοῦτο* — *ὅτι* quoque habet, ut alii quivis. Tum 4, 3, 16: *Ἐπει δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο*, ubi deteriores *καλῶς ταῦτα*, quum nihil praecesserit quo referri possit *ταῦτα*, nisi ad *πορείαν*: *Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοπον μὲν ἠγείσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἦμισον τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἦμισον εἶτι ὑπομένειν ἀντὶ Ξενοφῶντι, τὰ δὲ υποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν, si deleatur *ταῦτα*, dictum erit *καλῶς εἶχεν* ut Cyrop. 5, 4, 38: *Ἐπιστήσω ἕως ἂν φῆς καλῶς εἶχειν*, et alibi. Similem medicinam Cobetus Mnemos. vol. 6, p. 194, adhibet 3, 4, 13: *Εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη οὗς τε αὐτὸς ἱππέας ἤλθεν ἔχων καὶ τὴν Ὀρόντα δύναμιν*, ubi deteriores *ἤλθεν ἱππέας*, delectoque *ἤλθεν* tale quid desiderat ut *τοὺς τε αὐτοὺς αὐτοῦ ἱππέας ἔχων*, quo tollatur mirum illud genus loquendi quod post Wytttenbachium plerique ferendum, alii absonum putarunt, ut semel ponatur vocabulum bis ponendum. Et hoc quidem loco lenior foret correctio *τοὺς δ' αὐτοῦ ἱππέας ἔχων*, ut 1, 3, 9: *Συναγαγὼν τοὺς δ' αὐτοῦ στρατιώτας*, ubi nonnulli *τοὺς μεθ' αὐτοῦ*, alii *τοὺς αὐτοῦ*, nisi quis credat excidisse post *ἐπεφάνη* participium *ἄγων*, ut est Hist. Gr. 7, 2, 11: *Ἐστράτευσεν ἄγων οὗς τε αὐτὸς εἶχε φρουροὺς καὶ Πελληνέας*. et Cyrop. 3, 3, 1: *Ἀπῆει συλλαβὸν τὸ ἔτερον στρατεύμα ὅσον τε ἤλθεν ἔχων καὶ ὁ παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε*. Atque etiam in Hist. Gr. 2, 3, 19: *Ἀποπὼν εἶναι πρῶτον μὲν βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινωνοὺς ποιήσασθαι τρισχιλλοὺς*, excidere potuit *ὀρίσασθαι* post *ποιήσασθαι*. Idem Cobetus vol. 1, p. 214, 6, 6, 22: *Τούτων μὲν γὰρ οἶδα ἀν-**

δρα ἀγαθὸν ὄντα, Δίξιππον δὲ οἶδα ἀφροδέντα ὑπὸ τῆς στρατίας, delet alterum οἶδα, in deterioribus positum post ἀφροδέντα, nec fert ibidem paullo post repetitum Δίξιππον, ut Muretus 6, 4, 2 molestius etiam τοὺς Ἕλληνας post τῶν Ἑλλήνων: etsi nihil horum est quod non possit defendi.

Sed haec de hoc vitiorum genere saepe admodum dubio dicta sufficiant, ut pauca de aliis adicere liceat. Nam qua licentia in omni scriptoris oratione conformanda nisi sunt librarii et correctores, eandem in singulis vocabulis monstrant libri Xenophontis. Cuius dialectum non solum levioribus in rebus plurimis fuisse depravatam, in quibus librorum auctoritatem negligere licet, sed etiam in talibus quae illis consentientibus multis non videntur sollicitanda, vel ipsorum indicio satis constat. Veluti quod omnes 2, 5, 10 conveniunt in κατακτείναιμεν et κατακτείναντες, cui quum 5, 7, 27, libris inter κατακτείναντες et κατακαίνοντες variantibus, substituerim κατακαίνοντες, haud dubie idem bis hie restituendum etiam invitit, et praesens pro κατακτείναν Hier. 6, 14, κατακτείνουσιν Cyrop. 3, 1, 39, ut dictum ad Thesaurum Stephani v. Κατακτείνω. Eiusdem restitui formam perfecti κατακτονότες 7, 6, 36, iam olim a me commendatam, pro κατακαίνοντες vel quod meliores praebent κατακαίνοντες. Similis ratio verbi ἐρχεσθαι pro aliis illati Anab. 4, 6, 22: Οἱ μὲν ταχθέντες ἄχοντο, ubi meliores ἀπήρχοντο, ut Cyrop. 2, 4, 18: Βουλομένων πολλῶν ἐπεσθαι, meliores ἀπέρχεσθαι, quibus addendum esse παρερχομένους Anab. 2, 4, 25, substituto παριόντας, quo alibi constanter usum Xenophontem animadvertit Cobetus Mnem. vol. 6, p. 331, satis probabile ducat qui etiam Cyrop. 8, 4, 12 εἰς χειρας ἐρχόμενον illatum viderit pro ἰόντα. Quanquam fieri potest ut παρερχομένους ascriptum fuerit ad ἐθεώρει, sic positum 1, 2, 16 de lustrante exercitum παρελαύνοντα. Hoc autem modo si versati sunt librarii in talibus, facile intelligitur quae sit fides librorum ad formas vulgares in iisdem vocabulis aberrantium, ut meliorum ad ἀπεκρίθη pro ἀπεκρίνατο 2, 1, 22, cuius aliud exemplum est in fragmento Pherecratis apud schol. Aristoph. Vesp. 1034, et eorundem 2, 4, 6 ad οἰδαμεν pro ἴσμεν, cuius non melior fides; 2, 1, 10 ad παραδοίησαν pro παραδοίεν, et non solum 1, 4, 8 ad λέτωσαν pro ἰόντων, sed 6, 3, 4 vel ad genitivi formam Byzantinam Σμίκρη pro Σμικρητος. Ipse etsi hoc de genere complura sustuli, ut ἦσαν pro ἦσαν, imperativi formam in ὦσαν pro ὦν, futuri in ἄσω pro ἄω, cum altera alternantem, ὄρων pro ὄρέων, accusativorum formas in εἶς pro εἶς, quae omnia alibi restituta ex libris, πηχῶν pro πήχων, ἀχάριστα pro ἀχάριτα, χρίσμα pro χρίμα; φιλιότερος pro φίλτερος, ἀπαρσκειαστος pro ἀπαρσκεινος, et alia, haud pauca tamen quae reliqui nihilo habeo veriora, velu πλέον pro πλεον, ἐπιμελεῖσθαι pro ἐπιμέλεσθαι, verborum in

νι formas nonnullas in ῶ, de quibus saepius ex libris sublatae -ῶσι pro ῶσι, -ῶν- pro -ῶν-, optativorum formas in ἦμεν etc. pro μὲν, ἐσάλπιγξε pro ἐσάλπιξε, de quo non minus suspecto quam σάλπιγκτης, quod ex codice mutavi in σάλπικτης, dixi ad Thes. Stephani, ne memorem leviora illa, ἀθροῖζω, ἀνύτω, in libris Atticorum fere ubique pro ἀθροίζω, aliquoties servato in Cyropaedia, et ἀνύτω supposita.

Plurimum porro libri fallunt in crasi saepissime neglecta, librariorum, ut credibile est, incuria. Nam cui ego codicum meliorum indicio 7, 2, 19 Ἀθηναῖος ἀπὸ τοῦ στρατεύματος pro ὁ Ἀθηναῖος ὁ ἀπὸ praebentium restituere non dubitavi Ἀθηναῖος ἀπὸ, ut libris ἀνῆρ pro ὁ ἀνῆρ, aut αὐτὸς praebentibus pro ὁ αὐτὸς, ut 2, 2, 10; 7, 3, 4, haud dubie scribendum ἀνῆρ et αὐτὸς, eum tot alias crases, alibi factas in libris, neglexisse neque ταυτομάτου, ut libri Thucydidis, sed τοῦ αὐτομάτου, ut saepius libri Platonis, et ταῦτόν ante consonas, τὸ αὐτὸ vel ταῦτό ante vocales, aliaque similia scripsisse et tot adeoque ingratos hiatus admisisse quot singulis paginis praebent libri, vix quisquam sibi persuadere. Nam certum est talia constanter fere sustulisse librarios, ut quod alibi saepe restitui ἄν pro ἄ ἄν, eius in Anabasi quoque 2, 1, 17 vestigia supresse putem in deteriorum vititit ἄ ῶ ἄν, ὁ ῶ ἄν, ὁ ἄν. Quo de genere si nihil ego relinquere voluissem quod non putarem Xenophontis, plurima mihi fuissent mutanda.

Graviter libri saepe peccant in syntaxi, velut inferendo numero plurali pro singulari cum neutris, aliquoties quidem aliorum ope sublato, sed interdum in omnibus alteri supposito, ut modo ἦσαν βασιλεια modo ἦν, modo ἐκείτο τὰ ὄπλα modo ἐκείντο ἦσαν. Tum in pervertendis temporibus et modis, velut inferendo, quod 1, 7, 5 et 7, 6, 27 correxit Cobetus p. 311 μεμνήσθαι pro μεμνήσεσθαι, ut apud Philostratum Vita Apollon. c. 34, p. 272: Ὁ δὲ μεμνήσεσθαι τούτων πρὸς τὸν πατέρα ἔφη καὶ πρεσβύσειν αὐτὸς ὑπὲρ ὧν δέονται, restitutum pro μεμνήσθαι, et alia multa huiusmodi ex libris sunt correcta, ut ἔφη πειράσθαι ex minus bonis Cyrop. 6, 1, 21, pro πειράσεσθαι, ne memorem perpetuo illatum α pro ε. Et 3, 4, 3; 6, 5, 27, παρηγγέλετο pro παρηγγέλιτο, de quo idem p. 328. Quibus addendum videtur 1, 2, 17: Ἐπει ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν, quod res dici postulat aoristo, ut praecesserat ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα: ubi item Vaticanus προβαλλέσθαι, qui 6, 5, 16: Ὁράτε δὴ πότερον κρείττον ἵνα ἐπὶ τοὺς ἀνδρας προβαλλομένους τὰ ὄπλα ἢ μεταβαλλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς πολεμίους θεᾶσθαι, prope verum προβαλλομένους. Nam etiam μεταβαλλομένους scribendum, ut Eq. 8, 10: Ἦν ὄσο ἰπποτά συντιθεμένο (vel potius συνθεμένο), ὁ μὲν φεύγει ἐπὶ

τοῦ ἵππου παντοία χωρία καὶ τὸ δόρυ εἰς τοῦπισθεν μεταβα-
 λόμενος ὑποχωρῆ, ex codice. Pariterque 7, 4, 17: Οἱ δὲ Θοῦρες
 φεύγουσιν ὀπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλτας. Omnibus enim his
 aoristus potius convenit, plerumque in praesens mutatus ab libra-
 riis, ut in versu Tyrtaei *λαῖά μὲν ἔντυν προβάλεσθε* apud Dion. Chr.
 Or. 2, p. 92, et Herodoti 3, 139 in περιβαλλόμενος πυρρῆν.
 Neque 1, 1, 9 *χρημάτα συνεβάλλοντο* cum eodem Vaticano prae-
 ferre dubitabit qui Hist. Gr. 6, 5, 5, *τρία τάλαντα συνεβάλλοντο*
 eodem modo depravatum viderit, et in Anab. 6, 3, 1; 6, 5, in
 plurimis *συνεβάλλοντο* in *συνεβάλλοντο*, et alia pleraque aoristi
 exempla apud Xenophontem duplici λ ancta, librariis fere in-
 finitivo tantum parentibus, ut Hist. Gr. 6, 4, 2, *συμβαλέσθαι*
ὅσον βούλεται, aut vel huic inferentibus duplex λ, ut modo dixi
 de *προβαλλέσθαι*. Atque etiam in *προβάλλοντο* alia signifi-
 catione posito 6, 1, 25; 2, 6, praestat quod Vaticanus altero loco
 praebet *προυβάλλοντο*, ut Demostheni p. 1021, 16, ex libro uno
 restitutum ὃν οὗτος προυβάλετο διατηρῆν, et Platonis Leg. 11,
 p. 916, B, plerique οὗς ἂν κοινῆ προβαλλόμενοι ἔλονται. Neque 3,
 1, 2 *συνεπισπόμενοι* latere in *συν.....μενοι* C. pr. pro *συνεπόμενοι*
 dubitabit qui 7, 4, 6 illatum *συνέπεσθαι* pro *συνεπισπόμενοι*
 viderit. Et sic 1, 8, 26: *Καὶ λάσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι, λάσθαι*
 Cobetus p. 324, ut apud Plutarchum Artax. c. 18 alia de re lo-
 quentem: *λάσθαι δὲ καὶ τοῦτό φησιν ὁ Κτησίας*, olim male
 quentem: *λάσθαι δὲ καὶ τοῦτό φησιν ὁ Κτησίας*, olim male
λάσθαι. Neque 1, 9, 15, sive *ἀξιούσθαι* scribitur cum melioribus
 sive *ἀξιούν* cum ceteris, sententia constat, quae partici-
 pium poscit quod coniecit Cobetus p. 324, *ἀξιῶν*, ut *φθονῶν*
ἐφαίνετο ib. 20. Non minus peccatum in constructionibus prae-
 positionum, velut 1, 5, 17: *Ἀνούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν*
ἐναντιῷ ἐγένετο, pro *ἐναντιῷ*, quae una probanda in hac locu-
 tione, etsi alteram vel optimi libri praebent apud Sophoclem
 Phil. 950 et alii aliorum. Et 2, 4, 28: *Ἐξ ἧς οἱ βάρβαροι διήγον*
ἐπὶ σχεδίασις διφθερίαισι ἀγρούς, τυρούς, οἶνον, ubi in Cobetus
 Mnem. vol. 6, p. 131, quum ἐπὶ cum genitivo iungi soleat in ta-
 libus, ut hic nonnulli ἐπὶ σχεδίας διφθερῶν, neque sine prae-
 positione scripsisse videatur Xenophon, ut 1, 5, 10: *Σχεδίας δια-*
βαίνοντες ὁδε. Et 2, 6, 28, *παρὰ Ἀριστίππῳ διεπράξατο* pro
Ἀριστίππῳ, quae usitata est verbi constructio. Atque etiam 1,
 3, 7 *ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχῳ* male illatum videtur pro
Κλέαρχον, ut plures coniecerunt et 1, 8, 5 est *παρὰ Κλέαρχον*
ἔστησαν. Porro 4, 8, 11: *Ἦν ἐπὶ πολλοὺς τεταγμένοι προαγω-*
μεν pro *πολλῶν*, sequente mox ἐπ' ὀλίγων τεταγμένοι, iure feren-
 dum negat Bisschopius p. 60, sublatum nunc etiam Cyrop. 7, 5,
 2 et 4. Alibi easdem male addunt librarii, ignorantes exquisi-
 tiores constructiones, ut 1, 2, 5, deletum cum C. pr. et Bodleiano
παρὰ post *ἦκουσε*: et cum iisdem et aliis 1, 7, 3 *ὑπὲρ* ante *ἧς*

εὐδαιμονίζα: et cum melioribus omnibus 7, 6, 5, *παρὶ* post
ἐναντιώσεται.

Saepius etiam articulus male neglectus, ut 7, 5, 15: *Ἐν τῷ*
πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας, recte Cobetus p. 313 *τῷ ὑπὲρ*, quod
 est Hist. Gr. 3, 4, 27: *Ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης*. Sic Anab.
 3, 5, 16: *Ὅποτε πρὸς τὸν σατραπῆν τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπεί-*
σαιντο, alterum omittunt meliores, et 4, 3, 1: *Τῆς τοῦ πεδίου*
τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην, neglexit C. pr., qui addendus vide-
 tur etiam 3, 5, 1: *Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ — ἐν*
τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν, ut 1, 4, 4 τὸ
 additum ante *πρὸ τῆς Κιλικίας*.

Eiusdem generis est ἂν particula male modo addita modo
 omissa, ut 2, 5, 14: *Ἐὶ μὲν βουλοῖο τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέ-*
γιστος ἂν εἴης: *εἰ δὲ τίς σε λυποῖη, ὡς δεσπότης ἂν ἀνα-*
γέροιο, ubi inserui quod iam olim desideraveram, et 4, 8, 13:
Μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθροῖοι οἱ πολέμιοι, αὐτὸ μείνοιεν ἂν
scribendum aut μενούσι, et 7, 6, 21: *Καὶ μὰ Δία, ἧσυχνόμεν*
μέντοι, εἰ ὑπὸ πολέμιον γὲ ὄντος ἐξηπατήθην, expectatur
μεντάν. Vicissim recte Cobetus p. 336, 2, 5, 18: *Ἀλλὰ χωρίων*
ἐπιτηδεῶν ὅμιν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοι δοκῶμεν, delet
 particulam de immutabili rerum natura loquenti non convenien-
 tem, ut 1, 9, 19: *Ἐὶ δὲ τίνα ὄραψή δεινὸν ὄντα οἰκονόμον*
— οὐδένα ἂν πάποτε ἀφελετο, ἀλλ' αἰεὶ πλεῖα προσεδίδον
 et 2, 5, 6: *Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνου-*
σίας μάλιστα ἂν πάνεσθαι, delendum videtur quod plerique
 servant. Et 5, 7, 33: *Ὅν δὲ δὴ πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι*
ἐπαίνον, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν, quum ἂν
 desit melioribus, in Bodleiano autem sit *ἐπαινέσει*, ut *ἐπαινέ-*
σοντας est 5, 5, 8. Quomodo fortasse 1, 9, 20 *κρίνει*, in C.
 pr. scriptum *κρίνει*, cum Etonensi mutandum in *κρίνοι*. Atque
 1, 3, 19: *Ὅντα γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυ-*
μοι ἐποίμεθα καὶ ἀπίοντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίομεν, quum ἂν
 prius omittant meliores, Bodleianus autem praebet *ἐσόμεθα*,
 coniciat *ἐψόμεθα*.

Et particula ὅτι, quum alibi tum in Anabasi saepius infini-
 tivo iuncta, sive quod librarii hunc pro alio modo ponerent, ut
 3, 1, 9; 7, 5, 8, sive quod ὅτι inferrent praecedente verbo saepe
 ei iuncto, ut Hist. Gr. 2, 2, 2 post *εἰδώς*, et ib. 5, 4, 35 post
ἔλπον, ubi deleta particula *οὐδὲν* scribendum pro *οὐδὲν ἂν ὁ*
τῇ πόλει δοκοῖη ἀντιπεῖν. Nec magis certum alius generis
 anacoluthon, quod legitur 1, 5, 14: *Ὁ δὲ Πρόξενος ἔνχε γὰρ*
ὑστερος προσίων καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν, εὐθὺς
ὄν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα, similibusque
 defensum est exemplis, sed tollit Bodleianus omittens *ὄν*, ut si-
 mille 2, 5, 12: *Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔγω ἐλαπίδας*,

Leonclavii coniectura γε. Saepe enim inferendis particulis librari male distraxerunt quae coniungenda erant, ut 2, 5, 2, συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ εἰ πως δύναιτο παύσαι τὰς ὑποψίας, recte Cobetus p. 332 delevit καὶ, quod 6, 1, 8, δήσας τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ζεύγος ἀπάγει, omittit Athenaeus, et 6, 6, 5: Ἐτύγγανε τὸ στρατεύμα ἔξω ὄν καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οὐχόμενοι. Ἰς τὸ ὄρος ελήφεσαν πρόβατα πολλὰ, post ὄρος Bodleianus, c. 4, 1, 26: Ἐἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνήρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστάς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι, Suidas, ut Cyrop. 6, 3, 35: Ἐγὼ σοὶ ἐθελούσιος ὑφίσταμαι τὴν τάξιν ἔχειν. Nec tertium ὅτι quis praestet 1, 2, 21, disiungens quae aptius coniunguntur ἐπεὶ ἠσθέτο καὶ ἤκουε. Perpetuo etiam ludunt libri in constructione quarundam particularum cum coniunctivo et futuro coniunctarum, ut melioribus modo hoc praebentibus, ut ἐπαινέσεται 1, 4, 16, modo Num, ut bis 5, 4, 21, dissentientibus certe praefendum sit futurum, quod etiam alibi saepe sublatum tenuia eius produnt vestigia, ut Cyrop. 3, 1, 8, ἀκούσεις, i. e. ἀκούσει, pro ἀκούσης, Eurip. Tro. 445, γαμώμεθα pro γημώμεθα, ubi γαμώμεθα Porsonus.

Atque haec de generibus quibusdam vitiorum dixisse sufficiat, unde satis intelligitur librorum Anabasis eam esse conditionem ut si qua in narratione aut oratione aut in formis verborum reperiuntur, quae vix cadere videantur in Xenophontem, cavendum sit ne ipsi tribuantur grammaticorum librariorumque commenta.

SUMMARIUM EXPEDITIONIS CYRI.

LIB. I.

Cyrus Darii filius a Tissapherne Artaxerxi fratri, ad quem post mortem patris regnum pervenerat, suspectus redditus ab eoque in vincula coniectus vix matris precibus dimissus fuerat. Quam ille rem indigne ferens bellum clam adversus Artaxerxem parat. Ad quod gerendum quo modo et quas sibi copias acquisierit deinceps exponitur (c. 1.). Quum iam maturum esse consilium videretur, quod Tissaphernes perspicuus regi prodit, contractis copiis ab Sardibus veluti adversus Pisidarum gentem profiscitur per Lydiam, indeque Phrygiam, ubi novae copiae ei subveniunt. Celaenae urbs. Ibi novum exercitus supplementum advenit, et recens copiarum instituitur. Quum Caystri campum advenissent, debitum stipendium trimestre milites poscunt. Quod eis persolvit Cyrus, opportune accepta ab Cilicum regina, quae istuc venerat, pecunia. Thymbrium urbs et fons Midae. Iter per Lycaoniam et discessus reginae in Ciliciam, quam terram deinde ingrediuntur. Tarsi Cyrus convenit regem Ciliciae Syennesin (c. 2.). Ibi dum diutius moratur, milites perspecto eius consilio imperium re-

nuunt. Sed motum eorum partim Clearchi callida oratio partim Cyri, quamvis etiam tum consilium suum dissimulantis, promissa sedant (c. 3.). Ad confinia Ciliciae quum venissent, classis Cyri cum triginta ex Peloponneso navibus et praefecto Lacedaemonio advenit. Superatis Ciliciae et Syriae quae vocabantur portis in Syriae urbe Myriandro aliquamdiu subsistit. Ibi duo Graecorum duces aufugiunt. Thapsaci ad Euphratem tandem consilium itineris aperit Cyrus ducibus, idque ut militibus persuadeant rogat. Milites, si stipendium sibi augeatur, sequuturos se dicunt. Quae dum agebantur Meno, Cyri benevolentiam captans, cum suis Euphratem traiecit (c. 4.). Iter per Arabiam. Cyri ratio itineris et disciplina. Menonis et Clearchi militum concursus (c. 5.). Orontae nobilis Persae fraus detecta et punita (c. 6.). Iter per Babyloniam. Ibi copiae lustrantur in crastinam pugnam cum rege appropinquante committendam. Cyri ad Graecos oratio. Artaxerxis copiae earumque ductores quattuor (c. 7.). Postero die necopinante Cyro adest rex cum exercitu. Itaque confestim acies instruitur, nec multo post concurritur. Dum Graecorum acies regis copias vincit, Cyrus Artaxerxi occurrat, eoque vulnerato cum fidelissimis cadit (c. 8.). Laudatur (c. 9.). Rex castra Cyri invadit, eiusque barbaras copias fugat, sed ab revertentibus Graecis ipse fugatur (c. 10.).

LIB. II.

Postridie Graeci de caede Cyri certiores facti Ariaco regnum Persarum offerunt. Ibi adveniunt le-

gati regis arma Graecorum poscentis, quibus fortiter respondet imprimis Clearchus (c. 1.). Redeunt nuncii ad Ariaeum missi, qui detrectans regnum oblatum secum coniungi iubet Graecos domum redituro. Itaque ad eum profecti postquam foedus inter se fecissent de itinere consultant, quod alia quam qua venerant via instituendum esse decernunt. Postridie progressi paullulum repente regem propinquum comperiunt. Qui ipsis non minus territus (c. 2.) postero die per legatos inducias petit. Eas commeatu promisso tandem impetrat a Clearcho, mittitque qui Graecos in vicos commeatum praebentes deducerent. In quibus dum commorantur Tissaphernes advenit, tanquam Graecis amicus, colloquutusque cum Clearcho ad regem redit ut se deducere domum Graecos pateret rogaturus (c. 3.). Huius dum reditum expectant, Graeci et Ariaeus, ad quem Persae ab rege missi ventitabant, sibi suspecti fiunt. Sed Graecorum iram cohibet Clearchus. Iam Tissaphernes redux cum copiis suis iter cum Graecis ingreditur. Mediae murus. Barbarorum metus ne Graeci loca quaedam occuparent. Artaxerxis frater spurius cum magno exercitu regi auxiliaturus Graecis obviam fit. Iter per Mediam (c. 4.). Ad Zapatam fluvium quum subsisterent, Clearchus diurnarum suspicionum pertaesus Tissaphernem convenit, reditque ad eum postridie comitate viri captus cum quinque ducibus, viginti centurionibus, et ducentis militibus. Horum unus nuncius claudis rediit, caeteri omnes trucidati. Ariaco ad castra misso, qui arma posceret, Graeci ferociter respondent (c. 5.). Duces capti describuntur (c. 6.).

LIB. III.

Insequuta nocte luctu metuque torpentibus Graecis Xenophon Atheniensis somnio excitatus centuriones Proxeni convocat, animisque eorum confirmatis caeteros duces centurionesque excitatum it. Qui postquam omnes convenere, hortante Xenophonte primum novos duces sufficiunt (c. 1.). Deinde convocatis militibus et alii et ipse Xenophon ad virtutem eos cohortantur, quaeque instituto opus esse videretur ut instituantur decernunt (c. 2.). Quum iam profecturi essent Mithridates sub specie amici accedit, sed mox proditor cognoscitur, et quum proficiscentes hostiliter lacesseret repellitur. Hac pugna edocti intelligunt Graeci funditores equitesque sibi necessarios esse, quos instituunt (c. 3.). Quo facto iam melius propulsant Mithridatem denuo insequutum. Larissa et Mespila urbes. Tissaphernem magnis copiis eos persequentem funditorum sagittariorumque ope abigunt. Agminis ratio emendata. Levia cum Tissapherne proelia (c. 4.), qui dehinc aliud iter cum suis ingreditur. Concilium de itinere, quod per Carduchos faciendum esse decernunt (c. 5.).

LIB. IV.

Iter per Carduchos, gentem bellicosissimam, plenum pugnae et laborum (c. 1. 2.). Traiecto Centrite (c. 3.) in Armeniam veniunt, quam hostibus urgentibus peragrantes gelu nivibusque vehementer vexantur (c. 4.), donec in vicis perveniunt plenos omnium bonorum (c. 5.). Unde die octavo profecti Chalybes, Tauchos et Phasianos offendunt, quibus fugatis (c. 6.)

in Taochorum terram perveniunt, indeque per Chalybum Scythinorumque regiones ad urbem quae vocabatur Gymnias. Ibi duce itineris accepto die quinto in montem Thechem escendunt, unde summa omnes laetitia mare aspiciunt (c. 7.). Iter per Macrones pacatum. Transitus in Colchidem. Colchis obstantibus fugatis Trapezuntem veniunt urbem Graecam, ubi ludis celebrandis votis se exsolvunt (c. 8.).

LIB. V.

Concilium de reliquo itinere. Mittitur Chirissus ad naves colligendas. Qui dum abest Xenophon quum aliis modis exercitui providet (c. 1.) tum com meatus causa adversus Drilas partem dimidiam copiarum educit. Unde post gravem pugnam abeuntes cum com meatu fraus Mysi cuiusdam tuetur (c. 2.). Trapezunte Cerasuntem contendunt pedestri itinere, imbelli turba navigiis imposita. Recensus copiarum et praedae partitio. Huius decimam Apollini et Dianae Ephesiae sacra custodiunt. Xenophon de parte sibi mandata Scillunte postmodo templum Dianae ad Ephesii instar extruxit diesque festos instituit (c. 3.). Cerasunte profecti in Mossynoecorum terram veniunt. Quae gens quum inter se dissideret, iuncta cum altera parte eius societate alteros expugnant eorumque castella partim diripiunt partim incendunt. Situs terrae locorumque munitorum, et mores gentis ferissimi (c. 4.). Iter per Chalybes Tibarenosque ad urbem Graecam Cotyora, Sinopensium coloniam. Spatium itineris inde a Babylone emensi. Quum Cotyoritarum ex agris quem non praebebant com meatum ipsi

sibi comparassent Graeci, legati Sinopensium ea de re minaciter conquerentes adveniunt. Sed eis ita respondet Xenophon ut non illum solum praebere Cotyritas iuberent, sed etiam alia amicus facerent (c. 5.). Concilium de reliquo itinere, et Sinopensium in eo sententia. Placet navigare, si satis navium praebeant Sinopenses, ad quos legati mittuntur. Urbis in Ponto condendae consilium Xenophontis prohibet Silanus. Purgat se Xenophon pro concione tam huius (c. 6.) quam ducendi ad Phasin exercitus consilii crimine, idemque ut in detestabile quorundam militum facinus animadvertatur auctor est. Iudicium ducum et lustratio exercitus (c. 7.). In illo quum aliis multae impositae sunt tum Xenophonti iniuriarum accusato caussa dicenda fuit (c. 8.).

LIB. VI.

Quum agros Paphlagonum Graeci depraedarentur, legatos illi mittunt, quibuscum benigne exceptis foedus faciunt. Hinc navigant Sinopen, ubi adest Chirisophus cum triremi. In quem totius exercitus imperium, quod religione impeditus recusaverat Xenophon, confertur (c. 1.). Hinc petunt Heracleam, qua quum ob iniqua postulata exclusi essent, trifariam scinditur exercitus, diversis itineribus dehinc profecturus (c. 2.). Arcades quum Calpes portum venissent indeque ex vicinis Thraecum Bithynorum agris praedas agerent, ab eis in collem compulsi nec nisi Xenophontis cum suis interventu liberati sunt (c. 3.). Calpes portus descriptio. Ibi quum omnes rursus convenissent, decernitur ut capitis reus foret

qui posthac de distrahendo exercitu cogitaret. Inopia commeatus egressuri extis prohibentur, quique exierant magna clade affecti a Xenophonte in castra reducuntur (c. 4.). Postero die quum litassent, Xenophon acie instructa procedit, victisque hostibus (c. 5.) libere deinde Graeci praedatum exeunt. Cleander quum diu exspectatus tandem cum triremibus advenisset, per Dexippum, a militibus quibusdam male acceptum, abalienatur a Graecis, sed a Xenophonte in gratiam revocatus, nisi sacra prohibuissent, ipse deducturus exercitum fuerat. Hinc veniunt Chrysopolin, multa inter viam praeda parta (c. 6.).

LIB. VII.

Anaxibius auctore Pharnabazo Graecos ex Asia Byzantium elicit. Quo ab eo per fraudem exclusi vi facta irrumpunt, sed Xenophonte suadente rursus egressi ducem accipiunt Coeratadam, qui imperio mox ipse se abdicat (c. 1.). Ducibus de itinere dissentientibus multi milites dilabuntur, Byzantii deprehensos vendit Aristarchus Anaxibii successor. Graecis in Asiam reversuris Seuthae Thraecis, ad se invitantis exercitum, legati occurrunt: quumque ab Aristarcho Asia eis interdictum esset, Xenophon ad Seuthem proficiscitur conditionem cogniturus (c. 2.). Qua probata omnes praeter Neonem cum suis ad Seuthem contendunt. Ubi benevole excepti postridie hostes opprimunt multaque praeda potiuntur (c. 3.). Dilapsorum hostium vicos igni delet Seuthes, idemque se aliis, ni redeant, facturum minatur. Igitur amicitiam se petere simulantes, nocte repente Grae-

cos, qui propter vim frigoris tecta subierant, invadunt securos, sed repulsi in fidem ab Seuthe tandem recipiuntur (c. 4.). Stipendio fraude Heraclidae a Seuthe non integro numerato (c. 5.), Xenophon in invidiam eorum incurrit tantam ut capitis periculum subiret. Sed crimina in se coniecta oratione purgat, testaturque fidem eius legati Lacedaemoniorum, qui bello contra Tissaphernem usuri Graecorum exercitu venerant. Hinc relinquit Seutem quamvis invitum (c. 6.). Vicos suos a Graecis exhauriri aegre ferens Medosades minaciter primum deinde clementius ut abeant poscit, hortaturque Xenophontem suam ipse operam pollicitus ut stipendii caussa Seutem adeat. Quod faciente illo persolvit Seuthes, acceptum Spartanis tradit Xenophon militibus dividendum (c. 7.). Lampsacum deinde traiciunt, ubi Xenophon Euclidis vatis monitu Iovi Milichio sacrificat. Inde Pergamum profecto Hellas prodit Asidatem divitem Persam, ad quem tollendum egressi primum improspere pugnant, sed die consequuto capiunt ipsum cum opibus, quarum partem accipit Xenophon. Exercitus traditur Thibroni (c. 8.).

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

[A.]

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, 1. πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος. ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτετε τελευταίην τοῦ βίου, ἐβούλετο τῶ παίδε ἀμφοτέρω παρῆναι. ὁ μὲν 2 οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγγανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατραπὴν ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξένιον Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος 3 καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ κείσεται τε καὶ συλλαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε 4 κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλευεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῶ ἀδελφῷ, ἀλλ', ἣν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπέρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν

5 βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν
 παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεῖς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
 σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
 ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν
 6 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροισεν ὡς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρουπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρα-
 σκευότατον λάβοι βασιλεία. ὥδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν
 συλλογὴν. ὅποσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄν-
 δρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους,
 ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρου ταῖς πόλεσι. καὶ
 γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρου τὸ ἀρ-
 χαῖον ἐκ βασιλέως δεδομένα, τότε δ' ἀφειστήμεσαι
 7 πρὸς Κύρον πάσαι πλην Μιλήτου. ἐν Μιλήτῳ δὲ
 Τισσαφέρου προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βου-
 λευόμενος, [ἀποστήναι πρὸς Κύρον.] τοὺς μὲν αὐ-
 τῶν ἀπέκτεινε τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κύρος ὑπο-
 λαβῶν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατεύματα ἐπολιόρ-
 κει Μιλήτον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ
 ἐπειράτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας. καὶ αὕτη αὖ
 ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροῖζειν στρατεύματα.
 8 πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠέλιου ἀδελφὸς ὦν αὐτοῦ
 δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρην
 ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦ-
 τα. ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλήν
 οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρου δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα
 αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν. ὥστε οὐδὲν
 ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων. καὶ γὰρ ὁ Κύρος ἀπέ-
 πεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν
 9 πόλεων ὧν Τισσαφέρου ἐτύγχανεν ἔχων. ἄλλο δὲ

στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τῇ κατ'
 ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος
 Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν. τοῦτα συγγενόμενος ὁ
 Κύρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους
 δαρεικοὺς. ὁ δὲ λαβῶν τὸ χρυσίον στρατεύματα συνέ-
 λεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ
 Χερσονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσ-
 ποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας. ὥστε καὶ
 χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν
 στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντικαὶ πόλεις ἐκούσαι. τοῦτο
 δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στρα-
 10 τεύμα. Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ἂν ἐτύγα-
 νεν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστα-
 σιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κύρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς
 δισχίλους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω
 περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιατῶν. ὁ δὲ Κύρος
 δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μι-
 σθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς
 τοὺς ἀντιστασιατάς πρην ἂν αὐτῷ συμβουλευέσθαι.
 οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρε-
 11 φόμενον στρατεύμα. Προξενον δὲ τὸν Βοιωτίου ξέ-
 νον ὄντα αὐτῷ ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλεί-
 στους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος
 στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισι-
 δῶν τῇ ἑαυτοῦ χάρα. Σοφαινετον δὲ τὸν Στυμφά-
 λιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ
 τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλεί-
 στους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρου σὺν τοῖς φηγάσι
 τῶν Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορευέσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν Π.
 μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβα-

λεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀδροῖζει ὡς ἐπὶ
 τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦ-
 θα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν
 ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλ-
 λαγέντι πρὸς τοὺς οἰκοὶ ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ
 εἶχε στρατεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ
 προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγ-
 γέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν
 2 τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς
 Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φηγάδας ἐκέλευσε
 σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ
 καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν
 παύσεσθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ
 ἠδέως ἐπέειδοντο· ἐπίστανον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόν-
 3 τες τὰ ὄπλα παρήσαν εἰς Σάρδεις. (Ξενίας μὲν δὴ
 τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις
 ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν
 ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους,
 γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμ-
 φάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς
 ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Με-
 γαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελ-
 ταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σω-
 4 κράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατενομένων. οὗτοι μὲν
 εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.) Τισσαφέρους δὲ κατα-
 νοήσας ταῦτα, καὶ μελῶνα ἠγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ
 Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλεῖα ἢ
 5 ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. καὶ
 βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρους τὸν
 Κύρου στόλον, ἀντιπαρασκευάζετο. ἢ

Κύρος δὲ ἔχων οὓς εἰρηκα ὄρματο ἀπο Σάρ-

δεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταδμῶν τρεῖς
 παρασάγγας εἰκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον πο-
 ταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ
 ἐπὴν ἐξευγμένη πλοίοις ἐπτά. τούτου διαβάς ἐξε-6
 λαύνει διὰ Φρυγίας σταδμῶν ἕνα παρασάγγας ὀκτώ
 εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ με-
 γάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτά· καὶ ἦκε Μέ-
 νων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς
 πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.
 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμῶν τρεῖς παρασάγγας εἰ-7
 κοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην,
 μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν
 καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ
 ἐκεῖνος ἐθήρηνεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βού-
 λουτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσον δὲ τοῦ
 παραδείσου ἦεν ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ
 αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· ἦεν δὲ καὶ διὰ τῆς
 Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μέγαν βασιλείαν 8
 βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρμυνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ
 Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει· ἦεν δὲ καὶ
 οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίαν-
 δρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἔστιν εἰκοσι καὶ
 πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι
 Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ
 δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ
 δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα 9
 Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῆ μάχῃ ἀπε-
 χόρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία
 καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κύ-
 ρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλεάρχος ὁ Λακε-
 δαιμόνιος φηγάς ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς

Θρακίας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κορίθας διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλί-
 τας τριακοσίους, καὶ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων
 ὀπλίτας χίλιους. καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ
 ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ,
 καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ
 10 χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν
 ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλ-
 τας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς·
 ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα
 ἔσθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν σπλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθιῶ-
 ρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει
 σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων
 ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ
 11 χώρῃ. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγ-
 γας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκου-
 μένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρα-
 τιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ
 πολλάκις ἴοντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπί-
 δας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ
 ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.
 12 ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύραξα ἡ Σενενέσιος γυνὴ τοῦ
 Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ
 δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέ-
 δακε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κί-
 λισσα καὶ φύλακας περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπεν-
 δίους· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κύρον τῇ Κιλίσσῃ.
 13 ἐντεῦθεν δὲ ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας
 δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν
 παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυ-
 γῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρου

θηρεῦσαι οἶνω κεράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει 14
 σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν
 οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέ-
 γεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδειξαι τὸ στρα-
 τευμα αὐτῇ· βουλούμενος οὖν ἐπιδειξαι ἐξέτασιν
 ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρ-
 βάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἑλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς 15
 εἰς μάχην οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ'
 ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων·
 εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ
 δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον
 οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθιῶρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον 16
 μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαννον τεταγμένοι
 κατ' Ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας,
 παρελάντων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμα-
 μάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας
 φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμ-
 μένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα 17
 πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμη-
 νέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε
 προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φά-
 λαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ
 ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. ἐκ
 δὲ τούτου θάττον προδόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ
 αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ
 τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἡ 18
 τε Κίλισσα ἐφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ
 τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἐφυγον· οἱ δὲ
 Ἑλληνας σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. ἡ δὲ
 Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ
 στρατεύματος ἐθαύμασε. Κύρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν

19 Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδῶν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἰκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάνκοντα. ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἑλλήσιν ὡς πολεμίαν 20 οὖσαν. ἐντεῦθεν Κῦρος τὴν Κλίσιαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν ταχίστην ὁδόν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ στρατιώτας οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι καὶ πέντε πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστῆν βασιλείου, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην, 21 αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. ἐντεῦθεν ἐπειρωῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν ὁδοῦ ἀμαξιτοῦ ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκώλυεν. ἐλέγετο δὲ καὶ Σπέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβολήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὑστεραία ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἶη Σπέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στρατεύμα ἤδη ἐἰ Κιλικίαν ἦν εἰσὼ τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριῆρεις ἦκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα 22 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηνὰς οὗ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέβαιναν εἰς πεδῖον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυντον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σῆσαμον καὶ μελίην καὶ κέγγρον καὶ πυροῦς

καὶ κριθὰς φέρει. ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχρυν καὶ ὑψηλὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβάς 23 δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσοῦς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Σπεννέσιος βασιλεία τοῦ Κιλικίων βασιλέως· διὰ μέσου δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ 24 ἐνοικοῦντες μετὰ Σπεννέσιος εἰς χωρίον ὄχρυν ἐπὶ τὰ ὄρη πλην οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσοῖς. Ἐπύαξα δὲ ἡ Σπεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύ- 25 ρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοῦς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ὀρέων τῇ εἰς τὸ πεδῖον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάξοντάς τι κατακοπήναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. οἱ δ' 26 ἄλλοι ἐπεὶ ἤκον, τὴν τε πόλιν τοὺς Ταρσοῦς διήρπασαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασιλεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κῦρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Σπέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι ἠθέλε, πρὶν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Σπέννεσις 27 μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κῦρος δὲ ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππων χρυσοχάλινον καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν,

καὶ τὴν χώραν μηκέτι ἀφαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἤρπυ-
σμένα ἀνδράποδα, ἦν που ἐντυγγάνωσιν, ἀπολαμ-
βάνειν

- III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας
εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ
πρόσω· ὑπόπτενον γὰρ ἦδη ἐπὶ βασιλείᾳ ἰέναι· μι-
σθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ
Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ
δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου,
2 ἐπεὶ ἤρξατο προτέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν
ἐξέφηνε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω
ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν
τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε
πολὺν χρόνον ἑστώς· οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ
3 ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶ-
ται, μὴ θαναμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παρ-
οῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο
καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τὰ τε ἄλλα ἐτί-
μησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὗς ἐγὼ λαβῶν
οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ ἄλλ' οὐδὲ καθη-
4 δυνάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἑδαπάνων. καὶ πρῶτον
μὲν πρὸς τοὺς Θοράκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς
Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονή-
σου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς
ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος
ἐκάλει, λαβῶν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἰ τι δέοιτο
ἄφελόην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου.
5 ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη
δή μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι
ἢ πρὸς ἐκείνον ψευδόμενον μεθ' ὑμῶν ἰέναι. εἰ μὲν
δὲ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, ἀρῆσομαι δ' οὖν ὑμᾶς

καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὔποτε
ἔρει οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρ-
βάρους, προδοὺς τοὺς Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων
φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πεί- 6
θεσθαι οὐδὲ ἐπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ
ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι
καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν
ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν δὲ
ἔρημος ᾧ οὐκ ἂν ἱκανὸς εἶναι οἶμαι οὔτ' ἂν φίλον
ἄφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν
ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.
ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου 7
καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες ὅτι οὐ φαίη παρὰ
βασιλείᾳ πορεύεσθαι ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ
Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ
τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχῳ.
Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετε- 8
πέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὃ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε,
λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον
ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ
δέον· μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ'
οὐκ ἔφη ἰέναι. μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' 9
ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ
καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλούμενον, ἔλεξε τοιάδε. Ἄν-
δρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δηλὸν ὅτι οὐ-
τως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖ-
νον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεί
γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μι-
σθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν 10
οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω
ἔλθειν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σὺνοῖδα

ἐμαντῶ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δε-
 διῶς μὴ λαβὼν με δίκην ἐπιθῆ ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ
 11 ἠδικῆσθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὧρα εἶναι ἡμῖν καθ-
 εὔδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευ-
 εσθαι ὅ,τι χρῆ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως τε μέ-
 νομεν αὐτοῦ σκεπτόμενοι μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφα-
 λέστατα μενούμεν, εἰ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως
 ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔχομεν.
 12 ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγῶ οὔτε ἰδιώτου ὄφε-
 λος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ὧ
 ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ὧ ἂν πολέμιος
 ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυ-
 τικὴν ἢν πάντες ὁμοίως ὀρωμέν τε καὶ ἐπιστάμε-
 θα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθ-
 ῆσθαι. ὥστε ὧρα λέγειν ὅ,τι τις γιγνώσκει ἄρι-
 13 στον εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου
 ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἂ ἐγί-
 γνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπι-
 δεικνύντες οἷα εἶη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώ-
 14 μης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. εἰς δὲ δὴ εἶπε προσ-
 ποιούμενος σπεύδειν) ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν
 Ἑλλάδα στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα,
 εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδει'
 ἀγοράζεσθαι· ἢ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρα-
 τεύματι· καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κύρον
 αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· εἴαν δὲ μὴ διδῶ ταῦ-
 τα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώ-
 ρας ἀπάξει. εἴαν δὲ μὴδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττε-
 σθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφμέ-
 νους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσῃσι μήτε Κύρος μήτε
 οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ

χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦτα
 εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. Ὡς 15
 μὲν στρατηγήσουσα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μη-
 δεῖς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἂ ἐμοὶ τοῦ-
 το οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε πεί-
 σομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρ-
 χεσθαι ἐπίσταμαι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώ-
 πων. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνύς μὲν 16
 τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσ-
 περ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδει-
 κνύς δὲ ὡς εὐήθεις εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τού-
 του ὧ λυμαινόμεθα τὴν πράξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγε-
 μόνι πιστεύσομεν ὃν ἂν Κύρος διδῶ, τί κωλύει καὶ
 τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν;
 ἐγὼ γὰρ ὀκνοῖην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαλεῖν ἂ 17
 ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ,
 φοβούμενη δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι ὧ δοίη ἐπεσθαι, μὴ ἡμᾶς
 ἀγάγῃ ὅθεν οὐχ οἷόν τε ἔσται ἐξελεθεῖν· βουλομένη δ'
 ἂν ἄκοντος ἀπιῶν Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθῶν· ὃ οὐ
 δυνατόν ἐστίν. ἀλλ' ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας
 εἶναι· δοκεῖ δὲ μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κύρον οἷ- 18
 τινες ἐπιτήδριοι σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνου τί
 βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ εἴαν μὲν ἡ πράξις ἢ πα-
 ραπλησία οἷαπερ καὶ πρόσθεν ἐχρήτο τοῖς ξένοις,
 ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κελίους εἶναι τῶν πρόσθεν
 τούτων συναναβάντων· εἴαν δὲ μελῶν ἢ πράξις τῆς 19
 πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνω-
 τέρα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα
 πρὸς φιλίαν ἀπιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φί-
 λοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφα-
 λῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅ,τι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀναγ-

γεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βου-
 20 λένεσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν
 Κλεάρχῳ πέμπουσιν οἱ ἠρώτων Κύρον τὰ δόξαντα
 τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούοι Ἀβροκό-
 μαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι,
 ἀπέχοντα δώδεκα σταδμῶν· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη
 βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ἢ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη
 χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἢν δὲ φύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ
 21 πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα
 οἱ αἰρετοὶ ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ
 ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδό-
 κει ἐπεσθαι. προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κύρος
 ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφε-
 ρον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρειακά τοῦ μηνὸς τῷ
 στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα
 ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ φανερωῷ.

IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμῶν δύο παρασάγγας
 δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία
 πλέθρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμὸν ἓνα παρασάγγας
 πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ τὸ εὖρος
 στάδιον. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμῶν δύο παρα-
 σάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἴσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχά-
 την πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 2 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύ-
 ρῳ παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ
 πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακε-
 δαιμόνιος. ἤγειτο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ
 Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκο-
 σιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτε Τισσαφέρει φίλην
 3 ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν. παρῆν δὲ
 καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετὰ

πεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν
 ἑστρατήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὤρμουσαν παρὰ
 τὴν Κύρου σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' Ἀβροκόμα
 μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρον
 τετρακόσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασι-
 λέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμὸν ἓνα παρασάγγας 4
 πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν
 δὲ ταῦτα δύο τεῖχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς
 Κιλικίας Συνέννεσις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακή, τὸ δὲ
 ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ
 φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ἦεν τοῦτων ποταμὸς Κάρ-
 σος ὄνομα, εὖρος πλέθρον. ἅπαν δὲ τὸ μέσον τῶν
 τευχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν
 βία· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τεῖχη εἰς τὴν
 θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεῖν δ' ἦσαν πέτραι ἡλί-
 βατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τεύχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήμεσαν
 πύλαι. ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς 5
 μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰσὼ καὶ
 ἔξω τῶν πυλῶν, καὶ βιασάμενοι τῶν πολεμίους παρ-
 ἔλθοιεν, εἰ φυλάττειεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις,
 ὅπερ ᾤετο ποιήσειεν ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχον-
 τα πολὺ στρατεύμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίη-
 σεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀνα-
 στρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπήλαυεν, ἔχων,
 ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦ- 6
 θεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταδμὸν ἓνα παρασάγγας
 πέντε εἰς Μυριάδου, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοι-
 νίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον
 καὶ ὤρμουσαν αὐτόθι ὀκτάδες πολλαί. ἐνταῦθ' ἔμει- 7
 ναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς στρατηγὸς καὶ
 Πασίων ὁ Μεγαρεύς ἐμβάντες εἰς πλοῖον καὶ τὰ πλεῖ-

στον ἄξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπίοντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἰς Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διήλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι· καὶ οἱ μὲν ἤρχοντο ὡς θειλοὺς ὄντας αὐτοὺς ληφθῆναι, οἱ δ' ἄκτειρον εἰ ἀλώσονται. Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἀπολειπίσασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὐ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅπη οἴχονται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔργω αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ ἕως μὲν ἂν παρῆ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βούληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἴοντων, εἰδότες ὅτι κακίους εἶδὲ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερησονται, ἀλλ' ἀπολήφονται τῆς πρόσθεν ἕνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς.

9 καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἰ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἥδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο. Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρον, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πρᾶξων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶον, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς ἑσκήνον Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδο-

10 μέναι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρα-

σάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμοῦ, οὐ τὸ εὖρος πλέθρον. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βελέσους βασίλεια τοῦ Συρίας ἄρχαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὄφρα φύουσι. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι ἄκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε· καὶ Κῦρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κλεῦει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπεῖθειν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότες κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν μὴ τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβάσει παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἴοντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κύρου. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρου ἀπήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δῶσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὶ εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελὴ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέσθη. Μένων δὲ πρὸν δήλου εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύρου ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, ἐὰν μοι πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί

οὐν κελεύω ποιῆσαι· νῦν δεῖται Κῦρος ἐπεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι

15 ὅ,τι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρῖνοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσανται ἐπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμωτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κῦρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἰ τις καὶ ἄλλος· ἦν δ' ἀποψηφίσανται οἱ ἄλλοι, ἄκμιν μὲν ἅπαντες τοῦμαλιν, ὑμῖν δὲ ὡς μόνοις πειθόμενοις πιστοτάτοις χρῆσεται καὶ εἰς φρουρία καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλον οὐτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου τεύ-

16 ξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπέθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κῦρος δ' ἐπεὶ ἤσθετο διαβεβηκότας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινώ ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινεῖτε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μη-

17 κέτι με Κῦρον νομίζετε. οἱ μὲν δὲ στρατιῶται ἐν ἐλπίσει μεγάλας ὄντες ἤνχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα αὐτῷ ἅπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Θαφακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπόποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο περὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προΐων κατέκασεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ. ἐδόκει δὲ θεῶν εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς

19 βασιλεύουσι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς ἑννέα παρασάγγας πενήτηκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμὸν. ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μεστὰὶ σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἐμει-

ναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξε- V
λαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδῖον ἅπαν ὀμαλές ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλεῖστοι ὄνοι 2 ἄγριοι, πολλοὶ δὲ στρουθιοὶ οἱ μεγάλοι· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠαῖδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἱππεῖς ἐνόητε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων ἔτρεχον θάπτον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι, ταῦτόν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἱππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλωτέρα δὲ στρουθῶν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ 3 διώξαντες τῶν ἱππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπεσπάτο φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἶρουσα, ὥσπερ Ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὀπίσθας ἂν τις ταχὺ ἀνιστῆ, ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορευόνσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδίστα ἦν· πορευόμενοι 4 δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μάσκην ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαῖον. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιεφρεῖτο δ' αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Μάσκα κύκλω. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν 5 ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρισκαίδεκα παρασάγγας ἑνεπήκοντα τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας. ἐν τούτοις τοῖς

σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγοράζοντες σίτον ἕξων. τὸ δὲ στρατεύμα ὁ σίτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδία ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύραν ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίλων. ὁ δὲ σίλος δύναται ἑπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικῶς· ἡ δὲ καπίθη δύο χροίνικας Ἀττικῶς ἔχεται. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν οὗς πάνυ μακροὺς ἤλανεν, ὁπότε ἢ πρὸς ὕδωρ βούλοιο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πύργητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ, συνεκβίβασαι τὰς ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν ὥσπερ ὀργῇ, ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. ἐνθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. ὄψαντες γὰρ τοὺς πορφυροὺς κἀνδύς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐσθνηκῶς, ἴεντο ὥσπερ ἄνδράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ πρᾶνοὺς γηλοφου, ἔχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἔνοιο δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ φέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλον θάπτον ἢ ὡς τις ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὡς σπεύ-

δων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρέβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἕνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζαν, ὅσῳ μὲν θάπτον ἔλθοι, τοσοῦτω ἀπαρσκεινοτέρῳ βσιλεῖ μαχεῖσθαι, ὅσῳ δὲ σχολαιότερον, τοσοῦτω πλέον συναγείρεσθαι βασιλεῖ στρατεύμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὔσα, τοῖς δὲ μήμεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς, εἰ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνθη· ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίας διαβαίνοντες ὧδε. διωθέρας ἄς εἶχον σκεπάσματα ἐπιμπλάσαν χόρτον κούφου, εἶτα συνηγον καὶ συνέσπῳν, ὡς μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σίτου μελίτης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλείστον. ἀμφιλεξάντων δὲ τι ἐνταῦθα τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν τοῦ Κλέαρχου ὁ Κλέαρχος κρένας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐπέβαλεν· ὁ δὲ ἔλθων πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλέαρχῳ. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἔλθων ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκευάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κύρος δὲ οὐπω ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλανε· τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὡς εἶδε Κλέαρχον διελαύ-

νοντα, ἴησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἡμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γενο-
 13 μένης. ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ εὐθύς παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θένοντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θωράκας καὶ τοὺς ἰππέας οἱ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετραράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλείστοι Θωράκες, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπλήχθαι καὶ αὐτοὶ Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὄπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν
 14 ἀποροῦντες τῷ πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν, εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα καὶ ἔδειτο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέπαινεν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐ-
 15 τὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. ἐν τούτῳ δὲ ἐπῆει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθύς δ' ἔλαβε τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν
 16 ἤμεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε. εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἔμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι οὐδὲ ὄρατε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων.
 17 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ πανσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὄπλα.
 VI. Ἐντεῦθεν προσήκονταν ἐφαιέντο Ἰχνη ἰππων καὶ κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἰππων. οὗτοι προϊόντες ἕκαον καὶ χιλὸν καὶ εἰ τι ἄλλο χρήσι-

μον ἦν. Ὀρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων βασιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περσῶν ἐπιβουλεύει Κῦρον καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ-
 2 αλλαγείς δέ. οὗτος Κῦρον εἶπεν, εἰ αὐτῷ δολῆ ἰππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκυτακάνοντας ἰππέας ἢ κατακάνοι ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἔλοι καὶ κωλύσειε τοῦ κείν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κῦρου στρατεύμα βασιλεῖ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κῦρον ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ὠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὀρόντας
 3 νομίσας ἐτοιμοὺς εἶναι αὐτῷ τοὺς ἰππέας γράφει ἐπιτολήν παρὰ βασιλέα ὅτι ἤξει ἔχων ἰππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἰππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν ἐπιστολήν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν Κῦρον δίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν
 4 ὁ Κῦρος συλλαμβάνει Ὀρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρσας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἑπτὰ, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγούς ἐκέλευεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὄπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνὴν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας. Κλέαρχον δὲ καὶ εἰσω παρεκά-
 5 λεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρητον ἦν. ἔφη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ᾧδε. Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι,
 6 ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅ,τι δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ

Ὀρόντων τουτονί. τούτοι γὰρ πρώτον μὲν ὁ ἐμὸς
 πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς, ὡς
 ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 7 πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιᾶν ἔλαβον καὶ ἔδωκα. μετὰ
 ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν ὅ,τι σε ἠδίκησα; ἀπεκρί-
 νατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κύρος ἠρώτα, Οὐκοῦν ὕστε-
 ρον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικού-
 μενος ἀποστῆς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίησιν τὴν ἐμὴν
 χάραν ὅ,τι ἐθύνα; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ
 Κύρος, ὅπότ' αὐ ἔγνωσ τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ἔλθῶν
 ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα
 καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ'
 8 ἐμοῦ; καὶ ταῦθ' ὁμολογεῖ ὁ Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη
 ὁ Κύρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβου-
 λεύων μοι φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα
 ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς ἠρώτησεν ὁ Κύρος αὐτόν, Ὁμο-
 λογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη,
 ἔφη ὁ Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κύρος.
 "Ἐτι οὖν ἂν γένοιτο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ
 φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοί-
 9 μην, ὦ Κύρε, σοὶ γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα
 Κύρος εἶπε τοῖς παρούσιν, Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν
 πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει. ὑμῶν δὲ σὺ πρώτος, ὦ
 Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος
 δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλευῶ ἐγὼ τὸν ἄνδρα τούτου
 ἐκποδῶν ποιέσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δέη τούτου
 φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολῆ ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τούτον εἶναι
 10 τοὺς ἐθελοντὰς φίλους τούτους εὖ ποιεῖν. ταύτῃ δὲ
 τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. μετὰ

ταῦτα κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζωῆς τὸν Ὀρόν-
 ταν ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς·
 εἶτα δὲ ἐξήγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. ἐπεὶ δὲ εἶδον
 αὐτὸν ὅσπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσε-
 κύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο. ἐπεὶ 11
 δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκηνὴν εἰσῆχθη τοῦ πιστοτά-
 του τῶν Κύρου σκηπτούχου, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα
 Ὀρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε οὐδὲ
 ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκαζον δὲ ἄλλοι
 ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας στα- VII.
 θμούς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ στα-
 θμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν
 βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ
 εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω ἤξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι
 μαχόμενον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέ-
 ρως ἠγείσθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύ-
 μου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διάταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέ- 2
 τασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἤκοντες αὐτόμολοι παρὰ με-
 γάλῳ βασιλέως ἀπηγγέλλον Κύρω περὶ τῆς βασιλείας
 στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ
 λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλευέτο τε πῶς ἂν τὴν
 μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήγει θαρρύνων τοιάδε.
 "Ὁ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3
 συμμαχοὺς ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ
 κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο
 προσέλαβον. ὅπως οὖν ἐσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευ-
 θερίας ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ
 γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀνθ' ὧν ἔχω
 πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰ- 4
 δῆτε εἰς οἶον ἐρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. τὸ

μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίλασιν· ἂν
 δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τᾶλλα καὶ ἀσχυνεῖσθαι μοι
 δοκῶ οἴους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀν-
 θρώπους. ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὐτόλμων γενο-
 μένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι
 τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἴμαι
 5 ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα
 Γαυλίτης παρῶν φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε,
 Καὶ μὴν, ὦ Κύρε, λέγουσί τινας ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ
 νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος.
 ἂν δὲ εὐ γένηται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἐνιοὶ δὲ
 οὐδ' εἰ μεμνήῳ τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι
 6 ὅσα ὑπισχνεῖ. ἀκούσας ταῦτα ἐλέξεν ὁ Κύρος, Ἄλλ'
 ἔστι μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ πατροφία πρὸς μὲν
 μεσημβρίαν μέχρι οὐ διὰ καῦμα οὐ δύναται οἰκεῖν ἀν-
 θρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὐ διὰ χειμῶνα· τὰ δ'
 ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ
 7 ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς
 ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οἱ
 τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων,
 ἂν εὐ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ.
 ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν
 8 δῶσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ
 προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξηγγέλλον. εἰσηῆσαι
 δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
 τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσις ἔσται, ἐὰν κρατήσω-
 σιν. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε.
 9 παρεκλεβόντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοιπερ διελέγοντο μὴ
 μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπίσθεν ἐαντῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ
 καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πῶς ἤρετο τὸν Κύρον
 Οἷε γὰρ σοι μαχεῖσθαι, ὦ Κύρε, τὸν ἀδελφόν; Νῆ

Ἀ', ἔφη ὁ Κύρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός
 ἔστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ
 λήφομαι. ἐνταῦθα δὲ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο
 10 τῶν μὲν Ἑλλήνων ἄσπις μυρία καὶ τετρακοσία, πελ-
 ταστὰ δὲ δισχιλιοὶ καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύ-
 ρον βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφό-
 ρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι
 11 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἰππεῖς, ὧν Ἄρτα-
 γέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τετα-
 γμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν
 12 ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριά-
 κοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης,
 Γαβρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ
 μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 ἑκατὸν καὶ πενήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς
 μάχης ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. ταῦτα δὲ
 13 ἠγγέλλον πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολε-
 μίων παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ
 τὴν μάχην οἱ ὑστέρων ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα
 ἠγγέλλον. ἐντεῦθεν δὲ Κύρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα
 14 παρασάγγας τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ
 καὶ τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾧετο γὰρ ταύτη
 τῇ ἡμέρᾳ μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν
 σταθμὸν τοῦτον τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν
 εὖρος ὀργυιὰ πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυιὰ τρεῖς. παρ-
 15 ετίετο δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δῶδεκα
 παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηθίας τείχους. ἦν δὲ παρὰ

15. Post τείχους addebatur: ἐνθα [δη εἰσιν] αἱ διώρυχες, ἀπὸ
 τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ ῥέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος
 πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσρηγῶς, καὶ πλοῖα πλεῖ ἐν αὐταῖς αἰ-

τὸν Εὐφράτην πάροδος στενή μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ
 16 καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος· ταύτην δὲ
 τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ μέγας ἀντὶ ἐρύματος,
 ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα. ταύτην
 δὴ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρήλθε καὶ
 17 ἐγένοντο εἰσω τῆς τάφρου. ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ
 οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερά
 18 ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἰχνη πολλά. ἐνταῦθα
 Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμβρακιώτην μάντιν
 ἔδωκεν αὐτῷ δαρκειοὺς τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ
 ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ θνόμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς
 οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος δ' εἶπεν, Οὐκ ἄρα
 ἐτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις·
 εἰ δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνούμαι σοι δέκα τάλαντα.
 τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρήλθον αἱ
 19 δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς
 τὸ Κῦρου στρατεύμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κῦρῳ καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστε-
 20 ραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον. τῇ δὲ τρίτῃ
 ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο
 καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ
 ἀνατεταραγμένοι ἐπορεύετο καὶ τῶν ὀπλων τοῖς στρα-
 τιώταις πολλά ἐπὶ ἀμαξῶν ἦγετο καὶ ὑποζυγίων.

VIII. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-
 σίον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἐμελλε καταλύειν, ἠνίκα
 Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν
 προφαίνεται ἐλαύνων ἀνα κράτος ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ,
 καὶ εὐθύς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρι-
 κῶς καὶ ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι

ταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείποντι δ'
 ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἐπιείν.

πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.
 ἐνθα δὴ πολλὸς τάραχος ἐγένετο· ἀντίκα γὰρ ἐδόκουν 2
 οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπε-
 σεῖσθαι· Κῦρός τε κατακηθήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος 3
 τὸν θώρακα ἐνέδν καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ
 παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρ-
 ἡγγελλεν ἐξοπλίξεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἐαυ-
 τοῦ τάξιν ἕκαστον. ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθ- 4
 ἴσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων
 πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος,
 οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στρατεύμα
 τὸ εὐάνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρ- 5
 βαρικοῦ ἵππεις μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ
 Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν
 πελαστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐανύμῳ Ἀρμιάος τε ὁ Κῦρον
 ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. Κῦρος δὲ καὶ οἱ 6
 ἵππεις τοῦτον ὅσον ἑξακόσιοι ὀπλισμένοι θώραξι μὲν
 αὐτοὶ καὶ παραμηριδίῳ καὶ κράνεσι πάντες πλήν
 Κῦρον· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μά-
 χην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες οἱ μετὰ Κῦρου εἰ- 7
 χον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερονίδια· εἶχον δὲ καὶ
 μαχαίρας οἱ ἵππεις Ἑλληνικὰς, καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέ- 8
 ρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ
 δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κοινοιστὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή,
 χρόνῳ δὲ συγχρῶ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ
 πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ
 καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγγαι καὶ αἱ τάξεις 9
 καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἵππεις μὲν λευκοθώ-

6. Post καθίστατο addebat: λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους
 Πέρσας ψιλὰς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν.

ρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρ-
νης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ τούτων γε-
ροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήροσι ξυλίταις
ἄσπίσιν· Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι
δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη
ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπο-
10 ρεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν
ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον
δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτετα-
μένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς
διακόπτειν ὄτω ἐντυγχάνοιεν. ἢ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς
τάς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόψοντα.
11 ὁ μέντοι Κύρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς
Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐφεύ-
σθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγὴ ἀλλὰ σιγὴ ὡς ἀνυστὸν καὶ
12 ἡσυχίῃ ἐν ἰσῷ καὶ βραδέως προσήσαν. καὶ ἐν τούτῳ
Κύρος παρελαύνων αὐτοὺς σὺν Πίρρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ
ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ
στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βα-
σιλεὺς εἶη· κἂν τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν
13 πεποιήται. ὄρων δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στῆφος καὶ
ἴκονταν Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου
βασιλέα· τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε
μέσον τὸ ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν·
ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἠθέλεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν
ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι
14 ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρ-
βαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν
ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν ἐτι προσιών-
των. καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ

τῷ στρατεύματι κατεθεαῖτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς
τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. ἰδὼν δὲ αὐτὸν 15
ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς
συναντήσαι ἤρετο εἰ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας
εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευσε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ
τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων θορόβου ἤκουσε 16
διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρουβος εἶη.
ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύ-
τερον ἤδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ἤρετο
ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο Ζεὺς σωτὴρ
καὶ νίκη· ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας Ἀλλὰ δέχομαι τε, ἔφη, 17
καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν
ἀπήλανε· καὶ οὐκέτι τρίτα ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην
τὸ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων ἠνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἑλ-
ληνες καὶ προήρχοντο ἀντιοὶ ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς 18
δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπο-
λειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο
πάντες οἰόνπερ τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελιζουσι, καὶ πάντες δὲ
ἔθεον. [λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ
δόρατα ἐδοῦπησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.] πρὶν 19
δὲ τόξενμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσι οἱ βαρβαροὶ καὶ
φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ
Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοισι μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν
τάξει ἐπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέρετο τὰ μὲν δι' αὐτῶν 20
τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιό-
χων. οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ
κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν
μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν
Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν, πλην
ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξενθήναί τις ἐλέγετο. Κύρος δ' 21
ὄρων τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ δια-

κοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη [ὡς βασι-
 λεύς] ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διάκειν,
 ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξα-
 κοσίων ἰππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς.
 καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρα-
 22 τεύματος καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες
 μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἠγούνται, νομίζοντες οὕτω
 καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢ ἢ ἢ ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέ-
 ρωθεν, καὶ εἰ τι παραγγεῖλαι χρῆξοιεν, ἡμίσει ἂν χρό-
 23 νῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. καὶ βασιλεύς δὴ τότε
 μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ
 Κύρου εὐανύμου κέρατος. ἐπεὶ δὲ οὐδὲς αὐτῷ ἐμά-
 χητο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμ-
 24 προσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. ἐνθα δὴ Κῦ-
 ρος δείσας μὴ ὀπίσθεν γενόμενος κατακόψη τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακο-
 σίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς
 φρυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτείνει λέ-
 γεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα
 25 αὐτῶν. ὡς δ' ἢ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ
 Κύρου ἑξακόσιοι εἰς τὸ διάκειν ὀρησάντες, πλὴν
 πάντ' ὀλίγοι ἀμφ' αὐτόν καταλείφθησαν, σχεδὸν οἱ
 26 ὁμοτρόπεζοι καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ
 βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκείνον σίφος· καὶ εὐθύς οὐκ
 ἠμέσχητο, ἀλλ' εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ὀρῶ ἴστο ἐπ' αὐτόν
 καὶ παῖε κατὰ τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θῶ-
 ρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ
 27 τραῦμά φησι. παίοντα δ' αὐτόν ἀκοντίζει τις παλτῷ
 ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι
 καὶ βασιλεύς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς ὑπέρ ἑκα-
 τέρον, ὅποσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον

Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνω γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός
 τε ἀπέθανε καὶ ὅτι οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτόν
 ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ 28
 τῶν σκηπτοῦχων λέγεται, ἐπειδὴ πεπρωκότα εἶδε
 Κῦρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ.
 καὶ οἱ μὲν φησι βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάξαι αὐ- 29
 τὸν Κῦρον, οἱ δ' ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον
 τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτόν δ'
 ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τᾶλλα ὡσπερ οἱ ἄριστοι Περ-
 σῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κῦρον δι' εὐνοίαν τε καὶ
 πιστότητα

Κῦρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὦν IX.
 Περσῶν τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων
 βασιλικώτατος τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ
 πάντων ὁμολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν κείρῳ
 γενέσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐτι παῖς ὦν ὅτ' ἐπαιθεύετο 2
 καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάν-
 των πάντα κράτιστος ἐνομίζετο. πάντες γὰρ οἱ τῶν 3
 ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θυραῖς
 παιδεύονται· ἐνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην κατα-
 μάθοι ἂν τις, αἰσχρὸν δ' οὐδὲν οὐτ' ἀκούσαι οὐτ'
 ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τιμωμένους 4
 ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ ἄλλους ἀτιμαζο-
 μένους· ὥστε εὐθύς παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἄρ-
 χειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἐνθα Κῦρος αἰδημονέστατος 5
 μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε
 πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων μᾶλλον
 πεῖθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς ἵπποις
 ἄριστα χρῆσθαι· ἐκρινον δ' αὐτόν καὶ τῶν εἰς τὸν
 πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλομα-
 θέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ 6
 3

ἔπρεπε, καὶ φιλοδηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία
 μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφε-
 ρομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάρθη
 ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ἃν καὶ τὰς
 ἀτειλὰς εἶχε, τέλος δὲ κατέκαυε· καὶ τὸν πρῶτον
 μέντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν.
 7 ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατραπίης Λυ-
 δίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας,
 στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς
 Καστωλοῦ πεδίου ἀθροίζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν
 αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο, εἰ τῷ σπείσαιοι καὶ
 εἰ τῷ συνθοῖτο καὶ εἰ τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύ-
 8 δεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις
 ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πο-
 λέμιος ἐγένετο, σπείσαμένον Κύρου ἐπίστευε μηδὲν ἂν
 9 παρὰ τὰς σπονδὰς παθεῖν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσα-
 φέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κύρου εἴ-
 λοντο ἀντὶ Τισσαφέρνου πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ
 ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο
 10 αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ
 ἂν ποτε προῖτο, ἐπεὶ ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο,
 οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους γένοιτο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν.
 11 φανερὸς δ' ἦν καὶ εἰ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν
 αὐτόν, νικᾶν πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δὲ τινὲς αὐτοῦ
 ἐξέφερον ὡς εὐχοῖτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἕστε νικῶν
 καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος.
 12 καὶ γὰρ οὖν πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γῆ ἀνδρῶν τῶν ἐφ'
 ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ
 13 ἑαυτῶν σώματα προέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν
 τις εἴποι ὡς τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγε-
 λᾶν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο. πολλάκις

δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ
 χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ'
 ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάρῳ
 μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδειῶς πορεύεσθαι ὅποι τις ἤθελεν,
 ἔχοντι ὅτι προχωροῖη. τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς 14
 πόλεμον ὠμολόγητο διαφροντῶς τιμᾶν. καὶ πρῶτον
 μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς· στρα-
 τευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οὗς
 εἴωρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας
 ἐποίησε ἢς κατεστρέφετο χώρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δῶ-
 15 ροῖς ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαι-
 μονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς δούλους τούτων ἀξιοῦ-
 σθαι εἶναι. τοιγαροῦν πολλὴ ἦν ἀφθονία αὐτῷ τῶν
 ἐθέλοντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οἴοιτο Κύρου αἰσθή-
 16 σεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ τις αὐτῷ φανερός
 γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παντὸς ἐποι-
 εῖτο τούτους πλουσιωτέρους ποιεῖν τῶν ἐκ τοῦ ἀδίκου
 φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ δικαίως 17
 αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῶς ἐχρήσατο.
 καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ἕνεκα
 πρὸς ἐκείνον ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν κερδαλεώ-
 18 τερον εἶναι Κύρῳ καλῶς πειθαρχεῖν ἢ τὸ κατὰ μῆνα
 κέρδος. ἀλλὰ μὴν εἰ τίς γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς 18
 ὑπηρετήσειεν, οὐδεὶς πώποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν
 προθυμίαν. τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς
 ἔργου Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δὲ τινα ὀργῆ 19
 δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευά-
 ζοντά τε ἢς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐ-
 δένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου·
 ὥστε καὶ ἠδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ὃ
 ἐπέπατο αὐτὸς ἡμιστὰ Κύρου ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθο-

νῶν τοῖς φανερώς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρω-
 μενος χρῆσθαι τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι.
 20 φίλους γε μὴν ὅσους ποιήσαιο καὶ εὐνοὺς γνοιήσας
 καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργούς εἶναι ὅ,τι τυγχάνοι βου-
 λόμενος κατεργάζεσθαι, ὁμολογῆται πρὸς πάντων
 21 κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ
 τοῦτο οὐπερ αὐτὸς ἐνεκα φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συν-
 εργοὺς ἔχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνερᾶσθαι τοῖς φίλοις
 κράτιστος εἶναι τοῦτου ὅτου ἕκαστον αἰσθάνοιτο ἐπι-
 22 θυμοῦντα. δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν οἶμαι εἰς γε ἀνήρ
 ἐλάβανε διὰ πολλά· ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα
 τοῖς φίλοις διεδίδου, πρὸς τοὺς τρόπους ἕκαστου σκο-
 23 πῶν καὶ ὅτου μάλιστα ὀρφῆ ἕκαστον δεόμενον. καὶ
 ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ἢ ὡς εἰς πό-
 λεμον ἢ ὡς εἰς καλλωπισμὸν, καὶ περὶ τούτων λέγειν
 αὐτὸν ἔφασαν ὅτι τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο
 τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους δὲ καλῶς κεκοσμη-
 24 μένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ
 μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμα-
 στὸν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος ἦν· τὸ δὲ τῆ ἐπιμε-
 λείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ προθυμείσθαι χαρὶ
 25 ζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. Κύ-
 ρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεῖς πολλάκις ὅποτε
 πᾶν ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ πολλοῦ χρόνου
 τούτου ἡδίοι οἴνω ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε
 καὶ δεῖται σου τήμερον τοῦτον ἐπιπιεῖν σὺν οἷς μάλιστα
 26 φιλεῖς. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους ἔπεμπε καὶ
 ἄρτων ἡμίσεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων
 τὸν φέροντα, τούτοις ἦσθη Κύρος· βούλεται οὖν καὶ
 27 σὲ τούτων γεύεσθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πᾶν
 εἶη, αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλοὺς

ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, διαπέμπων
 ἔμελεε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα ἄγουσιν
 ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὡς μὴ πεινῶντες
 τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε πορεύοιτο 28
 καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν ὕψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φί-
 λους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖ ὅς τιμᾶ. ὥστε
 ἔγωγε ἐξ ὧν ἀκούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων περι-
 λῆσθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. τεκμήριον δὲ 29
 τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου ὄντος οὐ-
 δεὶς ἀπῆι πρὸς βασιλέα, πλην Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὄν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν ἠύρε
 Κύρου φιλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρου ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρας
 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή- 30
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 τοὺς πιστοὺς καὶ εὐνοὺς καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκον- 31
 τος γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συν-
 τράπεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλην Ἀρι-
 αίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγγανε ἐπὶ τῷ εὐνοῦμῳ
 τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἦσθετο Κύρον πεπρωκότα,
 ἔφηνεν ἔχων καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν οὐ ἤγετο.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ Χ.
 χεὶρ ἢ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διάκων εἰσ-
 πίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ
 Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐ-
 τῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἐνθεν ὤρμητο·
 τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασι- 2
 λεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διασπά-

ζουσι καὶ τὴν Φωκαίδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν σο-
 3 φὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι [λαμβάνει]. ἡ δὲ Μιλη-
 σία ἢ νεωτέρα ληφθεῖσα ὑπο τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἐκ-
 φεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς
 σκευοφόροις ὄπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς
 μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν
 ἀπέθανον· οὐ μὴν ἐφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσω-
 4 σαν καὶ ἄλλα ὀπόσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ
 ἀνθρώποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. // ἐνταῦθα διέσχον
 ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στά-
 δια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς ὡς πάντας
 νικῶντες, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντες νικῶντες.
 5 ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δ' αὐ-
 ἤκουσε Τισσαφέρου ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶν τὸ καθ'
 αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἰχονται διώκοντες, ἐν-
 ταῦθα δὲ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ
 συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον κα-
 λέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιεν τινὰς ἢ πάν-
 6 τες τοῖεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆζοντες. ἐν τούτῳ
 καὶ βασιλεὺς δηλὸς ἦν προσίων πάλιν ὡς ἐδόκει ὀπι-
 σθεν. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφεύτες παρεσκευάζοντο
 ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς]
 ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἡ δὲ παρήλθεν ἔξω τοῦ εὐανύ-
 μου κέρατος ταύτῃ καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς
 ἐν τῇ μάχῃ κατὰ τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ
 7 Τισσαφέρην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρ-
 ης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἐφυγεν, ἀλλὰ διήλασε
 παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς·
 διελαύνων δὲ κατέκαψε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ
 Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ

Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρονι-
 8 μος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρης ὡς μεῖον ἔχων
 ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρα-
 τόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγγά-
 νει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύ-
 οντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων 9
 κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέ-
 ρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακό-
 ψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ
 ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα 10
 ἐβουλεύοντο καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ
 αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὥσπερ τὸ
 πρῶτον μαχοῦμενος συνῆει. ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες
 ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐτίς παιανί-
 11 σαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρό-
 σθεν. οἱ δ' αὐτὸν βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείο-
 νος ἢ τὸ πρόσθεν ἐφυγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι
 κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ 12
 γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ
 ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππέων ὁ λό-
 φος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν.
 καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυ-
 13 σοῦν ἐπὶ πέλτῃ [ἐπὶ ξύλῳ] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ
 ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λό-
 φον οἱ ἵππεις· οὐ μὴν ἔτι ἀθροοὶ ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν
 ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἵππέων· τέλος δὲ καὶ πάν-
 14 τες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ
 τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στρατεύμα πέμ-
 πει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον
 καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστιν
 ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ- 15

γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνά κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
 16 ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες
 καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἔθαύ-
 μαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ'
 αὐτοῦ οὐδεὶς παρεῖη· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα,
 ἀλλ' εἰκάζον ἢ διώκοντα οἰχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι
 17 προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ με-
 ναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιτο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφι-
 18 κνοῦνται ἀμφὶ δορηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν
 τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι
 δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρησμένα
 καὶ εἴ τι σιτῶν ἢ ποτῶν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς
 ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἰ
 ποτε σφοδρὰ τὸ στρατεύμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς
 Ἕλλησιν· ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσιοι ὡς ἐλέγοντο ἅμα
 19 ξαι· καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεὶ διήρπασαν. ὥστε
 ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ
 ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλύσαι τὸ στρατεύμα πρὸς
 ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 οὕτω διεγένοντο.

[B.]

Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κῦρος τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε ἐπὶ
 τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ
 ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος
 ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ
 Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ
 Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ δεδήλωται. ἅμα 2
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἔθαύμαζον ὅτι
 Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμπτοι σηματοῦντα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν
 οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασα-
 μένοις ἂ εἶχον καὶ ἐξοπλισμένοις προίεναι εἰς τὸ πρό-
 σθεν ἕως Κῦρος συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων 3
 ἅμα ἠλίῳ ἀνίσχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρ-
 χαν, γεγονὼς ἀπὸ Λαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ
 Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τεθνη-
 κεν, Ἀρταίος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ
 τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτερεῖα ὄρηθητο,
 καὶ λέγοι ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμερίνειεν ἂν
 αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη
 ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ ἦλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα- 4
 ττηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφε-
 ρον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν. Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κῦρος

ξῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι
 ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλέα καὶ ὡς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἐτι
 ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα
 ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἂν ἐν-
 θάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλῆιον καθιεῖν αὐ-
 τόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί.
 5 ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς
 Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν·
 καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ
 6 ξένος Ἀριαίου. οἱ μὲν ᾤχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέ-
 μενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σίτον ὅπως ἐδύνατο
 ἐκ τῶν ὑποσυρίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους·
 ξύλοις δ' ἐχρῶντο μικρὸν προτόντες ἀπὸ τῆς φάλαγ-
 γος οὗ ἡ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὐσίμ.
 οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομο-
 λοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀ-
 σπῖσι ταῖς ξυλίταις ταῖς Αἰγυπτίταις· πολλὰ δὲ καὶ πέλ-
 7 ται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρῶ-
 μενοι κρέα ἐψοντες ἤσθιον ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν. | καὶ
 ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρουσι κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι
 βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἰς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγ-
 χανε παρὰ Τισσαφέρουσι ἂν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ
 γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 8 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ
 καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν
 ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν
 τυγχάνει καὶ Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα
 ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν
 9 τι δύνωνται ἀγαθόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως
 κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως

δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη
 τὰ ὄπλα παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄν-
 δρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν
 τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε
 γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξη-
 ρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο 10
 Κλεάνωρ μὲν ὁ Ἀριαῖος πρεσβύτατος ἂν ὅτι πρόσθεν
 ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ
 ὁ Θηβαῖος, Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὧ Φαλῖνε, θαναμάζω πά-
 τερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φι-
 λῖαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν
 αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται
 λαβεῖν, λεγέτω τί ἐστί τοῖς στρατιώταις, ἂν αὐτῶ
 ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε, Βασι- 11
 λεὺς νικῶν ἡγείται, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ
 αὐτῶ ἐστιν ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ
 καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα
 καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλήθος ἀνθρώ-
 πων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρ-
 12 ἔχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. | μετὰ τοῦτον
 Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν, ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ
 ὁρᾶς, ἡμῖν οὐδὲν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ
 ἀρετή. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ
 ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σω-
 μάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἶου τὰ μόνα ἀγαθὰ
 ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ
 περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. ἀκούσας δὲ 13
 ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ φιλοσόφῳ
 μὲν ἔοικας, ὧ νεανίσκει, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα·
 ἴσθι μέντοι ἀνόητος ἂν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν
 περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως. ἄλλους δὲ 14

τινες ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακισμένους ὡς καὶ Κύρου
 πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο,
 εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι
 χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκραταστρέ-
 15 ψαιντ' ἂν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦγε, καὶ ἠρώ-
 τησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἰεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολα-
 βῶν εἶπεν, Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει·
 16 σὺ δ' ἡμῖν εἶπέ τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ
 Φαλίνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες· σὺ τε γὰρ Ἕλληνα εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες
 17 βουλευόμεθά σοι τί χρῆ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ
 οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι δοκεῖ
 κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἴσει
 εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε
 πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελύσσει τοὺς Ἕλληνας τὰ
 ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν
 αὐτοῖς τάδε. οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ
 18 Ἑλλάδι ἢ ἂν συμβουλευέσης. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα
 ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως
 πρεσβεύοντα συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα,
 ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἰεν οἱ Ἕλληνες. Φαλῖνος δὲ
 19 ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγὼ, εἰ
 μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστί σωθῆναι
 πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι
 τὰ ὅπλα· εἰ δὲ τοι μηδεμίαν σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς
 ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅση
 20 δυνατόν. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι
 ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλει-
 ονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόν-

τες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν
 ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλῖνος 21
 εἶπε, Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε
 ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῦ
 σπονδαὶ εἴησαν, προιοῦσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος.
 εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπον-
 δαὶ εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ.
 Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τού- 22
 του ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί
 οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρ-
 χος, Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιούσι δὲ καὶ προ-
 οῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε, Σπονδάς ἢ πό- 23
 λεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταῦτα πάλιν ἀπεκρί-
 νατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιούσι δὲ ἢ προιοῦσι
 πόλεμος. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμησε. ε

Φαλῖνος μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ πα- 11.
 ρὰ Ἀριαίου ἦγον Προκλῆς καὶ Χερσίσοφος· Μέναν
 δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι
 πολλοὺς φασὶν Ἀριαίος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους,
 οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ
 βούλεσθε συναπιεῖναι, ἦκειν ἤδη κελύει τῆς νυκτός.
 εἰ δὲ μὴ, αὔριον πρῶ ἀπιεῖναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος 2
 εἶπεν, Ἀλλ' οὕτω χρῆ ποιεῖν· ἔάν μὲν ἦκωμεν, ὡς-
 περ λέγετε· εἰ δὲ μὴ, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν
 οἴησθε μάλιστα συμφέρον. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τού-
 τοις εἶπε. μετὰ ταῦτα ἤδη ἥλιον δύνοντος συγ- 3
 καλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε.
 Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἵεναι ἐπὶ βασιλεῖα οὐκ ἐρί-
 γνυετο τὰ ἱερά· καὶ εὐκότως ἄρα οὐκ ἐρίγνυετο· ὡς
 γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασι-
 λέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν

δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς
 4 Κύρου φίλους πάννυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. ὥςδε οὖν χροὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὴν δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω
 5 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐπέθοντο, οὐχ ἑλόμενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι
 6 ἦσαν. [ἀριθμὸς [δὲ] τῆς ὁδοῦ ἦν ἡλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης σταδμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριακόνη καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πενήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἔλεγοντο εἶναι εἰς Βαβυλωνίαν στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι.] ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο
 7 Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ ἔχων τοὺς τε ἵππεας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν
 8 ὡς τριακισίους ἠντομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρὰ Ἀριαίου καὶ τὴν ἐκείνου στρατιάν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὄπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Ἀριαίου· καὶ ᾤμωσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοι τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ
 9 ἠγγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα δ' ᾤμωσαν, σφάξαντες ταῦ-

ρον [καὶ λύκον] καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, 10 ὦ Ἀριαῖε, ἐπέπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἢνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην τινα ἐννενοηκέναι δοκίεις ὁδὸν κρεῖττω. ὁ δ' εἶπεν, Ἦν μὲν ἤλθομεν 11 ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν λαμβάνειν· ἐνθα δὲ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς 12 πρῶτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνάμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλείστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐδέτι μὴ δυνήσεται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ 13 ἀποδρᾶναι ἢ φυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἦξειν ἅμα ἡλῖω δύνοντι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δειλὴν ἔδοξαν πο- 14 λεμίους ὁρᾶν ἵππεας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οὐ μὴ ἐτυχον· ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ Ἀριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι

- 15 ἐτέρωτο, καταβάς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν
 ᾧ δὲ ἀπλίζοντο ἦγον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκο-
 ποι ὅτι οὐχ ἰσπεῖς εἰσιν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ
 εὐθύς ἐγνώσαν πάντες ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο
 βασιλεύς· καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνεται ἐν κώμαις
 16 οὐ πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ
 ἤγειν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότητας τοὺς στρατιώτας καὶ
 ἀσίτους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὄψε ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ
 ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοῖη φεύγειν, ἀλλ'
 εὐθύωρον ἄγων ἅμα τῷ ἡλίῳ θυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυ-
 τάτω κώμας τοὺς πρότους ἔχον κατεσκήνωσεν, ἐξ
 ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικῷ στρατεύματι καὶ
 17 αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρώτοι
 ὅμως τρόπῳ τιμῇ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι
 σκοταῖοι προσιόντες ὡς ἐτύγγανον ἕκαστοι ἠύλλζοντο,
 καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους,
 ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύ-
 τατα τῶν πολεμίων καὶ ἐφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων.
 18 δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστεραία ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑπο-
 ζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε κα-
 πνὸς οὐδαμῶς πλησίον. ἐξεπλάγη δὲ, ὡς εἶποιε, καὶ
 βασιλεύς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ
 19 τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραία ἔπραττε. προοιούσης μὲντοι τῆς
 νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ
 θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόσης
 20 γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλεῖον, ὃν ἐτύγ-
 χανεν ἔχον παρ' αὐτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε,
 τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κατακηρύξαντα ὅτι
 προαγορεύουσι οἱ ἄρχοντες, ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν
 21 τὸν ἔργου) ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἐγνώσαν οἱ

στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχον-
 τες σῶ. ἅμα δὲ ὄρθρω παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς
 τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε
 ἦν ἡ μάχη. ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεύς ἐξεπλάγη III
 τῇ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέ-
 ρα πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ
 ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν.
 οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐξήτουν 2
 τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλα-
 κες, Κλέαρχος τυχῶν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε
 τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν
 ἄχρι ἂν σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στρατεύμα 3
 ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνὴν,
 τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς
 ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτά-
 τους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν
 καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. 1 ἐπεὶ δὲ 4
 ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀτηρώτα τί βούλοιντο. οἱ δ'
 ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες οἵτινες ἱκανοὶ
 5 ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγέ-
 λαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. ὁ δὲ ἀπεκρί-
 νητο, Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεῖ πρώ-
 τον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ
 σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ πορίσας ἄριστον
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον, καὶ ἦκον 6
 ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που βασιλεύς ἦν ἢ
 ἄλλος τις ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ
 ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμό-
 νας ἔχοντες οἱ αὐτοὺς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξου-
 σιν ἐνθεὶν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἠρώτα εἰ αὐτοῖς 7
 τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο λοῦσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς
 4
 Xenoph Anab.

ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ, Ἄρασι, ἔφασαν, μέχρι
 8 ἂν βασιλεὶ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελῆ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 εἶπον, μεταστησάμενος αὐτούς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύε-
 το· καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι ταχὺ καὶ καθ'
 9 ἡσυχίαν εἰσεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ
 Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι
 ταχὺ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρέψω ἔστ' ἂν ὀκνήσω-
 σιν οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσα-
 σθαι· οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρα-
 τιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδό-
 κει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθύ-
 10 ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦν-
 το, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποι-
 ησόμενος, τὸ δὲ στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς
 ἀπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετυγχانون τάφροις καὶ ἀν-
 λῶσιν ὕδατος πλήρεσιν ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν
 ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο ἐκ τῶν φοινίκων
 11 οἱ ἦσαν ἐκπεπωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ
 ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάται, ἐν
 μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ
 βακτηρίαν· καὶ εἰ τις αὐτῷ δοκοῖ τῶν πρὸς τοῦτο
 τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον
 ἐπαῖσεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν
 12 πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι μὴ οὐ
 συσπουδάξουσιν. καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οἱ
 τριάκοντα ἔτη γενοῦτες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἐώραν
 σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 13 πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μὴ
 αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδῃν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ
 προφαίνοιτο τοῖς Ἕλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τού-

του ἕνεκα βασιλεῖα ὑπόπτειν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ
 ἀφεικέναι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κάμας ὅθεν 14
 ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐντῆν
 δὲ σίτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ
 τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἷας 15
 μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειν-
 το, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι,
 θαναμάσαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις
 ἡλέκτρον οὐδὲν διέφερος· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες
 τραγήματα ἀπετίθεισαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ
 μὲν, κεφαλαλγὸς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ 16
 φοινίκου πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ
 ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς.
 ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγὸς. ὁ δὲ φοινίξ ὅθεν
 ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέφαλος ὅλος αὐαῖνετο.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγά- 17
 λου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρης καὶ ὁ τῆς βασιλείας
 γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ
 πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν
 Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρης δι'
 ἱερμηνέως τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων 18
 οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ
 κάμηχανα πεπωκότας, εὖρημα ἐποιησάμην εἰ πως
 δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ
 ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ
 ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς
 πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἠτούμην βασιλεῖα, 19
 λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ
 Κυρὸν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ βοή-
 θειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν
 κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ

διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, [ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι.] καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευσέσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευσεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἂν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπραξέσθαι. πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες βουλευόντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἠῦρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρσκεινὸν λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. 21 ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθ' ἂν τὴν βασιλείῃς χώραν κακῶς ποιεῖν, οὔδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἰκαδε, εἰ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνεσθαι· ἂν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡτήσομεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης ἔφη, Ταῦτα ἐγὼ ἀπαγγελω βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκα αἰ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ἄσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν

ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πάννυ πολλῶν ἀντιλεγόντων ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν 26 ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἢ πριάσθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δ' αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμοσαι ἢ μὴν πορευέσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σίτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὅποταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ἀνομένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, 28 καὶ ἄμωσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29 μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἀπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπραξώμαι ἃ δέομαι, ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπὼν ἐπὶ τὴν ἑμαντοῦ ἀρχὴν.

Μετὰ ταῦτα περὶέμενον Τισσαφέρνην οἱ τε Ἑλλήνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἢ εἰκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παρεθάρρουνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας μηδὲ ἄλλου μηθενὸς τῶν παροικημένων. τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον 2 ἤττον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν· ἄσθι καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἠρῆσκον, ἀλλὰ προσιώντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις

3 στρατηγοῖς, τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι φόβος ἢ ἐπὶ βασιλέα μέγαν
 στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ
 τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στρατεύμα· ἐπὶ δὲ πάλιν
 4 ἀλισθῆ αὐτῷ ἡ στρατιὰ, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθῆ-
 σεται ἡμῖν. ἴσως δὲ πού η̄ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτει-
 χῆται, ὡς ἄπορος εἴη ἡ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκάν γε
 βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγ-
 γεῖλαι ὡς ἡμεῖς τοσούτοις ὄντες ἐνικῶμεν βασιλέα ἐπὶ
 ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν.
 5 Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν, Ἐγὼ
 ἐνθυμούμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι εἰ
 νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς
 σπονδάς ποιεῖν. ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς
 παρέξει ἡμῖν οὐδὲ ὄθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐτὸς δὲ ὁ
 ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιοῦντων
 ἡμῶν εὐθὺς Ἀριαῖος ἀφιστήξει· ὥστε φίλος ἡμῖν
 οὐδεὶς λελεῖσεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι
 6 ἡμῖν ἔσονται. ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα
 ἡμῖν ἔστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτης
 ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλονόντων πολεμίων.
 οὐ μὲν δὴ ἂν μάχεσθαι γε δέη ἰσπεὶ εἰσὶν ἡμῖν σύμ-
 μαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἰσπεὶ εἰσὶν ὁ πλεῖστος καὶ
 πλείστον ἄξιοι· ὥστε νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτεί-
 7 ναιμεν; ἡττωμένων δὲ οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. ἐγὼ
 μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω πολλὰ ἔστι τὰ σύμματα,
 εἴπερ προθυμείται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ
 αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιροκῆσαι
 καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἑλλήσι τε καὶ
 βαρβάροις. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ 8
 δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιῶν καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ
 δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ
 γάμφῳ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου 9
 καὶ ἀγορὰν παρέχοντες ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ
 καὶ Ἀριαῖος τὸ Κύρου βαρβαρικῶν ἔχων στρατεύμα
 ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντα καὶ συνεστρατοπεδεύε-
 το σὺν ἐκείνοις. οἱ δὲ Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους 10
 αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντας. ἐστρα-
 τοπεδεύοντο δὲ ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρα-
 οάγγην καὶ μεῖον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέροι ὥσπερ
 πολεμίους ἀλλήλους, καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρ-
 εἶχεν. ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ 11
 χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες πληγὰς ἐνέτει-
 νον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἐχθρὰν παρεῖχε. διελ- 12
 θόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηθίας
 καλούμενον τείχος, καὶ παρήλθον εἰς αὐτοῦ. ἦν δὲ
 ᾠκοδομημένον πλίνθοις ὀπίστας ἐν ἀσφάλτῳ κειμέ-
 ναις, εὖρος εἰκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος δ'
 ἐλέγετο εἶναι εἰκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ-
 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 13
 δύο παρασαγγῶν ὀπίστας· καὶ διέβησαν διώρυγας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δ' ἐξευγμένην πλοίοις ἐπτά·
 αὐτὰ δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέτ-
 μνητο δὲ ἕξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δ' ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὄχθοι, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίστας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἢ ὄνομα Σιττάκη,
 ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ 14
 μὲν οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παρα-

δειςον μεγάλου και καλοῦ και δασέος παντοίων δέν-
 δρων· οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότιες τὸν Τίγρητα οὐ
 15 μέντοι καταφανεῖς ἦσαν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον
 ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὄπλων Πρόξενος και
 Ξενοφῶν· και προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε
 τοὺς προφυλάκας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενου ἢ Κλέαρχον
 Μένωνα δὲ οὐκ ἐξήτει, και ταῦτα παρ' Ἀρμίου ὧν
 16 τοῦ Μένωνος ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐ-
 τός εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε. "Επεμφέ-
 με Ἀρμίας και Ἀρτάοχος, πιστοὶ ὄντες Κύρω και
 ὑμῖν εὖνοι, και κελεύουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπι-
 17 θῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στρατεύμα
 πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ. και παρὰ τὴν γέφυ-
 ραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλα-
 κήν, ὡς διανοεῖται αὐτὴν λύσαι Τισσαφέρους τῆς
 νυκτὸς, ἐὰν δύνηται, ὡς μὴ διαβῆτε ἀλλ' ἐν μέσῳ
 18 ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ και τῆς διώρυχος. ἀκνύ-
 σαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον και
 φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη
 19 σφόδρα και ἐφοβεῖτο. νεανίσκος δὲ τις τῶν παρόν-
 των ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα εἴη τό τε ἐπι-
 θήσεσθαι και λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον γὰρ ὅτι
 ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἠττάσθαι. ἐὰν μὲν
 οὖν νικῶσι, τί δεῖ αὐτοὺς λύσειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ
 γὰρ ἂν πολλαὶ γέφυραι ὡσιν ἔχομεν ἂν ὅποι φυγόν-
 20 τες ἡμεῖς σωθῶμεν. ἐὰν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμέ-
 νης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φύγασιν·
 οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς
 21 αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκού-
 σας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤφρετο τὸν ἄγγελον πόση
 τις εἴη χώρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος και τῆς διώρυ-

χος. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι πολλὴ και κῶμαι ἐνεῖσι και πόλεις
 πολλαὶ και μεγάλαι. τότε δὴ και ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρ- 22
 βαροι τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ
 Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μείνειαν ἐν τῇ νήσῳ
 ἐρύματα ἔχοντες ἐνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἐνθεν δὲ τὴν
 διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας
 πολλῆς και ἀγαθῆς οὔσης και τῶν ἐργασομένων ἐνό-
 των· εἴτα δὲ και ἀποστροφή γένοιτο εἰ τις βούλοιο
 βασιλέα κακῶς ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ 23
 μέντοι τὴν γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἐπέμψαν· και
 οὔτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμῶθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυ-
 ραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες
 ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ δ' ἔως ἐγένετο, διέβαινον τὴν 24
 γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα και ἐπτὰ ὡς
 οἶόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γὰρ τινες
 τῶν παρὰ Τισσαφέρους Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων
 μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν·
 διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων
 σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμὸν· ἐπειδὴ δὲ εἶ-
 25 δεν, ᾤχετο ἀπελαίνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταδμῶν 25
 τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσιον ποτα-
 μόν, τὸ εὖρος πλέθρον· ἐπὶ δὲ γέφυρα. και ἐν-
 ταῦθα ᾤκειτο πόλις μεγάλη ἢ ὄνομα Ὠπῖς· πρὸς ἣν
 ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου και Ἀρταξέρξου νό-
 θος ἀδελφὸς ἀπὸ Σούσων και Ἐκβατάνων στρατιᾶν
 πολλὴν ἄγων ὡς βοηθήσαν βασιλεῖ· και ἐπιστήσας
 τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα παρεροχόμενος τοὺς Ἕλληνας
 ἐθεώρει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἠγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπο- 26
 ρεύετο δὲ ἄλλοτε και ἄλλοτε ἐπιστάμενος ὅσον δὲ
 χρόνον τὸ ἠγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσειε,

τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύ-
ματος γίνεσθαι τὴν ἐπίστασιν· ὥστε τὸ στρατεύμα
καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν
27 Πέρσῃν ἐκπεπληγῆθαι θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δὲ ἐπο-
ρευθῆσαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ πα-
ρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς Παρυσάτιδος κάμας τῆς
Κύρου καὶ βασιλέως μητροῦς. ταύτας Τισσαφέρους
Κύρου ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν ἐπέτρεψε
πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνὴν δὲ σίτος πολὺς καὶ πρόβατα
28 καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορευθῆσαν στα-
θμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι τὸν Τι-
γρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρώ-
τῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ὄκειτο μεγάλη
καὶ εὐδαίμων ὄνομα Κανναί, ἕξ ἧς οἱ βάθραροι διη-
γον ἐπὶ σχεδῆαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.
V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
ταμὸν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα
ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν,
2 φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν
τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρει, εἰ πως
δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον
γενέσθαι· καὶ ἔπεμψε τινα ἑροῦντα ὅτι συγγενέσθαι
3 αὐτῷ χρήσοι. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἦκειν. ἐπειδὴ
δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλεάρχος τάδε. Ἐγώ, ὦ Τισσα-
φέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς
δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
σὲ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὄρωντες ταῦτα
4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε
σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγὼ τε
σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτοι
οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι εἰλθεῖν, ὅπως εἰ δυναί-

μεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα 5
ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ
ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι
πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλ-
λοντας οὔτ' αὐτὸν βοδλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς 6
οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μά-
λιστα ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς
σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ 7
μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκιοι καλύουσι πολεμίους
εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύννοιδεν αὐτῷ παρη-
μεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαμονίσαιμι. τὸν
γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους
φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς πολον ἂν σκότος ἀπο-
δραλῆ οὔτ' ὅπως ἂν εἰς ἔχυρον χωρίου ἀποσταίῃ. πάν-
τη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πανταχῇ πάντων
ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ 8
τῶν ὄρκων οὕτω γινώσκω, παρ' οἷς ἡμεῖς τὴν φι-
λίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων
σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν
ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὖπορος, 9
πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπο-
ρία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· (οὐδὲν
γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα) πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος,
πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ
γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε 10
κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτεί-
ναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἐφεδρον ἀγωνίζοι-
μεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπίδων ἐμάντων στα-
ρήσαιμι, εἰ σὲ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα
λέξω. ἐγὼ γὰρ Κύρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέ- 11
σθαι, νομίζων τῶν τότε λιανώτατον εἶναι εὐ ποιεῖν

- ὄν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χάραν ἔχοντα καὶ τὴν σπαντοῦ ἀρχὴν σώζοντα, τὴν δὲ βασιλείᾳς δύναμιν, ἣν Κύρος πολεμῖα ἐχρήτο,
- 12 σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν. τούτων δὲ τοιοῦτων ὄντων τίς οὕτω μαινεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω ἐλπί-
- 13 δας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δὲ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν γινώσκω τεθυρωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν
- 14 σὺν ἐμοὶ οὖσης. ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς περίξ οἰκοῦσι σὺ εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποῖη, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέν-
- 15 τες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμονομένη οὕτω δοκεῖ θαυμαστόν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τοῦ νομα τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πείσαι λέγων ὡς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρους δὲ ᾧδε ἀπημείφθη.
- 16 Ἄλλ' ἠδομαι μὲν, ᾧ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων εἰ τι ἐμοὶ κακὸν βουλευοίς, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σπαντῶ κακόνους εἶναι. ὡς δ' ἂν μάθης ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως
- 17 οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερὰ σοὶ δοκοῦ-

μεν ἰππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν ἢ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἂν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν 18 ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοὶ δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα κορυφεία, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὀπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις 19 ἠττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε μάχεσθαι ἂν δύναισθε, πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσοῦ- 20 τοὺς πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τούτων ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός; παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγ- 21 κῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπων πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ᾧ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς 22 ἔξου ἀπολέσαι οὐκ ἐὰν τοῦτο ἤλθοιμεν; εὐ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἕως τούτου αἴτιος τὸ τοῖς Ἑλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κύρος ἀνέβη ξενικῶ δια μισθοδοσίας πιστεῦσαν τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ 23 εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάρην βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν,

τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἔτερος εὐπετώσ ἔχοι.

- 24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν καὶ εἶπεν, Οὐνοῦν, ἔφη, οὔτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλιαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοι εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἔμφανει, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ
26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὐθιγῶσ ὄθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.
27 ἐν τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σὺνδειπνον ἐποίησατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον δῆλός τ' ἦν πάνν φιλικῶσ οἴόμενος διακείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκείνος ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χοῖναι λέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὐδ' ἐκέλευσε, καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνωσ, ὡσ προδότας αὐτοὺσ καὶ κακόνουσ τοῖσ
28 Ἑλλήνωσ ὄντας τιμαρῆθῆναι. ὑπώπτευσ δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼσ αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στρατεύμα ἄπαν
29 πρὸσ ἑαυτὸν λαβῶν φίλος ἦ Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἄπαν τὸ στρατεύμα πρὸσ ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺσ παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινεσ αὐτῷ μὴ λέναι πάντας τοὺσ λοχαγοὺσ καὶ στρατηγοὺσ μηδὲ
30 πιστεύειν Τισσαφέρνει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶσ κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺσ λέναι,

εἴκοσι δὲ λοχαγοὺσ· συνηκολούθησαν δὲ ὡσ εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡσ διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖσ θύραισ ταῖσ Τισσαφέρνουσ, 31 οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσῶ, Πρόξενος Βοιωτίος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖσ θύραισ ἔμενον. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32 σημείου οἱ τ' ἐνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατέκοπήσαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲσ ἰππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντεσ ὄτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλλήνι ἢ δούλω ἢ ἐλευθέρω πάντας ἔκτεινον. οἱ δὲ Ἑλλη- 33 νεσ τὴν τε ἰκπασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὄραντεσ καὶ ὅ,τι ἐπόλουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύγων τετραμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖσ χερσίν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνεσ ἔθρον 34 ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντεσ ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντεσ αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺσ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάν- 35 τεσ μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαλός δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθριδάτησ, οἱ ἦσαν Κύρω πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεύσ ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνουσ ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖσ ὄραν καὶ γιννώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακόσιοσ. οὔτοι ἐπεὶ ἐγγὺσ ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἰ τισ εἶη 36 τῶν Ἑλλήνων ἢ στρατηγός ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέωσ. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλατ- 37 τόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετοσ Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖσ δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναίος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφοσ δ' ἐτύγχανεν ἄπαν ἐν κόμῃ τινὶ σὺν ἄλλοισ ἐπισιτιζόμενος. ἐπεὶ δὲ ἔσθησαν εἰς ἐπήκοον, 38

εἶπεν Ἀριαῖος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλλη-
νες, ἐπεὶ ἐπιτοκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων,
ἔχει τὴν δίκην (καὶ τέθνηκε), Πρόξενος δὲ καὶ Μένων,
ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ
εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἐαυτοῦ γὰρ
εἶναι φησιν, ἐπέλετο Κῦρον ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.
39 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλε-
αρχὸς ὁ Ὀρχομένιος· Ὁ κάκιστος ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ
οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κῦρον φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε
θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες (ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς
αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομῆν) προδόντες ἡμᾶς
σὺν Τισσαφέρνῃ τῷ ἡδαιωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ
τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ἄμυντε ἀπολωλέκατε
καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολε-
40 μίοις ἐφ' ἡμᾶς ἐρχεσθε; ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε, Κλέαρ-
χος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισ-
σαφέρνῃ τε καὶ Ὀρόντῃ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν
41 τούτοις. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε. Κλέαρχος
μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλνε τὰς σπονδὰς,
τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιτο-
κοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέλετο εἰσὶν ὑμέ-
τεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε
αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφο-
τέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμ-
42 βουλευῆσαι. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον
διαλεχθέντες ἀλλήλοισι ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.
VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθη-
σαν ὡς βασιλεία καὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτε-
λεύτησαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως
ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρους αὐτοῦ ἐχόντων ἰδόξως γενέ-
σθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.

καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις 2
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένε-
το, πείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θοράκες ἀδικοῦσι
τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ
τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρο-
νήσου καὶ Περίνθου Θοράξιν. ἐπεὶ δὲ μεταγρόντες 3
πᾶς οἱ ἐφοροὶ ἤδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν αὐ-
τὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἴσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται,
ἀλλ' ὄχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ 4
ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπει-
θῶν. ἤδη δὲ φυγὰς ὦν ἐρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ
ὁποίοις μὲν λόγοις ἐπεισε Κῦρον ἄλλη γέγραπται,
δίδωσι δὲ αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικοὺς· ὁ δὲ λαβὼν 5
οὐκ ἐπὶ ἡραθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν
χρημάτων συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θοράξι,
καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγε
τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος ἐδεήθη
τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἐκείνῳ 6
αὐ πολεμήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ
ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ
αἰσχύνῃς καὶ βλάβῃς αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ἡραθυ-
μεῖν βούλεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα
ἔχειν ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποι-
εῖν· ἐκείνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τιὰ
ἡδονὴν ἤθελε θαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλο-
πόλεμος ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐ ταύτῃ ἐδόκει εἶναι ὅτι 7
φιλοκίνδυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ
τοὺς πολεμίους καὶ ἐν τοῖς θεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ
παρόντες πανταχοῦ πάντες ὁμολογοῦν· καὶ ἀρχικὸς 8
δ' ἐλέγετο εἶναι ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου
οἶον κάκεινος εἶχεν. Ἰκανὸς μὲν γὰρ ὡς τις καὶ ἄλλος

φροντίζειν ἢν ὅπως ἔχοι ἢ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια
καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι
9 τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ'
ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄραν στρυγνὸς ἦν
καὶ τῇ φωνῇ τραχὺς, ἐκόλαξέ τε αἰεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὄργῃ
ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη
δ' ἐκόλαξεν· ἀκολάστον γὰρ στρατεύματος οὐδέν
10 ἠγείτο ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς
δέοι τὸν στρατιώτην φοβείσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα
ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ
φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς
11 πολεμίους. ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἠθέλον αὐτοῦ
ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιώ-
ται· καὶ γὰρ τὸ στρυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς
προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἔρρω-
μένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἔδοκει εἶναι, ὥστε σωτή-
12 ριον, οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δει-
νοῦ γένοιτο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλους ἄρχοντας ἀπιέ-
ναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ
εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ὤμος· ὥστε διέκειντο
πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδά-
13 σκαλον. καὶ γὰρ οὐκ φίλα μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους
οὐδέποτε εἶχεν· οἵτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι
ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλη τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι
14 παρήσαν αὐτῷ, σφόδρα πειθόμενοις ἐχρήτο. ἐπεὶ δὲ
ἤρξαντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα
ἦν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρα-
τιώτας· τὸ τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως
ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνων τιμωρίαν φο-
15 βείσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους ἐποίησεν. τοιοῦτος μὲν δὴ
ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν

ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα
ἔτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίος εὐθύς μὲν μισθίον ὦν 16
ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός·
καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύριον
τῷ Λεοντίῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς νο- 17
μίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώτοις
μὴ ἠτῶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν
Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα
αἶψα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά· το- 18
σοῦτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνδηλον αὐτῷ καὶ τοῦτο
εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδι-
κίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τούτων
τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ. ἄρχειν δὲ καλῶν 19
μὲν ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὐτ' αἰδῶ τοῖς
στρατιώταις ἑαυτοῦ οὐτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι,
ἀλλὰ καὶ ἠσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχό-
μενοι ἐκείνων· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερός
τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται
τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δὲ ἀρκεῖν (πρὸς τὸ ἀρχικόν 20
εἶναι καὶ δοκεῖν) τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν,
τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ
μὲν καλοὶ τε ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὐνοί ἦσαν, οἱ
δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευον ὡς εὐμεταχειριστῶ ὄντι. ὅτε
δὲ ἀπέθνησκεν ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21
πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω
λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαί-
νοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυνα-
μένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κα- 22
τεργάζεσθαι ὦν ἐπιθυμοῖη συντομωτάτην ᾤετο ὁδὸν

συγγίγνεσθαι αὐτῷ· ἡλικίας 5

εἶναι διὰ τοῦ ἐπισηκῆν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπα-
 23 τῶν· τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ
 εἶναι. στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ
 φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἐνδηλος ἐγίνετο ἐπιβου-
 λεύων. καὶ πολεμίον μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ
 24 συνόντων πάντων ὡς καταγελαῶν αἰεὶ διελέγετο. καὶ
 τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε·
 χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμ-
 βάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἶδέναι ῥᾶστον
 25 ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο
 ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ ὠπλισμένους ἐφοβεῖτο,
 τοῖς δ' ὁμοῖς καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάδροις
 26 ἐπειράτο χρῆσθαι. ὥσπερ δὲ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεο-
 σεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, οὕτω Μένων ἠγάλλ-
 λετο τῷ ἔξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ,
 τῷ φίλους διαγελαῶν· τὸν δὲ ἠπανοῦργον τῶν ἀπαι-
 δεύτων αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχεί-
 ρει πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλλων τοὺς πρώτους τού-
 27 τούς ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ πειθομένους τοὺς
 στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμη-
 χανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ἠέλου ἐπι-
 δεκνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι ἂν ἀδι-
 κῆν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὅποτε τις αὐτοῦ
 ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπόλεσεν αὐτόν.
 28 καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι, ἃ
 δὲ πάντες ἴσασι τὰδ' ἐστί. παρὰ Ἀριστίππου μὲν ἐτι
 ὠρατος ὢν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων, Ἀριαίῳ
 δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίους καλοῖς ἤθετο, οἰκειό-
 τατος ἐτι ὠρατος ὢν ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε
 29 θαρύπαν ἀγένειος ὢν γενειῶντα. ἀποθνησκόντων
 δὲ τῶν συστρατῆρων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλείᾳ σὺν

Κύρῳ, ταῦτα πεποικῶς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν
 τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγῶν τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασι-
 λέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὅσπερ τάχιστος
 θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς
 πονηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

Ἄγιος δὲ ὁ Ἀρκῆς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς καὶ 30
 τούτῳ ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδ' ὡς ἐν πολέμῳ
 κακῶν οὐδεὶς κατεγέλα οὔτ' εἰς φίλον αὐτοῦς ἐ-
 μέμφετο. ἦσθην δὲ ἄμφω ἄμφι τὰ πέντε καὶ τριάκον-
 τα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

μὲν ἠφελὲς καὶ ὀργιστὴρ

445 27. *lyfno.*
431

[Γ.]

1. **Ο**σα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου οἱ Ἕλληνες ἐπραξάν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θυραῖς ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἐτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διείργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδὲ ὁδοῦ, προυδεδάκκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάτες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἰσπία οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειψθείη. ταῦτα ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν στήσαν ἐγέσσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν

402

ἐκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδων, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἐτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακειμένοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης οὐδὲ σινηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεῖν ξένος ἂν ἀρχαῖος. ὑπισχεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλου αὐτὸν Κύρῳ ποιήσιν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπέυσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ἐπαίτιον εἶη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἔλθόντα εἰς Δέλφους ἀνακοινοῦσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρκετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θυῶν καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς πράξας σωθείη. καὶ ἀνείλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοὺς οἷς ἔδει θυεῖν. ἐπεὶ δὲ κάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιάτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἤρώτα πότερον λῶν εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη. ἐπεὶ μὲντοι οὕτως ἦρον, ταῦτ' ἔφη, χρη ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος οἷς ἀνείλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ προθυμονόμενον δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπροθυμεῖτο

K

μείναι αὐτόν· εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία
 λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος
 10 εἶναι εἰς Πισίδας. ἔστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἕξαπα-
 τηθεὶς οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα
 ὄρμην οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου·
 ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν
 ἦδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. φοβού-
 μενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὁμῶς οἱ πολλοὶ δι' αἰ-
 σχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν
 11 εἰς καὶ Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν
 σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν
 δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξε αὐτῷ βροῦτης
 γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν,
 12 καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθύς
 ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῆ μὲν ἐκρινεν ἀγαθόν, ὅτι
 ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν
 ἔδοξε· πῆ δὲ καὶ ἐφοβέτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως
 τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπε-
 σθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν
 τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἰργοίτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀπο-
 13 ριῶν. ὁποῖόν τι μέντοι ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν
 ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γί-
 γνεται γὰρ τάδε. εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν
 ἐννοία αὐτῷ ἐμπίπτει, τί κατάκειμαι; ἢ δὲ νῦξ προ-
 βαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξει
 εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ
 πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδύοντας, πάντα δὲ τα
 14 θεινότερα παθόντας ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως
 δ' ἀμνησόμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖ-
 ται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἕξον ἡσυχίαν ἄγειν.
 ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ

ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀνα-
 μένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τῆ-
 μερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. ἐκ τούτου 15
 ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχα-
 γούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν, Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες
 λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι οὐδ'
 ὑμεῖς, οὔτε κατακείσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἴοις ἔσμεν. οἱ 16
 μὲν γὰρ πολεμιοὶ δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς
 τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἐαν-
 τῶν παρεσκευάσθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπι-
 μελεῖται ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν εἰ 17
 ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἴομεθα
 πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητορίου καὶ ὁμοπατρῶου
 ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἦδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν
 καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν
 μὲν οὐδεὶς ἀρεστὴν, ἔστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς
 δοῦλον ἀντὶ βασιλείας ποιήσοντας καὶ ἀποκτενοῦντες
 εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἴομεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ 18
 πάν ἔλθοι ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀν-
 θρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεύεσθαι ποτε ἐπ'
 αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τι μὴ ἐπ' ἐκείνω γενησόμεθα
 πάντα ποιητέον. ἐγὼ μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ 19
 ἦσαν οὐποτε ἐπανόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα
 δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν
 ὄσσην μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ
 ἐπιτήδεια, ὄσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυ-
 σὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ' αὐτῶν στρατιωτῶν ὅποτε 20
 ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν πάντων οὐθενὸς
 ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ' ἄνησόμεθα
 ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως περιέσεσθαι
 τὰ ἐπιτήδεια ἢ ἄνουμένους ὄρκους ἦδη κατέχοντας

ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε τας σπονδάς μάλ-
 21 λον ἐφοβούμεν ἢ νῦν τὸν πόλεμον. ἐπεὶ μέντοι ἐκει-
 νοὶ ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ
 ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. ἐν μέσῳ γὰρ
 ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἅθλα ὁπότεροι ἂν ἡμῶν
 ἄνδρες ἀμείνουσιν ὧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσίν,
 22 οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται. οὗτοι μὲν γὰρ
 αὐτοὺς ἐπιωρκήμασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρώμεντες ἀγαθὰ
 στερωῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους·
 ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵεναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ
 23 σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι δ' ἔχομεν σώ-
 ματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψυχὴ καὶ θάλαπῃ καὶ πό-
 νους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς
 ἀμείνουσας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον
 ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν δι-
 24 δῶσιν. | ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμούνται,
 πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλ-
 θεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς
 ἄρξωμεν τοῦ ἐξορκῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρε-
 τὴν. φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατη-
 25 γῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέτετε
 ἐξορκῆσαι ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ'
 ὑμεῖς τάττετέ με ἠγείσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν
 ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἠγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἑμαν-
 τοῦ τὰ κακά.
 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ἠγείσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις
 ἦν βοιωτιάων τῆ φωνῆ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυα-
 ροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βα-
 σιλέα πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἠρχετο λέγειν τὰς
 27 ἀπορίας. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβῶν ἔλεξε

ὧδε. Ὡ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὀρῶν
 γυνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταῦτῳ γε μέν-
 28 τοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κύρος ἀπέθανε,
 μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδό-
 ναι τὰ ὄπλα. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξο-
 29 κλήσασθαι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ
 ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδάς αὐτῶν καὶ παρε-
 χων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὐ-
 30 οὐ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς
 λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὄπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς
 σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι,
 ὑβριζόμενοι, οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται,
 καὶ μάλ' οἶμαι ἐρώμεντες τούτου; ἂ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς
 μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ
 31 πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἔμοι δέ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν
 ἄνθρωπον τούτου μήτε προσεῖσθαι εἰς ταῦτον ἡμῖν αὐ-
 τοῖς ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς
 τοιοῦτῳ χρῆσθαι. οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα κατα-
 σκύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλλην ὦν τοιοῦτός
 32 ἐστίν. ἐντεῦθεν ὑπολαβῶν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἰ-
 πεν, Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐ-
 δὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν
 εἶδον ὥσπερ Ἀνδρῶν ἀμφοτέρω τὰ ὄπλα τέτρυπημένον.
 καὶ εἶχεν οὕτως. τούτου μὲν οὖν ἀπήλασαν· οἱ δὲ 32
 ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς
 εἶη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο τὸν
 ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὐτὸν λοχαγὸς σῶς εἶη τὸν λο-
 33 χαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν
 ὄπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρα-
 τηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα
 ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα Ἰερώνυμος 34

Ἡλείος πρεσβύτατος ὦν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἰὼ μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρᾶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἰ τι δυναμέθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν, 35 ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς ἦν δύνωνται ἀπολέσασιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ 36 μᾶλλον ἢν δυνώμεθα ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. εὐ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγιστον ἔχετε καιρὸν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὁρᾶσιν ἀθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλήτε, εὐ ἴσθε ὅτι ἔφονται ὑμῖν 37 καὶ πειράσονται μιμῆσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπὶ πόλεμόν ἐστιν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πληθους εἶναι καὶ προβου- 38 λεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὀνῆσαι τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπιμεληθεῖητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἀνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σω-

ζειν δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπει- 39 δὲν δὲ καταστήσθηθε τοὺς ἀρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάννυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν 40 γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι τι εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη 41 τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἢ 42 ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὀπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο 43 ὅτι ὀπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὀπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρᾷ μᾶλλον πᾶσι εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἔως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἢ καὶ 44 ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. 45 μετὰ δὲ τούτου εἶπε Χειρόσοφος, Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίνωσκον ὅσον ἤκουον Ἀθηναίου εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινώ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. καὶ 46 νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες

ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκατε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἐπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρῆστο δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ.
 47 καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαινέσθαι τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίου Λαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοὺς, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοὺς, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

Π Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦγον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν
 2 ὧδε. Ὁ ἄνθρωπος στρατιώται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀχαιοὺς οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν
 3 ἡμᾶς· ὁμοῦ δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφέσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως ἦν μὲν δυναμέμεθα καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις· οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιή-
 4 σαιαν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνθρωποι, τὴν βασιλέως ἐπιτολίαν καὶ ἀσέβειαν· ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρωνος ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γέλτων τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστον ἂν ποιήσαιο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμοῦς ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δοῦς,

αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτρόπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀχαιοὺς δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν
 5 βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κύρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτί-
 6 σαιτο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυναμέμεθα κράτιστα τοῦτο ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ
 7 πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοὶ, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρόπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιάσσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων
 8 ἐπιτολίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας λέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ἂν τε πεποιή-
 9 κασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς λέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ
 9 πτόρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνθρωποι, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόν-

των οίανός τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὐχασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠῦξαντο καὶ ἐπαιάνισαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῷ θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὦδε.

- 10 Ἐτύγγανον λέγων ὅτι πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες ἡμῖν εἶναι σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς καὶ ἐν δεινοῖς ὡς ἰσώξουσιν εὐπετῶς, ὅταν βού-
 11 λωνται. ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σῶζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων (αὐθις) τὰς Ἀθήνας, ὑποστήναι αὐ-
 12 τοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὀπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ
 13 οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρτίδητον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν τὰ τροπία, μέγιστον δὲ μαοτύοιον ἢ ἔλεγχθεορία τῶν

πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ 14 τοῦτό γε ἐρῶ ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐκ ὡς πολλὰ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐγκόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασι- 15 λείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί. νῦν δ' ὀπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνωνας καὶ προθυμότερους εἶναι. ἀλλὰ 16 μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλήθος ἄμετρον ὁρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἵέναι εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὀπότε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν ὅτι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους 17 φοβεῖσθαι; μὴδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξετε ἔχειν εἰ οἱ Κύριοι πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφροστή- 18 κασιν. ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἐφρευγον γοῦν (πρὸς) ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δ' ἐθέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρείττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρῃ τάξει ὄραν. εἰ δὲ τις ὑμῶν ἀθυμῆσεν ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν 19 ἰππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πύρρῃσιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἰππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἰππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πάποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιῶντες ὅτι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. οὐκοῦν τῶν ἰππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου 19 ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἰππων κρέμονται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν·
 Xenoph. Anab. 6

ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παι-
σομεν, ἢν τις προσίη, πολὺ δὲ μᾶλλον ὄτου ἂν βουλώ-
μεθα τευξόμεθα. ἐνὶ μόνῳ προέχουσιν οἱ Ἰππεῖς ἡμᾶς·
20 φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ
τὰς μὲν μάχας θαρσεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρους
ἠγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρεῖξει, τοῦτο ἄχθε-
σθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρου ἠγεμόνα
ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν
ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἠγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἰδου-
ται ὅτι ἦν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν
21 ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτάνουσι. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πό-
τερον ἀνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς οὗτοι παρ-
εῖχον μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι
ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν, ἦν περὶ κρεῖτῶμεν, μέτρον
22 χρωμένους ὀπόσω ἂν ἕκαστος βούληται. εἰ δὲ ταῦτα
μὲν γινώσκετε ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπο-
ρον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἠγεῖσθε ἔξαπατηθῆναι
διαβάντες, σκέψασθε εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον
πεποιήκασι οἱ βάρβαροι. πάντες γὰρ ποταμοί, ἦν
καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὄσι, προλοῦσι πρὸς
τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.
23 εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἠγεμῶν τε μηδεὶς ἡμῖν
φανεῖται, οὐδ' ὡς ἡμῖν γε ἀθυμητέον. ἐπιστάμεθα
γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίμεν βελτίους εἶναι,
οἱ [βασιλέως ἄκοντος] ἐν τῇ βασιλείῳ χώρᾳ πολλὰς τε
καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστά-
μεθα δὲ Πισίδας ὠσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ
εἶδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες
24 τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφη
ἔγωγε χοῖναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἰκαδε ὠρημέ-
νους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκήσου-

τας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοὺς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
ἠγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὀμήρους τοῦ ἀδόλως
ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσῃ γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
τεθρόλοις βούλοιντο ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν
παρασκευαζομένων. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ ἂν ἄπαξ 25
μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτενεῖν, καὶ
Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλας γυναιξὶ καὶ
παρθένους ὀμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώ-
μεθα τῆς οἰκαδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δι- 26
καιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς
οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἑλ-
λησιν ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν οἰκοὶ
ἐκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλου-
σίους ὄραν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα
τάχαθὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ. τοῦτο δὴ δεῖ 27
λέγειν πῶς ἂν πορευοίμεθα τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ
μάχεσθαι δεῖ ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν
τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς
ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ξενίη ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πο- 28
ρευόμεθα ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ. ἔπειτα καὶ
τὰς σκηναὶς συγκατακαῦσαι. αὐταὶ γὰρ αὐτὸ ὄχλον μὲν
παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ
μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ 28
τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν πλὴν ὅσα
πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵν' ὡς πλει-
στοὶ μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὄπλοις ὄσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ
σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι
πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους
δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν. λοιπὸν μοι εἰ- 29
πεῖν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. ὄρατε γὰρ καὶ
6.

τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλθω, νομίζοντες ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθόμενων ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγεγέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἀρχοντας ἀναρχία ἂν καὶ
 30 ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἀρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ
 31 πειθόμενους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν. ἦν δὲ τις ἀπειθῆ ἢ ψηφίσθητε τὸν αἰεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἀρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐφενσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρρίους ὄψονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχου τοὺς οὐδενὶ ἐπι-
 32 τρέφοντας κακῶ εἶναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὦρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι ἀντίκα παρέσονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵν' ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτη, τολμάτω καὶ ἡ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, Ἄλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τοῦτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ ἀντίκα ἔξεσται ποιεῖν· ἂ δὲ νῦν εἰρηκὲ δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφισάσθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
 34 τευναίτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἄναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν, Ὁ ἄνθρωπε, ἀκούσατε ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορευέσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ
 35 πλεον εἰκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαναμάζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ θεῖοι κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσίν τε καὶ δάκνουσιν, ἢ δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν

ἀπιούσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν 36 πορευέσθαι πλαισίον ποιησαμένους τῶν ὄπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθῆι τίνα χρῆ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ἐπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὁπότε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρομέθ' ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις 37 βέλτιον ὄρα, ἄλλως ἔχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἠγόητο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῷ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοῖσθην· ἐπισθοφυλακοῦμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι ἐγώ τε καὶ Τιμασίῳ τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πει- 38 ρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῆ εἶναι. εἰ δὲ τις ἄλλο ὄρα βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν, Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατευναίτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν 39 τοῖνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδομένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκέλους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικάντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἠττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἰ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικάντων ἐστὶ καὶ τὰ ἐαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες 40 κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σιγηνάς, τῶν δὲ περιτῶν ὅτου μὲν δεοῖτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἠριστοποιοῦντο. ἀριστοποιοιμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σὺν ἱππευσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσά-

2 μενος τοὺς στρατηγούς εἰς ἐπήκοον λέγει ὧδε. Ἐγώ,
 ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, καὶ Κύρω πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς
 ἐπίστασθε, καὶ νῦν ὑμῖν εὐνοὺς· καὶ ἐνθάδε εἰμι σὺν
 πολλῷ φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὁρῶν ὑμᾶς σωτηριῶν τι
 βουλευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θερά-
 ποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῶ
 3 ἔχετε ὡς φίλου τε καὶ εὐνοῦν καὶ βουλόμενον κοινῇ
 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιῆσθαι. βουλευομένοις τοῖς
 στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκριθῆσθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χει-
 ρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐξ ἡμᾶς ἀπιέναι οὐ-
 καδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνάμεθα
 ἀσινέστατα· ἦν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, δια-
 4 πολεμῆν τούτῳ ὡς ἂν δυνάμεθα κράτιστα. ἐκ τού-
 του ἐπειρᾶτο Μιθριδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἶη
 βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. ἐνθα δὲ ἐγινώσκετο ὅτι
 ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφίρονος τις οὐ-
 5 κείαν παρηκολούθει πίστεως ἕνεκα. καὶ ἐκ τούτου
 ἔδοκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι
 τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστι ἐν τῇ πολεμίᾳ εἰεν·
 διέφθειρον γὰρ προσιώντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἕνα
 γε λοχαγὸν διέφθειραν Νικαρχον Ἀρκάδα, καὶ ᾤχετο
 ἀπὸ τῶν νυκτῶσιν σὺν ἀνθρώποις ὡς εἰκοσι.
 6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
 πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια
 καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προσελ-
 λυθόντων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης, ἵπ-
 πείας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας
 7 ὡς τετρακοσίους μάλα ἑλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ
 προσῆει μὲν ὡς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ δ'
 ἔγγυς ἐγένετο, ἔξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ
 ἵππεις καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίρωσκον. οἱ

δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἐπασχον μὲν κακῶς,
 ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἱ τε γὰρ Κοῆτες βραχύτερα τῶν
 Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα φιλοὶ ὄντες εἰσα τῶν ὄπλων
 κατεκέκλειντο, οἱ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον
 ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο- 8
 φῶντι ἔδοκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν τε ὀπι-
 τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθο-
 φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον
 τῶν πολεμίων. οὔτε γὰρ ἵππεις ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν 9
 οὔτε οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύ-
 νατο καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρῶν· πολὺ γὰρ οὐχ
 οἷόν τε ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. οἱ 10
 δὲ βάρβαροι ἵππεις καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίρωσκον εἰς
 τοῦπισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὁπόσον δὲ
 διώξειαν οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν
 μαχομένους ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διήλθον οὐ 11
 πλέον πέντε καὶ εἰκοσι σταδίων, ἀλλὰ δειλῆς ἀφίκοιτο
 εἰς τὰς κώμας. ἐνθα δὲ πάλιν ἀθυμία ἦν· καὶ Χει-
 ρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενο-
 φῶντα ἠτιῶντο ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐ-
 τὸς τε ἐκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον
 ἐδύνατο βλάπτειν. ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι 12
 ὁρθῶς αἰτιῶντο καὶ αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροῦν.
 ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώραν
 ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν
 ἡμᾶς ἐν τῷ μὲν εἶναι κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν 13
 δὲ οὐ δυναμένους. ἐπειδὴ δὲ ἐδίωκομεν, ἀληθῆ, ἔφη,
 ὑμεῖς λέγετε· κακῶς μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυ-
 νάμεθα τοὺς πολεμίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάνν χαλε-
 πῶς. τοῖς οὖν θεοῖς χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ θύμῃ 14
 ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἤλθον, ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα,
 θηλῶσαι δὲ ὢν δεόμεθα. νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμιοι 15

τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν ὅσον οὔτε οἱ Κρητες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλουτες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἷόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς πεζὸν ἂν διώκων καταλάβοι 16 ἐκ τόξου ἤνυματος. ἡμεῖς οὖν εἰ μέλλομεν τούτους εἰργεῖν ὥστε μὴ δύνασθαι βλέπειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἰππέων. ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίους, ὧν τοὺς πολλοὺς φασὶν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι τῶν Περσικῶν 17 σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥοδίοι καὶ ταῖς μολυβδίσι ἐπίστανται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψάμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτῳ μὲν δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλουσι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν, καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐντεταγμένῳ ἐθέλουσι ἄλλην τινα ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἵσως τινὲς φανοῦνται ἱκανοὶ ἡμᾶς ἀφελεῖν. 19 ὁρῶ δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρατεύματι, τοὺς μὲν τινὰς παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλεάρχου καταλειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους σκευοφοροῦντας. ἂν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους εἰς ἰππέας κατασκευάσωμεν, ἵσως καὶ οὗτοι τι τοὺς φεύγοντας 20 ἀνιάσουσιν. ἔδοξε ταῦτα. καὶ ταύτης τῆς νυκτὸς σφενδονητῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἰππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραῖα εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θῶρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεστήθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου Ἀθηναῖος.

Μεῖναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο- 4 ρεύοντο προφαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ αὐτοὺς ἔδει διαβῆναι ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιδοῦντο αὐτοῖς διαβαλόντων οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐ- 2 τοῖς πάλιν φαίνεται ὁ Μιθριδάτης, ἔχων ἰππέας χιλίους, τοξοτάς δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσοῦτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπέειχον 3 τῆς χαράδρας ὅσον ὀκτῶ σταδίων, διέβαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελλο δὲ τῶν τε πελαστῶν οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἰππεῦσιν εἰρητο θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφευρομένης ἱκανῆς δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθριδάτης κατελήφει, 4 καὶ ἤδη σφενδόνας καὶ τοξεύματα ἐξικνοῦντο, ἐσήμησε τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθύς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἰρητο καὶ οἱ ἰππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς 5 βαρβάρους τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἰππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἠκίσαιτο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἴη ὀρᾶν. καὶ ἵ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, 6 οἱ δὲ Ἕλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἐνταῦθα 7 πόλις ἦν ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα· οὐκ ἔσκουον δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος πέντε καὶ εἰκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ἄκο-

δόμητο δὲ πλίνθοις κεραμαῖς· κρηπίς δ' ὑπὴν λιθίνη
 8 τὸ ὕψος εἰκοσι ποδῶν. ἢ ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν
 ὅτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πο-
 λιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο εἰλεῖν· ἤλιον δὲ νεφέλη
 προκαλύψασα ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι,
 9 καὶ οὕτως ἐάλω. παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμῖς
 λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο
 πλέθρων. ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ
 10 τῶν πλησίον καιμῶν ἀποπεφυγότες. ἐντεῦθεν ἐπο-
 ρεῦθησαν σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ἕξ πρὸς τεῖχος
 ἔρημον μέγα [πρὸς τῇ πόλει] κείμενον· ὄνομα δὲ ἦν τῇ
 πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ᾤκουν. ἦν δὲ
 ἢ μὲν κρηπίς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεν-
 11 τήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ δὲ
 ταύτῃ ἐπικροδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος
 πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου
 ἢ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μήδεια
 γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν ὅτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν
 12 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
 ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ εἰλεῖν οὔτε
 βίᾳ· Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας,
 καὶ οὕτως ἐάλω.
 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεῦθησαν σταθμὸν ἓνα παρα-
 σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
 φέρνης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς Ἰσπεάς ἦλθεν ἔχων καὶ
 τὴν Ὀρόντα δύναιμι τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα
 ἔχοντος καὶ οὗς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὗς
 ὁ βασιλεὺς ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς
 14 τοῦτους ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρα-
 τευμα πάμπολυ ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς
 μὲν τῶν τάξεων εἶχεν ὀπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς

τὰ πλάγια παραγαγῶν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν
 οὐδ' ἐβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγ-
 γειλε καὶ τοξεύειν. ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι 15
 ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευσαν καὶ
 οὐδεὶς ἡμάρτανεν ἀνδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προθυ-
 μεῖτο ῥάδιον ἦν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω
 βελῶν ἀπεχώρει καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν· καὶ 16
 τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορευόντο, οἱ δ' εἶποντο·
 καὶ οὐκέτι εἰσίνοντο οἱ βάρβαροι [τῇ τότε ἀκροβολίσαι]
 μακρότερον γὰρ οἱ Ῥόδιοι τῶν τε Περσῶν ἐσφενδόνων
 καὶ τῶν πλείστων τοξοτῶν. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ 17
 Περσικὰ ἐστίν· ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο
 τῶν τοξευμάτων τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι
 τοῖς τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν
 ἄνω λέντες μακρὰν. ἠύρισκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν
 ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφεν-
 18 δόνας. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπε-
 δεύοντο οἱ Ἕλληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ
 βάρβαροι μείον ἔχοντες ἐν τῇ τότε ἀκροβολίσαι· τὴν
 δ' ἐπιούσαν ἡμέραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσιτι-
 σαντο· ἦν γὰρ πολὺς σίτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δ'
 ὑστεραῖα ἐπορευόντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρ-
 νης εἶπετο ἀκροβολιζόμενος. ἐνθα δὲ οἱ Ἕλληνες 19
 ἔγνωσαν ὅτι πλασίον ἰσόπλευρον πονηρὰ τάξις εἶη
 πολεμίων ἐπομένων. ἀνάγκη γὰρ ἐστίν, ἦν μὲν συγ-
 κύπη τὰ κέρατα τοῦ πλασίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας
 οὔσης ἢ ὀρέων ἀναγκαζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβε-
 σθαι τοὺς ὀπίστας καὶ πορευέσθαι πονήρως ἅμα μὲν
 πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ ταραττομένους· ὥστε δυσ-
 20 χρήστους εἶναι ἀνάγκη ἀτάκτους ὄντας. ὅταν δ' αὖ
 διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπῆσθαι τοὺς τότε ἐκ-

θλιβομένους καὶ κενὸν γίνεσθαι τὸ μέσον τῶν κερά-
των, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα πάσχοντας πολεμίων
ἐπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ
ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος βουλόμενος
φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον ἦν ἐνταῦθα τοῖς πο-
21 λεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οἱ στρατηγοί, ἐποίη-
σαν ἕξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ λοχαγοὺς
ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας καὶ ἄλλους ἐνω-
μοτάρχους. οὕτω δὲ πορευόμενοι ὁπότε μὲν συγκύπτου-
τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροί οἱ λοχαγοί, ὥστε μὴ ἐνο-
χλεῖν τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρήγον ἐξωθεν τῶν κερά-
22 των. ὁπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου,
τὸ μέσον ἀνεξέπληκλασαν, εἰ μὲν στενωτέρου εἴη τὸ
διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατυτέρου, κατὰ πεντη-
κοστῆς, εἰ δὲ πᾶν πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας· ὥστε αἰεὶ
23 ἔκπλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ
δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν
τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἰ που δέοι τι τῆς
φάλαγγος, ἐπιπαρήσαν οὕτοι. τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπο-
24 ρεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας. ἠνίκα δὲ τὸν πέμπτον
ἐπορεύοντο, εἶδον βασιλείον τι καὶ περὶ αὐτὸ κώμας
πολλὰς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλό-
φων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ τοῦ ὄρους
ὑφ' ᾧ ἦν κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς λόφους ἄσμενοι
οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰκὸς τῶν πολεμίων ὄντων ἰπέων·
25 ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν
πρῶτον γηλόφον καὶ κατέβαινον, ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον
ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται οἱ βάρβαροι καὶ
ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρᾶν ἐβαλλον, ἐσφενδόνων,
26 ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς ἐτίρωσκον καὶ
ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων καὶ κατέκλεισαν

αὐτοὺς εἰσω τῶν ὄπλων· ὥστε παντάπασι ταύτην
τὴν ἡμέραν ἀχρηστοὶ ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες καὶ οἱ
σφενδονῆται καὶ οἱ τοξῶται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ 27
Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ ἄκρον
ἀφικνοῦνται ὅπλιται ὄντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπε-
πήδων. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρα- 28
τευμα ταῦτά ἐπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου
ταῦτά ἐγίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν
αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας· τρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστάς πρὸς τὸ
ὄρος. ἐπεὶ δ' οὕτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πο- 29
λεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαί-
νουσι, δεδοικότες μὴ ἀπομηθεύσασθαι καὶ ἀμφοτέρω-
θεν αὐτῶν γένοιτο οἱ πολέμιοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς 30
ἡμέρας πορευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλό-
φους, οἱ δὲ κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς
τὰς κώμας καὶ λατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ
ἦσαν οἱ τετρωμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς 31
καὶ τῶν τετρωμένων ἕνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ
εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημέ-
νας πολλὰς. ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ἦν τῷ σατρα-
πέοντι τῆς χώρας. τετάρτη δ' ἡμέρα καταβαίνουσι
εἰς τὸ πεδίου. ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρους 32
σὺν τῇ δυνάμει, εἰδὼς αὐτοὺς ἢ ἀνάγκη κατα-
σκηνηῆσαι οὐ πρῶτον εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι
ἐτι μαχομένους· πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀπόμαχοι οἱ τετρω-
μένοι καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων
τὰ ὅπλα δεξάμενοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν καὶ ἐπεχεί- 33
ρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν
κώμην προσιόντες, πολὺ περιήσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ
γὰρ διέφερον ἐκ χώρας ὀρμῶντες ἀλέξασθαι ἢ πορευό-

- 34 μνοι ἐπιούσι τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἤνικα δ' ἦν ἤδη δαίλη, ὥρα ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ
- 35 Ἕλληνες ἐπιδῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἐστὶ στρατεύμα Περσικόν. οἱ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδονται καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα εἰ λυθείησαν, ἐάν τε τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι δεῖ καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος. τούτου
- 36 ἔνεκα πόρρω ἀπεσκήνον τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐγγυωσκον αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους, ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι ἀκουόντων τῶν πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὄψε ἐγγύς, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ ἐδόκει λύνειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύε-
- 37 σθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη ἑώραν οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναξεύξαντες καὶ δεηθέντες ὅσον ἐξήκοντα σταδίων. καὶ γίνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὑστέρῃ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ νυκτὸς προσελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ἧ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν ἢ
- 38 κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον. ἐπειδὴ δὲ ἑώρα Χειρίσοφος προκατεἰλημμένην τὴν ἀκρωνυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ κελεύει λαβόντα τοὺς πελ-
- 39 ταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἤγεν· ἐπιφαινόμενον γὰρ ἑώρα Τισσαφέρνην καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν· αὐτὸς δὲ

προσελάσας ἠρώτα Τί καλεῖς; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, Ἔξεστιν ὄρα· προκατεἰληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τούτους ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς πελταστὰς; ὁ δὲ 40 λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὀπίσθεν πολεμίων ἐπιφαινόμενων. Ἀλλὰ μὴν ὥρα γ', ἔφη, βουλευέσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελᾶ ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὄρα τοῦ ὄρους τὴν κορυφὴν 41 ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐφοδὸν ἐπὶ τὸν λόφον ἐνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ὦ Χειρίσοφε, ἡμῖν ἴεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἦν γὰρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δύνησονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. ἀλλά, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χοῖξεις, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὁπότερον 42 βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν ὁ Ξενοφῶν ὅτι νεώτερός ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὸν γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στό- 43 ματος πελταστὰς· ἔλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ τοὺς τριακσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο ὡς ἐδύνατο τάχι- 44 στα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου πολέμιοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὤρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν 45 κρानγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν, πολλὴ δὲ κρानγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην τοῖς ἑαυτῶν διακελευομένων. Ξενοφῶν δὲ 46 παρελάνων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρεκέλευετο, Ἄνδρες, νῦν

ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς
 παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν ὀλίγον πονήσαντες ἀμα-
 47 χει τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυώ-
 νιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἵππου ὀχεῖ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς καμνῶ τὴν ἀσπίδα
 48 φέρων. καὶ ὃς ἀκούσας ταῦτα καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ
 ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα
 ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο·
 ἐτύγγανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἵππικόν· ὥστε ἐπιέ-
 ζετο. καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο,
 49 τοῖς δὲ ὀπίσθεν παριέναι μόλις ἐπομένους. οἱ δ' ἄλλοι
 στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν
 Σωτηρίδα, ἔστε ἠνάγκασαν λαβόντα τὴν ἀσπίδα πο-
 ρεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβὰς, ἕως μὲν βάσιμα ἦν ἐπὶ τοῦ
 ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον
 ἔσπευδε πεζῇ. καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι
 V. τοὺς πολεμίους. ἔνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες
 ἔφρευγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον το
 ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην καὶ Ἀριαῖον ἀποτρα-
 πόμενοι ἄλλην ὁδὸν ᾤχοντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον
 καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμῃ
 μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κώμαι πολ-
 λαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ
 2 τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἠνίκα δ' ἦν δεῖλη ἑξακτίνης οἱ
 πολέμιοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων
 κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ'
 ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβι-
 βαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν.
 3 ἔνταῦθα Τισσαφέρην καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κάειν ἐπεχει-
 ρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμηςάν
 τινες, ἐννοοῦμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ κάοιεν, οὐκ

ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσο- 4
 φον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ
 κατέβη, παρελάνων τὰς τάξεις ἠνίκα ἀπὸ τῆς βο-
 5 θείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλεγεν, Ὄρατε, ὦ ἄν-
 δρες Ἕλληνες, ὑφιέντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶ-
 ναι, ἃ γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν
 βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσι ὡς ἄλλοτριαν.
 ἀλλ' εἴαν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια,
 ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὦ Χει- 6
 ρίσοφε, ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας ὡς
 ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὐκ οὐν
 ἔμοιγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω
 θῆττον παύσονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι 7
 περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
 συνῆλθον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
 γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος
 τὸ βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
 τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις 8
 ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν, Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι
 ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπίστας, ἂν ἐμοὶ ἂν δέομαι
 ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρωτώ- 9
 μενος δὲ ὅτου δέοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, διςχιλίῳν δεήσο-
 μαι· πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ
 ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα φάδιῳ ἂν παρέ-
 χοι τὴν διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς 10
 χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἄσκους
 πρὸς ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἄσκον λήθους ἀρτή-
 σας καὶ ἀφελὲς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγα-
 γῶν καὶ ἀμφοτέρωθεν δῆσας ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν
 ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα 11

- εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τὸ μὴ κατα-
 δύναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἡ γῆ σχήσει.
- 12 ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα
 χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ
 οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οἱ εὐθύς τοῖς
- 13 πρῶτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. Ἐνταῦθα
 τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν πρὸς
 Βαβυλωνίαν εἰς τὰς ἀκαύστους κόμας, κατακαύσαντες
 ἐνθεν ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλθοντο,
 ἀλλὰ ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαναμάζειν ὅποι ποτὲ
- 14 τρέφονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχοιεν. Ἐνταῦθα
 οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ
 δὲ στρατηγοὶ (καὶ οἱ λοχαγοὶ) πάλιν συνῆλθον, καὶ
 συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλω
- 15 πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἴη. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν
 πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλωνίαν εἰη καὶ Μηδίαν,
 δι' ἧσπερ ἦκοιεν, ἡ δὲ πρὸς ἑὸ ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκ-
 βάτανα φέροι, ἐνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βα-
 σιλεύς, ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ
 Αὐθίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς
- 16 ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. τούτους
 δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνά τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ
 βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς
 αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας· τούτων
 δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν. ὁπότε
 μεντοὶ πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαιντο,
 καὶ ἐπιμηνύναι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους καὶ ἐκέ-
 17 νων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ
 ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἐκασταχόσε φάσκοντας εἰδέμεναι,
 οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι ἐμελλον.
 ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν

ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελ-
 θόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἦξειν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε
 πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὐπορον ἔφασαν
 εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις ἐθύ- 18
 σαντο, ὅπως ἦνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὄρας τὴν πορείαν
 ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν
 μὴ προκαταληφθεῖη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δει-
 πνήσειαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι,
 καὶ ἐπεσθαι ἠνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

ἀπὸ παραγγέλλεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ
 ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἐνθα δὲ Χειρίσοφος μὲν ἠγεῖτο 6
 τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ ἄμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυ-
 μνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν
 ὀπίσταις εἶπετο οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ
 κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ
 ὀπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει 7
 Χειρίσοφος πρὶν τινα αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἐπει-
 τα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ
 στρατεύματος εἰς τὰς κόμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ
 μυχοῖς τῶν ὀρέων. ἐνθα δὲ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλι- 8
 πόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας
 ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμ-
 βάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκῶμασι παμπόλλοις κατεσκευ-
 ασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ
 τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πως
 ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας
 τῆς χώρας, ἐπέπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι 9
 ἐπιτήδεια ὅτῳ τις ἐπιτυγχάνοι ἐλάμβανον· ἀνάγκη
 γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλοῦντων ὑπήκουον
 οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευ- 10
 ταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ
 ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν
 ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατὰ-
 βασις εἰς τὰς κόμας, τότε δὲ συλλεγόντες τινὲς τῶν
 Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτει-
 νάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλί-
 γοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκῆτον γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ
 Ἑλληνικόν. εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, 11
 ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύμα-
 τος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κόμαις

[4.]

[1. Ὅσα μὲν δὲ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης,
 καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπουδαῖς ἄς βασιλεὺς
 καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ
 ὅσα παραβάντος τὰς σπουδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρ-
 νους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολουθοῦν-
 τος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ
 2 δεδήλωται.] ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐνθα ὁ μὲν Τίγρης πο-
 ταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγε-
 θος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδοῦχεια ὄρη
 ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὲ
 3 τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. ἤκουον
 γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδοῦχεια
 ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ,
 ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται,
 περιίασιν. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ
 πρόσσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον.
 4 τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδοῦχους ἐμβολὴν ὡς ποιοῦνται,
 ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς
 5 πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.] ἤνικα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν
 τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον
 σκοταῖους διελθεῖν τὸ πεδίον, τμηκαῦτα ἀναστάντες

ηύλισθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πρὸς πολλὰ ἔκαον
 12 κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεσθῶν ἀλλήλους. ἅμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς
 τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα
 καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας
 τῆλλα, καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν
 13 τῇ στρατιᾷ πάντα ἀφεῖναι. σχολαίαν γὰρ ἐποιοῦν
 τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα,
 πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν,
 διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι
 πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκή-
 ρυξαν οὕτω ποιεῖν.
 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες
 ἐν στενῷ οἱ στρατηγοί, εἰσιεύεισκειεν τῶν εἰρημένων
 μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπελθόντο, πλὴν εἰ τίς
 τι ἔκλεπεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ γυναικὸς τῶν
 εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπο-
 ρεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμε-
 15 νοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολὺς,
 ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰ
 ἐπιτήδεια. καὶ ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλά-
 16 κει δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπελθόντο,
 καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτό-
 ξενον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες
 ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναγκάζοντες σχολῆ πορεύε-
 σθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπο-
 17 μένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἐνθα
 ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυᾶτο ὑπέμενε,
 τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα
 ἔπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πράγμα τι εἶη· σχολῆ δ'
 οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἰτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε

ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐρίγνυτο τοῖς ὠπισθοφυλάξι. καὶ 18
 ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώ-
 νυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς
 τὰς πλευράς, καὶ Βασίλας Ἀρκᾶς διαμπερὲς τὴν κε-
 φαλήν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμῶν, εὐθύς ὥσπερ 19
 εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθῶν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἠτιᾶτο
 αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμεινε, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγον-
 τες ἅμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε κἀγαθῶ ἀν-
 δρε τέθνητον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἔδυ-
 νάμεθα. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, 20
 πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μίαν δ'
 αὐτῆ ὁδὸς ἦν ὄρεος ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων
 ὄρεᾶν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατελιηφότες φυ-
 λάττουσι τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ 21
 τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἰ πως δυναίμην φθάσαι·
 πρὶν κατελιηφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες
 οὐς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν 22
 λέγει, Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἀνδρας. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγ-
 ματα παρῆχον, ἐνηθρεύσαμεν, ὅπερ ἡμᾶς καὶ ἀνα-
 πνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναι μὲν τινὰς αὐτῶν, καὶ
 ζῶντας προθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα
 ὅπως ἠγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρῆσαιμεθα.

Καὶ εὐθύς ἀγαρόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον 23
 διαλαβόντες εἰ τινα εἰδείεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν.
 ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων
 προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὀρῶν-
 τος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι 24
 οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι ὅτι αὐτῷ ἐτύγ-
 χανε θνητῆρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ'
 ἔφη ἠγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι
 ὁδόν. ἐρωτώμενος δ' εἰ εἶη τι ἐν αὐτῇ δυσπάρτιον 25

χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, 26 ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα ἐδόκει συγκαλέσαντας λοχαγούς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἰ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστᾶς 27 ἐθέλοντῆς πορευέσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστῶννμος Μεθυδριεὺς Ἀρκᾶς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος Ἀρκᾶς, ἀντιστασιάων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος Ἀρκᾶς καὶ οὗτος ἔφη ἐθέλει πορευέσθαι προσλαβῶν ἐθέλοντᾶς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔφονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ 28 ἡγρουμένου. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἰ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιαρχῶν ἐθέλοι συμπορευέσθαι. ὑφίσταται Ἀριστεῆας Χιος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δέλη ἡδῆ, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμπαρόντας πορευέσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται 2 τάχιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἤγειτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ πε- 3 ριούντες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρηδιον ἐκβαίνειν, τῆν-καῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους καὶ μεζῶν καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέ-

τρας πταίοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἷόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχα- 4 γῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες τὸν 5 ἡγεμόνα κύκλῳ περιούντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πύρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακάνοντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμεινον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατείχον, 6 ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. ἐφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολέμιους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· 7 ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέφαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συνταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολέμιους· καὶ γὰρ ὀμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἢ τε σάλπιγξ ἐφθέρξατο καὶ ἀλαλάξαντες ἴεντο ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέδνη- 8 σκον· εὗζωνοὶ γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον 8 ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἴεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτρυβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκατα- 9 λαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἢ περὶ οἱ τὸν ἡγεμόνα

ἔχοντες· εὐδοκιάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποξυγίοις· τοὺς δὲ
 10 ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποξυγίων ἔταξε. πορευόμενοι
 δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατελιγμένῳ
 ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἀνάγκη ἢ διε-
 ζεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν
 ἐπορεύθησαν ἤπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποξύγια οὐκ ἦν
 11 ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἐνθα δὴ παρακελευσάμενοι
 ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς
 λόχοις, οὐ κύκλω ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πο-
 12 λεμίοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς
 ἀναβαίνοντας ὅπῃ ἐδύναντο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτό-
 ξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσίεντο, ἀλλὰ φρυγῆ
 λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεισαν
 οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὀρθῶσιν ἔμπροσθεν λόφου κατε-
 13 χόμενον ἐπὶ τοῦτον ἀνθὶς ἐδόκει πορεύεσθαι. ἐννοή-
 σας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἡλω-
 κότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο
 τοῖς ὑποξυγίοις παριοῦσιν, ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποξύ-
 για ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα, καταλείπει
 ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος
 Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ
 Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοι-
 ποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ
 14 τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μα-
 στός λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ
 πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν
 15 ἐθελοντῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λεί-
 πουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαναμα-
 στὸν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπᾶπτενον δειδαντας αὐτοὺς
 μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ' ἄρα
 ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα

πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενο- 16
 φῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι
 λόγοι προσμύξαιαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν
 τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα εἶπε. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 17
 χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγώς καὶ
 λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι
 τεθναῖσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι
 μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύ-
 λακας ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβα- 18
 ροὶ ἦκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενο-
 φῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ
 τοὺς νεκροὺς ἀπῆται. οἱ δὲ ἔφρασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ 19
 μὴ κάειν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.
 ἐν τῷ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήκει, οἱ δὲ ταῦτα
 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου σινεερρῶ-
 σαν. ἐνταῦθα ἴσταντο οἱ πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο 20
 καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα
 τὰ ὄπλα ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῶν πλήθει
 καὶ θορόβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ
 μαστοῦ ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκύλινδον πέ-
 τρας· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ
 ὁ ὑπασπιστῆς ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος 21
 δὲ Λουσιεύς Ἀρκὰς προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ
 πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι
 πρὸς τοὺς συντεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου 22
 πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ
 ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψίλεσι·
 καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶ-
 χον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε 23
 λαβόντες τοὺς νεκροὺς ἀπέδωκαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ

πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανούσιν ἐκ τῶν δυνατῶν
 24 ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δὲ ὑστεραία
 ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι
 καὶ ὄπη εἶη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώ-
 25 λυον τὰς παρόδους. ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κω-
 λύοιεν, Ξενοφῶν ὀπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε
 τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω
 26 πειρωμένους γίνεσθαι τῶν κωλύοντων, ὁπότε δὲ τοῖς
 ὀπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρω-
 μένος ἀνωτέρω γίνεσθαι τῶν κωλύοντων ἔλυε τὴν
 ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ὀπισθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως
 ἐβοήθουν ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο.
 27 ἦν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πράγματα
 παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ
 γὰρ ἦσαν ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν·
 28 οὐδὲν γὰρ εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι
 δὲ τοξόται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγυὲς τριπήχη, τὰ δὲ
 τοξεύματα πλέον ἢ διπήχη· εἰλικον δὲ τὰς νευρὰς ὁπότε
 τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῶ ἀριστερῶ ποδὶ
 προσβαίνοντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπί-
 δων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχωρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ἕλ-
 ληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τού-
 τοις τοῖς χωρίοις οἱ Κοῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο.
 ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κοῆς.
 III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠύλισθησαν ἐν ταῖς κώ-
 μαῖς ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρολίτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίου· ἀπέιχε
 δὲ τῶν ὄρεων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρ-
 2 δούχων τότε μὲν οὖν ἠύλισθησαν μάλα ἠδέως καὶ

τάπιτήθεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πό-
 νων μνημονεύοντες. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας ὅσασπερ ἐπο-
 ρεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διε-
 τέλεσαν, καὶ ἐπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ
 βασιλείᾳ καὶ Τισσαφέρου. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι
 τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὄρωσιν ἰππέας πον πέραν τοῦ 3
 ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν,
 πεξοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν
 ἰππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν.
 ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀροῦχα Ἀρμένιοι καὶ 4
 Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλ-
 δαῖοι ἐλευθεροὶ τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὄπλα δ' εἶχον
 γέγρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὄχθαι αὐταὶ ἐφ' ὧν 5
 παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέιχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν
 ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτη ἐπειρῶντο
 διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε 6
 Ἰδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ πο-
 ταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὐτ' ἐν τῶ
 ὕδατι τὰ ὄπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἦρπαζεν ὁ ποταμὸς·
 ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὄπλα εἰ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγί-
 γνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τἄλλα βέλη· ἀνεχώρη-
 σαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποτα-
 μόν. ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ 7
 τοῦ ὄρους ἐώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνει-
 λεγμένους ἐν τοῖς ὄπλοις. ἐνταῦθα δὲ πολλὴ ἀθρυμνα
 ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὄρωσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπο-
 ρίαν, ὄρωσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὄρωσι δὲ
 τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους
 ὀπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα 8

ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶ-
 9 δειν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτό-
 μαται περιρρηθῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν ὀπό-
 σον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν
 Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι,
 10 καὶ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἤδετό τε καὶ ὡς τά-
 χιστα ἔως ὑπέφαινευ ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ
 στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερά καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώ-
 11 του. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ λο-
 χαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ
 ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω·
 ἤδσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ
 12 δειπνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγεύραντα
 εἰπεῖν, εἰ τίς τι ἔχει τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε
 ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρούρανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ
 πύρ, κάπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέτρῳ ἐν πέτραις καθη-
 13 κούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυ-
 ναῖκα καὶ παιδίον ὡσπερ μαρσίπους ἱματίων κατα-
 14 τιθεμένους ἐν πέτρῳ ἀντραῶδει. ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξα
 ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἰπ-
 πεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκθύντες δ' ἔφα-
 σαν ἔχοντες τὰ ἐγγειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι δια-
 βαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν
 βρῆξαι τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες καὶ λαβόντες τὰ ἱμάτια
 15 πάλιν ἤκειν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπευθε
 καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς
 φήνασι θεοῖς τὰ τε ὀνειράτα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ
 ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ' εὐθύς ἤγε τοὺς νεανί-
 16 σκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγούνται ταῦτα.
 17 ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπουδᾶς ἐποίησεν. σπεί-
 σαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι,

αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλεύοντο
 ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τοὺς τε ἐμπροσθεν νε-
 18 κῶν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ
 ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν
 ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἐπι-
 19 ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν
 ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν. ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα
 20 εἶχεν ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ
 ἔχοντες τὸν ποταμὸν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς
 21 τέτταρες στάδιοι. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρή-
 σαν αἱ τάξεις τῶν ἰσπέων. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν
 διάβασιν καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὄπλα,
 καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανασάμενος καὶ
 ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγ-
 22 γελλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους
 ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ.
 καὶ οἱ μὲν μάντις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμὸν· οἱ
 23 δὲ πολέμιοι ἐτόξευόν τε καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὐπω
 ἐξικνούοντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάλια, ἐπαιάνιζον
 24 πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον
 δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι. πολλὰ γὰρ ἦσαν ἑταῖραι
 ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ
 25 οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπισθοφυλάκων λα-
 βῶν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν
 πόρον τὸν κατὰ τὴν ἐκβασιν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων
 ὄρη, προσποιοῦμενος ταύτῃ διαβὰς ἀποκλείσειν τοὺς
 26 παρὰ τὸν ποταμὸν ἰσπέας. οἱ δὲ πολέμιοι ὄρῶντες μὲν
 27 τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπεταῶς τὸ ὕδωρ περῶντας,
 ὄρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμ-
 παλιν, δείσαντες μὴ ἀποκλεισθῆναι φεύγουσιν ἀνὰ
 κράτος ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐκβασιν.

ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ
 22 ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἰππέων καὶ
 Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ
 Χειρίσοφον ἐπεὶ ἑώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἴ-
 23 ποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ
 συνεικβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη,
 τοὺς μὲν ἰππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθύς δὲ κατὰ τὰς προσ-
 ηκούσας ὄχθας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξέβαινεν ἐπὶ τοὺς
 ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ ἄνω, ὀρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν
 ἰππέας φεύγοντας, ὀρῶντες δ' ὀπίστας σφίσι ἐπιόν-
 24 τας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Ξενο-
 φῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἑώρα καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώ-
 ρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ διαβαίνον στρατεύμα· καὶ
 γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη ἦσαν εἰς τὸ πεδίον
 25 καταβαίνοντες ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς τελευταίοις. καὶ
 Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Λύκιος δὲ σὺν ὀλίγοις
 ἐπιχειρήσας ἐπιδιώξει ἔλαβε τῶν σκευοφόρων τὰ ὑπο-
 λειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε καλὴν καὶ ἐκ-
 26 πώματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ
 ὄχλος ἀκμήν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας πρὸς τοὺς
 Καρδοῦχους ἀντία τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ παρήγγειλε τοῖς
 λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον τὸν ἑαυ-
 τοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν ἐνωμοτίαν
 ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ τοὺς ἐνω-
 μοτάρχους πρὸς τῶν Καρδοῦχων ἰέναι, οὐραγούς δὲ
 27 καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρδοῦχοι
 ὡς ἑώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου φιλουμέ-
 νους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θάττον δὴ ἐπῆ-
 σαν ὠδᾶς τινὰς ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ'
 αὐτῶν ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει

ποιεῖν ὅτι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς διαβαί- 28
 νοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ μετ-
 ναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάοντας· ὅταν δ' ἄρξωνται
 αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἔνθεν καὶ ἔνθεν σφῶν
 ἐμβαίνειν ὡς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τοὺς
 ἀκοντιστὰς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ
 29 πρόσω δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῶ
 παρήγγειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνῃ ἐξικνήται καὶ ἀσπίς
 ψοφῇ, παιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους· ἐπειδὴν
 δὲ ἀναστρέψωσιν οἱ πολέμιοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ
 σαλπικτῆς σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ
 δόρῳ ἡγεῖσθαι μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ
 διαβαίνειν ὅτι τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς
 μὴ ἐμποδίσειν ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὅς
 30 ἂν πρῶτος ἐν τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι
 ὀρῶντες ὀλίγους ἤδη τοὺς λοιπούς, πολλοὶ γὰρ καὶ
 τῶν μένειν τεταγμένων ὄχοντο ἐπιμελησόμενοι οἱ μὲν
 ὑποζυγίων, οἱ δὲ σκευῶν, οἱ δ' ἑταιρῶν, ἐνταῦθα δὴ
 ἐπέκειντο θρασέως καὶ ἤρχοντο σφενδονῶν καὶ τοξεύ-
 31 ειν. οἱ δὲ Ἕλληνες παιανίσαντες ὠρῆσαν δρόμῳ ἐπ'
 αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι
 (ὡς μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν) ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ
 φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐκ ἱκανῶς.
 ἐν τούτῳ σημαίνει ὁ σαλπικτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμιοι 32
 ἔφευγον πολὺ ἔτι θάττον, οἱ δ' Ἕλληνες τάναντία
 στρέψαντες ἔφευγον διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα.
 τῶν δὲ πολεμίων οἱ μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδρα- 33
 μον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν,
 οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι φανε-
 34 ροὶ ἦσαν φεύγοντες. οἱ δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι
 καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ προῖδιντες ὕστερον τῶν
 Xenoph. Anab. 8

μειὰ Ξενοφῶντος διέβησαν πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν τι-
νες καὶ τούτων.

- IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-
ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ
λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ
γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους
2 τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κώ-
μην μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείου εἶχε τῷ σατραπῆ καὶ
ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπήσαν· ἐπιτήδεια
3 δ' ἦν δαψιλῆ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς
δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ
Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στα-
θμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλε-
βόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ·
4 κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος
οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἑσπέραν. ὕπαρχος δ'
ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος γενόμενος,
καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλεῖα ἐπὶ τὸν ἵππον
5 ἀνέβαλλεν. οὗτος προσήλασεν ἵππεας ἔχων, καὶ προ-
πέμψας ἐρμηνέα εἶπεν ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς
ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξε ἀκοῦσαι· καὶ προσ-
6 ἐλθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι
σπείσασθαι βούλοιο ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας
ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους κἀν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε
τὰπιτήδεια ὅσων δέοιντο. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς
καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.
7 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πε-
δίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρη-
κολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα
σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας περὶ
8 πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεσσίας. στρατοπε-

δευομένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή·
καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηρῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρα-
τηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐ-
δένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιό-
νος. ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα ἐστὶν 9
ἀγαθὰ, ἰερεῖα, σίτον, οἴνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀστα-
φίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων
τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν στρα-
τευμα καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοιτο. ἔδοκει δὲ 10
τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηροῦν, ἀλλὰ
συναγαγεῖν τὸ στρατευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον·
καὶ γὰρ ἔδοκει διαιθριάσειν. νυκτερευόντων δ' αὐ- 11
τῶν ἐνταῦθ' ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρουσε
καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ
τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἢ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν
ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἢ χιῶν
ἐπιπεπτακνῖα ὅτω μὴ παραρρνεῖη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν 12
ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίσειν ξύλα, τάχ' ἀναστας
τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τού-
του καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρόντο·
πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ἠύρῃσκετο χοῖμα, ᾧ ἐχρόντο αὐτ' 13
ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν
πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων
καὶ μύρον ἠύρῃσκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδοκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς 14
τὰς κώμας εἰς στέγας. ἐνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν
πολλῇ κραυγῇ καὶ ἠδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ
ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας
ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς
σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἐπέμψαν νυκτὸς Ἀημοκράτην 15
Τημνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἐνθα ἔφασαν οἱ

ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδό-
κει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεύσαι τοιαῦτα, τὰ
16 ὄντα τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευ-
θεὶς δὲ τὰ μὲν πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν
ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ
17 σάγαριν οἴαντες καὶ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτῶμενος
δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ'
ἀπὸ τοῦ Τιριβάξου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λά-
βοι. οἱ δ' ἠρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε εἶη
18 καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάξος
εἶη ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χά-
λυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς
ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς ἦπερ μοναχῇ
εἶη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιδησόμενον τοῖς Ἕλλησιν.
19 ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα
συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ
στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον
ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τον ἄλόντα ἄνθρωπον
20 ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόν-
τες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς
ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
21 οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐκ ὑπέμει-
ναν, ἀλλ' ἔφηνον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν
βαρβάρων καὶ ἵπποι ἤλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σιγνὴ ἢ
Τιριβάξου ἔαλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ
ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες
εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν
στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ
στρατόπεδον, μὴ τις ἐπιθεῖσις γένοιτο τοῖς καταλελειμ-
μένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆ-
σαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Τῇ δ' ὑστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπη δύ- V
ναιντο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν
καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς
ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολ-
λούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ
ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιριβάξος κατεστρατοπεδεύσαν-
το. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς 2
παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποτα-
μόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βροχόμενοι πρὸς τὸν ὄμφα-
λόν. ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. ἐν- 3
τεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθ-
μοὺς τρεῖς παρασάγγας πέντε. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο
χαλεπὸς καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντὶος ἔπνει παντάπασιν
ἀποκάων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὴ 4
τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ
σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ
χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος
ὄργυριά· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων
πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριακόνα.
διεγίνοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν 5
τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ
εἶχον. οἱ οὖν πάλαι ἦκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσ-
έσσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν
αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο εἶτι ἔχοιεν βρωτόν. ἐνθα δὴ 6
μετεδίδοσαν ἀλλήλοις ὧν εἶχον ἕκαστοι. ἐνθα δὲ τὸ
πῦρ ἐκάετο διατηκομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίνοντο
μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὐ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ
βάθος τῆς χιόνος. ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν 7
ἄλλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώ-
πων ἐβουλιμιάσαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ
καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἠγνόει

8 ὅ,τι τὸ πάθος εἴη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῶ τῶν ἐμπεί-
 ρων ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι κἄν τι φάγασιν ἀναστή-
 σουται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἰ πού τι ὀρφή
 βρωτόν, διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμέ-
 νους παρατρέχειν τοῖς βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δὲ τι ἐμ-
 9 φάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. πορευομένων
 δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖ-
 ται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῇ κρήνῃ
 γυναικας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἐμπροσθεν τοῦ ἐρυ-
 10 ματος. αὐταὶ ἠρώτων αὐτοὺς τίνας εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεύς
 εἶπε περσιστὶ ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν
 σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη,
 ἀλλ' ἀπέχοι ὅσον παρασάγγην. οἱ δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν,
 πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν
 11 ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδύνη-
 θησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο,
 τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσα-
 τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ
 12 ἐνταῦθα τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν. ἐφείποντο
 δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνά-
 μενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο
 περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε
 διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε
 ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεση-
 13 πότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιό-
 νος εἰ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο,
 τῶν δὲ ποδῶν εἰ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε ἤσυχλιαν ἔχοι
 14 καὶ εἰ τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι
 ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάτιες καὶ
 τὰ ὑποδήματα περιεπλήγγοντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ
 ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποι-

μέναι ἐκ τῶν νεοδαρτων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύτας 15
 οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ
 ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ το ἐκλελοιπέναι αὐτόθι
 τὴν χιόνα εἰκάζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινα ἢ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. ἐνταῦθ' ἐκ-
 16 τραπομένοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύσεσθαι. ὁ
 δὲ Ξενοφῶν ἔχων ὀπισθοφύλακας ὡς ἤσθετο, εἶδειτο
 αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων
 ὅτι ἐπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευ-
 τῶν ἐχαλέπαινε. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ
 αὐ δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον 17
 εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἰ τις δύ-
 ναίτο, μὴ ἐπλοίεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος
 ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῶ βορῦβ ἀμφὶ ὧν εἶχον
 διαφερόμενοι. ἐνθα δὴ οἱ μὲν ὀπισθοφυλακας αἶτε 18
 ὑγίαινοντες ἐξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους·
 οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγι-
 στον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. οἱ δὲ πο-
 19 λέμιοι δέιδαντες ἤκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν
 νάπην, καὶ οὐδεὶς ἐτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγατο. καὶ Ξενο-
 20 φῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῶ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι
 τῇ ὕστερα ἡξουσί τινες ἐπ' αὐτοὺς, πορευόμενοι
 πρὶν τέταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ
 ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις
 ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστη-
 21 κει· καὶ ἀνίστασαν αὐτοὺς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἐμπρο-
 σθεν οὐχ ὑποχωροῦν. ὁ δὲ περιῶν καὶ παραπέμπων
 τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι
 τί εἴη τὸ κωλύον. οἱ δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως
 ἀναπανοῖτο τὸ στρατεύμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ ἀμφὶ Ξε-
 21 νοφῶνα ἠύλισθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρός καὶ ἄδειπνοι,

φυλακας οίας ἐδύναντο καταστησάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς
 ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθε-
 νοῦντας τοὺς νεωτατοὺς ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀνα-
 22 γκάξειν προλέναι. ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει
 τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεφομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευ-
 ταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενούντας
 τούτοις παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ
 δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἰκοσι στάδια διεληλυθέναι
 23 ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ ἐνθα Χειρίσοφος ἠύλλετο. ἐπεὶ
 δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφα-
 λές εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν, καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐ-
 τοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ἄς ἐώρων κώμας
 24 ἐπορεύοντο ἑκαστοὶ τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. ἐνθα δὲ
 Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυ-
 τόν· καὶ λαβῶν τοὺς εὐζῶνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην
 ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς
 κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πάλους εἰς δασμὸν
 βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα
 τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνὴρ
 αὐτῆς λαγῶς φέχετο θηράσων καὶ οὐχ ἦλθε ἐν ταῖς κώ-
 25 μαις. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν καταγείοι, τὸ μὲν στόμα ὡς
 περ φρέατος, κάτω δ' εὐρείαι· αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν
 ὑποζυγίοις ὄρνυται, οἱ δὲ ἀνθρώποι κατέβαινον ἐπὶ
 κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἴγες, οἴες, βόες,
 ὄρνιθες, καὶ τὰ ἐκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα
 26 χιλῶ ἔνδον ἐτρέφετο. ἦσαν δὲ καὶ πύργοι καὶ κριθαὶ
 καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατήρῳ. ἐνήσαν
 δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐν-
 ἐκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους, γονατὰ οὐκ
 27 ἔχοντες· τούτους δ' ἔδει ὅποτε τις διψῆ λαβόντα εἰς
 τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνν ἀκρατος ἦν, εἰ μὴ τις

ὑδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνν ἡδὺ συμμάθοντι τὸ πῶμα ἦν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης συν-28
 δειπνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν [αὐτὸν] ἐκέλευε λέγων
 ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τῆν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπιάσιν, ἦν ἀγαθόν
 τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν
 ἄλλῳ ἔθνει γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχεῖτο, καὶ 29
 φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἐνθα ἦν κατορω-
 ρυγμένος. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνησαν-
 τες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ
 στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ
 τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ 30
 Ξενοφῶν λαβῶν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπο-
 ρεύετο· ὅπου δὲ παρὶοὶ κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν
 ταῖς κώμας καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ ευαχουμένους
 καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμοθεν ἀφίσταν πρὶν πα-
 31 ραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρῆτι-
 θεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἀρνεία, ἐρίφεια,
 χοίρεια, μοσχία, ὄρνιθία, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς
 μὲν πυρίνοις τοῖς δὲ κριθίνοις. ὅποτε δὲ τις φιλοφρο- 32
 νούμενός τῳ βούλοιο προπιεῖν, εἰλκεν ἐπὶ τὸν κρα-
 τῆρα, ἐνθεν ἐπικυψάντα ἔδει ῥοφούντα πίνειν ὡς περ
 βοῦν. καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδωσαν λαμβάνειν ὅτι βού-
 λουτο. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν
 συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλαμβάνεν. ἐπεὶ δ' 33
 ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κἀκεῖνους σκη-
 νοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις,
 καὶ διακονούντας Ἀρμενίους παιδας σὺν ταῖς βαρβα-
 ρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὡς περ ἐνεοῖς
 ὅτι δεοὶ ποιεῖν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο 34
 Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὲ ἀνηρώτων τὸν

κωμάρχην διὰ τοῦ περσιζοῦτος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ
 χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρμενία. καὶ πάλιν ἠρώτων
 τίνοι οἱ ἵπποι τρέφονται. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεὶ δασιμὸς·
 τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν
 35 ὁδὸν ἐφράξεν ἡ εἴη. καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὄχιστο ἄγων
 Ξενοφῶν πρὸς τοὺς αὐτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλη-
 φει παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι κα-
 ταθῦσαι, ὅτι ἤκουσεν αὐτὸν ἰερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου,
 δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάρωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας·
 αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρα-
 36 τηγῶν καὶ λοχαγῶν ἔδωκεν ἐκάστῳ πῶλον. ἦσαν δ'
 οἱ ταύτη ἵπποι μέιοις μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέ-
 στεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης
 περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑπόζυγιον σακί-
 α περιτελεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγασιν· ἀνευ γὰρ τῶν
 σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς γαστροῦς.

VI. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἠγεμόνα παρα-
 δίδωσι Χειρισόφῳ, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κω-
 μάρχῃ, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἠβάσκοντος· τοῦ-
 τον δ' Ἐπισθένης Ἀμφιπολίτη παραδίδωσι φυλάττειν,
 ὅπως εἰ καλῶς ἠγήσοιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἄπλοιο. καὶ
 εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλεί-
 2 στα, καὶ ἀναξενεύσαντες ἐπορεύοντο. ἠγήετο δ' αὐτοῖς
 ὁ κωμάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ
 τρίτῳ σταθμῷ, καὶ Χειρισόφῳ αὐτῷ ἐχαλεπανθή ὅτι
 οὐκ εἰς κώμας ἦγαγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἴεν ἐν τῷ
 τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρισόφῳ αὐτὸν ἐπαῖσε μὲν, ἔδῃσε
 3 δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ὄχιστο
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτό γε δὴ Χειρισόφῳ καὶ
 Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἡ
 τοῦ ἠγεμόνος κἀκῶσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ

ἠρώσθη τοῦ παιδὸς καὶ οἰκαδε κομίσας πιστοτάτῳ
 ἐχρήτο. μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἑπτὰ σταθμοὺς ἀνά 4
 πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας παρὰ τὸν Φάσιν ποτα-
 μόν, εὐρὸς πλεθροῖαιον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν στα- 5
 θμοὺς δύο παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίον
 ὑπερβολῇ ἀπηντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ
 Φασιανοί. Χειρισόφῳ δ' ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους 6
 ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς
 τριάκοντα σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλη-
 σιάσῃ τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
 παραγεῖν τοὺς λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ
 στρατεύμα. ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφυλάκες, συνε- 7
 κάλεσε στρατηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὡδε.
 Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁράτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς
 τοῦ ὄρους· ὦρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα
 ἀγωνιούμεθα. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν 8
 ἀριστοποιεῖσθαι τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλευέ-
 σθαι εἴτε τήμερον εἴτε αὐριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ
 ὄρος. Ἐμοὶ δὲ γε, ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὶν τά- 9
 χιστα ἀριστήσωμεν, ἐξοπλισαμένους ὡς τάχιστα εἶναι
 ἐπὶ τοὺς ἀνδρας. εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέ-
 ραν, οἱ τε νῦν ἡμᾶς ὀρώντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι
 ἔσονται καὶ ἄλλους εἰκος τούτων θαρρούντων πλείους
 προσγενέσθαι. μετὰ τούτου Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐγὼ δ' 10
 οὕτω γιγνώσκω. εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο
 δεῖ παρασκευάσασθαι ὅπως ὡς κράτιστα μαχοῦμεθα·
 εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ὀλίγα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι
 δοκεῖ σκεπτεῖον εἶναι ὅπως ἐλάχιστα μὲν τραύματα λά-
 βωμεν, ὡς ἐλάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν.
 τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ τὸ ὀρώμενον πλεον ἢ ἐφ' ἐξή- 11
 κοῖτα στάδια, ἀνδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς

φανεροί εἰσιν ἄλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν· πολὺ οὖν κρείττον τοῦ ἐρημοῦ ὄρους καὶ κλέψαι τι πειραῶσθαι λαθόντως καὶ ἀρπάσαι φθασάντας, εἰ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ ἔσθ' ὄρθιον ἀμαχεῖ ἵεναι ἢ ὁμάλης ἐνθεν καὶ ἐνθεν πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἢ τὰ προποδῶν ὄρφῃ τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ ἡ τραχὺία τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰούσιν εὐμενεστέρα ἢ ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένους. καὶ κλέψαι δ' οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἔξου μὲν νυκτὸς ἵεναι, ὡς μὴ ὁραῶσθαι, ἔξου δὲ ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὡς μὴ αἰσθησὶν παρέχειν. δοκοῦμεν δ' αὖ μοι ταυτὴ προσποιούμενοι προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἢ τῷ ἄλλῳ ὄρει χρῆσθαι· μενοειν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἀθροοὶ οἱ πολέμιοι. ἀτὰρ τι ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβαλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Ἀκεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων εὐθύς ἐκ παιδῶν κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ ἀσχερὸν εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. ὅπως δὲ ὡς κρατιστὰ κλέπτητε καὶ πειραῶσθε λανθάνειν, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐπιδειξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάσασθαι μὴ ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κἀγὼ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους ἀκούω δεινούς εἶναι κλέπτειν τὰ δημοσία, καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτουσι, καὶ τοὺς κρατιστοὺς μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κρατιστοὶ ἄρχιν ἀξιοῦνται· ὥστε ὦρα καὶ σοὶ ἐπιδεικνύσθαι τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός εἰμι τοὺς ὀπισθοφύλακας ἔχων, ἐπειδὴν δει-

πνησάμεν, ἵεναι καταληψόμενος τὸ ὄρος. ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας, οἱ γὰρ γυμνήτες τῶν ἐπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἔλαβον τινας ἐνεδρευσάντες· τούτων καὶ πυνθάνομαι ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νεμεταί ἀεὶ καὶ βουσίν· ὥστε ἐάνπερ ἅπαξ λάβωμεν τὸ τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἐσται. ἐλπίζω δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους μενεῖν εἶτι, ἐπειδὴν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν ἡμῖν εἰς τὸ ἴσον. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε, Καὶ τί δεῖ σε ἵεναι καὶ λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλὰ ἄλλους πέμψον, ἂν μὴ τινες ἐθέλουσιν φαίνονται. ἐκ τούτου Ἀριστάννμος Μεθυρσιεύς ἐρχεται ὀπίστας ἔχων καὶ Ἀριστέας Χίος γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνήτας· καὶ συνθήματα ἐποίησαντο, ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ καίεν πολλά. ταῦτα συνθέμενοι ἡρίστων· ἐκ δὲ τοῦ ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα σταδίου πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταυτὴ προσάξειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐδεικνύσαν καὶ νυξ ἐγένετο, οἱ μὲν ταχθέντες ὄχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἦσθοντο ἔχομενον τὸ ὄρος, ἐργηγορέσαν καὶ ἕκαον πυρὰ πολλά διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσοφος μὲν θυσάμενος ἦγε κατὰ τὴν ὁδὸν, οἱ δὲ τὸ ὄρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπήσαν. τῶν δ' αὖ πολεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμευεν ἐπὶ τῇ υπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπῆντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλων συμμιγνύσασιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους,

Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπλίταις.
 26 οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἐώρων
 ἠττωμένον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθαγον μὲν οὐ πολλοὶ
 αὐτῶν, γέγραα δὲ πάμπολλα ἐληφθῆ· ἃ οἱ Ἕλληνες
 27 ταῖς μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποίουν. ὡς δ' ἀνέ-
 βησαν, θύσαντες καὶ τρόπιαιον στησάμενοι κατέβησαν
 εἰς τὸ πεδῖον, καὶ εἰς κώμας πολλῶν κἀγαθῶν γε-
 μούσας ἤλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους στα-
 θμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια
 ἐπέλιπε· χωρία γὰρ ἄκουν ἰσχυρὰ οἱ Ταόχοι, ἐν οἷς
 2 καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ
 δ' ἀφίκοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ'
 οἰκίας, συνελήλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ
 γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο
 προσέβαλλεν εὐθύς ἤκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη τάξις
 ἀπέκαμυνεν, ἄλλη προσῆει καὶ αὐθις ἄλλη· οὐ γὰρ ἦν
 3 ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλω. ἐπειδὴ
 δὲ Ξενοφῶν ἤλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτα-
 σταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος, Εἰς
 καλὸν ἦκατε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ
 οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον
 4 ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος
 ἐρωτῶντος τί τὸ καλῶν εἴη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χει-
 ρίσοφος, Μία αὕτη πάροδος ἔστιν ἢν ὄρας· ὅταν
 δέ τις ταύτη πειράται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους
 ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερέχουσας πέτρας· ὅς δ' ἂν κατα-
 ληφθῆ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' εἶδειξε συντετριμ-
 5 μένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ
 τοὺς λίθους ἀναλώσασιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ
 οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου

ὄραμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τού-
 ταν δύο ἢ τρεῖς ὀπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ ὅ
 σὺ ὄρας, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν ὃ δεῖ βαλλομέ-
 νους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πέντε
 διαλειπούσας μεγάλας, ἀνθ' ὧν ἔστηκότες ἄνδρες τί
 ἦν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν
 κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίνεταί ὡς ἡμί-
 πλεθρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφῆσασιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν.
 Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξάμεθα εἰς 7
 τὸ δασὺ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ
 ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἴη· θάττον γὰρ ἀναλώσασιν τοὺς
 λίθους. ἀλλὰ πορευόμεθα ἐνθεν ἡμῖν μικρὸν τι πα-
 ραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνάμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον,
 ἢν βουλάμεθα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν 8
 καὶ Καλλιμαχος Παροάσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ
 ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνη τῇ
 ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ.
 μετὰ τοῦτο οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἀνθρωποὶ ὡς
 ἑβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυ-
 λαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος 9
 καὶ Ἀριστάννυμος Μεθυδριεύς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθο-
 φυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἐξω
 τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις
 10 ἔσταναι πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον. ἐνθα δὴ Καλλιμαχος
 μηχανάται τι· προυτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ὃ ἦν
 αὐτὸς δύο ἢ τρία βημάτα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο,
 ἀνεχάετο εὐπετῶς· ἐφ' ἑκάστης δὲ προδρομῆς πλέον
 ἢ δέκα ἄμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας 11
 ὡς ὄρα τὸν Καλλιμαχὸν ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στρατεύμα
 πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρότος παραδράμοι εἰς

τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστάννου πλησίον ὄντα πε-
ρακαλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους
ὄντας οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέχεται
12 πάντας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρα αὐτὸν παριόντα,
ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἰτιος ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ
αὐτοὺς Ἀριστάννυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τούτοι
Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦν-
το ἀρετῆς καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὗ-
τως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἅπαξ εἰσέ-
13 δραμον, οὐδεις πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὴ
δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ παι-
δια εἰτα καὶ ἑαυτὰς ἐπικατερῶντιον, καὶ οἱ ἄνδρες
ὡσαύτως. ἐνθα δὴ καὶ Αἰνέας Στυμφάλιος λοχαγὸς
ιδῶν τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν στολήν ἔχοντα
14 καλὴν ἐπιλαμβάνεται ὡς καλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπι-
σπᾶται, καὶ ἀμφοτέροι ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερό-
μενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάν-
υοίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρό-
βατα.

15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς
ἐπτα παρασάγγας πενήκοντα. οὗτοι ἦσαν ἄν διήλ-
θον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θά-
ρακας λιγούς μέχρι τοῦ ἵππου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερυγῶν

16 σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας
καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυψηλὴν
Λακωνικὴν, ᾧ ἔσφαττον ἄν κρατεῖν δύναιντο, καὶ
ἀποτέμνοντες ἄν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ
ἦδον καὶ ἐχόρευον ὅποτε οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὄψεσθαι
ἐμελλον. εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχων
μῖαν λογχὴν ἔχον. οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμα-

17 σιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἶποντο αἰε μα-

χόμενοι. ᾤκουν δὲ ἐν τοῖς ὄχυροις, καὶ τὰ ἐπιτήδεια
ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμ-
βάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν
τοῖς κτήεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον. ἐκ τούτου 18
οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ Ἀρπασον ποταμόν, εὐ-
ρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν δια
Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι
διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς
καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διήλθον σταθμοὺς τέττα- 19
ρας παρασάγγας εἰκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαί-
μονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης
ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἠγεμόνα πέμπει,
ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς.
ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν 20
εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνή-
ναι ἐπηγγέλματο. καὶ ἠγοῦμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς
τὴν ἑαυτοῦ πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ φθει-
ρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκα
ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ ἀφικνοῦν- 21
ται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρα· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν
Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους
καὶ κατείδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο.
ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες φήθη- 22
σαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶπον-
το γὰρ καὶ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ
αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινας καὶ
ἐξώγησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέγραφα ἔλαβον
δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἰκοσι. ἢ ἐπειδὴ δὲ 23
βοῆ πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰε ἐπιόν-
τες ἔθειον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰε βοῶντας καὶ πολλῶ μεί-
ζον ἐγίνετο ἢ βοῆ ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίνοντο, ἐδόκει

24 δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵπ-
 πον καὶ Ἀνίκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβῶν παρεβόη-
 θει· καὶ ταχά δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν
 θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυῶντων. ἔνθα δὴ ἔθεον
 πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἤλαύ-
 25 νετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 ἔνταυθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ
 λοχαγούς δακρύοντες. καὶ ἑξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυή-
 σαντος οἱ στρατιῶται φέρονσι λίθους καὶ ποιοῦσι κο-
 26 λωνὸν μέγαν. ἔνταυθα ἀνέτιθεσαν δεσμῶν πληθὺς
 ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέγρα, καὶ
 ὁ ἡγεμὼν αὐτὸς τε κατέτεμεν τὰ γέγρα καὶ τοῖς ἄλλοις
 27 διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες
 ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ
 φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρκινοὺς
 δέκα· ἧται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλλοὺς, καὶ ἔλαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας
 αὐτοῖς οὐ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἦν πορεύσονται
 εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὤχετο τῆς νυκτὸς
 ἀπιῶν.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠρίζε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθῶν. εἶχον δ' ὑπερ-
 δέξιον χωρίον οἷον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλ-
 λον ποταμὸν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὄριζον δι' οὐ ἔδει
 διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροσι παχέσι μὲν οὐ,
 πύκνοις δέ. ταῦτα ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἐκο-
 πτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν.
 3 οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέγρα καὶ λόγχας καὶ τριχί-
 νους χιτῶνας κατ' ἀντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατετα-

γμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς
 τὸν ποταμὸν ἔρριπτον· ἐξικνούντο δὲ οὐ οὐδ' ἔβλα-
 πτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελτα- 4
 στῶν ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέ-
 γων ὅτι γινώσκω τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ
 οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι
 κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, 5
 ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μαθὲ πρώτον τίνες εἰσίν. οἱ
 δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν,
 ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτέταχται καὶ χρῆζουσιν ἡμῖν πολέ-
 μοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν 6
 ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατη-
 γοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσουτες, ἀλλὰ βασιλεὶ πολέμη-
 σαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν
 βουλομεθα ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν 7
 τοῦτ' ἀπιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν
 ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν
 λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκεῖνοις Ἑλληνι-
 κὴν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δὲ ἐπε-
 μαρτύραντο ἀμφοτέρω.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθύς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα 8
 συνεχέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ἀδοποιοῦν ὡς διαβιβῶντες
 ἐν μέσοις ἀνάμειγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀγορᾶν οἷαν
 ἐδύναντο παρῆχον, καὶ παρηγαγον ἐν τρισὶν ἡμέ-
 ραις ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχαν ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἕλλη-
 νας. | ἔνταυθα ἦν ὄρος μέγα, προσβατόν δέ· καὶ ἐπὶ 9
 τοῦτον οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν
 πρώτον οἱ Ἕλληνες ἀντιπαρετάξαντο φάλαγγα, ὡς
 οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος· ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς
 στρατηγοῖς βουλευέσθαι συλλεγεῖσιν ὅπως ὡς κάλ-
 9*

10 λιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν Ξενοφῶν ὅτι δοκεῖ
 παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους ὀρθίους ποιῆσαι· ἢ
 μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ
 ἄνοδον τῇ δὲ εὐδοκίαν εὐρήσομεν τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς
 τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα
 11 ταύτην διεσπασμένην ὀρθῶσιν. ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ
 πολλοὺς τεταγμένοι προσάγωμεν, περιτεύσουσιν ἡ-
 μῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιτοῖς χρήσονται ὅτι ἂν
 βούλωνται· ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμεν, οὐ-
 δὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν εἰ διακοπεῖν ἡμῶν ἢ φάλαγξ
 ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων πολλῶν ἔμπε-
 σόντων· εἰ δὲ πῆ τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι κακὸν
 12 ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησα-
 μένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας τοῖς
 λόχοις ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν
 πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν
 πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ ἐσχάτοι λόχοι, καὶ ὀρθίους
 ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρώτου προσίασιν, ἢ τε ἂν
 13 εὐδοκίαν ἢ ταύτην ἕκαστος ἄξει ὁ λόχος. καὶ εἰς τε τὸ
 διαλείπον οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελθεῖν
 ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ῥάδιοι
 ἔσται λόχον ὀρθίον προσιόντα. ἐὰν τε τις πιέζηται
 τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἰς πῆ δυνήθη
 τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μενεῖ
 14 τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποιοῦν ὀρθίους
 τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἐπὶ τὸ εὐάνυμον ἀπὸ
 τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, Ἄνδρες, οὗτοι εἰσὶν
 οὓς ὀράτε μόνοι ἐτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἤδη εἶναι
 ἐνθα πάλαί ἐσπεύδομεν· τούτους, ἦν πως δυνάμεθα,
 καὶ ὁμοῦς δεῖ καταφραγεῖν.
 15 Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς

λόχους ὀρθίους ἐποίησαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν
 ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὄρθοιους, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος
 σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστας καὶ τοὺς
 τοξότας τριχῆ ἐποίησαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐάνυμου
 ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν
 ἑξακοσίους ἕκαστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
 τηγοὶ εὐχεσθαι· εὐχόμενοι δὲ καὶ καιανίσαντες ἐπο-
 ρεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν
 αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω
 γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον αὐ- 17
 τοὺς, ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ
 τὸ εὐάνυμον διεσπασθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φά- 18
 λαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. ἰδόντες δὲ αὐ-
 τοὺς διαχάζοντες οἱ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί,
 ὃν ἤρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν
 ἱνακραγόντες ἔθεν· καὶ οὗτοι πρώτοι ἐπὶ τὸ ὄρος
 ἱναβαίνουσι· συνεφέπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδι-
 κὸν ὀπλιτικόν, ὃν ἤρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19
 πολέμιοι, ὡς ἤρχαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ
 ρυγῆ ἄλλος ἄλλη ἐτρέπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάν-
 τες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τὰπιτή-
 ρα πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅτι καὶ 20
 ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σιμῆν πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν
 κηρίων ὅσοι ἐφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονες
 τε ἐγίνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς
 καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν
 ὀλίγον ἐθηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐφίκεσαν, οἱ δὲ
 πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἐκεῖν- 21
 το δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγεννημένης, καὶ
 πολλῆ ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραία ἀπέθανε μὲν
 οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πως ὄραν ἀνεφρόνον·

τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὡσπερ ἐκ φαρμακο-
ποσίας.

- 22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταδμούς παρα-
σάγγας ἑπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦν-
τα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ
Σιναπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα
ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
23 χων κόμαις· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν
Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τρα-
πεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια
24 ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιστα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο
δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ
μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκεῖνων ἦλθον
25 βόες. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν ἠΰξαντο παρε-
σκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι
τῷ Διὶ τῷ σωτήρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυννα καὶ τοῖς
ἄλλοις θεοῖς ἃ ἠΰξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυ-
μνικόν ἐν τῷ ὄρει ἐνθαπερ ἐσκήρουν. εἵλοντο δὲ Δρα-
κόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἰκοθεν, παῖ-
δα ἄκων κατακανῶν ξυήλη πατάξας, δρόμον τ' ἐπι-
26 μεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ
θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ
καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποικηκῶς
εἴη. ὁ δὲ δεῖξας οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον Οὔτος ὁ
λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται.
Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ
καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ
27 καταπεσών. ἡγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν
αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι, δόλιχον δὲ Κρητες πλείους ἢ
ἐξήκοντα ἔθεν, πάλιν δὲ καὶ πυγμαῖν καὶ παγκράτιον
[ἕτεροι. καὶ] καλὴ θεία ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν

καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐγί-
γνετο. ἔθεν δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ 28
πρᾶνοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ἀναστρέφαντας πάλ-
ιν ἄνω πρὸς τὸν βωμόν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολ-
λοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον
μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυ-
γὴ καὶ γέλωσ καὶ παρακείμευς ἐγίγνετο.

[E.]

1. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἐπραξαί
οι Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατ-
ταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς εἰς Τραπεζοῦν-
τα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν ἃ εὖ-
ξαντο σωτήρια θύσειν ἐνθα πρώτου εἰς φιλαν γῆν
2 ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ διεδήλωται. ἐκ δὲ
τούτου συνελθόντες ἐβουλευόντο περὶ τῆς λοιπῆς πο-
ρείας· ἀνέστη δὲ πρώτος Ἀντιλέων Θούριος καὶ ἐλε-
ξεν ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα
ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίξων καὶ τρέχων καὶ τὰ
ὄπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλακᾶς φυλάττω
καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἡδὴ πανσάμενος τούτων
τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοι-
πὸν καὶ ἐκταθεῖς ὡσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν
3 Ἑλλάδα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθο-
ρῦβησαν ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτά ἐλεγε, καὶ
πάντες οἱ παρόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ
4 εἶπεν ὧδε. Φίλος μοι ἐστίν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος,
ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἴ-
μαι ἂν ἔλθειν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς
ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετι

ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἤξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα
οἱ στρατιῶται ἤσθησαν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν
ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἐλεξεν ὧδε. 5
Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-
μενοῦμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ 6
πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν
ἱκανὴ οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις τι-
σὶν· ἢ δὲ χάρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς
ἀπόλλυσθαι, ἢν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύσθε
ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμ- 7
βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σώ-
ξησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν 8
ἐκπορεύονται τινες. οἴμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόν-
των καὶ συμπαρασκευάζωμεν, εἴαν τι δέη, κἂν βοηθῆ-
σαι τισι καιρὸς ἦ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ
εἴαν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῇ ποι, συμβουλεύωμεν
πειρώμενοι εἰδέναί τὴν δύναμιν ἐφ' οὗς ἂν ἴωσιν.
ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολῇ 9
τοῖς πολεμίοις ληξέσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύ-
ουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηται δ'
ἡμῶν. φυλακᾶς δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπε-
δον εἶναι· εἴαν οὖν κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάτ-
τωμεν καὶ σκοπῶμεν, ἦττον ἂν δύναντο ἡμᾶς θηρᾶν
οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἡπιστά- 10
μεθα σαφῶς ὅτι ἤξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά,
οὐδὲν ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέγειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο

- ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειραῖσθαι πλοῖα συμπαρὰσκεινάξαι
καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ, ὑπαρχόντων ἐνθάδε
ἐν ἀφθονωτέροις πλευσόμεθα· ἦν σὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς
11 ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις πα-
ραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζοντιῶν
μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτὰ τὰ
πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἰκανὰ τὰ ἄξοντα γένη-
ται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορησάμεν κοιμηθῆς οἷας δεόμεθα.
12 ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκόσ καὶ
τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὐδ' ἂν κατάγωμεν ὅσον ἂν χρόνον
ἡμῶν ἔνεκεν μένωσι, καὶ ναῦλον συνθέσθαι, ὅπως
13 ὠφελούντες καὶ ὠφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Δοκεῖ
τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραι-
νῆται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἄς δυσπόρους
ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πό-
λεσιν ἐντελλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ δια-
14 ἔνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὡς οὐδέοι ὁδοιπορεῖν.
ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν
οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἐπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων
ὅτι θάττον ἀπαλλάξονται, ἦν εὐποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί.
15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντημόντορον παρὰ τῶν Τραπεζοντι-
ῶν, ἧ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περίοικον. οὗ-
τος ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδράς ὄχρετο ἔξω
τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια
ἐπαθεῖν ὕστερον· ἐν Θράκη γὰρ παρὰ Σεύθη πολυ-
πραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκω-
16 νος. ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἧ ἐπεστάθη Πολυ-
κράτης Ἀθηναῖος, ὃς ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγεν
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἰ τι ἦγον
ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σὰ εἴη, τοῖς

δὲ πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα 17
ἦν ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον
οἱ δὲ καὶ οὐ. Κλείνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν
ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτός
τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε II.
ἀπανθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν
Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζοντιῶν ἐξάγει εἰς
Δρίλας τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμισυ κατέ-
λιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε
ἐκπεπωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι καὶ
ὑπερκαθήντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι 2
ὀπόθεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ὀφείδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον·
φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρίλας προθύ-
μως ἦγον, ὑφ' ὧν κακῶς ἐπασχον, εἰς χωρία τε ὀρεινὰ
καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν
τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρα οἱ Ἕλληνες, ὅποια 3
τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἔδοκει ἐμπι-
πράντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς
ἢ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφηνγός. ἐν δὲ
ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συν-
εργήκεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς
βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ 4
πελτασταὶ προδρομόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπι-
τῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, ὄρῶντες πρόβατα πολλὰ
καὶ ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συν-
εἶποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια
ἐξωρωμημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους ἢ
εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ 5
ἐδύνατο λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ

αὐτὸ εὐρεία ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀνα-
 βολῆς καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναί πεποιημέναι, ἀπιέ-
 6 ναι δὴ ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὡς δὲ οὐκ
 ἐδύνατο ἀποτρέχειν, ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἢ κατάβασις ἐκ
 τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενο-
 7 φῶντα· ὁ δὲ ἠγείτο τοῖς ὀπλίταις. ὁ δ' ἐλθὼν λέγει ὅτι
 ἔστι χωρίου χρημάτων πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε
 λαβεῖν δύναμεθα· ἰσχυρὸν γὰρ ἐστίν· οὔτε ἀπελθεῖν
 ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐπεξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος
 8 χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν προσαγαγὼν
 πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε
 τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ διαβάς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο
 πότερον εἴη κρεῖττον ἀναγαγεῖν καὶ τοὺς διαβεβηκότας
 ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάσειν, ὡς ἀλόντος ἂν τοῦ
 9 χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπαγαγεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ
 πολλῶν νεκρῶν, εἰεῖν δ' ἂν ᾤοντο καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ
 χωρίον. καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε τοῖς ἰεροῖς πι-
 10 στεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδεδειγμένοι ἦσαν ὅτι
 μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου. καὶ τοὺς
 μὲν λοχαγοὺς ἐπέμπε διαβιβάοντας τοὺς ὀπλίτας, αὐ-
 τὸς δ' ἔμενευ ἀναχωρήσας ἀπαντας τοὺς πελταστὰς,
 11 καὶ οὐδένα εἰς ἀκροβολῆσθαι. ἐπεὶ δ' ἦκον οἱ ὀπλί-
 ται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν λοχαγῶν
 ὡς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνισθαι· ἦσαν γὰρ οἱ λοχα-
 γοὶ πηλοῦν ἀλλήλων, οἱ πάντα τὸν χρόνον ἀλλήλοις
 12 περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν ταῦτ'
 ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρηγγέλλε διηγ-
 κύλωμένους ἵεναι, ὡς ὅπταν σημήνη ἀκοντίζειν,
 καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλησθαι ἐπὶ ταῖς νεύραις, ὡς
 ὅπταν σημήνη τοξεύειν δεῖσον, καὶ τοὺς γυμνήτας
 λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδεύ-

οὺς ἐπέμπε τουτῶν ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ πάντα παρ- 13
 ἐσκευάστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ
 ἀξιούντες τουτῶν μὴ χείρους εἶναι πάντες παρατετα-
 γμένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· ἀηνοει-
 δῆς γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἡ τάξις ἦν· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν 14
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἠέλι-
 ξαν καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ
 ἐφέρετο, λογχαί, τοξεύματα, σφενδόνας, πλείστοι δ'
 ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον.
 ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμιοι τὰ 15
 τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμ-
 φάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς καταθέμενοι τὰ ὄπλα
 ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἴλκε, καὶ
 ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἠλακκε τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει.
 καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ φιλοὶ εἰσδραμόντες ἦσαν 16
 ζον ὅτι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν σίας κατα-
 τὰς πύλας ὀπίσθους ἐδύνατο κατεκώλυε τῶν ὀπλιτῶν
 ἔξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἀκροῖς τισὶν
 ἰσχυροῖς. οὐ πολλοὺ δὲ χρόνου μετὰξὺ γενομένον 17
 κραυγῆ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἐφρευγον οἱ μὲν καὶ ἔχον-
 τες ἅ εἰλαβον, ταχὰ δὲ τις καὶ τετραμένος· καὶ πολὺς
 ἦν ᾠδισμὸς ἀμφὶ τὰ θυρετρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ
 ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἀκρὰ τέ ἐστιν ἔνδον καὶ οἱ πο-
 λέμιοι πολλοί, οἱ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον
 ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνείπειν ἐκέλευσε Τολμίδην 18
 τὸν κήρυκα ἵεναι εἰσὼ τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν.
 καὶ ἵεντο πολλοὶ εἰσὼ, καὶ νικᾶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ
 εἰσώθουμένοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολέμιους πάλιν
 εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διη- 19
 πάσθη καὶ ἔξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλίται
 ἔθεντο τὰ ὄπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ

20 κατά τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ
 Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκοποῦν εἰ οἶόν τε εἴη τὴν
 ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλής, ἄλλως
 δὲ πᾶν χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν σκοποῦμε-
 21 νους δὲ αὐτοῖς ἐδόξε παντάπασιν ἀνάσφον εἶναι τὸ
 χωρίον. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἀφοδὸν, καὶ
 τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διήρουν,
 καὶ τοὺς ἀχρεῖους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ
 τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς
 22 ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξ-
 ἔθειον ἐνδοθεὶ πολλοὶ γέγρα καὶ λόγχαξ ἔχοντες καὶ
 κνημίδας καὶ κρανὴ Παφλαγονικὰ, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς
 οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς εἰς τὴν
 23 ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλές
 ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ
 γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἀνωθεν, ὥστε χαλεπὸν
 ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερὰ ἦν ἐπι-
 24 οὔσα. μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορομένων θείων
 τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἑξαπίνης γὰρ
 ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὅτου δὴ ἐναφαντος. ὡς
 δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἐφρευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ οἰ-
 25 κιάων. ὡς δὲ ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς τύ-
 χης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας, αἱ
 ξύλιναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκάοντο. ἐφρευγον οὖν
 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιάων. οἱ δὲ κατὰ στομα-
 δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπουν καὶ δῆλοι ὅτι ἐπικεῖσονται
 ἐν τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει
 φέρειν ξύλα ὅσοι ἐτύγχανον ἐξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς
 τὸ μέσον αὐτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἤδη
 ἦν, ἐνήψαν ἐνήπτου δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα
 27 οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν. οὕτω

μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ αὐτῶν
 καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαυθη πᾶσα
 ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ σταυρώματα
 καὶ τὰλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ 28
 ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς
 Τραπεζοῦντα, πρηνὴς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέ-
 29 δρα ἐποίησαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα
 τοῦτο ἔχων τῶν Κρητῶν λαβῶν δέκα ἔμενεν ἐν λασίῳ
 χωρίῳ καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειραῶσθαι
 λανθάνειν· αἱ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε
 διεφαίνοντο χαλκαὶ οὔσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα 30
 διορῶντες ἐφοβοῦντο ὡς ἐνέδραν οὔσαν· ἡ δὲ στρα-
 31 τία ἐν τούτῳ κατέβαινε. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἤδη ἱκανὸν
 ὑπεληλυθῆναι, τῷ Μυσῷ ἐσήμηνε φεύγειν ἀνα κράτος
 καὶ ὃς ἐξαναστάς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 31
 ἄλλοι Κρητῆς, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ ὁρόμῳ, ἐκ-
 πεσοῦντες ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς θλίην κατὰ τὰς ναπὰς καλιν-
 32 δούμενοι ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύ-
 γων ἐβόα βοηθεῖν καὶ ἐβοηθήσαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον
 τετραμένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλό-
 33 μενοι οἱ βοηθήσαντες καὶ ἀντιποξεύοντες τινες τῶν
 Κρητῶν. οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες
 σφ' ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειροσόφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ III
 ἢ οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιέειν
 εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενούντας ἐνε-
 βίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη καὶ παῖδας
 καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
 καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς προεστυτάτους τῶν
 στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖ-

σθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορευόντο· ἢ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη
 2 ἦν, καὶ ἀφικνοῦνται προενομένοι εἰς Κερασοῦντα τρι-
 ταῖοι πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἀποικον
 3 ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα
 καὶ ἐξέτασις ἐν τοῖς ὄπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθυμὸς, καὶ
 ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθη-
 σαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ
 χιόνος καὶ εἰτις νόσου.

4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰμα-
 λῶτων ἀργύριον γενομένον· καὶ τὴν δεκάτην ἦν τῷ
 Ἀπόλλωνι ἐξέλιον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι διέλαβον οἱ
 στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντι-

5 δὲ Χειρισόφον Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν
 τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατί-
 θησεν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θεσαυρὸν
 καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς
 6 σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ
 τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ
 ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοῦς ὁδόν, καταλείπει παρα
 Μεγαβύξῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεώκορῳ, ὅτι αὐτὸς κιν-
 δυνεύσων ἰδοῦναι ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἢ μὲν αὐτὸς
 σωθῆναι, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἢν δὲ τι πάθῃ ἀναδειχθῆναι
 ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ

7 θεῷ. ἐπεὶ δ' ἐφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη
 αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων [οἰκί-
 σθέντος] παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν ἀφικνεῖται Μεγάβυξος εἰς
 Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακατά-
 θήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ἀνεῖται τῇ
 8 θεῷ ὅπου ἀνείλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ
 χωρίου ποταμὸς Σελίνους, καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρα
 τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελίνους ποταμὸς παραρεῖ.

καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἐνεῖσι καὶ κογχαί· ἐν δὲ
 τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὀποσα
 ἐστὶν ἀργεῖόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμόν καὶ 9
 ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ
 δεκάτευσαν τὰ ἐκ τοῦ ἀργίου ὠραία θυσίαν ἐποίησε τῇ
 θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ προσχωροὶ ἀνδρες
 καὶ γυναῖκες μετείχον τῆς ἑορτῆς. προεῖς δὲ ἡ θεὸς
 τοῖς σιτηροῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τρογγήματα, καὶ
 τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱεράς νομῆς λάχος, καὶ τῶν
 θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θηραὶ ἐποιοῦντο εἰς τὴν 10
 ἑορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πο-
 λιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεδήρων· καὶ
 ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ
 ἐκ τῆς Φολόης, σῦες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἐστὶ 11
 δὲ ἡ χώρα ἢ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορευόν-
 ται ὡς εἰκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ.
 ἐν δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων με-
 στά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βούς τρέφειν καὶ ἵπ-
 πους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια
 εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέραν 12
 δένδρων ἐφτυεῖται ὅσα ἐστὶν τρωακτὰ ὠραία. ὁ δὲ ναὸς
 ὡς μικρὸς μέγιστος τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἑκάσται, καὶ τὸ ξοα-
 νον εἰσὶν ὡς κυπαριστινὸν χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ.
 καὶ στήλη ἐστὶν παρὰ τὸν ναὸν γραμμάτια ἔχουσα· 13
ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ
ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΙΠΟΤΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕ-
ΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΛΕΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ
ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΤΑ-
ΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ
ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κερασοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομί-IV.
 Xenoph. Anab 10

ζοντο οἵπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
 2 ρεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὄρεισι,
 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τον Τραπεζούντιον
 πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότε-
 ρον ὡς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύονται τῆς
 χώρας. οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστενον γὰρ
 3 τοῖς χωρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέ-
 μοι οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέ-
 σαι ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ
 πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἦκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας.
 4 ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, συνήλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων
 ἄρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε
 5 Ξενοφῶν, ἡρμῆνευε δὲ Τιμησίθεος· Ὁ ἄνδρες Μοσ-
 σύνοικοι, ἡμεῖς βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν
 Ἑλλάδα περὶ πλοῖα γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ
 6 οὗτοι ἡμᾶς οὓς ἀκούομεν ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ
 οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἡμᾶς λαβεῖν συμάχους
 καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τί ποτε ὑμᾶς οὗτοι ἠδικήκασι,
 7 καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους εἶναι τούτους. εἰ δὲ
 ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν αὐτῶν τσαύτην
 8 δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο
 ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα
 9 καὶ δέχοιντο τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε δὴ, ἔφη ὁ Ξενο-
 φῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἂν σύμμαχοι
 ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἴοι τε ἔσεσθε ἡμῖν συμ-
 10 πρᾶξι περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν
 εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα τὴν τῶν
 ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῖν πέμψαι
 ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνται τε καὶ
 τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.

11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.

καὶ ἦκον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
 ξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
 βάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὄπλα, ὁ δὲ εἰς ἔμνευε. καὶ 12
 οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες
 ἐξετάξαντο ᾧδε. ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα οἶον
 χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέγραφα πάντες
 λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλω, ἐν δὲ
 τῇ δεξιᾷ καλτὸν ὡς ἔξπηχυ, ἐμπροσθεν μὲν λόγχην
 ἔχον, ὀπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτω- 13
 νίσκουσ δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λι-
 νοῦ στρωματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύτινα
 οἰάπερ τὰ Παφλαγονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέ-
 σον, ἐγγύτητα τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδη-
 ρᾶς. ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἰς, οἱ δὲ ἄλλοι 14
 πάντες ἐπορεύοντο ἄδοντες ἐν θυμῷ, καὶ διελθόντες
 διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὄπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπο-
 ρεύοντο εὐθύς πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδό-
 κει ἐπιμαχώτατον εἶναι. | ᾤκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς 15
 πόλεως τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχού-
 σης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσσυνοίκων. καὶ περὶ τούτου
 ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ αἰεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρα-
 τεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσσυνοίκων, καὶ ἔφασαν
 τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν ὃν κατα-
 λαβόντας πλεονεκτεῖν. | εἶποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλ- 16
 λήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ
 ἀρπαγῆς ἕνεκεν. οἱ δὲ πολέμοι προσιόντων τέως μὲν
 ἠσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδρα-
 μόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνούς τῶν
 βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ
 ἐδίωκον μέχρι οὐ εἶδον τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας·
 ἵτα δὲ ἀποτραπόμενοι ᾤχοντο, καὶ ἀποτεμόντες τὰς 17

κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐχόρευον νόμῳ τινὶ 18 ἄδοντες. οἱ δὲ Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο ὅτι τοὺς τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξεληθόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφρεύεσαν μάλα ὄντες συγχνοί· ὁ οὐπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.

19 Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, "Ἄνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀδυμήσητε ἐνεκα τῶν γεγενημένων· ἴστε γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθὸν οὐ μείον τοῦ κακοῦ 20 γεγένηται. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἠγείσθαι τῷ ὄντι πολέμιοι εἰσιν οἷσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς σὺν ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἠγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρβάροις ταῦτα πράττειν ἄπερ ἡμῖν δίκην δεδώκασιν· ὅστε αὐθις ἦττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείπονται. ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι 21 ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὐσί τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτακτοῖς ἐμάχοντο.

22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν τῇ δ' ὕστεραια θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαντες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταῦτα ταξάμενοι ἐπορεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ὀρθίαν ἔχοντες, ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ στοματός 23 τῶν ὀπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὐζανοὶ κατατρέχοντες τοῖς λίθοις ἐβαλλον. τοὺτους ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βαδὴν ἐπορεύοντο πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτέραια οἱ βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς

ἐνταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς 24 μὲν οὖν πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ εὐθύς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν, οἱ δὲ ὀπλίται ἐν τάξει εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἄνω 25 ἦσαν πρὸς ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς κλυτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρὰ, ὅσα ἀνήρ ἂν φέροι μόλις, τοῦτοις ἐπειροῶντο ἀμυνασθαι ἐκ χειρός. ἔπει δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ 26 Ἕλληνες, ἀλλ' ὁμοῖε ἐχώρουν, ἐφευγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες λιπόντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ μοσσυνι τῷ ἐπ' ἄκρον ἀκοδομημένῳ, ὃν τρέφουσι πάντες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ἠθέλεν ἐξελεῖν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ, ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν. οἱ δὲ Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία 27 ἠῦρισκον θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἀγρῶν νενημένων πατρίους, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σίτον σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ξειαίαι πλείσται. καὶ δελφίνων τεμάχη ἐν ἀμφορευσιν ἠῦρι- 28 σκετο τεταριχενμένα καὶ στέαρ ἐν τευχέσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσσύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρνα δὲ ἐπὶ τῶν ἀνακείων ἦν πολλὰ τὰ 29 πλατέα οὐκ ἔχοντα διαφυγὴν οὐδεμίαν. τοῦτω καὶ πλείστω σίτῳ ἐχρῶντο ἐφοντες καὶ ἀγροὺς ὀπτιάντες. οἶνος δὲ ἠῦρισκετο ὡς ἄκρατος μὲν ὄξυς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηροτήτος, κερασθεῖς δὲ εὐωδῆς τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30 ρεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς συμμαχήσασιν τῶν Μοσσυνοίκων. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα

παρήσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τα
 31 εὐπροσοδάτατα οἱ μὲν ἐλείπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώ-
 ρουν. τὰ δὲ πλείστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπέιχον
 αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ
 πλείον αἱ δὲ μείον ἀναβοάντων δὲ ἀλλήλων συνή-
 32 κουνον εἰς τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως· οὕτως
 ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν
 εὐδαιμόνων σιτευτους, τετραμμένους καρνοῖς ἐφθοῖς,
 ἀπαλοὺς καὶ λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας
 ἴσους τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ
 33 νῶτα καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθήμια.
 ἐξήτουν δὲ καὶ ταῖς ἐταίραις ἃς ἦγον οἱ Ἕλληνες ἔμφα
 νῶς συγγιγνεσθαι· νόμος γάρ ἦν οὕτος σφίσι. λευκὸν
 34 δὲ πάντες οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον
 οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρωτάτους διελεῖν καὶ πλεί-
 στον τῶν Ἑλληνικῶν νόμων κεχωρισμένους. ἐν τε
 γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποίουν ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ
 ποιήσειαν, μόνοι τε ὄντες ὅμοια ἐπραττον ἅπερ αἰ-
 μετ' ἄλλων ὄντες, διελέγοντό τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων
 ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐπιστάμενοι ὅπου τύχοιεν
 ὡσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς πο-
 λεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτώ σταθμούς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν
 καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 2 εἰς Τιβαρηνοῦς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνοῦν χώρα πολὺ ἦν
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἤττον ἐρυμνά.
 καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρηζον πρὸς τα χωρία προσβάλλειν
 καὶ τὴν στρατιάν ὀνηθῆναι τι, καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ

Τιβαρηνοῦν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύσαντες
 ἐστε βουλευσάντο ἐθύοντο. καὶ πολλὰ καταθυσάν-3
 των τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντιες πάντες γνώμην ὅτι
 οὐδαμῇ προσίοιτο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ
 τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο
 ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σινω-
 πέων ἀποικίαν, ὄντας δ' ἐν τῇ Τιβαρηνοῦν χώρα.

[Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξευσεν ἡ στρατιά. πλήθος τῆς 4
 καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλωνί μάχης ἄχρι
 εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγαι
 ἑξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι
 καὶ ἑξακόσιοι, χρόνον πλήθος ὀκτὼ μῆνες.] ἐνταῦθα 5
 ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταύταις
 πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐθύσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν
 κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνι-
 6 κούς. τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Πα-
 φλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ
 γὰρ παρείχον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθε-
 νοῦντας ἐδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβού-7
 μενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἦν γὰρ
 ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χῶ-
 ρας, ὅτι ἤκουον θηομένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρα-
 τόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατόνυμος δεινὸς
 νομιζόμενος εἶναι λέγειν· Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες 8
 στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσονταις τε
 ὑμᾶς ὅτι νικᾶτε Ἕλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ
 καὶ συνησθησομένους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν,
 ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσωμένοι πάρεστε.
 ἀξιοῦμεν δὲ Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων 9
 Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν.

οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπηρξάμεν κακῶς
 10 ποιούντες. Κοτυωρίται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι
 ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδε-
 δώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν
 φέρουσιν οὗτοι τεταγμένοι καὶ Κερασοῦντιοὶ καὶ
 11 Τραπεζοῦντιοὶ· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους κακὸν ποιή-
 σῃτε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δὲ
 ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότες
 ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία
 12 λαμβάνειν ὧν ἂν δεησθε οὐ πείθοντες. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κο-
 ρύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν δυνώμεθα
 φίλον ποιῆσθαι.
 13 Πρὸς ταῦτα ἀναστάς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν, Ἡμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν
 ἀγαπῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσώσαμεθα καὶ τὰ ὄπλα·
 οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν
 14 καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλ-
 ληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν παρῆ-
 χον γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια,
 καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἀντιτιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν
 τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολε-
 μίους αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγόλντο κακῶς ἐποιοῦμεν
 15 ὅσοι ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτοὺς ὁποῖον τινῶν
 ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἠγεμόνας
 16 διὰ φιλίαν ἢ πόλιν συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες
 ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς
 Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρις ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ
 17 ἐπιτήδεια. καὶ Καρδοῦχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλ-
 δαίους καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὅμως καὶ

μάλα φοβερούς ὄντας πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ
 ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν
 οὐ παρήχον. Μάκρωνας δὲ καίπερ βαρβάρους ὄντας, 18
 ἐπεὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο παρήχον, φίλους τε ἐνομι-
 ζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων.
 Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέροισι φατέ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν 19
 εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτιοὶ εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσ-
 εφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἰσὼ
 ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμπον· ἠτιῶντο δὲ τὸν
 παρ' ὑμῶν ἀρμολογῆσαι τούτων αἰτιον εἶναι. ὃ δὲ λέγεις 20
 βία παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἠξιοῦμεν τοὺς κά-
 μνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέφρον
 τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον ταύτη εἰσ-
 ελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι
 δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶν-
 τες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμε-
 τέρω ἀρμολογῆσαι ὦσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν
 ἢ κομίσασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, 21
 σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι,
 ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντ' εὖ ποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέ-
 ξασθαι. ἂ δὲ ἠπέλησας ὡς ἦν ὑμῖν δοκῇ Κορύλαν καὶ 22
 Παφλαγόνας συμμαχούς ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ
 ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροισι· ἤδη
 γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν·
 ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιῆσθαι τὸν Παφλαγόναν·
 ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως 23
 καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων· πειρασόμεθα συμ-
 πράττοντες αὐτῷ ἂν ἐπιθυμῆι φίλοι γίνεσθαι.
 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπερσεβεῖς 24
 τῷ Ἐκατονύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρῆ-
 δῶν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμε-

νοι ἤκοιεν ἀλλὰ ἐπιδελξοῦτες ὅτι φίλοι εἰσί. καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθῃτε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἅ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἅ λέγετε. ἐκ τούτου ξενία τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρίται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρόσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπνυθάνοντο ἂν ἐκάτεροι ἐδέοντο.

VI. Ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ δὲ ὑστεραία συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλευέσθαι. εἴτε γὰρ περὶ δέοι πορευέσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἐμπειροὶ γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκούντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαντες οὖν τοὺς πρόσβεις συνεβουλευόντο, καὶ ἤξιον Ἑλλήνας ὄντας Ἑλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εὐνοῦς τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

3 Ἀναστάς δὲ Ἐκατόνυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ οὗ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσονται, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλησι πολεμησόντων σφῶν εἶποι, ἀλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλλήνας αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, 4 ἐπευξάμενος εἶπεν ὧδε. Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἅ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι κάραθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία. αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλή λεγομένη εἶναι δοκεῖ μοι παρεῖναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὐ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινοῦντές με,

ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταρῶμενοι. πρῶτα 5 γματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι πολὺ πλείω ἔχομεν, εἴαν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἦν δὲ κατὰ γῆν στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. ὅμως δὲ λεκτέα ἅ γιννώσκω· ἐμπειρος 6 γὰρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῶν Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφοτέρω, καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθύς ἢ τὴν 7 εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιέσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἐκαστὴν ἐστὶν ὑψηλά, ἃ κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάνν ὀλίγοι δύνανται· ἂν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ' ἂν οἱ πάντες ἀνθρώποι δύνανται· ἂν διελθεῖν. ταῦτα δὲ καὶ δεῖξαιμι ἂν, εἰ μοί τινα βούλοισθε συμπέμψαι. ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ 8 πεδία ὄντα καὶ ἱππέλαιν ἦν αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρεῖττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλείως ἱππέλας. καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ καλοῦντι, ἀλλὰ μείζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ δυνηθεῖτε τὰ τε ὄρη 9 κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι μαχομένοι τοὺς τε ἱππέας τούτων καὶ περὶ μυριάδας πλέον ἢ δώδεκα, ἤξετε ἐπὶ τοὺς ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμάδοντα, εὐρος τριῶν πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν ἐμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν ἐπομένων· δευτέρον δ' Ἴριον, τρίπλεθρον ὡσαύτως· τρίτον δ' Ἄλυν, οὐ μείον δυοῖν σταδίων, ὃν οὐκ ἂν δύνασθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ παρέχων; ὡς δ' αὐτῶς καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἂν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν 10 ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ παντάπασιν ἀδύνατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς Σινώπην

παρπλευσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε περὶ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ.

- 11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπάπτενον φιλίας ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῶ· οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλήν ταύτην· οἱ δὲ ὑπάπτενον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὡς μὴ περὶ ἰόντες τὴν Σινωπέων τι χώραν κακὸν ἐργάζονται. οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν
- 12 πορείαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, ὦ Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἤρηνται πορείαν ἢ ὑμεῖς συμβουλευέτε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἐσεσθαι μέλλει ἱκανὰ ὡς ἀριθμῶ ἕνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν πλείοιμεν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι οἱ
- 13 δὲ πλείυσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. γινώσκουμεν γὰρ ὅτι ὄπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζεσθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἦττους τῶν πολεμίων ληφθησόμεθα, εὐθελον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ πρό-
- 14 σβεις ἐκέλευον πέμπειν πρόσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλιμαχὸν Ἀρκάδα καὶ Ἀρίστωνα Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιοῦν. καὶ οἱ μὲν ἄχοντο.
- 15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὄρῳντι μὲν ὀπλίτας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὄρῳντι δὲ καὶ πελταστάς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἱππέας δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανούς, ὄντας δ' ἐν τῷ Πόντῳ, ἐνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθη, καλὸν αὐτῶ ἐδόκει εἶναι καὶ χώραν καὶ δύναναι τῇ Ἑλλάδι προσκτήσα-
- 16 σθαι πόλιν κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῶ ἐδόκει μεγάλη, καταλογιζομένη τὸ τε αὐτῶν πλήθος

καὶ τοὺς περιοικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο πρὶν τι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμβρακιάτην. ὁ δὲ Σιλανὸς δεδιῶς μὴ γένηται ταῦτα καὶ 17 καταμείνῃ που ἢ στρατιᾷ, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμείναι τὴν στρατιάν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ἑαυτῶ ὄνομα καὶ δύναναι περιποιήσεσθαι. αὐτὸς δ' ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα 18 εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισχιλίους δαρεικούς ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἡγήθευσε θυόμενος Κύρῳ, διεσεσάκει. τῶν δὲ στρατιωτῶν, 19 ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμείναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ. Τιμασίῳ δὲ ὁ Δαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτίος πρὸς ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλειωτῶν καὶ Σινωπέων λέγουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει μείναι τοσαύτη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ· βούλεται γὰρ Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ τὰ πλοῖα, τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, ἄνδρες, νῦν μὲν ὀρῶμεν ἡμᾶς ἀπόρους 20 ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια καὶ ὡς οἰκαδὲ ἀπελθόντας ὀνησαί τι τοὺς οἴκοι· εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλω χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι ὅποι ἂν βούλησθε κατασχεῖν, καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἰκαδὲ, τὸν δ' ἐθέλοντα μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν παρέσθιν, ὥστε ὅπῃ ἂν βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔμποροι 21 ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίῳ δὲ Δαρδανεύς Εὐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιωτίον τὰ ὑπὲρ ταῦτα ἐροῦντας. Σινωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλειῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι

πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατεύσαι λα-
 22 βόντα χρήματα ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. ὁ δὲ ἄσμε-
 νος ἀκούσας ἐν συλλογῇ τῶν στρατιωτῶν ὄντων λέγει
 τάδε. Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ᾧ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς
 Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποιῆσθαι. ἀκούω δὲ
 23 τινὰς θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. ὑπι-
 σχνοῦμαι δὲ ὑμῖν, ἂν ἐκπλήτε, ἀπὸ νομηγίας μισθο-
 φορὰν παρέξειν κυζικηνὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω
 ὑμᾶς εἰς τὴν Τροάδα, ἐνθεν καὶ εἰμι φηγάς, καὶ
 ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις· ἐκόντες γὰρ με δεξοῦνται.
 24 ἠγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἐνθεν πολλὰ χρήματα λήψεσθε.
 ἔμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς
 Τροάδος καὶ τῆς Φαρναβάζου ἀρχῆς πάσης, τῆς μὲν
 διὰ τὸ ἐκέσθεν εἶναι, τῆς δὲ διὰ τὸ συνεστρατεύσθαι
 25 ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Λερκυλίδῳ. ἀναστὰς
 αὐτῶν Θωάραξ ὁ Βοιωτίας, ὃς αἰεὶ περὶ στρατηγίας Ξενο-
 φῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ τοῦ Πόντου, ἔξε-
 σθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν καὶ εὐδαίμονα
 ὥστε τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ
 ἀπιέναι οἰκαδε. γελοῖον δὲ εἶναι ἐν τῇ Ἑλλάδι οὕσης
 χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν τῇ βαρβάρων μαστεύειν.
 26 ἔστε δ' ἂν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε, κἀγὼ κεδάπερ Τιμα-
 σίων ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθοφορὰν. ταῦτα δὲ
 ἔλεγεν εἰδὼς ἂ Τιμασίωνι οἱ Ἡρακλεῶται καὶ οἱ Σινο-
 πεῖς ὑπισχνοῦντο ὥστε ἐκπλεῖν. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν
 27 τούτῳ ἔσιγα. ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκων οἱ
 Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὡς δεινὸν εἶη ἰδίᾳ μὲν Ξενοφῶντα πεῖ-
 θειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ τῆς μονῆς μὴ
 κοινούμενον τῇ στρατιᾷ, εἰς δὲ τὸ κοινὸν μηδὲν ἀγο-
 ρεύειν περὶ τούτων. ὥστε ἠγαγκάσθη ὁ Ξενοφῶν
 28 ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε. Ἐγὼ, ᾧ ἄνδρες, θύομαι

μὲν ὡς ὁρᾶτε ὀπόσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ
 ἔμαντοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ
 πράττων ὅποια μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
 ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθνόμεν περὶ αὐτοῦ τούτου
 εἰ ἄμεινον εἶη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων ἢ παντάπασι μηδὲ ἀπιεσθαι τοῦ πράγμα-
 29 τος. Σιλιανὸς δὲ μοι ὁ μάντις ἀπειρίνατο τὸ μὲν μέ-
 γιστον, τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι· ἦδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἀπει-
 ρον ὄντα διὰ τὸ αἰεὶ παραίναί τοις ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι
 ἐν τοῖς ἱεροῖς φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπιβουλή ἐμοί,
 ὡς ἄρα γινώσκων ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν
 με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράτ-
 30 τειν ταῦτα διανοοίμην ἤδη οὐκ πείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ
 μὲν ἐώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, τοῦτ' ἂν ἐσκόπον ἄφ'
 οὐ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βου-
 λόμενον ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλούμενον, ἐπεὶ
 κτήσαιοτο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους ἀφελῆ-
 31 σάι τι. ἐπεὶ δὲ ὁρᾷ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας Ἡρα-
 κλεώτας καὶ Σινοπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ μισθὸν ὑπι-
 σχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νομηγίας, καλὸν μοι
 δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἐνθα βουλόμεθα μισθὸν τῆς
 σατηρίας λαμβάνειν, καὶ αὐτὸς τε παύομαι ἐκείνης
 τῆς διανοίας, καὶ ὅποσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν λέγοντες
 ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαι φημι χρῆναι. οὕτω
 32 γὰρ γινώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ ὥσπερ νυνὶ
 δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια·
 ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἔστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττό-
 νων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ γενομένης
 τῆς δυνάμεως οὐτ' ἂν τροφήν δύνασθε λαμβάνειν
 οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξαιτε. δοκεῖ οὖν μοι ἄπερ
 33 ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰάν τις μὲν-

τοι ἀπολιπὼν ληφθῆ πρὶν ἐν ἀσφαλεὶ εἶναι πᾶν τὸ
στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτῳ
δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαν-
34 τες. ὁ δὲ Σιλιανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δι-
καιον εἶη ἀπιέναι τὸν βουλούμενον. οἱ δὲ στρατιῶται
οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπέλουον αὐτῷ ὅτι εἰ λήφονται
35 ἀποδιδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ
ἐγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἶη
καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμ-
πουσι, τὰ δὲ χρήματα ἂ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θά-
36 ρακί ἐψευσμένοι ἦσαν τῆς μισθοφορᾶς. ἐνταῦθα δὲ
ἐκπεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδεδοίκεσαν τὴν στρατιάν οἱ
τὴν μισθοφορὰν ὑπέσχημένοι. παραλαβόντες οὖν οὐ-
τοι καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκόνωντο ἂ
πρόσθεν ἐπραττον, πάντες δ' ἦσαν πλὴν Νέωνος τοῦ
Ἀσιναίου, ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει, Χειρισόφο,
δὲ οὐπω παρῆν, ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέ-
γουσιν ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοῖη κράτιστον εἶ-
ναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ πλοῖα ἔστι, καὶ κατασχεῖν τὴν
37 Φασιανῶν χώραν. Αἰήτων δὲ ὑδοῦς ἐτύγγανε βασι-
λεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν
τουτίαν εἰποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες,
ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τι-
μασίῳ ὁ Δαρδανεύς γνώμην οὐκ ἐκκλησιάζειν ἀλλὰ
τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον πειράσθαι πεί-
θειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποίουν.

VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταραττό-
μενα. καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀνακεπεικῶς τοὺς
ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας
2 ἐξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-
τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐγίνοντο καὶ

κύκλοι συνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιή-
σειαν οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ
τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν θάλατταν
κατέφυγον κατελεύσθησαν. ἐπεὶ δὲ ἠσθάνετο Ξενο-3
φῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγο-
ράν, καὶ μὴ εἶσαι συλλεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέ-
λευσε τὸν κήρυκα συλλέγειν ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ 4
κήρυκος ἤκουσαν, συνέδραμον καὶ μάλα ἐτοίμως. ἐν-
ταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι
ἤλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ 5
ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκού-
σατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι
ἀδικεῖν, οὐ χρὴ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δι-
κην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνονται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλον-
τες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δ', ἔφη, 6
ἴστε δήπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ
ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέ-
ραν δεῖ πορευέσθαι· ἦν δὲ τις βούληται εἰς τοὺς βαρ-
βάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἕω. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο
ἂν δύναιτο ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνί-
σχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐν-
τεῦθεν; ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας 7
μὲν ἕξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ
εἰσω εἰς Φᾶσιν, καὶ λέγεται, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὡς κα-
λοῖ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως
τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὥστε ἐμβαίνειν ὀπίσταν νότος
πνέῃ; ἀλλὰ γὰρ ὀπίσταν γαλήνη ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν 8
ἐγὼ μὲν ἐν ἐνὶ πλοῖῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον
ἐν ἑκατόν. πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν
ἐμοὶ πλεῖν μὴ βουλομένους ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ 9

δ' ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ
 ἦμειν εἰς Φάσιον· καὶ δὴ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώ-
 ραν· γνῶσεσθε δὴπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ·
 καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι ὁ ἐξηπατηκῶς εἰς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξη-
 πατημένοι ἐγγὺς μυρίων ἔχοντες ὄπλα. πῶς ἂν οὖν
 εἰς ἀνὴρ μᾶλλον δοίη δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ
 10 ὑμῶν βουλευόμενος; ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν
 καὶ ἡλιθίων κάμοι φθονούτων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν
 τιμῶμαι. καίτοι οὐ δικαίως γ' ἂν μοι φθονοῖεν· τίνα
 γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κολύω ἢ λέγειν εἰ τίς τι ἀγαθὸν δύναι-
 ται ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι εἰ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ
 ἑαυτοῦ, ἢ ἐργηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας
 ἐπιμελούμενον; τί γάρ, ἄρχοντας ἀφρουμένων ὑμῶν ἐγὼ
 τιμὴν ἐμποδῶν εἰμι; παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθὸν
 11 τι ποιῶν ὑμᾶς φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ
 περὶ τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δὲ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἐξα-
 πατηθῆναι ἂν οἴεται ταῦτα ἢ ἄλλον ἐξαπατηῆσαι ταῦτα,
 12 λέγων διδασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μὴ
 ἀπέλθητε πρὶν ἂν ἀκούσητε οἶον ὄρω ἐν τῇ στρατιᾷ
 ἀρχόμενον πρᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι καὶ ἔσται οἶον ὑποδεί-
 κνυσιν, ὧρα ἡμῖν βουλευέσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ
 κάμιστοί τε καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ
 πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολε-
 13 μίων [καὶ καταφρονηθῶμεν]. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ
 στρατιῶται ἐθαύμασαν τε ὅ,τι εἶη καὶ λέγειν ἐκέλευον.
 ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ που ὅτι χωρία
 ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς Κερασοντιοῖς,
 ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ λερεῖα ἐπῶλον ἡμῖν καὶ ἄλλα
 ἂν εἶχον, δοκοῦσι δὲ μοι καὶ ὑμῶν τινες εἰς το ἐγγυ-
 τάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές τι πάλιν
 14 ἀπῆλθον. τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ λοχαγὸς ὅτι

καὶ μικρὸν εἶη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον νομίζειν
 εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορθητῶν,
 οὐδενὶ ἡμῶν εἰπῶν. διενενόητο δέ, εἰ λάβοι τότε τὸ 15
 χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, εἰσβάς δὲ
 εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παρα-
 πλέοντες, καὶ ἐνθήμενος εἰ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχε-
 σθαι ἔξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῶ
 οἱ ἐκ τοῦ πλοῖου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι.
 παρακαλέσας οὖν ὀπόσους ἔπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. 16
 πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ
 συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες
 καὶ παύοντες τὸν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν
 ἄλλων συκνοῦς, οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν
 ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἡμεῖς δεῦρ' 17
 ἐξωρμαῖμεν περὶ τῶν δὲ πλεόντων ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν
 Κερασοῦντι, οὐπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κε-
 ρασοῦντιοὶ λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου
 τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
 τερον κρήζοντες ἐλθεῖν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, 18
 πρὸς τοὺς Κερασοντιοὺς ἔλεγον ὅτι θαναμάζοιεν τί ἡμῖν
 δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν,
 ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἢ δε-
 σθαι τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι
 τὰ γενόμενα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν
 λαβόντας τοὺς τούτου δεομένους. τῶν δ' ἀποφυγόν- 19
 των τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν ἔτι ὄντας ἐν Κερασοῦντι·
 αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους ὅποι ἴοιεν αὐτοὶ τε ἐτόλ-
 μησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύ-
 οντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι τρεῖς ὄντες οἱ πρέ-
 σβεις καταλευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἔρχονται 20
 πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασοῦντιοὶ καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ

ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα τε τοῖς γεγε-
 νημένοις καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς Κερασούντιοι,
 21 ὅπως ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων νεκροί. συγκα-
 θήμενοι δ' ἔξωθεν τῶν ὀπλῶν ἐξαίφνης ἀκούομεν θο-
 ρύβου πολλοῦ Παῖε παῖε, βάλλε βάλλε, καὶ τάχα δὴ
 ὀρώμεν πολλοὺς προσθέοντας λίθους ἔχοντας ἐν ταῖς
 22 χερσίν, τοὺς δὲ καὶ ἀναφουρούμενους. καὶ οἱ μὲν Κερασούν-
 τιοι, ὡς ἂν καὶ ἑορακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δεῖ-
 σαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ νῆ Δία καὶ
 23 ἡμῶν οἱ ἔδεισαν. ἐγὼ γε μὴν ἦλθον πρὸς αὐτοὺς καὶ
 ἠρώτων ὅ,τι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν μὲν οἱ οὐ-
 δὲν ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς χερσίν. ἐπεὶ
 δὲ εἶδοτι τιμὴ ἐπέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγορανόμοι
 24 δεινότερα ποιοῦσι τὸ στρατεύμα. ἐν τούτῳ τις ὁ-
 ρᾶ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν
 ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἤμουσαν,
 ὡσπερ ἢ συὸς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἵενται ἐπὶ
 25 αὐτόν. οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον ὀρμῶντας
 καθ' αὐτούς, σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύ-
 γουσι δρόμῳ καὶ ἐμπέπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. συν-
 εισέπεσον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο
 26 ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος. καὶ τούτους
 τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδέν, ἔδεισαν δὲ μὴ λύττα τις
 ὡσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτάκοι. εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα
 ἔσται, θεάσασθε ὅσα ἢ κατάστασις ἡμῖν ἔσται τῆς
 27 στρατιᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε κύριοι
 οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε καταλύ-
 σαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλούμενος ἄξει στρατεύμα ἐφ' ὅ,τι ἂν
 θέλῃ. κἄν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις ἢ εἰρήνης
 δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακαυόντες τούτους οἱ βου-
 λόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκούσαι τῶν

πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς ἄπαν- 28
 τες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμίᾳ χώρᾳ ἔσονται, ὅστις
 δ' ἂν ἑαυτὸν ἔλῃται στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν Βάλλε
 βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακαυεῖν καὶ
 ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ἦν ὧσιν οἱ πει-
 σόμενοι αὐτῷ, ὡσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. ὅσα δὲ ὑμῖν 29
 καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ
 σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδι-
 κεί ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην·
 εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δεισας μὴ
 ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς 30
 πρέσβεις διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων
 εἰς Κερασούντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι ἂν μὴ σὺν ἰσχύϊ
 ἰφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ
 κατακαυόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο
 μηδὲ σὺν κηρυκίῳ εἶναι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. τίς
 γὰρ ἐθέλησει κήρυξ ἵεναι κήρυκας ἀπεκτονῶς; ἀλλ'
 ἡμεῖς Κερασούντιων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. εἰ 31
 μὲν οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιού-
 των ἔσομένων καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις καὶ τὰ
 ἐρῶννὰ ὑπερδέξια πειράται ἔχων σκηνοῦν. εἰ μὲντοι 32
 ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοιαῦ-
 τα ἔργα, σκοπεῖτε παυλάν τινα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς
 Διὸς πᾶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἠδέως ποιοῦντες ἔργα
 ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πᾶς μαχοῦμεθα, ἦν ἀλλήλους κα-
 τακαίνωμεν; πόλις δὲ φίλιᾳ τίς ἡμᾶς δέξεται, ἦτις ἂν 33
 ὀρᾶ τῶσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει
 θαρρῶν, ἦν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες
 φαινώμεθα; οὐ δὲ δὴ πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι
 ἐπαίνου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν;

ἡμεῖς μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίμεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄρῃσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγούς εἰς δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἰ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οὗ Κύρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγούς

35 ἐποίησαντο. παραιοῦντος δὲ Ξενοφῶντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στρατεύμα. καὶ ἐγένετο καθαρόν.

VIII. Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγούς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλησίως μὲν ὄφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλιτικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δὲ, ὅτι ἄρχων αἰρεθεὶς κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παλεσθαι ὑπ' αὐτοῦ

2 καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀναστὰς ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα ποῦ καὶ ἐπλήγη. ὁ δὲ ἀποκρίνεται, Ὅπου καὶ

3 ὀρίγει ἀπολλύμεθα καὶ χιῶν πλείστη ἦν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὄσφραίνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄντων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς

4 ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. ὁμῶς δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγη; πότερον ἦτον σέ τι καὶ ἐπεὶ μοι οὐκ ἐδίδους ἔπαιον; ἀλλ' ἀπήτουν, ἀλλὰ περὶ παιδικῶν

5 μαχόμενος, ἀλλὰ μεθύων ἐπαρφύνησα; ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. οὐκ ἔφη.

πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίλονον ἐλεύθειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν συσκήνων ἐλεύθερος ἂν. ἐνταῦθα δὲ ἀναγινώσκει αὐτὸν καὶ ἤρετο, Ἡ σὺ εἰ ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαθόν; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκευὴ διέροισας. Ἀλλ' ἦ μὲν διάρροισις, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλα ἄλλοις ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπολαβῶν ἅπαντα σὰ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. οἴου δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη· καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο 8 διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐρίγνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τούτῳ ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προῦ-9 πεμψά σε, καταλαμβάνω αὐτίς σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιῶν βόθρον ὀρύττοντα ὡς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήρουν σε. ἐπεὶ δὲ παρεστηκό-10 των ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ, ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῆ ἄνθρω, σὺ δ' εἶπας Ὅπόσα γε βούλεται· ὡς ἐγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰδοῦτι εοικέναι ὅτι ἐξῆ. Τί οὖν; ἔφη, ἤττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι ἀπέδειξα 11 αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανόμεθα· τούτου οὖν ἐνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ τατορευθῆναι; τούτου μὲν ἀνέκραγον ὡς ὀλίγας 12 παύσειεν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγὼ, 13 ὦ ἄνθρωποι, ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας ἐνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ἡμᾶς, ἐν τάξει τε ἰόντων καὶ μαχομένων ὅπου θέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις

προθέοντες ἀρπάξιν ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιούμεεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.

14 ἤδη δὲ καὶ μαλακίζόμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀνίστασθαι ἀλλὰ προθέμενον αὐτὸν τοῖς πολεμίοις καὶ ἐπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζόμενους καθεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀνα-

15 σταὶς μόλις καὶ τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἑμαυτῷ οὖν πέτραν λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἰδοίμι καθήμενον καὶ βλακεύοντα, ἤλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρῶζεσθαι παρεῖχε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐσθίων ὑπουργὸν ὃν τῷ τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσῆπασθαι τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς

16 ἴσπε παθόντας. ἄλλον δὲ γε ἰσως ἀπολειπόμενόν που διὰ φαστάνην καὶ καλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ἡμᾶς τοὺς ὀπισθεν πορεύεσθαι ἐπαισα πύξ, ὅπως

17 μὴ λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παλοῖτο. καὶ γὰρ οὖν νῦν ἔξεστιν αὐτοῖς σωθῆσιν, εἰ τι ὑπ' ἐμοῦ ἐπαθον παρὰ τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἐπαθον ὅτου δίκην

18 ἂν ἠξίουν λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην οἷαν καὶ γονεῖς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισὶ· καὶ

19 γὰρ οἱ ἰατροὶ κἀουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὕβρει νομίζετε με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θαρσύτερός εἰμι νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον πλείω πίνω, ἀλλ'

20 ὅμως οὐδένα παῖω· ἐν εὐδία γὰρ ὄρω ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμῶν ἢ καὶ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, οὐχ ὄρατε ὅτι καὶ νεύματος μόνου. ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν προ-

ρεὺς τοῖς ἐν προφῶρα, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρύμνῃ; ἱκανὰ γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἀμαρτηθέντα πάντα συνεπιτρίψαι. ὅτι δὲ δικαίως ἐπαιων 21 αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς κατεδικασάτε ἔχοντες ξίφη, οὐ ὑήφους, παρέστητε, καὶ ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ Δία οὔτε τούτοις ἐπικουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτακτοῦντα ἐπαίετε. τοι- 22 γαρ οὖν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἐὼντες αὐτούς. οἶμαι γὰρ, εἰ ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε κακίστους καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης ὁ Θετταλὸς τότε μὲν 23 διεμάχετο ὡς κάμων ἀσπίδα μὴ φέρειν, νῦν δ' ὡς ἀκούω, Κοτυρωιτῶν πολλοὺς ἤδη ἀποδέδυκεν. ἦν 24 οὖν σωφρονῆτε, τοῦτον τἀναντία ποιήσετε ἢ τοὺς κύνας ποιούσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ νύκτας ἀφιάσι, τοῦτον δέ, ἦν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δήσετε, τὴν δὲ ἡμεραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, θαναμάξω ὅτι εἰ μὲν 25 τιμι ὑμῶν ἀπηχθόμεν, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπάτε, εἰ δὲ τῷ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρουξα ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων δὲ οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἰ τινα καλῶς τι ποιοῦντα ἐπήνεσα οὐδ' εἰ τιν' ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὡς ἐδυνάμην, οὐδὲ τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλὸν γε 26 καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἠδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνήσθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμνησκον. καὶ περιεγένητο ὥστε καλῶς ἔχειν.

1. **Ε**κ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἔξω, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας.
 ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες ἐν μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκη-
 νοῦντας ἐπειρῶντο κακοουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα
 2 πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς
 ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς
 Ἕλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς,
 λέγοντας ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἶη τοὺς Ἕλληνας μῆτε
 3 ἀδικεῖν μῆτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρί-
 ναντο ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευ-
 σοῦντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν
 δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιωτάτους
 4 εἶναι. θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα
 ἱερεῖα ἐνώχλιαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι
 δὲ ἐν σκίμποσιν ἐδείπνον, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνιον
 5 ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπου-
 δαί τ' ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον
 μὲν Ὀρχνίαι καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὄπλοις
 καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις
 ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παῖει, ὡς πᾶσι

ἐδόκει πεπληγῆναι τὸν ἄνδρα· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς 6
 πως. καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυ-
 λεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἑτέρου ἐξῆει ἄδων τὸν Σιτάλκαν·
 ἄλλοι δὲ τῶν Ὀρχνῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνη-
 κότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες 7
 καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν
 καλουμένην ἐν τοῖς ὄπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὠρχήσεως 8
 ἦν, ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ
 πικρὰ μεταστρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ
 προσέροχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδηται, ἅπαντ' ἀρπά-
 σασ τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι
 ταῦτ' ἐποίουν ἐν θυθμῶ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος
 ὁ ληστής δήσας τὸν ἄνδρα [καὶ] τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίο-
 τε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς
 βοῦς ζεύξας ὀπίσω τὰ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει. μετὰ 9
 τοῦτο Μυσοὺς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλ-
 την, καὶ τότε μὲν ὡς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος
 ὠρχεῖτο, τότε δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρήτο ταῖς πέλταις, τότε
 δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκνυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν
 καλὴν φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο 10
 κρούων τὰς πέλτας, καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ
 ταῦτα πάντα ἐν θυθμῶ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ 11
 δὲ τούτῳ ἐπιόντες οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν
 Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύνατο
 κάλλιστα ἤσαν τε ἐν θυθμῶ πρὸς τὸν ἐνόπλιον θυ-
 θμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο ὡς-
 περ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. ὄρωντες δὲ οἱ
 Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὠρχήσεις ἐν
 ὄπλοις εἶναι. ἐπὶ τούτοις ὄρων ὁ Μυσοὺς ἐκπεπλη- 12
 γμένους αὐτούς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον
 ὠρχηστρίδα εἰσάγει σκευάσας ὡς ἐδύνατο κάλλιστα

καὶ ἀσπίδα δούς κούφην αὐτῆ. ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρ-
13 ρόχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ
Παφλαγόνες ἤρουντο εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐ-
τοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἰεν
βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῆ μὲν οὖν νυκτὶ ταύ-
τη τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

14 Τῆ δὲ ὑστεραῖα προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρατεύ-
μα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλα-
γόνους μῆτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις
ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἰκανὰ ἐδόκει
παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύ-
15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῆ
δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν
ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοι εἰσιν. οὗτοι
δὲ ξένια πέμποσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδί-
16 μους τρισχιλίους, οἶνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακό-
σια. καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων.
καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσειν
ἦκειν· ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη
αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι
ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφικνοῖντο ἔξω τοῦ Πόντου,
17 μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσθθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ
ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὡς δὲ τῆς Ἑλλά-
δος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἦδη μᾶλλον ἢ πρό-
σθεν εἰσῆει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἰκαδε ἀφί-
18 κωνται. ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλουντο ἄρχοντα, μᾶλ-
λον ἂν ἢ πολυαρχίας οὕσης δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι
τῶ στρατεύματι καὶ νυκτός καὶ ἡμέρας, καὶ εἰ τι δέοι
λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἰ τι αὐ δέοι
φθάνειν, ἦττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν

πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῶ ἐνι περαίνεσθαι
ἂν· τὸν δ' ἐμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικᾶσης ἐπρατ-
τον πάντα οἱ στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, 19
ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον
προσιόντες αὐτῶ ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει, καὶ
εὐνοίαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑπο-
στῆναι τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Ξενοφῶν πῆ μὲν ἐβούλετο 20
ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἑαυτῶ
γίνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ-
νομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ
τινος ἂν αἰτίος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦ- 21
τα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα
γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε δ' αὐ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδη-
λον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὄπη τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο
δὲ καὶ κίνδυνος εἴη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν
ἀποβαλεῖν, ἠπορέιτο. ἀπορομένου δὲ αὐτῶ διακρῶ- 22
ναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ
παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῶ Διὶ τῶ βασιλεῖ,
ὅσπερ αὐτῶ μαντεντὸς ἦν ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ἄναρ δὴ
ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἑορακέναι ὃ εἶδεν ὅτε
ἦρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστα-
σθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου ὠρμάτω Κύρῳ συσταθῆ- 23
σόμενος, ἀετὸν ἀνεμιμνήσκετο ἑαυτῶ δεξιῶν φθεγγό-
μενον, καθήμενον μέντοι, ὡςπερ ὁ μάντις ὁ προπέμπων
αὐτὸν ἔλεγε ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη καὶ οὐκ ἰδιωτι-
κὸς καὶ ἐνδοξος, ἐπίπονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλι-
στα ἐπιτίθεσθαι τῶ ἀετῶ καθημένῳ· οὐ μέντοι χρη-
ματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ ἀετὸν πετόμε-
νον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὴ θυομένῳ 24
αὐτῶ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μῆτε προσδεῖσθαι τῆς
ἀρχῆς μῆτε εἰ αἰροῖντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ

- 25 οὕτως ἐγένετο. ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἰ τις ἐπιψηφίσει, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.
- 26 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἦδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἰπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναι μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὐτὸ οὐ πάντι νο-
- 27 μίξω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ
- 28 αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθύς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοῖην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείναν ἀξίωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λῆαν ἂν ταχὺ σωφρονισθείην.
- 29 ὁ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ἂν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θανατάσαιμι εἰ τίνα εὐροῖτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.
- 30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται. ἐπεὶ εἰ οὕτω

γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ 31 εἴωρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάντι εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας ἢ μὴν ἐγὼ ἐπαὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἠσθαι νόμην, ἐθνόμην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ. οὕτω δὴ 32 Χειρίσοφον αἰροοῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἠρώδη, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἐγὼ γε ἐστασιάξω, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ἀνήσατε οὐχ ἐλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅτι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳ μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος ἢ ἑαυτῷ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, ἔφη, 33 καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅτι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὐρίον, ἐὰν πλοῦς ἦ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειραῖσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Ἐντεῦθεν τῇ ὕστεραία ἀναγόμενοι πνεύματι 11. ἔπλεον καλῶ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ παραπλέοντες ἐθεώρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργῶ λέγεται ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμάδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰριος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἄλως, μετὰ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ παραπλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν

πόλιν Ἑλληνίδα Μεγαρέων ἄποιον, οὐσαν δ' ἐν τῇ
2 Μαριανδυνῶν χώρα. καὶ ὤρμισαντο παρὰ τῇ Ἀχε-
ρουσιάδι Χερρονήσῳ, ἐνθα λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ
τὸν Κέρβερον κύνα κατέβηται ἢ νῦν τὰ σημεῖα δει-
3 κνύσει τῆς καταβάσεως τὸ βάθος πλέον ἢ ἐπὶ δύο
στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλησιν οἱ Ἡρακλεῶται ξένια
πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρισχιλίους καὶ οἴνου
κεράμια δισχίλια καὶ βοῦς εἴκοσι καὶ οἰς ἑκατόν. ἐν-
ταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμὸς Λύκος ὄνομα, εὐ-
ρος ὡς δύο πλέθρων.

4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέμενοι ἐβουλευοντο τὴν
λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλαττα
χρῆ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκαι
Ἀχαιοὶ εἶπε, Θανμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν
ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐμπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν
γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
σῖτα· ὁπόθεν δ' ἐπιμισιτάμενοι πορευσόμεθα οὐκ
ἔστιν, ἔφη. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεῶτας
5 μὴ ἔλαττον ἢ τρισχιλίους κυζικηνοὺς· ἄλλος δ' εἶπε
μὴ ἔλαττον ἢ μυριάδας· καὶ ἐλομένους πρέσβεις ἀντίκα
μάλα ἡμῶν καθημένους πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ
εἰδέναι ὅτι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βου-
6 λεύεσθαι. ἐντεῦθεν προυβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον
μὲν Χειρισόφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο· ἔστι δ' οἱ καὶ Ξε-
νοφῶντα. οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ
ταῦτα ἐδόκει μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ
7 φίλιαν ὅτι μὴ αὐτοὶ ἐθέλουτες διδοῖεν. ἐπεὶ δ'
οὗτοι ἐδόκουν ἀπρόθυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκαινα
Ἀχαιοὶ καὶ Καλλιμαχὸν Παρράσιον καὶ Ἀγαθίαν
Στυμφάλιον· οὗτοι ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα·
τὸν δὲ Λύκαινα ἔφασαν καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν

ταῦτα. ἀκούσαντες δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευέσθαι 8
ἔφασαν· καὶ εὐθὺς τὰ τε χρήματα ἐν τῶν ἀγρῶν συν-
ῆγον καὶ τὴν ἀγορὰν εἰσω ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι
ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὄπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταραξάντες ταῦτα τοὺς στρατηγούς 9
ἠτιῶντο διαφθεῖρειν τὴν προᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ
Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐ-
τῶν Καλλιμαχός τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκαιν ὁ Ἀχαιός.
οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχροὺς εἰη ἄρχειν ἕνα 10
Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδε-
μίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς
μὲν πόρους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα
τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς
κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς, τὸ δ' ἄλλο
στράτευμα οὐδὲν εἶναι. καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ
ἡμῖν τοῦ στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί. εἰ οὖν 11
σωφρονοῖεν οὗτοι, συστάντες καὶ στρατηγούς ἐλό-
μενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυτοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῖν-
το καὶ περῶντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε 12
καὶ ἀπολιπόντες Χειρισόφον εἰ τινες ἦσαν παρ' αὐτῶ
Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν καὶ
στρατηγούς αἰροῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δὲ ἐψη-
φίσαντο ἐκ τῆς νικῆσεως ὅτι δοκοῖη τοῦτο ποιεῖν. ἢ
μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφω ἐνταῦθα κατε-
λύθη ἡμέρα ἕκτη ἢ ἑβδόμη ἀφ' ἧς ἦρθε.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετ' αὐτῶν τὴν 13
πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλέστερον εἶναι
ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεν αὐτὸν
καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου ὅτι
Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἀρμοστής φαίη τριήρεις
ἔχων ἦξειν εἰς Κάλπη λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς 14

μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ
 15 ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἐτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγῆς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεύσαι· θυομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ πότερα λῶν καὶ ἄμεινον εἶη στρατεῦσθαι ἔχοντι τοὺς παραμειναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι ἐσήμη-
 16 νεν ὁ θεὸς τοῖς ἱεροῖς συστρατεῦσθαι. οὕτω γίνε-
 ται τὸ στράτευμα τριῶν, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὀπλίται πάντες, Χειρίσοφῳ δ' ὀπλίται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θρᾶκες, Ξενοφῶντι δὲ ὀπλίται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἵππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ἵππείας.
 17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς
 18 Θρᾶκης. Χειρίσοφος δ' εὐθύς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος περὶ ἑπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θρᾶκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θά-
 19 λατταν ἦει· καὶ γὰρ ἤδη ἦσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβῶν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θρᾶκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

III. 2 *) Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-

*) Ante Ἐπραξαν addebatur: Ὅν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρίσοφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται.

κάδες ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορεύονται εἰς τὰς πρῶτας κόμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κόμην· ὅποια δὲ μείζων ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. συνεβάλλοντο δὲ 3 καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλλίξεσθαι καὶ ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλαβον καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. οἱ δὲ Θρᾶκες ἠθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτασταὶ ὄντες ὀπλί- 4 τας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ ἐνὸς τῶν Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπὸντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τῶς μὲν ἐμάχοντο ἕμα 5 πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει χαράδρας ἰρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα ἀποκτινύουσι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγησάνδρου ὀκτώ μόνους ἔ-
 λιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι 6 δὲ λοχαγοὶ συνῆλθον οἱ μὲν σὺν πράγμασιν οἱ δὲ ἄνευ πραγμάτων· οἱ δὲ Θρᾶκες ἐπεὶ ἠτύχησαν τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἐρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἅμα ἡμέρα κύκλω περὶ τὸν λόφον ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτά-
 τοντο καὶ ἵππεις πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἶε πλείονες συνέφερον· καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπλίτας 7 ἀσφαλῶς· οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστὴν οὔτε ἵππεία· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον ὅποτε δὲ αὐτοῖς ἐπίλοιεν, ῥαδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ ἄλλη ἐπετίθεντο. καὶ 8 τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδεὶς· ὥστε κινήθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευ-
 12*

τῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θωῤῆκες
 9 ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν
 καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὠμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ οὐκ
 ἐδίδοσαν οἱ Θωῤῆκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν
 τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.
 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θά-
 λατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπησ λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ
 διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς προκαταθέον-
 τες ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ
 ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἔρωτᾷ αὐτοὺς εἰ ποῦ
 11 ἦσθηται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ, οἱ
 δὲ ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορ-
 κοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δὲ Θωῤῆκες πάντες περικεκλω-
 μένοι εἰεν αὐτοῦς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους
 τούτους ἐφύλαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἰεν ὅποι
 12 δέοι σκοποὺς δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώ-
 τας καὶ ἔλεξεν, Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ
 μὲν τεθναῖσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορ-
 κοῦνται. νομίζω δ' ἐγωγε, εἰ ἐκείνοι ἀπολοῦνται,
 οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν
 13 ὄντων πολεμίων οὕτω δὲ τεταρρηκῶτων. κράτιστον
 οὖν ἡμῖν ὡς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ
 ἔτι εἰσὶ σῶ, σὺν ἐκείνοις μαχόμεθα καὶ μὴ μόνοι λει-
 14 φθέντες μόνοι καὶ κινδυνεύωμεν. νῦν μὲν οὖν στρατο-
 πεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι εἰς
 τὸ θειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίων
 15 ἔχων τοὺς ἱππέας προελαυνέτω ἐφορῶν ἡμᾶς, καὶ σκο-
 πείτω τὰ ἐμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ. παρέπεμψε
 δὲ καὶ τῶν γυμνήτων ἀνθρώπους εὐζῶνους εἰς τὰ πλά-
 για καὶ εἰς τὰ ἄκρα, ὅπως εἰ ποῦ τί ποθεν καθορῶεν,
 σημαίνουεν· ἐκέλευε δὲ κάειν ἅπαντα ὄτῳ ἐντυγχά-

νοῖεν καυσίμῳ· ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίμεν ἂν οὐδαμοὶ ἐν- 16
 θένδε· πολλὴ μὲν γὰρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέ-
 ναι, πολλὴ δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι
 πλησίον· εἰς Κάλπησ δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον εἰκά-
 ζομεν εἶναι, εἰ σέσωται, ἐλαχίστη ὁδός. ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ μὲν
 οὔτε πλοῖα ἐστὶν οἷς ἀποπλευσόμεθα, μένουσι δὲ αὐ-
 τοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ πολιορ- 17
 κομένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρίσοφου μόνοις
 κἀκίον ἐστὶ διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων πάντας
 εἰς ταῦτον ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι.
 ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορευέ-
 σθαι ὡς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτήσαι ἐστὶν ἢ κάλλιστον
 18 ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλλήνας τοσοῦτους σώσαντας. καὶ
 ὁ θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, ὅς τοὺς μεγαληγορήσαντας
 ὡς πλέον φρονούντας ταπεινώσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ
 τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμότερους ἐκείνων
 καταστήσαι. ἀλλ' ἔπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν
 νοῦν, ὡς ἂν τὸ παραγγέλλομενον δύνῃσθε ποιεῖν.

Ταῦτ' εἰπὼν ἤγειτο. οἱ δ' ἱππεῖς σπειρόμενοι 19
 ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν ἕκαον ἢ ἐβάδιζον, καὶ οἱ πελτα-
 σταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἕκαον πάντα ὄσα
 καυσίμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἰ τιτι παραλειπο-
 μένῳ ἐντυγχάνουεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθεσθαι
 ἐδόκει καὶ τὸ στρατεύμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὦρα ἦν, 20
 κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε
 τῶν πολεμίων πυρὰ ἐώρων, ἀπέιχον δὲ ὡς τετταρά-
 κοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ
 21 ἕκαον. ἐπεὶ δὲ ἐδείκνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τα
 πυρὰ κατασβευνύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα
 φυλακᾶς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέ-
 ρᾳ προσευξάμενοι τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὡς εἰς

- 22 μάχην ἐπορεύοντο ἢ ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἐνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνας. καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὔτε φίλιον στρατεύμα οὔτε πολέμιον, καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στρατεύμα, γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα καὶ βοῦς καταλειμ-
 23 μένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν τί εἶη τὸ γεγενημένον, ἐπειτα δὲ καὶ τῶν καταλειμμένων ἐπυνθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θρᾶκες εὐθύς ἀφ' ἐσπέρας ὄχοντο ἀπιόντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅποι δὲ οὐκ εἰδέναι.
- 24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἠρίστησαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμῆξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευόμενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλπης ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτό, ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο
 25 ὡσπερ ἀδελφούς. καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ὤμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐχ ἐωρῶμεν, τῆς νυκτὸς ἤξειν ἐπὶ τοὺς πολέμιους· καὶ οἱ πολέμοι δέ, ὡς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δεισαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν
 26 χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ὤμεθα ὑμᾶς πνυθόμενους τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν. οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.
- IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠύλλζοντο ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὁ

καλεῖται Κάλπης λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀρξάμενη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριῆρει μὲν ἐστὶν εἰς 2 Ἡρακλείαν ἐκ Βυζαντίου κόπαις ἡμέρας μάλα μακρᾶς πλοῦς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φίλια οὔτε Ἕλληνίς, ἀλλὰ Θρᾶκες Βιθυνοί· καὶ οὐς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πως δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται τοὺς Ἕλληνας. ὁ δὲ Κάλπης 3 λιμὴν ἐν μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκειμένον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα ἀπορροῆξ, ὕψος ὅπῃ ἐλάχιστον οὐ μείον εἴκοσιν ὀργυιῶν, ὁ δὲ ἀνῆν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ ἀνῆνος χωρίου ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς 4 ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων. κρήνη δὲ ἠδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὄρος εἰς μεσόγειαν μὲν ἀνήκει ὅσον 5 ἐπὶ εἴκοσι σταδίοις, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεον ἢ ἐπὶ εἴκοσι σταδίοις δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύλοις. ἢ δὲ ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλή, καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ 6 εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια πάντα καὶ μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἠδυοῖνους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἐλαῶν. ἢ μὲν 7 χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνον δ' ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς

τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἂν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν κατοικίσει πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίον ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρηματ' αὐτοῖς κησάμενοι ἤξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρω πολλὰ κάγαθὰ πράττειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σάξεσθαι.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς εἰς ταυτόν συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερά ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐνθαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἐτι ἦν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὀδῶν συννευγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ ἠῦρισκον, κεντάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραῖα συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνῆγε δὲ μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγος καὶ Ἰερώνυμος Ἡλείος λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρῶτοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, εἴαν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῆ ἄρα τὸ στρατεύμα ποιῆν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιουῖσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι

ἢ περ προσθεῖν εἶχε τὸ στρατεύμα καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐτετελευτήκει φάρμακον πιῶν τυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Ξενοφῶν, Ὡ ἄνδρες 12 στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς εἶοικε, δῆλον ὅτι περὶ ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορευέσθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς οὖν, εἶπη, θυσόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχουμένους εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνατεταρρήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, 13 μάντις δὲ παρῆν Ἀρηξίαν Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμβρακιώτης ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρακλείας. θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν βουλομενος τὸ χωρίον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὡς τὰ ἱερά οὐ γίνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας 15 τῇ αὔριον παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἴ τις εἶη, παραγγείλας παρεῖναι ὡς συνθιασόμενον τὰ ἱερά, ἔθυε· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. θυομένῳ δὲ πάλιν εἰς τρις ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ 16 οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλειπεν ἂ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, Ὡ 17 ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὁρᾶτε, τὰ ἱερά οὐπω γίνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρᾷ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. ἀναστὰς τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ 18 γίνεται τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτουάτου

χθές ἤκοντος πλοίου ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις 19 ἔχων. ἐκ τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκη ἦν ἐξιέναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρεῖς, καὶ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηρῆν ἰόντες τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.

20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ σχεδόν τι πᾶσα ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκκυλοῦντο περὶ τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ 21 ἐξῆγον μὲν οὐ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν, ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχεσθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες τὰ σκεύη ἐν τῷ ἐρυμνῷ χωρίῳ ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴοιμεν, ἴσως 22 ἂν τὰ ἱερά προχωροῖ ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἀνέκραγον ὡς οὐδὲν δέον εἰς τὸ χωρὶον ἄγειν, ἀλλὰ θύεσθαι ὡς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν, βουὸς δὲ ὑφ' ἀμάξης προιάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενοφῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθυμείσθαι εἰ τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐγένετο.

23 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος, ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὐρῶν τινα ἀνθρώπων Ἡρακλεάτην, ὃς ἔφη κόμας ἐγγὺς εἰδέσθαι ὄθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον ἵνα ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἔσομένου. ἐξέρχονται δὲ σὺν δορατίοις καὶ ἀσχοῖς καὶ θυλάκοις καὶ 24 ἄλλοις ἀγγείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἐν ταῖς κόμαις καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου Ἰππεῖς

πρώτοι· βεβηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιδυνοῖς, βου- 25 λόμενοι σὺν τοῖς Βιδυνοῖς, εἰ δύναιτο, ἀποκαλύσαι τοὺς Ἕλληνας μὴ ἔλθειν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ Ἰππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον πεντακσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον. ἐκ τούτου 26 ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποπεφευγόντων εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερά ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβόηθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἅπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς 27 λοιποὺς ἀνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ ἤδη μὲν ἀμφὶ ἡλλου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες μάλ' ἀθύμως ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἐξαπίνης διὰ τῶν λασίων τῶν Βιδυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς προφύλαξι τοὺς μὲν κατέκανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ ὄπλα 28 πάντες ἐδραμον οἱ Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν το στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· δασεα γὰρ ἦν τὰ χωρῖα· ἐν δὲ τοῖς ὄπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἱκανοὶς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ V. οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρὶον ἤροῦντο· οἱ δὲ εἶποντο ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὶν δὲ ἀρίστου ὄραν εἶναι ἀπετάφρευσαν ἢ ἡ εἰσοδος ἦν εἰς τὸ χωρὶον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες τρεῖς πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤμεν ἄλφριτα ἄρον καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν 2 ἀθύετο ἐπ' ἐξόδῳ, καὶ γίνεται τὰ ἱερά ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὄρα αἰτὸν αἰσιον ὁ μάντις Ἀρηξίων Παρράσιος, καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν Ξενοφῶντα. καὶ διαβάαντες τὴν τάφρον τὰ 3

ὄπλα τίθενται, καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὄπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ
 4 τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆσαν, Νέων δὲ οὐ· ἐδόκει γὰρ κάλλιστον εἶναι τοῦτου φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου. ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλιπον αὐτούς, αἰσχυνόμενοι μὴ ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετραράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον, οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο.
 5 πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρανὸν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νεκροὺς ἔθαπτον πάντας
 6 ὀπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας. ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐρανὸν αὐθις ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον ὀπόσους ἐπελάμβανε ἡ στρατιὰ. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἦγον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἐνθα ἐκείντο ἀθρόοι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.
 7 Ἦδη δὲ πέρα μεσουσῆς τῆς ἡμέρας προαγαγόντες τὸ στράτευμα ἔξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια ὅ,τι τις ὄρωγ' ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὄρωσι τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος ἰππέας τε πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ραδί-
 8 υῆς ἦκον παρὰ Φαρναβάζου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ κατείδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. ἐκ τούτου εὐθύς Ἀρηξίαν ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων σφαγιάζεται.
 9 καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάλια. ἐνθα δὴ Ξενοφῶν λέγει, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπιτάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἵν' ἂν που δέμ-

ᾧσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκερα-
 10 οὺς. συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προηγεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὡς μὴ ἐστήκωμεν, ἐπεὶ ὠφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἦξω τοὺς τελευταίους λόχους καταχωρίας ἢ περ ὑμῖν δοκεῖ. ἐκ τούτου οἱ μὲν ἤσυχροι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς
 11 ἀφελῶν τὰς τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόντας ὡς πλῆθρον· Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης ἤρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ μέσῳ ἐχώρισεν ἐπέπεσθαι· Πυρρῆς Ἀρκᾶς ταύτης ἤρχε· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτῃ ἐφειστήκει. προιόντες δὲ,
 12 ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἠγούμενοι ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ διαβατέον εἴη τὸ νάπος· καὶ παρεγγυᾶσι στρατηγούς καὶ λοχαγούς παριέναι ἐπὶ τὸ ἠγούμενον. καὶ ὁ Ξενοφῶν θαυμάσας ὅ,τι τὸ ἴσχον
 13 εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ ἀκούων τὴν παρεγγύην, ἔλανε ἡ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ συνήλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ἂν τῶν στρατηγῶν ὅτι βου-
 14 λῆς οὐκ ἄξιον εἶη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦτον νάπος. καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβῶν ἔλεξεν, Ἄλλ' ἴστε μὲν με, ὦ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὄρω δεομένους ὑμᾶς εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δὲ οὕτως ἔχει
 15 ἅμαχῃ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἐστὶν ἀπελθεῖν· ἦν γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν ὀπόταν ἀπίωμεν ἔφονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. ὄρωτε δὴ πότε-
 16 ρον κρεῖττον εἶναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλλομένους τὰ ὄπλα ἢ μεταβαλλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς πολεμίους θεᾶσθαι. ἴστε μέντοι ὅ,τι τὸ μὲν
 17

ἀπιέναι ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ τοῖς κακίῳσι θάρρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἦδιον ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐποίμην ἢ σὺν διπλασίους ἀποχωροῖην. καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίζετε αὐτοὺς δέξεσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες

18 ἐπιστάμεθα ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὐπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ δι-

19 δάσκεσθαι ὅτι οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαναμάζω δ' ἔρωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἰ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύμεθα χωριῶν. πῶς γὰρ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἰππέας; πῶς δὲ ἂ διελθῆναι ὄρη, ἣν πελτασταὶ

20 τοσοῦδε ἐφέπωνται; ἣν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἔνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξοντα οὔτε σῖτος ἢ θρεψόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἣν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν

21 ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἡριστηρότας μάχεσθαι ἢ αὔριον ἀναρίστους. ἄνδρες, τά τε ἱερά ἡμῖν καλὰ οἱ τε οἰωνοὶ αἰσιοὶ τά τε σφάγια κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἠδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου ἂν ἐθέλωσι σκηρῆσαι.

22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἠγείσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεις ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἠγείτο, παραγγέλλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγγανε τοῦ νάπουσιν ὧν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ κατὰ τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπῳ ἣν ἐξεμηρῶοντο.

23 ἐπεὶ δὲ διεβήσαν, παριῶν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν,

Ἄνδρες, ἀναμνησθεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμοσε ἰόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύγοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἐπεσθε ἠγεμόντες 24 τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομασί. ἠδὲ τοι ἀνδρείον τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρε- 25 λαύνων ἔλεγε καὶ ἅμα ὑψηγείτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ἄμῳν ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἐπεὶ δὲ εἰς προβολὴν καθέντας ἐπεσθαι βάρην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἠγεμόν. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέ- 26 μενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθειον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντιοὶ ὤρμησαν, οἱ δ' ἰππεῖς καὶ τὸ στίφος τῶν Βιδυ- 27 νῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπὴν τίαξεν ἢ φάλαγγ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ πορευομένη καὶ ἅμα ἢ σάλπιγγ ἐφθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθέσαν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἔφενγον. καὶ Τι- 28 μασίῳ μὲν ἔχων τοὺς ἰππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτίννυσαν ὄσουςπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθύς διεσπάρη, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες ἰππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἄτε οὐ σφόδρα διακόμενον ἐπὶ λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ 29 Ἕλληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ὄψιόν τε καὶ ἀκινδυνότατον εἶναι ἰέναι ἢ δὴ ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες οὖν εὐθύς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ

ἐνταῦθα οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτῶν δια-
σπάρῃ· ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον
30 παρείχε τὸ τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ
Ἕλληνες τὸ τε Φαρναβάξου ἱππικὸν ἐτι συνεστηκὸς
καὶ τοὺς Βιδυνοὺς ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισμέ-
νους καὶ ἀπὸ λόφου τινὸς καταθεωμένους τὰ γιγνώ-
μενα, ἀπειρήκεσαν μὲν, ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους
ἰτέον εἶναι οὕτως ὅπως δύναιτο, ὡς μὴ τεθαρορηκότες
31 ἀναπαύσαιντο. συνταξάμενοι δὲ πορεύονται. ἐν-
τεῦθεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς φεύγουσι κατὰ τοῦ πρηνοῦς
ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διωκόμενοι· νάπος γὰρ
αὐτοὺς ὑπέδεχτο, ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ
32 προαπετραπόnton διακόντες· ὁπλὲ γὰρ ἦν. ἐπανελ-
θόντες δὲ ἐνθα ἢ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, στησάμενοι
τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλλίου δυσμᾶς
στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

VI. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἐαντῶν
καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι
ἐθύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληνες προσέμενον μὲν
Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα,
ἐξιώντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυρρὸς καὶ κριθᾶς,
οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν
2 ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ
στράτευμα ἀναπανόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ
ἐλάμβανον οἱ ἐξιώντες· ὁπότε δὲ ἐξλοὶ πᾶν τὸ στρα-
τευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθῶν λάβοι τι, δημόσιον ἐδοξεν
3 εἶναι. ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ
ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνούντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πό-
λεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατεῖχον, ἀκούον-
4 τες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἔπεμπον δὲ καὶ

οἱ πολέμιοι ἤδη οἱ πλησίον ἄκουον πρὸς Ξενοφῶντα,
ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίζει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅτι
δέοι ποιούντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτοὺς
τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται 5
δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγγανε δὲ τὸ
στράτευμα ἔξω ὄν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχό-
μενοι ἄλλοι ἄλλη εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα
πολλά· ὀκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῷ
λέγουσιν, ὃς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τρα-
πεσοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρό-
βατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι.
εὐθύς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν 6
στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἶη, καὶ τῷ
Κλέανδρῳ λέγει ἐλθῶν ὅτι ἀρπάξειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ
δὲ κελεύει τὸν ἀρπάξοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ 7
μὲν λαβὼν ἠγέτινα· περιτυχῶν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεί-
ται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι
οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν
Δεξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. εἶδισαν δὲ
καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἔφρουγον εἰς τὴν θάλατ-
ταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφρουγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ 8
ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκώλυόν τε καὶ τῷ Κλέανδρῳ ἔλε-
γον ὅτι οὐδὲν εἶη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἰτιον εἶη
τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος 9
ὑπὸ τοῦ Δεξιππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθε-
σθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύ-
ξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὡς πολε-
μίους. ἤρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακε-
δαιμόνιοι. ἐνταῦθα πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι 10
τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ
ἂν ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα
Xenoph. Anab.

- 11 βάλλειν καὶ τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει Ἀγασίας διὰ τέλους φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στρατεύμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι οὐκ ἔδδοκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ'
- 12 ἀναστὰς ἔλεξεν, Ὡ ἄνδρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐ φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἑλληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσὶ καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ,τι βούλονται δια-
- 13 πράττεσθαι. εἰ οὖν οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίους καὶ ἀνόμους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἤξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῆ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν
- 14 χρόνον. οὐκ οὖν δεῖ οὔτε ἐνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν
- 15 ὄθεν ἐσμέν πείθονται αὐτοῖς. ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμὲ τι τούτων αἰτιῶν εἶναι, καὶ καταδικάζω ἑμᾶντοῦ, εἰ ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τι-
- 16 ὑφέξω τὴν δίκην. φημὶ δὲ καὶ εἰ τίνα ἄλλον αἰτιῶται, χρῆναι ἐν τούτῳ παρασχεῖν Κλέανδρον κρῖναι· οὕτω γὰρ

ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἴομενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύχεσθαι ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας, Ἐγὼ, ὦ ἄν-17
δρες, ὁμνυμι θεοῖς καὶ θεᾶς ἢ μὴν μήτε με Ξενοφῶντα κελεύσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον ὑμῶν μη-
δένα· ἰδόντι δὲ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν
λοχιτῶν ὑπὸ Δέξιππον, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προ-
δόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ.
καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἑμᾶντόν, ὥσπερ 18
Ξενοφῶν λέγει, παρασχῆσω κρῖναντι Κλέανδρον ὅ,τι
ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε
Λακεδαιμονίους σώξοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκα-
στος. συμπέμψατε μὲντοῖ μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι
πρὸς Κλέανδρον οἷτινες, ἂν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ
λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν 19
ἢ στρατιὰ οὕστινας βούλοιο προελόμενον εἶναι. ὁ δὲ
προείλετο τοὺς στρατηγούς· μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο
πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαι-
ρεθεὶς ἀνήρ ὑπὸ Ἀγασίου. καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί, 20
Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἢ στρατιὰ πρὸς σέ, ὦ Κλέανδρε, καὶ
ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶς, κρῖναντα σὲ αὐτὸν
χρῆσθαι ὅ,τι ἂν βούλη, εἴτε ἕνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλεί-
ους αἰτιᾶς, τούτους ἀξιοῦσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς
κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τίνα αἰτιᾶς, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς·
εἴτε καὶ ἄλλον τινὰ, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται
ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλῃ πείθεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελ- 21
θῶν ὁ Ἀγασίας εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφε-
λόμενος Δέξιππον ἄγοντος τούτου τὸν ἄνδρα καὶ παί-
ειν κελεύσας Δέξιππον. τούτου μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα 22

ἀγαθὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἢς ἡτησάμεθα παρὰ Τραπεζουντίων ἐφ' ὅτε πλοῖα συλλέγειν ὡς σωζόμεθα, καὶ ἀποδράντα Δέξιππον καὶ προδόντα τοὺς 23 στρατιώτας μεθ' ἃν ἐσωθῆ. καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοδοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτου, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν. ἤκουε γάρ, ὡσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη περὶ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς 24 τὴν Ἑλλάδα. τοῦτου οὖν τοιοῦτου ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων ἐποίησα. νόμιξε δ', εἰ μὲ νῦν ἀποκτείνης, δι' ἄνδρα δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων. 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκώς εἴη· οὐ μὲντοι ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὡσπερ καὶ 26 ὑμεῖς νῦν ἀξιούτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἄπιτε καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιάν οὔτε ἄλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεὶ οὗτος αὐ- 27 τὸς ὁμολογεῖ ἀφελῆσθαι τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἷε με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἐπαιῶν οὐδένα οὔτε ἐβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημοσία εἴη τὰ πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἰ τις ὅποτε ἢ στρατιὰ ἐξίη ἰδίᾳ λήξοιτο, δη- 28 μόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβῶν οὗτος ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβῶν τὸ μέρος διασώσει τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν δῆτραν τὰ χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος

εἶπεν, Ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἶ, κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρου ἡρίστων· τὴν 29 δὲ στρατιάν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πεμφθαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30 τηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφείναι τὸν ἄνδρα. ἐλ- 31 θὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει, Ἐχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιὰ σοι υφείτο ὅ,τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἑαυτῶν ἀπάντων· νῦν δὲ σε αἰτοῦνται καὶ δεόνται δοῦναι σφίσι τὰ ἄνδρε καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιάν ἐμοχθησάτην. ταῦτα δὲ σοῦ 32 τυχόντες ὑπισχνούνται σοὶ ἀντὶ τούτων, ἢν βούλη ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἦν οἱ θεοὶ ἴλεω ᾧσιν, ἐπιδειξείν σοι καὶ ὡς κόσμιοί εἰσι καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἀρχοντι περὶ 33 δεόνται δὲ σοὺ καὶ τοῦτο παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἑαυτῶν πείραν λαβεῖν καὶ Δέξιππον καὶ σφῶν τῶν ἄλλων οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστοῖς νείμει. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἄλλα ναὶ τὰ σιῶ, ἔφη, 34 ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῷ τε ἄνδρῳ ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ θεοὶ παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ οἱ λόγοι οὔτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὗς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον ὡς τὸ στράτευμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμο- νίων.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες 35 τὰ ἄνδρα· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ

συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ Ξενίαν συνεβάλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίννετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἐμοὶ μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομῖσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορευέσθε. ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκείσε ἤκητε, δεξόμεθα ὡς ἂν δυνάμεθα κάλλιστα.

37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σίτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν

38 ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἔλθειν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἔλθειν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπαλοῦντες.

[Z.]

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἐπρα-
ξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος
ἔτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφί-
κοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἡξίοντες καὶ ἐκ-
πλέοντες ἐποίουν μέχρι ἕξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν
Χρυσόπολει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδή-
λωται. ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρα-
τευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν στρατεύηται, πέμψας
πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαν-
τίῳ ὧν, ἔδειτο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας,
καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιῆσειν αὐτῷ ὅσα θεοὶ. καὶ ὁ 3
Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς
τῶν στρατιωτῶν εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ
διαβατέν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ 4
μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξε-
νοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς
στρατιᾶς καὶ βούλοιο ἀποπλεῖν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέ-
λευσεν αὐτὸν συνδιαβάνα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττε-
σθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιῆσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θραξὶ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει 5
Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι ὅπως διαβῆ τὸ στρα-
τευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ

6 μεταμελήσει. ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα
 διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ
 μήτε ἄλλω μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλ-
 λάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους
 ὄντας προσφερέσθω ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆ ἀσφαλές.

7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον
 οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξί-
 βιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς
 στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀρι-
 θμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι
 οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ
 8 ὀκνηρῶς συνσκευάζοντο, καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ
 τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος προσελθὼν ἠσπάζετο
 αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἦδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει,
 Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ
 καὶ νῦν τινὲς ἦδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ
 9 στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' αἰτιος μὲν ἔργωγε οὐκ
 εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ δεό-
 10 μνοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. Ἄλλ'
 ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοὶ συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς πο-
 ρευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα,
 τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλ-
 11 θόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ
 ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανει-
 12 πεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀρι-
 θμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαι
 οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἄρδην πάν-
 τες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει
 13 κλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλων. ὁ δὲ

Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λο-
 χαγοὺς ἔλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ
 τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ
 καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πο-
 ρεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν
 μισθοδοτήσει. ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιω- 14
 τῶν ταῦτα, ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ
 στράτευμα. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ
 τοῦ Σεύθου πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα
 διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δεοὶ πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ
 μέσης τῆς Θράκης. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο οἱ 15
 στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς
 τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες. ὁ δὲ
 Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς εἶδον προσθέντας τοὺς
 ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμ-
 βάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἐκοπτον τὰς πύλας 16
 καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικάπια πάσχοιεν ἐβαλλόμενοι εἰς
 τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν,
 εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατ- 17
 ταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τοῦ τείχους ὑπερβαίνουσιν
 εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγγανον ἔνδον ὄντες τῶν
 στρατιωτῶν, ὡς ὀρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα,
 διακόποντες ταῖς ἀξίαις τὰ κλειθρὰ ἀναπεταυνύασι
 τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γινόμενα, δέσας μὴ 18
 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα
 κατὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις,
 ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰς τὴν πύλιν σὺν τῷ ὄχλῳ.
 οἱ δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, 19
 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ
 οἰκᾶδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγγανον ὄντες ἔξω ἔθεοι οἱ

δὲ καθείλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοντο, πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἐαλωκυίας τῆς 20 πόλεως. ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμῶν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιεντικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθύς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνης φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἀνδρας. οἱ δὲ στρατιῶται ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἀνδρας τοσοῦτους. νῦν 21 ἂν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσῃαι καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἄλλ' εὐ τε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα· βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι· καὶ αὐτὸς τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρηγγυᾶν τίθεσθαι τὰ ὄπλα. 22 οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἐαντῶν ταττόμενοι οἱ τε ὄπλῃται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρασ ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χωρίον οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστι τὸ Θοράκιον καλούμενον, ἐρημον οἰκιῶν καὶ πεδιῶν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖτο τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν 23 στρατιάν καὶ λέγει τάδε. Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἑξαπατάμενοι οὐ θανατάζω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζόμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἑξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. πολέμοιο μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς 24 συμμάχοις. οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάξειν δη

πάρεστιν, ἐρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν 27 πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς νεορίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐναντιὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον ὄπῳ νῦν ἔσμεν ἔχοντες, κατεπολεμήθημεν οὕτως ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν 28 δὲ δὴ τί ἂν οἴομεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρονος δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῶν ὄντων, πολεμιοτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν αφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὲ πάντων ὁμοῦ ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι; μὴ 29 πρὸς θεῶν μαινάμεθα μὴδ' αἰσχροῦς ἀπολώμεθα πολέμοιο ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσιν εἰσὶ πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθέλησαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην πόλιν ἤλθομεν, ταύτην ἑξαλαπάξομεν. ἐγὼ μὲν τοῖς 30 νῦν εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν γενόμενα μισθῶν ἐμὲ γε κατὰ γῆς ὀργυῖας γενέσθαι. καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων

προεστηκόσι πειδομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. εἰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γούν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν
31 μοι δοκεῖ πέμπαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντας παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἦν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεισθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντας ὅτι οὐκ ἐξαπατάμενοι ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

32 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἰερώνυμόν τε Ἡλείου ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιοῦν. οἱ μὲν ταῦτα ἄχοντο ἐροῦντες.

33 Ἐπι δὲ καθήμενων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περιήει ἀλλὰ στρατηγῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἰ τις ἢ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἴη ἠγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον τῆς Θωρακῆς, ἐνθα πολλὰ κάγαθὰ λήφονται· ἔσθε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρεῖξιν

34 ἔφη καὶ σῖτα καὶ ποτὰ. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἅμα ἀπαγγελλόμενα ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειδομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλευσάμενος περὶ αὐτῶν ὅτι δύναιτο ἀγαθόν·

35 ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τὸν τε Κοιρατάδα δέχονται στρατηγὸν καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρεῖσθαι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἔχων καὶ λερεῖα καὶ μάντιν

36 καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξιβίος ἐκλείσει τὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν ὃς ἂν ἀλφῶ

37 ἐνδον ᾖν τῶν στρατιωτῶν ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων τὰ λερεῖα καὶ τὸν

μάντιν ἦκε καὶ ἄλφριτα φέροντες εἶποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἴκοσι καὶ ἐλαῶν τρεῖς καὶ σκοροόδων ἀνήρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίου καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μεταπεμψάμενος 38 Κλεάνδρον ἐκέλευε διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ τεῖχος εἰσέλθοι καὶ ἀποπλευσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν δ' ὁ 39 Κλεάνδρος Μάλα μόλις, ἔφη, διαπραζάμενος ἦν λέγειν γὰρ Ἀναξιβίῳ ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη τοῖς μὲν στρατιώταις πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ ἐνδον· τοῖς Βυζαντίοις δὲ στασιάξαι καὶ πονηροῦς εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν, εἰ μέλλοις σὺν αὐτῷ ἐκπεῖν. ὁ μὲν δὴ 40 Ξενοφῶν ἀσπασάμενος τοῖς στρατιώταις εἶσω τοῦ τείχους ἀπῆει σὺν Κλεάνδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ οὐκ ἐκαλλίερει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν λερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν βωμόν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς καὶ Νέων ὁ Ἀσινάϊος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδα μὴ θύειν, ὡς οὐκ ἠγγεσόμενοι τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει δια- 41 μετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐνέθει αὐτῷ ὥστε ἡμέρας στίον ἐκάστω γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ λερεῖα ἀπῆει καὶ τὴν στρατηγίαν ἀπειπῶν.

Νέων δὲ ὁ Ἀσινάϊος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Π. Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανδικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς κόμας τῶν Θωρακῶν προσελθόντες τὰς κατὰ Βυζαντίον ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασία- 2 ζον, Κλεάνωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βου-

λόμενοι ἄγειν· ἐπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ γυναῖκα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἴκοιμος, εἰ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντός ἂν προεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίω δὲ προθυμῆτο πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἴκοιμος ἂν οἴκαδε κατελθεῖν. καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβούλοντο. διατριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὅπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ὡς ἐδύνατο, οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις κατεμίγνυντο. Ἀναξίβιος δ' ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τούτων γὰρ γιγνομένων ᾤετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζω.

5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξίβιω ἐκ Βυζαντίου συναντῶν Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρω Βυζαντίου ἀρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος ὅσον οὐ παρεῖη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀριστάρχω ἐπιστέλλει ὁπόσους ἂν εὖρη ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειμμένους ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων οἰκία δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρναβάζου κατὰ τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ἦσθετο Ἀρίσταρχόν τε ἦκοντα εἰς Βυζάντιον ἀρμοστήν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοντα, Ἀναξίβιου μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρίου στρατεύματος ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.

8 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κελεύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στράτευ-

μα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροίζειν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάσειν εἰς τὴν Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύοντα τοὺς Περινθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν διαπλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐδέξαντο ἠδέως καὶ εὐθύς εἶποντο ἄσμενοι ὡς διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θωράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἦκοντα πάλιν πέμψας πρὸς 10 αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἰδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνόμενος αὐτῷ ὅτι ᾤετο λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἶόν τε εἶη τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾤχετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τείχος τὸ Περινθίαν ἦν.

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἐπράττε περὶ πλοίων, 12 ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαλεῖν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις ἀπέπε μὴ διάγειν ἐλθῶν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρατιώταις εἶπε μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ 13 πρὸς τοῦτο ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν, Ἀναξίβιος μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῆδε ἀρμοστής· εἰ δὲ τινα ἡμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο εἰς τὸ τείχος.

14 τῇ δ' ὕστεραία μεταπέμπεται τοὺς στρατηγούς καὶ
 λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἤδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ
 τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἰσεῖσι, συλ-
 ληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἢ καὶ Φαρναβάξω
 παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προ-
 15 πέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θῦσαι τι βούλοιο. καὶ
 ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρῆεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειραῶσθαι
 πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. εἴωρα γὰρ οὔτε
 διαβαίνειν ἀσφαλῆς ὄν τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύσου-
 τος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβού-
 λετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέ-
 σθαι ἐνθα πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἀρμοστῆ-
 τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἐμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.
 16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ
 λοχαγοὶ ἤκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι
 νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δελίης δὲ ἤκειν
 17 ἐνθα καὶ δῆλη μᾶλλον ἐδόκει ἢ ἐπιβουλή. ὁ οὖν Ξε-
 νοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ
 στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παραλαβὼν
 Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν
 στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα πλὴν παρὰ Νέωνος ᾧ ἕκα-
 18 τευμα ἐξήκουτα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ,
 ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο
 μετακωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου
 τε ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύ-
 θην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κενανόμενα
 εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν
 φύλακες μὴ ὀφῶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μῆτε ὀπίσοι
 αὐτὴ ὅπου εἴεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ
 19 δια τὸ φῶς καταφανεῖς εἴεν· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο, προ-

πέμπει τὸν ἐρμηνέα ὃν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν
 κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος
 συγγενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤφροντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ
 τοῦ στρατεύματος. ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀνα- 20
 πηδήσαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρήσαν
 πελαστικά ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενο-
 φῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην. ὁ δ' 21
 ἦν ἐν τύρσει μάλα φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐ-
 τὴν κύκλω ἐγκεχαλινωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς
 μὲν ἡμέρας ἐχλίου τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχα-
 λινωμένοις ἐφυλάττετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν 22
 Τήρης ὁ τούτου πρόγονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων
 στράτευμα ὑπὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι
 καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί,
 πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώ-
 τατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενο- 23
 φῶντα ἔχοντα δύο οὖς βούλοιο. ἐπειδὴ δ' ἐνθον
 ἦσαν, ἠσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν
 Θράκιον νόμον κέρατα οἴνου προύπινον· παρῆν δὲ
 καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ
 πάντοσε. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν, Ἐπεμφθας 24
 πρὸς ἐμέ, ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηθο-
 σάδην τουτονί, δεόμενός μου συμπροθύμηθῆναι δια-
 θῆναι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνόμενός
 μοι, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσεις, ὡς ἔφη Μηθο-
 σάδης οὗτος. ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην 25
 εἰ ἀληθῆ ταῦτ' εἶη. ὁ δ' ἔφη. Αὐτίς ἦλθε Μηδοσά-
 δης οὗτος ἐπεὶ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐκ
 Παρίου, ὑπισχνόμενός, εἰ ἄγοιμι τὸ στράτευμα πρὸς
 σέ, τᾶλλα τέ σε φίλω μοι χρῆσεσθαι καὶ ἀδελφῶ καὶ τὰ
 Xenoph. Anab. 14

παρὰ θαλάττῃ μοι χωρία ὧν σὺ κρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ
 26 σοῦ. ἐπὶ τούτοις πάλιν ἤρето τὸν Μηδοσάδην εἰ
 ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συνέφη καὶ ταῦτα. Ἴδι νῦν, ἔφη,
 ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι
 27 πρώτου. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ στράτευμα διαβήσοιτο εἰς
 Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου ἕνεκα δεοί τελεῖν οὔτε
 σοὶ οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφη-
 28 σθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὡσπερ σὺ ἔλεγες. Τί γὰρ
 ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου; Οὐκ ἔφη-
 σθα οἷόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας δια-
 29 βαλνῆναι εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 πάρεμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρονίσκος εἰς τῶν στρατη-
 γῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἕξ
 εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἐκάστῳ πλὴν
 30 Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει πιστοτέρων
 εἶναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὄπλ
 σὺ ἐλθῶν εἶπέ, ὦ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω κατα-
 λιπεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.
 31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰ-
 δέναι καὶ φίλους εὐνοῦς ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα
 δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὓς ἔδει, πρώτου Ξενοφῶν ἐπήρето
 32 Σεύθην ὅτι δεοίτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δὲ εἶπεν
 ᾧδε. Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ
 Ἀμελιδῆται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν
 τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρουσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκ-
 πεσῶν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἔξετράφημ ὄρφανός παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 33 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 ἄλλοτριαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεξόμην ἐν-
 λφριος αὐτῷ ἰκέτης δοῦναί μοι ὁπόσους δυνατὸς εἶη

ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναί-
 μην κακὸν ποιούην καὶ ζῆρην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τρά-
 πεζαν ἀποβλέπων [ὡσπερ κύων]. ἐκ τούτου μοι δίδωσι 34
 τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπει-
 δὰν ἡμέρα γένηται· καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων,
 ληξόμενος τὴν ἑμαντοῦ πατρῶϊαν χώραν. εἰ δέ μοι
 ὑμεῖς παραγένοισθε, οἴμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ἡσθίως
 ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἂν ἐγὼ ὑμῶν δεομαι.

Τί ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἐλθοί- 35
 μεν, τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς
 στρατηγοῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' 36
 ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηρόν, τῷ δὲ λοχαγῷ
 ἡμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν
 ὁπόσην ἂν βούλωνται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θα-
 λάττῃ τετειχισμένον. Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα 37
 πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λα-
 κεδαιμονίων ἢ, δεῖξει εἰς τὴν σεαντοῦ, ἐὰν τις ἀπιέναι
 βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε ποιή- 38
 σομαι καὶ ἐνδιφρούς καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν
 δυνάμεθα πᾶσθαι. σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγα-
 τέρα δάσω καὶ εἰ τις σοὶ ἐστὶ θυγάτηρ, ἀνήσομαι Θρα-
 κίῳ νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἰκησιν δάσω, ὅπερ ἐμοὶ
 κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III.
 ἀπήλκον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατο-
 πέδῳ καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ 2
 ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς
 στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς
 Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι.
 καὶ συνήλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπέ-
 χον ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνήλθον, ἀναστὰς Ξε- 3
 14 *

νοφῶν εἶπε τάδε. Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν ἐνθά βουλό-
μεθα Ἀριστάρχου τριήρεις ἔχων καλύει· ὥστε εἰς πλοῖα
οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει εἰς
Χερρόνησον βία διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι·
ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πο-
λήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξα-
πατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε
περιόψεσθαι ἔτι ὥσπερ νῦν δεομένους τῶν ἐπιτη-
4 δέλων. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν
πρὸς ἐκείνῳ ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέ-
ψασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευέσεσθε
5 ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ.
ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργυρίου ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν
οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἐᾶσι λαμβάνειν, ἐπανελθόν-
τας εἰς τὰς κόμας ὄθεν οἱ ἦττους ἐᾶσι λαμβά-
νειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας ὅτι τις
ὑμῶν δεῖται αἰρεῖσθαι ὅτι ἂν ὑμῖν δοκῇ κράτιστον
6 εἶναι. καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα.
ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπίοντες τοίνυν, ἔφη, συσκευά-
ζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγου-
μένῳ.

7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγείτο, οἱ δ' εἶποντο.
Νέων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄλλοι ἐπειδὴν ἀποτρέ-
πεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα
σταδίους προεληλύθεισαν, ἀπαντὰ Σεύθης. καὶ ὁ Ξε-
νοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι
πλείστων ἀκούοντων εἴποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει συμφέρειν.
8 ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν, Ἡμεῖς πορευόμεθα
ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στρατεύμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκού-
οντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἃ
ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ ὅπου

πλείστα ἐστὶν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιούμεν ξενίζε-
σθαι. καὶ ὁ Σεύθης ἔφη, Ἄλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς 9
ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας
ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστώητε. Ἡγοῦ
τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς 10
τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης
τοιᾶδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι
σὺν ἐμοί, καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δῶσειν τοῖς στρατιώ-
ταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομι-
ζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σῖτα δὲ καὶ
ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε·
ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκηται ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα
διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν 11
φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα
διώκειν καὶ μαστεύειν· ἂν δὲ τις ἀνθιστῆται, σὺν ὑμῖν
πειρασόμεθα χειροῦσθαι. ἐπήρето ὁ Ξενοφῶν, Πόσον 12
δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαι σοὶ τὸ στρα-
τεύμα; ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐδαμῇ πλείον ἐπὶ ἡμε-
ρῶν, μείον δὲ πολλαχῇ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ καὶ 13
ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύ-
θης· χειμῶν γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἰκαδε ἀποπλεῖν τῷ
τούτῳ βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγευέσθαι τε ἐν
φιλά οὐχ οἷόν τ' εἴη, εἰ δέοι ἄνομους ζῆν, ἐν δὲ τῇ
πολεμῖα διατρέβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ
Σεύθου ἢ μόνους ὄντων ἀγαθῶν τοσούτων· εἰ δὲ
μισθὸν προσλήψοντο, εὐρημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τοῦ 14
τοῖς εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Εἰ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ
μὴ, ἐπιψηφίζετω ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεξεν,
ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπε
ταῦτα, ὅτι συστρατεύσονται αὐτῷ.

15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθῃς ἐκά-
 16 λεσε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν
 ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρω-
 νεΐτης· οὗτος προσιών ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας ᾤετο ἔχειν
 τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας,
 οἳ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν
 Ὀδρουσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ
 γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμε-
 ρῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθῃς δ' ἐπὶ τὸ στρατεύμα
 17 τοῦτο εἰληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. γείτων οὖν
 ἂν ἰκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν.
 ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δάσσετε ὅ,τι ἂν ἔχητε· καὶ
 ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ εἰάν Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἴ-
 18 κούντι δῶτε. τούτους μὲν οὕτως ἐπειδεν. αὐτίς δὲ
 Τιμασίῳνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθῶν, ἐπεὶ ἤκουσαι
 αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικός, ἔλε-
 γεν ὅτι νομίζοιτο ὅπως ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθῃς
 δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας
 ἐνθάδε γένηται, ἰκανὸς ἔσται σε καὶ οἰκαδε καταγα-
 γεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προ-
 19 μνάτο ἐκάστῳ προσιών. προσελθῶν δὲ καὶ Ξενοφῶντι
 ἔλεγε, Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ
 σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως
 ἀξιόσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν
 ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν· ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγα-
 20 λοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθῃν. εὖνους δέ σοι ἂν παρ-
 αινῶ· εὖ οἶδα γὰρ ὅτι ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ,
 τοσοῦτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει. ἀκούων
 ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ διεβεβήκει ἔχων ἐκ
 Παφίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὄσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν 21
 οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
 λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ
 πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα
 δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν
 κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμίται μεγά-
 λοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μά- 22
 λιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰετὶ ἐτίθεντο·
 νόμος γὰρ ἦν. καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθῃς· ἀνε-
 λόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα
 κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ
 κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γενύσασθαι ἑαυτῷ κατα-
 λιπῶν. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν καθ' οὓς 23
 αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκᾶς δὲ τις Ἀρύστας ὄνομα,
 φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρρίπτειν εἰς χεῖρας, λαβῶν
 δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχόλινικον ἄρτον καὶ κρέα θέμε-
 νος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. κέρατα δὲ οἴνου περιέ- 24
 φερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ'
 αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν
 τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, Ἐκείνῳ, ἔφη, δός·
 σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθῃς 25
 τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν οἰνοχόον τί λέγοι. ὁ δὲ οἰ-
 νοχόος εἶπεν· ἐλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. ἐνταῦθα
 μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

Ἐπεὶ δὲ προυχῶρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ 26
 ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβῶν κέρας μεστὸν εἶπε,
 Προπίνω σοι, ᾧ Σεύθῃ, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦ-
 μαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς ἀιρήσεις καὶ ἀπο-
 χωρῶν οὐ μὴ δείσει τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα εἰς- 27
 αραγῶν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος
 ἱμάτια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίῳν προπίνων ἐδωρή-

σατο φιάλην τε ἄργυρον καὶ τάπηδα ἀξίαν δέκα μνῶν.
 28 Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστάς εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος
 εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας δίδόναι τῷ βα-
 σιλεὶ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι δίδόναι τὸν βασι-
 λέα, ἵνα καὶ γὰρ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμῶν.
 29 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεύετο τί ποιήσῃ· καὶ γὰρ ἐτύγγα-
 νεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πληθυσιαύτῳ δίφρῳ Σεύθῃ
 καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας
 ὀρέξαι τὸν οἰνοχόου. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἤδη γὰρ ὑποπε-
 πωκῶς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξάμενος τὸ
 30 κέρας καὶ εἶπεν, Ἔργα δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμαντῶν
 καὶ τοὺς ἔμους τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστοὺς·
 καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι
 31 βουλομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρεσθιν οὐδέν
 σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προλέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ
 σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ
 θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήφει πα-
 τροῦν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολ-
 λούς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήσει, οὓς οὐ λή-
 ξεσθαι δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς
 32 σὲ δῶρα. ἀναστάς ὁ Σεύθῃς συνεξέπεε καὶ κατεσκε-
 δάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον
 κέρασι τε οἷοις σημαίνουσιν αὐλοῦντες καὶ σάλπιγγιν
 ὠμοβοεῖαις θυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι σαλπίζοντες.
 33 καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστάς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ
 ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος μάλα ἐλαφρῶς.
 εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.
 34 Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλλη-
 νες καὶ εἶπον ὅτι ὥρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ
 σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παραγ-
 γίλαι ὅπως εἰς τὰ Ἕλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν

Θρακῶν εἰσεῖσι νυκτός· οἱ τε γὰρ πολέμιοι Θραῖκες
 ὑμῶν καὶ ἡμῶν οἱ φίλοι. ὡς δ' ἐξῆσαν, συνανέστη ὁ 35
 Σεύθῃς οὐδέν τι μεθύοντι ἑοικῶς. ἐξελθῶν δ' εἶπεν
 αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἀποκαλέσας, Ὁ ἄνδρες, οἱ
 πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πω τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·
 ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε
 μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι,
 μάλιστα ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα.
 συνεπήκουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἠγείσθαι ἐκέ- 36
 λενον. ὁ δ' εἶπε, Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ
 δὲ ὀπότεν καιρὸς ἢ ἤξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς πελτα-
 στὰς καὶ ὑμᾶς ἀναλαβῶν ἠγήσομαι σὺν τοῖς θεοῖς.
 καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Σκέψαι τολύμην, εἶπερ νυκτός 37
 πορευσόμεθα, εἰ ὁ Ἕλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει·
 μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐν ταῖς πορείαις ἠγείται τοῦ
 στρατεύματος ὁποῖον ἂν αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρῃ,
 ἐάν τε ὀπλιτικὸν ἐάν τε πελταστικὸν ἐάν τε ἵππικόν·
 νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησιν ἠγείσθαι ἔστι τὸ βρα- 38
 δύτατον· οὕτω γὰρ ἤμιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα
 καὶ ἤμιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους·
 οἱ δὲ διασπασθέντες πολλὰκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλ-
 λήλοις καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν.
 εἶπεν οὖν Σεύθῃς, Ὁρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ 39
 τῷ ἡμετέρῳ πείσομαι. καὶ ὑμῶν μὲν ἡγεμόνας δάσω
 τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας,
 αὐτὸς δ' ἐφέσομαι τελευταῖος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ
 γὰρ πρῶτος, ἂν δέη, παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον
 Ἀθηναίων κατὰ τὴν συγγένειαν. ταῦτ' εἰπόντες ἀνε-
 πάνοντο.

Ἦντο δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθῃς 40
 ἔχων τοὺς ἵππεας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-

στάς σὺν τοῖς ὄπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγε-
μόνας, οἱ μὲν ὄπλιται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶπον-
41 το, οἱ δ' ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν,
ὁ Σεύθης παρήλανεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε
τὸν Ἑλληνικὸν νόμον. πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ
αὐτὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι
σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ' ὥσπερ δεῖ
ἄθροοι πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς
μὲν περιμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψά-
42 μενός τι ἤξω. ταῦτ' εἰπὼν ἤλαννε δι' ὄρους ὁδὸν
τινα λαβών. ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκε-
ψατο εἰ εἴη ἴχνη ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγούμενα ἢ
ἐναντία. ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ
43 πάλιν καὶ ἔλεγεν, "Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλη·
τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ
μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ
διαφυγῶν σημήνη τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε·
κἂν λειφθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερ-
βάντες δὲ τὰ ὄρη ἤξομεν εἰς κώμας πολλὰς τε καὶ εὐ-
δαίμονας.

44 Ἡνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἤδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς
ἄκροις καὶ κατιδῶν τὰς κώμας ἦμεν ἐλαύνων πρὸς
τοὺς ὄπλιτας καὶ ἔλεγεν, Ἀφήσω ἤδη καταθεῖν τοὺς
μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς
κώμας. ἀλλ' ἔπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως
45 εἴαν τις ὑφιστῆται, ἀλέξησθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενο-
φῶν κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἤρετο, Τί κατα-
βαίνεις ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ
μόνον δεῖ· οἱ δ' ὄπλιται θάττον δραμοῦνται καὶ
46 ἤδιον, εἴαν καὶ ἐγὼ πεζὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα ᾤχετο,
καὶ Τιμασίων μετ' αὐτοῦ ἔχων ἱππέας ὡς τετταρά-

κοντα τῶν Ἑλλήνων. Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς
εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους.
καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ'
ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμας 47
ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριάκοντα ἱππέας προσελά-
σας εἶπε, Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν, ἃ σὺ ἔλεγες· ἔχονται
οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἐρημοὶ οἱ ἱππεῖς οἴχονται μοι
ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθροοὶ
ποῦ κακόν τι ἐργάσονται οἱ πολέμιοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν
ταῖς κώμας καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεστὰι γὰρ
εἰσιν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺν 48
οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνωρα κέλευε
διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς
κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀν-
δράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα
μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠλίσθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας 1V.
παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπῶν, ὅπως φόβον ἐν-
θεῖη καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείσονται, ἂν μὴ πείθωνται,
ἀπῆει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθει- 2
σθαι Ἡρακλείδην εἰς Πέριπθον, ὅπως ἂν μισθὸς γέ-
νοιτο τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρα-
τοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. οἱ δ' ἐκλιπόντες
ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιὼν πολλή καὶ ψύχος οὐ- 3
τως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δαίπνον ἐπήγγυτο
καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολ-
λῶν καὶ ῥίνες ἀπεκάνοντο καὶ ὠτα. καὶ τότε δήλον 4
ἐγένετο οὐ ἔνεκα οἱ Θραῖκες τὰς ἀλωπεκῆς ἐπὶ ταῖς
κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσί, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον
περὶ τοῖς στέφνοις ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ ζει-
ρας μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ

5 χλαμύδας. ἀφίσις δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς
τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ
πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας
καὶ τὸν σῖτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου
κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ οἱ πρεσβύ-
τεροι· οἱ δὲ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμας
6 ἠύλλζοντο. καὶ ὁ Σεύθης καταμαθῶν ἐκέλευσε τὸν
Ξενοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα
συνεπισπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ
ἡμέρᾳ παρήσαν εἰς τὰς κώμας. καὶ οἱ μὲν πλείστοι
ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους δὲ ἔλαβε
κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.

7 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύμπιος παιδευσαστῆς, ὃς
ιδῶν παῖδα καλὸν ἠβίασκοντα ἄρτι πέλτην ἔχοντα μέλ-
8 λοντα ἀποδνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντι ἰκέ-
τευε βοηθῆσαι παιδί καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ
Σεύθῃ δεῖται μὴ ἀποκτείνειν τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπι-
σθένουσ διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ
συνελέξατο σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἴεν καλοί,
9 καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθης
ἤρετο, ἢ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου
ἀποθανεῖν; ὁ δ' ὑπερκατείνυε τὸν τράχηλον, Παῖε,
10 ἔφη, εἰ κελεύει ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπή-
ρετο ὁ Σεύθης τὸν παῖδα εἰ παῖσειν αὐτὸν ἀντ' ἐκεί-
νου. οὐκ εἶα ὁ παῖς, ἀλλ' ἰκέτευε μηδέτερον κατακαί-
νειν. ἐνταῦθα ὁ Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα
εἶπεν, Ὡρα σοι, ὦ Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι.
11 οὐ γὰρ μεθήσω τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα
μὲν εἶα· ἔδοξε δὲ αὐτῷ αὐτοῦ ἀυλισθῆναι, ἵνα μὴδ' ἐκ
τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοντο καὶ
αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβάς ἐσκήνου, ὁ δὲ Ξε-

νοφῶν ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνω-
τάτῳ κώμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρειοις κα-
λουμένοις Θραξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλὰ διετρίβοντο καὶ οἱ 12
ἐκ τοῦ ὄρους Θραξῆς καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην
περὶ σπονδῶν καὶ ὁμήρων διεπράττοντο. καὶ ὁ Ξενο-
φῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις
σκηνοῖεν καὶ πλησίον εἴεν οἱ πολέμιοι· ἡδιόν τ' ἂν
ἔξω ἀυλλῆσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν
τοῖς στεγνοῖς, ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρρεῖν ἐκέλευε
καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ 13
αὐτοῦ Ξενοφῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ
ὄρους συμπράξει σφίσι τὰς σπονδάς. ὁ δ' ὠμολόγει
καὶ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν
πείσεσθαι πειθομένους Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλε-
γον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπιού- 14
σαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ
Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς
οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους
ἄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμας· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι
κύκλω περισταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προ-
βάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκά- 15
στον τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς
σκυτάλοις ἐβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόφοντες
τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ
Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον
ἀποδνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθῆσεσθαι
αὐτόν. καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ 16
ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἐνδον ἦσαν
ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς

Μακίστιος ἐτῶν ἤδη ὡς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθύς ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη
 17 καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θραῖκες φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρόπος ἦν αὐτοῖς, ὀπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλτας· καὶ αὐτῶν ὑπεραλλομένον τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες κρεμασθέντες ἐνεχομένων τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἀμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς
 18 κώμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκοτει τοὺς παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν καομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ σκοτούς· καὶ ἔτρωσαν Ἰερῶννμόν τε Εὐδοέα λοχαγὸν καὶ Θεογένην Λοκρὸν λοχαγόν· ἀπεθανε δὲ οὐδεὶς· κατεκαύθη μέντοι καὶ
 19 ἐσθῆς τινας καὶ σκεύη. Σεύθης δὲ ἤκε βοηθῶν σὺν ἐπτά ἰππεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ τὸν σαλπικτῆν ἔχων τὸν Θράκιον. καὶ ἐπέπερ ἤσθητο, ὅσον περ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἤλθεν, ἐδεξιούτο τε καὶ ἔλεγεν ὅτι οἰοίτο τεθνεῶτας πολλοὺς εὐρήσειν.
 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὀμήρους τε αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συ-
 21 στρατεύεσθαι· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν εἶσαι. τῇ οὖν ὑστεραία παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὀμήρους, πρεσβυτέρους ἄνδρας ἤδη, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρειῶν, καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἤδη δὲ εἶχε καὶ τριπλασίαν δύνανται ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρουσῶν ἀκούοντες ἃ πράττοι ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβα-
 22 νον συστρατεύσόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολλοὺς δὲ ἰππέας, καταβάντες ἰκέτερον σπεί-

σασθαι, καὶ πάντα ὁμολόγουν ποιήσειν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενο-
 23 φῶντα ἐπεδείκνυνεν ἃ λέγοιεν, καὶ οὐκ ἔφη σπείσεσθαι, εἰ Ξενοφῶν βούλοιο τιμωρῆσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' ἔργωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ
 24 νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὗτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὀμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακῶν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἰκοὶ ἔαν. οἱ μὲν οὖν ταύτη πάντες δὴ προσωμολόγουν.

ὑπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου V. Θραῖκας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρῦσου [ἀρχαίου τινός]. καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν 2 τῆς λείας παρήν. καὶ Σεύθης ἐξαγαγὼν ζεύγη ἡμιονικὰ τρία, οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεϊκά, καλέσας Ξενοφῶντα ἐκέλευε λαβεῖν, τὰ δὲ ἄλλα διανεῖμαι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν, 3 Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐτίς λαβεῖν· τοῦτοις δὲ τοῖς στρατηγοῖς δωροῦ οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ λοχαγοῖς. καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τιμασίω 4 ὁ Δαρδανεύς, ἐν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἐν δὲ Φρονίσκος ὁ Ἀχαιοῦς· τὰ δὲ βοεϊκὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνὸς εἰκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλείον ἐμπολήσει. ὁ οὖν 5 Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας, Δοκεῖς μοι, ὦ Ἡρακλείδη, οὐχ ὡς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκήδου, ἤκεις ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ σαυτοῦ ἱμάτια

6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἤχθησθη τε καὶ ἔδεισε
 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθῆιη, καὶ ὅ,τι ἐδύνατο
 ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς
 7 Σεύθην. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν
 ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν. Σεύθης δὲ ἤχθητο αὐτῷ
 8 ὅτι ἐντόνως τοῖς στρατιώταις ἀπῆται τὸν μισθόν. καὶ
 τέως μὲν αἰεὶ ἐμῆμνητο ὡς ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλ-
 θη, παραδώσοι αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον
 τεῦχος· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τού-
 των ἐμῆμνητο. ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τούτο διεβε-
 βλήκει ὡς οὐκ ἀσφαλὲς εἶη τελεῖν παραδιδόναι ἀνδρῶν
 δυνάμιν ἔχοντι.

9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλευετο τί χρῆ
 ποιῆν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλεί-
 δης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς πρὸς Σεύθην
 λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφείς
 ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθοὶ
 ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐκπλεῖν παρ-
 ἔσεσθαι δυοῖν μηνῶν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.

10 καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε
 μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ
 Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συνω-
 11 μολόγουν τῷ Τιμασίωνι. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοι-
 δόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενο-
 φῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον.
 ὁ δὲ γνοὺς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βού-
 λοικο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς,
 παρέρχεται λαβῶν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ
 12 τοὺς λοχαγούς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπέσθησαν, συνε-
 στρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν
 Πόντον διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν

εἰς τὸν Σαλμυδησσόν. ἐνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον
 πλεουσῶν νεῶν πολλὰ ἀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέ-
 ναγος γὰρ ἐστὶν ἐπὶ πάμπαν τῆς θαλάττης. καὶ οἱ 13
 Θρακῆες οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὀρισάμενοι τὰ
 καθ' αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λήζονται· τέως δὲ
 ἔλεγον πρὶν ὀρισασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλ-
 λήλων ἀποθνήσκειν. ἐνταῦθα ἠύρισκοντο πολλὰ 14
 μὲν κλίβαι, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰ δὲ βίβλοι γε-
 γραμμένα, καὶ τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι
 ναυκλήροι ἄγουσιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμε-
 νοι ἀπῆσαν πάλιν. ἐνθα δὲ Σεύθης εἶχε στρατεύμα 15
 ἤδη πλεόν τοῦ Ἑλληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρυσῶν πολὺ
 ἔτι πλείους κατεβεβήκεισαν καὶ οἱ αἰεὶ πειθόμενοι συν-
 εστρατεύοντο. κατηγυλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ
 Σηλυβρίας ὅσον τριάκοντα σταδίου ἀπέχοντες τῆς
 θαλάττης. καὶ μισθὸς μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς 16
 δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἱ τε στρατιῶται παγγαλέπως εἶχον
 ὅ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὅποτε συγγε-
 νέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλὰ ἤδη ἀσχολίαι
 ἐφαίροντο.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄν- VI.
 των ἀφικνεῖται Χαρμίνος τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος
 παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δο-
 κεῖ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρνην, καὶ Θίβρων ἐκ-
 πέπλευκεν ὡς πολεμήσαν, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρα-
 τιᾶς καὶ λέγει ὅτι δαρεικὸς ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ
 μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς
 τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθύς 2
 ὁ Ἡρακλείδης πυθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι
 λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστον γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ
 Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι
 Xenoph. Anab. 15

δέει ἀποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὲ δὲ οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παρ-
 3 ἄγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια· καὶ ἐξένιξε μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει,
 4 οὐδὲ τῶν ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τίς ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης,
 5 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, ὀλίγον ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν
 6 ὑμῖν. Πῶς οὖν ἂν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖεν; Ἀύριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρὸ ἄξομεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι σνδραμοῦνται. αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.
 7 Τῇ δ' ὑστεραία ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ἡ στρατιά. τῷ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν οὖν ἴητε σὺν ἡμῖν, τὸν τε ἐχθρὸν τιμαρῆσεσθε καὶ δαρεικὸν ἕκαστος οἶσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν.
 8 καὶ οἱ στρατιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταται τις τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. παρῆν δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τιπραχθήσεται, καὶ ἐν ἐπιπόρῳ εἰστήκει ἔχων ἐρημηέα·

συνιεὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. ἐνθα δὲ
 9 λέγει ὁ Ἀρκάς, Ἄλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἂν ἦμεν παρ' ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν, ἐνθα δὲ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοὺς ἡμετέρους πόρους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν ἰδίᾳ πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε ὁ γε πρῶτος λέγων ἐγὼ μὲν 10 εἰ τοῦτον ἰδοίμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιέλιπε, καὶ τὸν μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε.

Ἄλλα πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾶν 11 δεῖ, ὁπότε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἰκᾶδε ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πνιθανόμενος ὑμᾶς ὕπράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι ὡς ὠφελήσων εἴ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου 12 ζουτουὶ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσασθαι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοῖς ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δὲ ὄθειν ὦμην τάχιστα ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμιζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἦδειν βουλομένους. ἐπεὶ 13 δ' Ἀριστάρχος ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς, ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως βουλευσάμεθα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς 14 ἀκούοντες μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθον-
 15 *

τος ἑαυτῷ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε συν-
 Σεύθῃ ἵεναι, πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν
 ἐγὼ ἐνταῦθα ἠδίκησα ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν
 15 ἐδόκει; ἐπεὶ γὰρ μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ
 τοῦ μισθοῦ, εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ
 αἰτιῶσθε καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων
 μάλιστα φίλος ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι,
 πῶς ἂν ἔτι δικαίως ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ'
 16 ἀλλ' εἰποι' ἂν ὅτι ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ
 Σεύθου τεχνάζειν. οὐκοῦν δῆλον τουτό γε ἔστιν, εἴπερ
 ἐμοὶ ἐτέλει τι Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δῆπου ὡς ἂν
 τε ἐμοὶ δολῆ στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ'
 οἶμαι, εἰ ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου ὅπως ἐμοὶ δούσ
 17 μείον μὴ ἀποδοῖν ὑμῖν τὸ πλεῖον. εἰ τοίνυν οὕτως
 ἔχειν οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἀντίκα μάλα ματαίαν ταύ-
 την τὴν πράξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράτ-
 τητε αὐτὸν τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω
 τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι
 δικαίως, ἐὰν μὴ βεβαίῳ τὴν πράξιν αὐτῷ ἐφ' ἣ ἐδω-
 18 ροδόκουν. ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα
 ἔχειν· ὀμνῶ γὰρ ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας μηδ'
 ἂ ἐμοὶ ἰδίᾳ ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ
 19 αὐτὸς καὶ ἀκούων σύννοιδέ μοι εἰ ἐπιουκῶ· ἵνα δὲ
 μᾶλλον θαναμάσῃτε, συνεπόμενυμι μηδὲ ἂ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἔλαβον εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδὲ ὅσα τῶν
 20 λοχαγῶν ἐνιοι. καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐπόλουν; ὤμεν, ἀν-
 δρες, ὅσῳ μᾶλλον συμφέρομι τούτῳ τὴν τότε πενίαν,
 τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐτὸν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυ-
 νασθεῖν. ἐγὼ δὲ ἅμα τε αὐτὸν ὀρώ εὖ πράττοντα καὶ
 21 γιννώσκω δὴ αὐτοῦ τὴν γνώμην. εἰποι δὴ τις ἂν,

οὐκοῦν αἰσχύνει οὕτω μάφως ἑξαπατῶμενος; καὶ μὰ
 Δία ἠσχυνόμην μέντοι, εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξη-
 πατήθην· φίλῳ δὲ ὄντι ἑξαπατῶν αἰσχρόν μοι δοκεῖ
 εἶναι ἢ ἑξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φν- 22
 λακῆ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυλαξαμένους ὡς μὴ παρα-
 σχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν ἂ
 ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἠδίκησαμεν τοῦτον οὐδὲν οὔτε
 κατεβλακένυσamen τὰ τουτόν οὐδὲ μὴν κατεδειλιάσα- 23
 μεν οὐδὲν ἐφ' ὅτι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλεσεν. ἀλλὰ,
 εἴβουλετο ἐδύνατο ἑξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα δὴ ἀκούσατε
 ἢ ἐγὼ οὐκ ἂν ποτε εἶπον τουτόν ἐναντίον, εἰ μὴ μοι
 παντάπασιν ἀγνωμόνες ἐδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν εἰς ἐμέ 24
 ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶ πράγμα-
 σω ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον πρὸς
 Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον, εἰ προσῆτε τῇ πό-
 λει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα εἰσιέ-
 ναι ἀποκλείσας τὰς πύλας, ὑπαίθριοι δ' ἐξω ἔστρα-
 τοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾶ δὲ ἐχρησθε
 σπάνια μὲν ὀρώσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις 25
 ἀνοίσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις
 γὰρ ἐφοροῦσθαι ἐκώλυον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις,
 ἐν πολεμίᾳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς ἦσαν ἐναν- 26
 τιοι, πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν
 ὃ ἀθρόοι μὲν ἴοντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα
 σίτον λαμβάνειν οὐδὲν τι ἀφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες
 ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα καταλαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ συν- 27
 εστηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ
 ἀνάγκῃ ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσαί-
 τήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα καὶ

ἰππέας καὶ πελταστάς ὧν ὑμεῖς προσεδείσθε, ἢ κακῶς
 28 ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεύσθαι πρὸ ὑμῶν; τούτων
 γὰρ δήπου κοινωνήσαντες καὶ σίτον ἀφθονώτερον ἐν
 ταῖς κώμαις ἠύρισκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θορᾶ-
 κας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων καὶ
 29 ἀνδραπόδων μᾶλλον μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι
 οὐδένα ἐωρῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἱππικὸν ἡμῖν προσεγένετο·
 τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
 ἱππικῶ καὶ πελταστικῶ κωλύοντες μηδαμῆ κατ' ὀλί-
 γους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα
 30 ἡμᾶς πορίζεσθαι. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην
 τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προσετέλει τῆς
 ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σκέτλιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο
 31 οὐδαμῆ οἴεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι; νῦν δὲ δὴ
 πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις
 τοῖς ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἴ τι ἐλά-
 βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἑδαπανᾶτε.
 καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπέιδετε ὑμῶν ἀν-
 32 τῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε. εἰ δέ τι
 καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο
 ὑμῖν, οὐ κακῆϊνο σῶν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν
 ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 Θορᾶκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν
 ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε τούτων
 33 τοῖς θεοῖς χάριν εἶδέναι ὡς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ
 ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ
 σκέψασθε ὡς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπήρα
 οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπο-
 ρευόμην, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 νων εὐκλειαν. ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 34 οὐ γὰρ ἂν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπέφ-

χομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλη-
 μένος, Σεύθῃ δὲ ὀπηγημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὧν ἠλπίζον
 εὐ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν καὶ
 παισίν, εἰ γένοιτο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ 35
 ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλείστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείττο-
 σιν ἔμαντοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν ποῦ πε-
 πανυμαι ὅ,τι δυνάμει ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε
 γνώμην περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα 36
 λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἅ λέ-
 γετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ μὲν
 δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν πο-
 νήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ
 τὸ μέρος, θεῶν δ' ἴλεων ὄντων καὶ τροπᾶια βαρβά-
 ρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δέ γε μη-
 δὲν τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον ἐγὼ
 37 ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. καὶ γὰρ οὖν νῦν
 ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν ἔλησθε
 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ, ὅτε πολλὴ
 ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλείτε ἐνθα δὴ ἐπεθν-
 μεῖτε πάλαι, δέονται τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνάμενοι,
 μισθὸς δὲ φαίνεται, ἠγεμόνες δὲ ἦκουσι Λακεδαιμό-
 νιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὲ καιρὸς
 ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακνεῖν; οὐ μὴν 38
 ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἦμεν, ᾧ πάντων μνημονικῶ-
 ται, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ ἀεὶ ὡς εὐεργέ-
 του μεμνήσεσθαι ὑπισχνείσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες
 οὐδὲ οὗτοί εἰσιν οἱ νῦν ἦκοντες ἐφ' ὑμᾶς ὥστε, ὡς
 ἐγὼ οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιού-
 τοι ὄντες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.
 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, 39
 Οὐ τῶ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε

τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι. Σεύθῃς γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε
 40 τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε, Καὶ δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπράξαι ἢ ἐκόντος ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς
 41 ἀπαγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετός ὑπὸ Ξενοφῶντος, Ὁρῶ γε μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐπονήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε ἡμῖν τὰ γινόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὗτός γε, ἔφη, Θορᾶξ ἐστίν, ἀλλ' Ἑλληνῶν Ἑλληνας ἀδικεῖ.
 42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη· καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει, Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὄχοντο ἀπελαύνοντες εἰς
 43 τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθῃς πέμπει Ἀβροξέλμην τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνεῖα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλίους ὀπίλτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τἄλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορρητῷ ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ ὑποχείριος ἐστὶ Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο
 44 ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῷ Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι

δέοι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἰσθρία λαβὼν ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθῃς λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθῃς μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ-VII. σωτέρῳ· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν ἔμελλον πλείστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἦξιν. αἱ δὲ κώμαι αὗται ἦσαν δεδομένα ὑπὸ Σεύθου Μηδοσάδῃ. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ 2 ἑαυτοῦ ἐν ταῖς κώμας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρῦσῃν δυνατώτατον τῶν ἀνῶθεν καταβεβηκότων καὶ ἰσπέας ὅσον τριακότα στρατεύματος. καὶ ὃς λαβὼν τινος τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἐνθα δὴ λέγει 3 Μηδοσάδης, Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορθοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου καὶ ὃδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἦκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπιτρέφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῆτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολεμίους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ σοὶ 4 μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τοῦτου δ' ἕνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῇ οἷοί τε ὑμεῖς ἐστε καὶ οἷοί ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν 5 φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας ὅποι ἐβουλόμεθα, ἦν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἦν δ' ἐθέλοιμεν κἀόντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις 6 πρὸς ἐβουλόμεθα, ἢ ὑλλῶν τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβούμενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν χώραν, ἢ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρείττωνων χώρῳ

7 ἠύλλξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν
 φίλοι ἐγενεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν
 χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας
 ἢν παρ' ἡμῶν ἔχοντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὡς
 γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς
 8 ἐξελαύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δοῦς καὶ εὖ ποιήσας
 ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ'
 ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύ-
 9 νασαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰ-
 σχύναι οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρα πλου-
 τοῦντα, πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας
 10 τὸν βίον ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἔφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς
 ἐμὲ λέγεις ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ
 Λακεδαιμόνιοι, οἳ ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στρατεύμα
 ἀπαγαγεῖν οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ᾧ θάναμαστό-
 τατοι, ὅπως ὥσπερ ἀπηχθανόμην αὐτοῖς ὅτε πρὸς
 ὑμᾶς ἦγον, οὕτω καὶ χαρισάμην νῦν ἀποδιδούς.
 11 Ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν, Ἔγω
 μὲν, ᾧ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς
 αἰσχύνῃς ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστά-
 μην, οὐδ' ἂν συνηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι.
 οὐδὲ γὰρ ἂν Μηδοκὸς με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἔξε
 12 λαύνοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ
 τὸν ἵππον ἀπήλαυε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς
 πλὴν τεττάρων ἤ πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ
 αὐτὸν ἢ χώρα πορθουμένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα
 13 καλέσαι τῷ Λακεδαιμονίῳ. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτη-
 δειωτάτους προσῆλθε τῷ Χαρμίῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ
 ἔλεξεν ὅτι καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προεργῶν ἄπερ
 14 αὐτῷ, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς
 ἀπολαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ

εἰποιτε ὅτι δεδῆται ὑμῶν ἢ στρατιᾷ συναναπράξαι
 τὸν μισθὸν ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου
 καὶ ὅτι τούτων τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι
 ὑμῖν φασί· καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ
 ὅτι ὑπέσχεσθε αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια
 ἔχωσιν οἱ στρατιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα 15
 ἔφασαν ἐρεῖν καὶ ἄλλα ὅποια ἂν δύνωνται κράτιστα·
 καὶ εὐθύς ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαι-
 ρίους. ἔλθων δὲ ἔλεξε Χαρμίης, Εἰ μὲν σύ τι ἔχεις,
 ᾧ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς
 σὲ ἔχομεν. ὁ δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφειμένως, Ἄλλ' 16
 ἐγὼ μὲν λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθῃς ταῦτά, ὅτι ἀξιούμεν
 τοὺς φίλους ἡμῖν γεγενημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ'
 ὑμῶν. ὅτι γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῆτε ἡμᾶς ἤδη
 ποιεῖτε· ἡμέτεροι γὰρ εἰσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν 17
 οἱ Λάκωνες, ἀπίοιμεν ἂν ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ
 ταῦτα ὑμῖν καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν
 καὶ νῦν βοηθήσοιτες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἂν-
 δρας οἱ τούτους παρὰ τοὺς ὄρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ δὴ
 καὶ ὑμεῖς τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθένδε ἀρχόμεθα τὰ δίκαια
 λαμβάνειν. ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐθέλοιτε δ' ἂν τού- 18
 τοις, ᾧ Μηδόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους ἔφατε
 εἶναι ὑμῖν, ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὅποτερ' ἂν ψηφί-
 σωνται, εἰθ' ὑμᾶς προσήκειν ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἰθ'
 ἡμᾶς; ὁ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα 19
 μὲν αὐτὰ τῷ Λάκωνε ἔλθειν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ
 μισθοῦ, καὶ οἰεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μή, Ξε-
 νοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπ-
 ισχνεῖτο. εἰδέτο δὲ τὰς κόμας μὴ κείν.

Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ 20
 ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι. ὁ δὲ ἔλθων λέγει πρὸς

Σεύθη, Οὐδὲν ἀπαιτήσω, ὦ Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ
 21 διδάξων, ἣν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαίως μοι ἠχθέσθης ὅτι
 ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτητον σε προθύμως ἂ ὑπέ-
 σχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔρωγε οὐχ ἦττον ἐνόμιζον σύμφο-
 22 ρον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶτον
 μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τού-
 τος καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν πολ-
 λῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἷόν τε
 σοὶ λαυθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν
 23 ποιήσης. τοιοῦτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει
 εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἀνδρας εὐ-
 εργέτας, μέγα δὲ εὐ ἀκούειν ὑπὸ ἐξαμισχιλίω ἀνθρώ-
 πων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν κατα-
 24 στῆσαι ὅ,τι λέγοις. ὄρω γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους
 καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους·
 οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὧσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων
 οἱ λόγοι, ἦν τι δέονται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνύ-
 τεσθαι ἢ ἄλλων ἢ βία· ἦν τέ τινες σωφρονίζειν βού-
 λωνται, γινώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἦττον σω-
 φρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἦδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ τι
 ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράτ-
 25 τονται ἢ ἄλλοι παραχρῆμα διδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ
 καὶ σὺ τί προτελέσας ἡμῖν συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες.
 οἶσθ' ὅτι οὐδέν· ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἂ ἔλε-
 γες ἐπήρας τοσοῦτους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαι τε
 καὶ κατεργάσασθαι σοὶ ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον
 ἀξίαν ταλάντων, ὅσα οἴονται δεῖν οὔτοι νῦν ἀπολα-
 26 βεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίαν. οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶ-
 τον τὸ πιστεῦσθαι σε τὸ καὶ τὴν βασιλείαν σοὶ
 κατεργασάμενον τούτων τῶν χρημάτων πιπράσκε-
 27 ται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα ἠγοῦ τότε κα-

ταπράξει ἂ νῦν καταστρεφόμενος ἔχεις. ἐγὼ μὲν
 εὐ οἶδ' ὅτι ἠὔξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα μᾶλλον
 σοὶ καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν χρη-
 μάτων γενέσθαι. ἐμοὶ τοίνυν μείζον βλάβος καὶ αἰ- 28
 σχιον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε
 μὴ λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πέννητα
 γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότε-
 ρον ἐκ βασιλείας ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦ-
 σαι. οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοὶ ὑπήκοοι 29
 γενόμενοι οὐ φιλά τῇ σῇ ἐπέεσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχε-
 σθαι ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῦεν ἂν πάλιν ἐλεύ-
 θεροι γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. 30
 ποτέρως οὖν οἶει μᾶλλον ἂν φοβείσθαι τε αὐτοὺς καὶ
 σωφρονεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὄρωέν σοὶ τοὺς στρατιώτας
 οὕτω διακειμένους ὡς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κε-
 λεύοις, αὐθίς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε
 τούτων περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοὶ
 ὅποτε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν μῆτ'
 ἂν ἄλλους σοὶ ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενη-
 μένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἢ σοί;
 ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειψθέντες ὑπεῖξάν 31
 σοὶ, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορία. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο
 κίνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινες τούτων
 οἱ νομίζουσι ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων
 κρείττονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶ-
 ται ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύε-
 σθαι, ἂν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσι, οἱ δὲ Λακε-
 δαιμόνιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν
 αὐτοῖς ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θρᾷκες γενό- 32
 μενοι πολὺ ἂν προθυμότερον ἰοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοὶ
 οὐκ ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει

33 αὐτοῖς, κρατουμένοι δέ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς
 χάρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως
 ἂν οἶσι ἀπαθῆ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὔτοι οἱ
 στρατιῶται ἀπολαβόντες ἂ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην κατα-
 λιπόντες οἰχοῦντο, ἢ εἰ οὔτοι τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμίᾳ
 σὺ τε ἄλλους πειρῶο πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρα-
 34 τοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον
 δὲ ποτέρως ἂν πλέον ἀναλωθῆι, εἰ τούτοις τὸ ὀφει-
 λόμενον ἀποδοθῆι, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιο ἄλλους τε
 35 κρείττους τούτων θέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ
 Ἡρακλεῖδῃ, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπολυ δοκεῖ τοῦτο
 τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἕλαττον νῦν
 σοι καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ-
 36 θεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμὸς
 ἐστὶν ὁ ὀρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις
 τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν
 ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσοδος πλείων ἔδται ἢ ἔμπροσθεν
 37 τὰ παρόντα πάντα ἂ ἐκέκτησο. ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθῃ,
 ταῦτα ὡς φίλου ὄντος σου προνοοῦμην, ὅπως σὺ τε
 ἄξιος δοκοῖς εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν
 38 ἐγὼ τε μὴ διαφθαρεῖν ἐν τῇ στρατιᾷ. εὐ γὰρ ἴσθι
 ὅτι νῦν ἐγὼ οὔτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆ-
 σαι δυνηθῆην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὔτ' ἂν εἰ σοὶ
 πάλιν βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω
 39 γὰρ πρὸς με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτὸν σε
 μάρτυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ
 σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα πώποτε εἰς
 τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂ ὑπέσχον μοι ἀπήτησα·
 40 ὅμνυμι δέ σοι μηδὲ ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ
 καὶ οἱ στρατιῶται ἔμελλον τὰ ἐαντῶν συναπολαμβά-
 νειν. αἰσχρὸν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπερᾶσθαι, τὸ

δ' ἐκείνων περιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ
 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλεῖδῃ γε λῆρος 41
 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς
 τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως
 τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον
 ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα 42
 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ
 καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὐ μὲν πράττων
 ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῆ, οὐ σπᾶ-
 νίζει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μῆτε ἐκ τῶν 43
 ἔργων κατέμαδες ὅτι σοὶ ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἦν,
 μῆτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γινῶναι, ἀλλὰ
 τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόησον·
 παρήσθα γὰρ καὶ ἤκουες ἂ ἔλεγον οἱ φέγειν ἐμὲ
 βουλόμενοι. κατηγοροῦν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμο- 44
 νίους ὡς σὲ περι πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους.
 αὐτοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τα
 σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἐαντῶν· ἔφασαν δὲ με καὶ
 δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45
 οἶσι αὐτοὺς κακόνοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰ-
 τιᾶσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ
 σὲ κατανόησαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους 46
 νομίζειν εὐνοίαν δεῖν ἀποκεῖσθαι τούτω παρ' οὗ ἂν
 δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπηρετῆσαι τί σοὶ
 ἐμὲ ἐδέξω ἠδέως καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις
 καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ
 δὲ κατέπραξας ἂ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ
 ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς
 στρατιώταις τομᾶς περιορᾶν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοὶ δόξει 47
 ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξει σε καὶ
 αὐτὸν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοὶ προεμένους

εὐεργεσίαν ὀρώντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σον, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμείσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἴοντες καὶ παρέλαβες.

- 48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδοῦσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπέπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη, 49 οὔτε διανοήθην πώποτε ἀποστερηῆσαι ἀποδώσω τε. ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι, καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ στρα- 50 τιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' οὔτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἀτιμότερος ἂν τε μένης παρ' ἐμοῖ χιλίους μόνους ὀπίστας ἔχων, 51 ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τάλλα ἃ ὑπέσχομην. ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἴον τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὄν παρ' ἐμοῖ μένειν ἢ ἀπιέ- 52 ναι. ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινώ· ἐμοῖ δὲ μένειν οὐχ οἴον τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότερος ᾶ, νόμιζε καὶ σοι τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι. 53 ἐντεῦθεν λέγει Σεύθης, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίου καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὀμήρους προσλαβὼν ἄπιθι. γε- 54 λάσας ὁ Ξενοφῶν εἶπεν, Ἦν οὖν μὴ ἐξικνῆται ταῦτ εἰς τὸν μισθόν, τίνας τάλαντον φήσω ἔχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοι ἔστιν, ἀπιόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε. 55 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο

καὶ τοὺς ἐλαῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον ὡς ὁ Ξενοφῶν οἴχοιτο ὡς Σεύθην οἰκίῃσιν καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος· ἐπεὶ δὲ εἶδον, ἤσθησαν καὶ προσέθεον. Ξενο- 56 φῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρμῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, σέσωται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδομι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσῆει, ἀλλὰ φανερός ἦν 57 οἴκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γὰρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπήκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στρατεύμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη. Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμφακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII. τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου υἱὸς τοῦ τὰ ἐνύπνια ἐν Λυκίῳ γεγραφότος. οὗτος 2 τυνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωτο, καὶ ἡρώτα αὐτὸν πόσον χρυσίον ἔχει. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἢ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπιόντι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμφακηνοὶ 3 ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθνε τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαντῷ. συνωμολόγη ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ 4 μείλιχός ἐστι, καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη θύσειεν, ὥσπερ οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφη ἔξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθνηκέναι 16

τούτω τῷ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι
5 καθά εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ
δὲ ὑστεραία ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον
ἐθύετο καὶ ὠλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ
6 ἐκαλλιέρει. καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ
Ναυσικλειδῆς χρήματα δάσκοντες τῷ στρατεύματι,
καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππων ὃν ἐν Λαμ-
ψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτέον-
τες αὐτὸν δι' ἐνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν
ἠδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν
οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος, καὶ ὑπερ-
βάντες τὴν Ἰδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον
εἰτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θή-
8 βης πεδίον. ἐντεῦθεν δι' Ἀτραμντίου καὶ Κυτῶνίου
ὁδεύσαντες παρ' Ἀταρνεία εἰς Καῦκου πεδίον ἐλθόν-
τες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὴ ξηνοῦται Ξενοφῶν παρ' Ἑλλάδι τῇ
Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίανος καὶ
9 Γογγύλου μητρὶ. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης
ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν,
εἰ ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν
αὐν καὶ αὐτόν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
εἶναι δὲ πολλὰ. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμψε
τόν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ πλεί-
10 στου ἐποιεῖτο. ἔχον οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ'
ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίας ὁ Ἡλείος μάντις παρῶν
εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἀλώ-
11 σιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγοὺς
τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγενημένους
διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς. συνεχέρονται

δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους· οἱ δὲ
λοχαγοὶ ἀπήλυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος, ὡς
εἰοίμων δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέ- 12
φιξ ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλεί-
στα ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν Ἀσιδάτην
αὐτὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες δὲ 13
ἐπεὶ οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ ἦν
καὶ μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἀνδρας πολλοὺς καὶ
μαχίμους ἔχουσα, διορῦττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον.
ὁ δὲ τοίχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γηίνων τὸ εὖρος. 14
ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ διαρῶφοντο· καὶ ὡς τὸ πρῶτον διε-
φάνη, ἐπάταξεν ἐνδοθεν βουπόρῃ τις ὀβελίσκῳ διαμ-
περὲς τὸν μῆρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτο-
ξεύοντες ἐποίουν μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι.
κεκραγόντων δὲ αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν 15
Ἰταμένης μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας
δὲ ὀπλίται Ἀσσύριοι καὶ Ὀρκάνιοι ἵππεις καὶ οὔτοι βα-
σιλέως μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτα-
σταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι
δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ
ἵππεις.

Ἐνταῦθα δὴ ὦρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος·
καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλυνον
καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς
χρήμασιν ἔτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φηγῆ
εἶη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν,
καὶ οἳ τε πολέμιοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶ-
ται ἀθυμότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρη-
μάτων μαχοῦμενοι. ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους 17
μὲν τοὺς Ἑλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους.

- ἐξέροχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλισαρήνης καὶ Τευθρανίας ὁ 18 ἀπὸ Λαμαράτου. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάντῃ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδουῶν, πορευόμενοι κύκλῳ, ὅπως τὰ ὄπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουσι τὸν Κάρκασον ποταμόν, 19 τετραμένιοι ἐγγὺς οἱ ἡμίσει. ἐνταῦθα δὲ Ἀγασίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκειται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὄσον θύματα.
- 20 Τῇ δὲ ὑστεραία θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Ἀυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι φοβεῖσθαι, 21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἶη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι ἦξι, ἐξανύλλεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρθένιον πόλισμα ἔχουσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα 22 συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· 23 καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφικνοῦνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἠσπασατο Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ὥστ' ἐξαίρετα λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τᾶλλα ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.
- 24 Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ

24. Post Φαρνάβαζον addebatur: Ἀργοντες δὲ οἶδε τῆ βασιλείας χάρας ὄσην ἐπήλθμεν. Ἀυδίας Ἀρτίμας, Φογγίας

στράτευμα καὶ συμμύξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας Μιθριδάτης, Κιλικίας Σπέννεσις, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας Δέρνης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσος, Βαβυλώνος Ρωπάρας, Μηδίας Ἀρβάνες, Φασιανῶν καὶ Ἑσπεριτῶν Τιρίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσάνοιοι καὶ Κοῖτοι καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι· Παφλαγονίας Κορύλας, Βιδυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Ἑσθῶπῃ Θρακῶν Σεύθης ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως 26 σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε, παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια τρισμῦρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα. χρόνον πλήθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἑνιαυτός καὶ τρεῖς μῆνες.

Handwritten notes in Greek script, likely a commentary or marginalia, covering the bottom half of the page. The text is dense and difficult to decipher due to cursive handwriting and some fading.

INDEX NOMINUM.

Abrocomas hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20.: ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3.: nec Ciliciae portas nec Phoenicem defendit I. 4. 5.: comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18. quinto die demum post pugnam ad Cunaxa advenit cum suis I. 7. 12.
Abrozélmés Thrax VII. 6. 43.
Abydus I. 1. 9.
Achaei multi in exercitu VI. 2. 10.
Achernisia Chersonesus. Ibi Heracles descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.
Aeetae nepos rex Phasianorum V. 6. 37.
Aegyptii hostes Persarum II. 5. 13.
Aeneas Stymphalius lochagus perit IV. 7. 13.
Aenianes sunt in copiis Menonis Thessali I. 2. 6. Eorum saltatio VI. 1. 7.
Aeolis V. 6. 24.
Aeschines Acarnan praeest cohorti peltistarum Arcadicorum IV. 3. 22., 8. 18.
Agasias Stymphalius lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV. 7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7., suadet ne exercitus separetur

VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnat VII. 8. 19.
Agesilaus redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.
Agias Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.
Amazonum securis IV. 4. 16.
Amphicrates Atheniensis IV. 2. 13., 17.
Anaxibius Spartanæ classi praefectus Byzantii a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium V. 1. 4., VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., decedit Byzantio VII. 2. 5., mittit Xenophontem ad exercitum 8.
Antandrus VII. 8. 7.
Antileon Thurius pertaesus itineris terrestriis mavult navigare V. 1. 2.
Apollo euntim detrahit Marsyae I. 2. 8.: ei duces consecrant decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3.
Apollonia VII. 8. 15.
Apollonides Lydus auribus per-tusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.
Arabia I. 5. 1., VII. 8. 25.

INDEX NOMINUM.

247

Araxes fluvius I. 4. 19.
Arbaees dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.
Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio I. 11.: cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1.—9. Arcas quidam temere accusat Xenophontem VII. 6. 8.
Archagoras Argivus exsul, lochagus IV. 2. 13. 17.
Arexio Arcas Parrhasius, haruspex VI. 4. 13., 5. 2., 8.
Argo VI. 2. 1.
Ariaeus Cyri amicus praeest corau sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11. impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2.
Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a trajectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14.
Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.
Aristippos Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quattuor millia militum contra seditiosos cives I. 1. 10. his praeficit Menonem II. 6. 28.
Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14.
Aristonymus Methydriensis Arcas lochagus praeest gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue gerit IV. 7. 9. Eum pro Chirisopho nominant quidam libri IV. 6. 21.

Armenia, eius satrapa Orontas III. 5. 17.: in ea sunt fontes Tigridis et Euphratis IV. 1. 3. eam Centrites amnis distinguit a Carduchorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrant Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5. Armeniorum pueri vicem pincernarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.
Artacamas Phrygiae satrapa VII. 8. 25.
Artagerses praeest sex millibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.
Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.
Artapates eunuchus Cyri fidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.
Artaxerxes filius Darii et Parysatis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II. 2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 3. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.
Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.
Artuchas, eius mercenarii IV. 3. 4.
Arystas Arcas, homo vorax VII. 3. 23.
Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.
[Aspasia] Phocais Cyri concubina capitur ab Artaxerxe, pulchra et prudens mulier I. 10. 2.

- Aspendii I. 2. 12.
 Assyrii VII. 8. 15.
 Atarneus VII. 8. 8.
 Athenienses furantur pecunias publicas IV. 6. 16. eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem laudat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat.
 Atramyctium VII. 8. 8.
 Babylon quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyoris Ponti V. 5. 4. ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.
 Babylonia regio I. 7. 1., II. 2. 13.
 Basias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.
 Basias Eleus haruspex VII. 8. 10.
 Belesys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10., VII. 8. 25.
 Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.
 Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.
 Bithyni VI. 2. 17. horum satrapa erat Pharnabazus VII. 8. 25.
 Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.
 Byzantium. in eam urbem vi irumpunt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.
 Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.
 Caici Campus VII. 8. 8.
 Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.
 Calchedonia VI. 6. 38.
 Callimachus Parrhasius Arcas, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27. 7. 8., rem strenne gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: seditiose sibi arrogat imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.
 Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI. 3. 2., describitur VI. 4. 1., 2.
 Cappadocia I. 2. 20., VII. 8. 25.
 Carcasus fl. VII. 8. 18.
 Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25., horum montes petunt Graeci III. 5. 17., IV. 1. 2., frustra eos sibi reconciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.
 Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.
 Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.
 Caystri Campus urbs I. 2. 11.
 Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfuit Maeander, arcem eius extruxit Xerxes 9.
 Centrites amnis distinguit Armeniam a Carduchorum regione IV. 3. 1. hunc traieciunt Graeci 15.
 Cephisodorus Cephisophontis Atheniensis lochagus IV. 2. 13. occiditur 17.
 Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.
 Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopensium colonia V. 3. 2. quibus tributum pendebat V. 5. 10. Cerasuntii V. 7. 13.
 Cerberus VI. 2. 2.
 Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.
 Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.
 Chalybes liberi VII. 8. 25., finitimi Armeniae IV. 5. 34., qui stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur VI. 7. 15., Mossynoecorum imperio parentes V. 5. 1.

- Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.
 Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39.
 Chersonesus e regione Abydi I. 1. 9., II. 6. 2., 24. regio amoena et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13.
 Chrisophus Lacedaemonius adducit septingentos milites gravis armaturae I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semela Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3. perstringit Athenienses 16., Trapezunte navigat ad naves afferendas V. 1. 4., sed redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.
 Chrysopolis propinqua Calchedoni VI. 6. 38., VI. 1. 1.
 Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4.
 Cleaenetus perit cum aliis V. 1. 17.
 Cleagorae pictura VII. 8. 1.
 Cleander harmosta Byzantii VI. 4. 18., venit Calpen VI. 6. 5., hospitium inquit cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblato non recipit religione impeditus VI. 6. 36.
 Cleaneor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., Orchomenius, invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47. hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praestitit Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra diligenter inspiciat VI. 4. 22., Cleaneor simpliciter nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 10.
 Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14. — 16.
 Clearchus exsul Lacedaemonius comparat copias pecuniae quam a Cyro acceperat I. 1. 9., 3. 3. II. 6. 4., venit ad Cyrum Celaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Thracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praestitit cornu sinistro I. 2. 15., saxis petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9.: a Menonis militibus saxis petitur I. 5. 12., praestitit cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16. eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et suum consilium de bello regi inferendo cum eo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3. — 15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur.
 Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.
 Coeratades Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praeesse Graecis VII. 1. 33.
 Coeti VII. 8. 25. Nomen corruptum ex *Τάοχοι*.
 Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9. sed fugantur 18., Graeci ibi rescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2. sunt liberi VII. 8. 25. Colchis IV. 8. 23.
 Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.
 Comania VII. 8. 15.

- Corsote, urbs deserta ad Mascam amnu I. 5. 4.
- Corylas, satrapa Paphlagoniae VII. 8. 25., V. 5. 12., 22., 6. 11., foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.
- Cotyora, urbs Graeca, Sinopensium colonia in regione Tibarenorum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4.
- Cretensium arcus III. 3. 7., 15. eorum opera multum prodest IV. 2. 29.
- Ctesias medicus curat Artaxerxem vulneratum I. 8. 26. laudatur eius testimonium 27.
- Cydnus amnis Tarsum mediam interfrens I. 2. 23.
- Cyniscus VII. 1. 13.
- Cyrus Artaxerxis frater constituit a Dario patre satrapa I. 1. 2., mortuo patre ab Artaxerxe calumnia Tissaphernis conicitur in vincula 3., sed mox precibus matris liberatus remittitur in satrapiam. Inde bellum parat clam 6., clemens erga Xeniam et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga Silanum I. 7. 18., nudo capite proelium committit I. 8. 6. occidit Artaxersem in acie 24., vulnerat Artaxerxem 26., interficitur 27., eius encomium I. 9. Cyrus maior I. 9. 1.
- Cytonium VII. 8. 8.
- Cyzicus urbs Mysiae ad Propontidem VII. 2. 5.
- Damaratus Lacedaemonius II. 1. 3., VII. 8. 17.
- Dana, urbs maior Cappadociae I. 2. 20.
- Daphnagoras VII. 8. 9.
- Dardes amnis I. 4. 10.
- Darius pater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1.
- Delphico in templo Apollinis habent thesaurum Athenienses V. 3. 5.
- Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.
- Democrates Temenites, homo diligens et certus IV. 4. 15.
- Dercylidas bellum gerit cum Pharnabazo V. 6. 24.
- Dernes satrapa Phoenices et Arabiae VII. 8. 25.
- Dexippus Laconicus perioecus, nave a Trapezuntis accepta fugit V. 1. 15., VI. 6. 5., calumniatur Xenophontem apud Anaxibium VI. 1. 32., accusat exercitum apud Cleandrum VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Agasia 22., occiditur in Thracia a Nicandro Spartano V. 1. 15.
- Dianae vovent Athenienses ante pugnam Marathoniam tot capras quot hostes interficerent III. 2. 12.
- Dianae partem manubiarum consecravit duces Graecorum V. 3. 4., ei fanum, lucum et sacra instituit Xenophon V. 3. 9.
- Dolopes I. 2. 6.
- Dracontius Spartiates exsul ob homicidium praestitit certaminibus cursus IV. 8. 25., mittitur ad Cleandrum deprecandi gratia VI. 6. 30.
- Drilae V. 2. 1.
- Ecbatana II. 4. 25., III. 5. 15.
- Enyalios V. 2. 14.
- Ephesus II. 2. 6.
- Episthenes Amphipolitans praestitit peltastis I. 10. 7., ei committit Xenophon puerum custodiendum IV. 6. 1., quem domum secum abducit 3.
- Episthenes Olynthius, puerorum amator formosorum VII. 4. 7.
- Epyaxa Syennesis regis Cilicum coniux I. 2. 12.
- Eteonicus claudit portas Byzantii VII. 1. 12., fugit 20.
- Euclides, Phliasius Cleagorae pictoris filius, haruspex VII. 8. 1.
- Euphrates, eius latitudo I. 4. 11., Cyrus cum copiis transit 17., 18., eundem Graeci non procul a fontibus traiciunt IV. 5. 2.
- Eurylochus Lusitates protegit Xenophontem clypeo IV. 2. 21., reus strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus

- mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.
- Eurymachus Dardanus V. 6. 21.
- Ganos VII. 5. 8.
- Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.
- Gins filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri planstra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.
- Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthe VII. 3. 28.
- Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.
- Gongylus Eretriensis VII. 8. 8. 17.
- Gorgias Leontinus, eius Proxenus auditor fuit II. 6. 16.
- Gorgio, frater Gongyli VII. 8. 8.
- Graeci quot ascenderint cum Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt contra Artaxerxem ascendere I. 3. 1., 4. 12., vincunt et fugant barbaros I. 8. 21., 10. 11., redeunt in castra sua I. 10. 17., mortem Cyri aegre ferunt II. 1. 4., redeunt ad Ariaeum II. 2. 8., non uno loco cum Ariaeo castra ponunt II. 4. 1., perveniunt ad Zapatam amnem, ubi eorum duces dolo Tissaphernis capiti interficiuntur II. 5. 31., eorum animos excitat Xenophon III. 1. 15. iter faciunt pugnant III. 3. 7., fugant Persas III. 4. 15., pellunt Persas de colle 25., 44., iter molestissimum faciunt per montes Carduchorum, quibus eum per septem dies continuo pugnare coguntur IV. 3. 2., vadunt per Armentiam IV. 4. 1., vexati nive et frigore IV. 5. 3., superant Chaelybes, Taochos et Phasianos IV. 6. 24., pergunt per Scythinorum fines IV. 7. 18., cum Maconibus foedus faciunt IV. 8. 7., vincunt Colchos IV. 8. 19., perveniunt Trapezunta IV. 8. 22., aggrediuntur Drilas V. 2. 1., Mossynoecorum metropolim expugnant V. 4. 26., Cotyoris navigant Sinopen VI. 1. 14. inde Heracleam Ponti VI. 2. 2.; seditione orta exercitus trifariam dividitur VI. 2. 16. sed mox cursu se coniungunt VI. 4. 1., Bithynos acie vincunt VI. 5. 31., perveniunt Chrysopolim VI. extr., traiciunt Byzantium VII. 1. 7., apud Seuthe stipendia merent et vincunt Thraces VII. 3. 14., tandem coniungunt se cum Thibronis exercitu VII. 8. 24.
- Gymnias urbs magna in regione Scythinorum IV. 7. 19.
- Halisarne VII. 8. 17.
- Halys amnis Paphlagoniae V. 6. 9., VI. 2. 1.
- Harmene VI. 1. 15.
- Harpasus IV. 7. 18.
- Hecatonymus, legatus Sinopensium V. 5. 7., 24., 6. 3.
- Hegesander lochagus VI. 3. 5.
- Hellas Gongyli Eretriensis uxor VII. 8. 8.
- Heraclea, urbs Ponti Graeca, Megarensium colonia in Mariandynorum regione VI. 2. 1., quantum distet a Byzantio VI. 4. 2., multae ibi appellunt naves V. 6. 10.
- Heracleotis VI. 2. 19.
- Heraclides Maronites hortatur convivas ut Seuthae dent munera VII. 3. 15.: mittitur ut praedam vendat VII. 4. 2., 5. 5., calumniatur Xenophontem 6., VII. 6. 5., Graecus dicitur VII. 6. 41.

- Herculi viae duci sacra flunt IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi descenderit ad Cerberum educendum VI. 2. 2. Hesperitae VII. 8. 25.
 Hieronymus Eleus, Proxeni lochagorum natu maximus III. 1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.
 Hieronymus Euodeus (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.
 Hyrcanii VII. 8. 15.
 Iasonium litus. ibi Argo appulit VI. 2. 1.
 Iconium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.
 Ida VII. 8. 7.
 Ionicae urbes deficiunt a Tissapherne ad Cyrum I. 1. 6.
 Iris V. 6. 9.
 Issi urbs Ciliciae maritima magna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.
 Isthmus II. 6. 3.
 Itamenes opem fert Asidatae VII. 8. 15.
 Iuppiter, hospitalis III. 2. 4., servator III. 2. 9. IV. 8. 44., rex: huic sacra facit Xenophon de imperio oblato recipiendo VI. 1. 22., conf. VI. 6. extr. Milichius VII. 8. 4.
 Laeodaeamoni: horum homoei in pueritia furari discunt, sed in furto deprehensi virgine caeduntur IV. 6. 15., contendunt eum Atheniensibus de principatu VI. 1. 27., quem consequuti sunt VI. 6. 12., quae loca ipsorum imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.
 Lampsacus VII. 8. 1., 6.
 Larissa urbs magna, sed deserta, ad Tigrim III. 4.
 Lotophagi III. 2. 25.
 Lycaea ludii Arcadium I. 2. 10.
 Lycaonia vastatur a Cyro I. 2. 19., satrapa eius est Mithridates VII. 8. 25., Lycaones non parent regi Persarum III. 2. 23.
 Lyceum VII. 8. 1.
 Lycius Polystrati filius Atheniensis praest equitatu III. 3. 20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.
 Lycius Syracusanus eques speculatum mittitur a Clearcho I. 10. 14.
 Lyco Achaeus adversatur Xenophonti V. 6. 27., refert ad exercitum ut pecuniam poscant Heracleotas VI. 2. 4., legatus hanc ob causam Heracleam mittitur 7. anctor seditionis 9. Lycus VI. 2. 3.
 Macrones IV. 8. 1., V. 5. 18., suis legibus utuntur VII. 8. 25.
 Maeander I. 2. 5., 6.
 Maesades pater Senthae rex Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.
 Magnetes. eorum saltatio VI. 1. 7.
 Mantinenses. eorum saltatio VI. 1. 11.
 Mardi IV. 3. 4.
 Mariandyni. horum in regione sita fuit Heraclea VI. 2. 1.
 Marsyas amnis exiguus, oriens non procul Celaenis influit in Maeandrum: hic Apollo dicitur cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.
 Mascas amnis Mesopotamiae influens in Euphratem I. 5. 4.
 Media per hanc redeunt Graeci II. 4. 27., III. 5. 15., Medorum feminae pulchrae et magnae laudantur III. 2. 25., eorum imperio potiuntur Persae VI. 3. 4. 8., 11.
 Medea regis Medorum uxor III. 4. 11.
 Mediae murus I. 7. 15., II. 4. 12.
 Medocus rex Odrysarum VII. 2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.
 Medosades mittitur a Senthae ad

- Xenophontem VII. 1. 5., 2. 10., 24., 7. 1., 11.
 Megabyzus Dianae Ephesiae aedituus V. 3. 6.
 Megaphernes Persa *φοινιστής* regius occiditur a Cyro I. 2. 20.
 Melanditae gens Thraciae VII. 2. 32.
 Melinophagi populus Thraciae VII. 5. 12.
 Meno Thessalus ducit ad Cyrum mille pedites gravis armaturae et quingentos cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro in Ciliciam 20., primus cum suis transit Euphratem I. 4. 13., eius milites iniuria afficiunt Clearchum et huius milites I. 5. 11., cornu sinistro Graecorum praest I. 7. 1., 8. 4., hospes Ariaei II. 1. 5., remanet apud Ariaeum II. 2. 1., suspectus est ob proditionem II. 5. 28., capitur a Tissapherne 31., misere trucidatur II. 6. 29. eius mores pessimi II. 6. 21.
 Mespila urbs olim Medorum capta a Persis III. 4. 10.—12.
 Midas capit Satyrum I. 2. 13.
 Milesia Cyri pellex fugit ad Graecos I. 10. 3.
 Miletus obsidetur I. 1. 7., 4. 2., cur non defecerit ad Cyrum I. 9. 3.
 Miltocythes Thrax cum suis transfugit ad regem II. 2. 7.
 Mithridates Cyri amicus II. 5. 35., III. 3. 2., 4., adoritur Graecos abeuntes III. 3. 6., iterum adoritur III. 4. 2., 3., satrapa Lycaoniae et Cappadociae dicitur VII. 8. 25.
 Mossynoeci V. 4. 2. V. 5. 1., non parent Persis VII. 8. 25.
 Myriandus urbs et emporium a Phoenicibus habitatum ad mare mediterraneum I. 4. 6.
 Mysia VII. 8. 8., 20.
 Mysi populantur Cyri satrapiam I. 6. 7. bellum gerit Cyrus cum eis I. 9. 14., non parent regi Persarum III. 2. 23., 24.
 Mysus quidam saltat VI. 1. 9., 12., alius insidias simulat V. 2. 29.
 Nausiclides VII. 8. 6.
 Neo Asinaeus vicem absentis Chirisophi imperatoris gerebat V. 6. 36., calumniatur Xenophontem V. 7. 1., malitiose suadet eidem ut seorsum iter faciat VI. 2. 13., succedit in locum Chirisophi vita defuncti VI. 4. 11., temere edncit nonnullos praedatum VI. 4. 23., affectat imperium totius exercitu VII. 2. 2., dissidet a ceteris VII. 2. 17., 29., 3. 2., 7.
 Neon tichos VII. 5. 8.
 Nicander Laco occidit Dexippum V. 1. 15.
 Nicarchus Arcas lochagus vulneratus nnciat calamitatem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.
 Nicomachus Oetaeus praest pel-tastis IV. 6. 20.
 Odrysa VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15.
 Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.
 Olympia V. 3. 7., 11.
 Olynthii I. 2. 6.
 Ophrynum VII. 8. 5.
 Opis urbs magna ad Physcum anem II. 4. 25.
 Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. mortis damnatur 10
 Orontas gener regis II. 4. 8. III. 4. 13., comitatur Graecos redeun-

- tes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Armeniae III. 5. 17., IV. 3. 4.
- P**aphlagonia describitur V. 6. 6. seq. Corylas est eius satrapa VII. 8. 25. Paphlagoniae galeae V. 2. 22., 4. 13.
- Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20. Pariani VII. 3. 16.
- Parthenium VII. 8. 15., 21.
- Parthenius V. 6. 9., VI. 2. 1.
- Parysatis, uxor Darii, mater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., Cyrum magis amat quam Artaxerxem I. 1. 4. eius praedia in Syria I. 4. 9., in Media II. 4. 27.
- Pasio Megarensis praestit septingentis I. 2. 3., a quibus desertus fugit domum I. 4. 7.
- Pategyas Persa Cyri amicus I. 8. 1.
- Peltae I. 2. 10.
- Pergamus VII. 8. 8., 23.
- Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 8., 11., 28., 4. 2.
- Persae. horum feminae laudantur ob fortiam III. 2. 25., arcus magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equitatus nocte est inutilis III. 4. 35., saltatio VI. 1. 10.
- Phalinius Tissapherni carus II. 1. 7., artem certandi armis et tacticeae profitebatur ibid.: negat Graecos invito rege salvos redire posse II. 1. 18.
- Pharnabazus Bithyniae satrapa VII. 8. 25., Phrygiae VI. 4. 24., 5. 30., eius equites clade afficiunt Graecos palantis VI. 4. 24., praemii et pollicitationibus sollicitat Anaxibium ut Cyrianis liberet Asiam VII. 1. 2., similiter postea Aristarchum VII. 2. 7.
- Phasis fluvius IV. 6. 4.
- Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. referuntur ad satrapiam Tiribaxi VII. 8. 25.
- Philesius Achaicus sufficitur in locum Menonis III. 1. 47., idem et Sophacetus dicuntur natu maximi duces V. 3. 1., adversatur Xenophonti V. 6. 27. damnatur repetundarum V. 8. 1., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32. V. Phrynicus.
- Philoxenus Pellenensis rem fortiter gerit V. 2. 15.
- Phocais. Cyri pellex prudens et pulcra capitur in castris I. 10. 2.
- Phoenice VII. 8. 25.
- Pholoë V. 3. 10.
- Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.
- Phrygia regio Asiae minoris V. 6. 24., VII. 8. 25.
- Phrynicus Achaicus VII. 2. 1., strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi al. Philesius), negat se sine Xenophonte militaturum esse VII. 5. 10.
- Physcus amnis Assyriae qui in Tigrim influit II. 4. 25.
- Pigres Car Cyri interpretis I. 2. 17., 5. 7., 8. 12.
- Pisidae. hos bello se petere simulabat Cyrus I. 2. 1., cum iis olim bellum gesserat I. 9. 14., hostes erant regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23.
- Polus nauarchus succedit Anaxibio VII. 2. 5.
- Polybotes Atheniensis IV. 5. 24.
- Polycrates Atheniensis lochagus occupat vicum IV. 5. 24., mittitur ad naves conquiendas V. 1. 16., cum Xenophonte it ad Seuthen VII. 2. 17., 29. subornatus ab Xenophonte in Heraclidem invehitur VII. 6. 41.
- Polynicus legatus Thibronis VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56.
- Pontus V. 6. 15., 16. Eux. IV. 8. 22

- Procles a Damarato Lacedaemonia ortus, Teuthraeiae praefectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.
- Proxenus Thebanus Boeotus amicus Cyri, cuius consilio milites conscribit adversus Pisidas I. 1. 11., ducit ad Cyrum mille quingentos graves et quingentos levis armaturae I. 2. 3. studet Clearchi et Menonis rixas componere I. 5. 14., invitat Xenophontem et commendat Cyro III. 1. 4., 8., respondet legatis regis de armis tradendis II. 1. 10., captus dolo a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius mores describuntur II. 6. 16., V. 3. 5.
- P**sarus fluvius Ciliciae I. 4. 1.
- Pylae Ciliciae et Syriae I. 4. 4.
- Pylae Babyloniae ad Euphratem I. 5. 5.
- Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1.
- Pyrrhias Arcas VI. 5. 11.
- Pythagoras Lacedaemonius, praefectus classi quam Lacedaemonii Cyro miserunt auxilio I. 4. 2.
- R**hathines missus a Pharnabazo cum copiis contra Graecos VI. 5. 7.
- Rhodii laudantur ut boni funditores III. 3. 16., 4. 15., Rhodius quidam promittit pontem ex utriusque inflatis III. 5. 8.
- Rhoparas satrapa Babyloniae VII. 8. 25.
- S**almydessus VII. 5. 12.
- Samolus Achaicus mittitur legatus ad Sinopenses de navibus V. 6. 14., praestit ducentis hominibus subsidiariis VI. 5. 11.
- Sardibus proficiscitur Cyrus contra fratrem I. 2. 2. seq. huc venit Xenophon accessit a Proxeno III. 1. 8.
- Satyros capitur a Mida I. 2. 13.
- Scillus prope Olympiam. Hanc Lacedaemonii exstructam Xenophonti exsuli dederunt V. 3. 7.
- Seythae sagittarii III. 4. 15.
- Seytheni IV. 7. 18.
- Selinus amnis templum Dianae Ephesiae praeterfluens: it. amnis Peloponnesi prope Olympiam, ad quem Xenophon exstruit templum et locum Dianae V. 3. 8. seq.
- Selybria VII. 2. 28., 5. 15.
- Seuthes Thraciae rex invitat Graecos ad stipendia facienda VII. 1. 5., 2. 10., sortem patris narrat VII. 2. 32., Athenienses vocat cognatos suos 31., Graecorum duces vocat ad coenam VII. 3. 15., incendit viccos hostium VII. 4. 1., captivos iaculo configit 6., conatur corrumpere duces VII. 5. 2., 9., fit alienus a Xenophonte VII. 5. 7., 16., agit cum Lacedaemoniorum legatis de remittendis Graecis VII. 6. 3., Xenophontem tantum ob studium erga milites accusare potest VII. 6. 4., 39., tandem oratione Xenophontis commovetur ut reliquum stipendium solvat militibus VII. 7. 55., promissa Xenophonti non praestat VII. 5. 8., 6. 18., 7. 39., conatur retinere Xenophontem VII. 6. 43., 7. 50.
- Silanus Ambraciota haruspex accipit decem talenta a Cyro I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat arcanum Xenophontis V. 6. 17., 29., minitantur milites ei, si solus domum abire audeat 34., sed Heraclaea nave conducta clam domum aufugit VI. 4. 13.
- Silanus Macistius signum dat tuba VII. 4. 16.
- Sinope urbs Graeca maritima Ponti Euxini in Paphlagonia, Mile-

- aiorum colonia VI. 1. 15., legatus huius civitatis superbe loquitur cum Graecis V. 5. 12.
Sitalcas VI. 1. 6.
Sittace, urbs Babyloniae magna ad Tigrim II. 4. 13.
Smieres dux cohortis Arcadum perit cum suis VI. 3. 4., 5.
Socrates Achaeus Cyri hospes conscribit milites I. 1. 11., ducit ad Cyrum quingentos milites gravis armaturae I. 2. 3., dolo captus a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., laudatur II. 6. 30.
Socrates Atheniensis interrogatus a Xenophonte de itinere ad Cyrum quid responderit III. 1. 5., 6.
Sol deus, cui equos nutriunt et immolant Armenii IV. 5. 35.
Soli urbs maritima Ciliciae I. 2. 24.
Sophaenetus Arcas ducit ad Cyrum Celaenas mille pedites gravis armaturae I. 2. 9.
Sophaenetus Stymphalius hospes Cyri I. 1. 11., cum mille pedibus gravis armaturae venit ad Cyrum I. 2. 3., foras prodit ad Ariaeum II. 5. 37., relinquitur ad castra tutanda IV. 4. 19., natu maximus ducum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi sine cognomine patriae, damnatur muneris neglecti V. 8. 1.
Sosis Syracusanus venit ad Cyrum cum mille pedibus gravis armaturae I. 2. 9.
Soteridas Sicyonius homo ineptus et iniquus erga Xenophontem III. 4. 47.
Spithridates a Pharnabazo mittitur adversus Graecos VI. 5. 7.
Stratocles Cretensis praest sagittariis Cretensibus IV. 2. 29.
Susa II. 4. 25. eorum situs III. 5. 15.
Syennesis Cilicum rex I. 2. 12., custodit aditum Ciliciae I. 4. 4., 2. 21., se tradit Cyro permotus ab uxore I. 2. 26., adiuvat Cyrum pecunia et donatur ab eo I. 2. 27.
Syria I. 4. 6. Syriae portae I. 4. 4., 5. Syri colunt pisces maiores et columbas ut deos I. 4. 9.
Tamos Aegyptius praest navibus Spartanorum et Cyri I. 2. 21., cum classe Cyri obsidet Miletum I. 4. 2.
Taochi stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18. resistunt Graecis IV. 6. 5. horum castellum expugnant Graeci IV. 7. 2., non parent regi Persarum V. 5. 17.
Tarsus urbs Ciliciae magna et opulenta, per quam fluit Cydnus amnis I. 2. 23., diripitur a Menonis militibus I. 2. 26.
Teleboas amnis exiguus Armeniae occidentalis IV. 4. 3.
Teres, unus e maioribus Seuthae VII. 2. 22., Odrysae filius 5. 1.
Teuthranis II. 1. 3., VII. 8. 17.
Thapsacus urbs Syriae ad Euphratem. Hic transit Cyrus Euphratem I. 4. 11.
Tharypas amasius Menonis II. 6. 28.
Thebes campus VII. 8. 7.
Theches mons, unde Graeci Pontum Euxin. despexerunt IV. 7. 21.
Theogenes Locrensis lochagus vulneratur VII. 4. 18.
Theopompus Atheniensis II. 1. 12.
Thermodon fluvius Paphlagoniae in Pontum Euxinum influens V. 6. 9., VI. 2. 1.
Thibro accessit Cyrianos contra

- Tissaphernem VII. 6. 1., 7., tradito exercitu bellum gerit contra Tissaphernem et Pharnabazum VII. 8. 24.
Thorax Boeotius adversatur Xenophonti V. 6. 19., 21., 25.
Thracia Asiatica describitur VI. 4. 1. Thraeces Asiatici obsident Arcades VI. 3. 4.
Thracia VII. 1. 15., Thracum saltatio VI. 1. 5., convivium VII. 3. 16. vestitus adversus frigus VII. 4. 4. *ὄρεσις* vel *ὄρειος ὄρεσις* VII. 4. 11., modus fugiendi VII. 4. 17.
Thracium locus Byzantii VII. 1. 24.
Thymbrium urbs Phrygiae I. 2. 13. hic est fons Midiae.
Thyni populus Thraciae in Europa nocte bellicosissimus VII. 2. 22. VII. 4. 1., 14., 18.
Tibareni populus Asiae liber ad Pontum Euxinum, finitimi Chalybibus V. 5. 2., VII. 8. 25.
Tigris, ex hoc fluvio canales ducti sunt in Euphratem I. 7. 15., II. 4. 13., per pontem traiciunt eum Graeci II. 4. 24., fontes eius praeterant Graeci IV. 4. 3.
Timasio Dardanaensis in locum Clearchi sufficitur III. 1. 47., V. 1. 32. exsul Troadis V. 6. 23., cum Clearcho et Dercylida antea militaverat in Asia 24., cum Xenophonte est natu minimus ducum III. 2. 37., impedit ne Xenophon urbem condant in Ponto V. 6. 19., 21., praest equitibus Xenophontis VI. 3. 12., 5. 28., VII. 3. 46., habet multa pocula et tapetes Persicos II. 3. 18., negat se sine Xenophonte esse militaturum VII. 5. 10.
Timesitheus Trapezuntius V. 4. 2., 4.
Xenoph. Anab.
- Tiribazus satrapa Armeniae occidentalis IV. 4. 4. Phasianorum et Hesperitarum VII. 8. 25., regi carus IV. 4. 4., inducias facit cum Graecis ibid., vult adoriri Graecos IV. 4. 18. eius tentorium capitur IV. 4. 21.
Tissaphernes cum Cyro ascendit ad Darium I. 1. 2., calumniatur Cyrum apud fratrem 3. Milesiorum alios occidit, alios expellit 7., aperit regi consilium Cyri I. 2. 4., II. 3. 19., unus ex quatuor Artaxerxis ducibus I. 7. 12., ab eo deficiunt omnes civitates ad Cyrum I. 9. 9., homo impius et subdolos II. 5. 39., iactat suam erga Graecos benevolentiam II. 3. 18., facit foedus cum Graecis II. 3. 26., amoliri a se studet suspicionem insidiarum II. 5. 16., dolo capit duces Graecorum II. 5. 32. adoritur Graecos III. 4. 13., decernunt Lacedaemonii bellum contra eum VII. 6. 1., 7., 8. 24.
Tolmides Eleus. praeco optimus II. 2. 20.
Tralles I. 4. 8.
Tranipsae VII. 2. 32.
Trapezus urbs Graeca ad Pontum Euxinum, Sinopensium colonia, in Colehorum regione IV. 8. 22., pendebat tributum Sinopensibus V. 5. 10.
Troas V. 6. 24., VII. 8. 7.
Tyriaeum urbs Phrygiae I. 2. 14.
Ulixes dormiens rediit in patriam V. 1. 2.
Xanthicles Achaeus sufficitur loco Socratis Achaei III. 1. 47. repetundarum damnatur V. 8. 1.
Xenias Parrhasius Arcas ascenderat antea cum Cyro ad patrem I. 1. 2., nunc cum quattuor millibus gravis armaturae venit ad Cyrum I.

2. 3. . celebrat Lycaea 10. . desertus a militibus clam aufugit domum I. 4. 7.

Xenophon Atheniensis invitatus a Proxeno hospite ut Cyrum sequeretur, impellitur a Socrate ut Apollinem de hoc itinere consulat III. 1. 4. . venit ad Cyrum Sardes 8. . respondet Ariaco II. 5. 41. valde sollicitus vidit somnium III. 1. 11. . surgit et convocat lochagos Proxeni 15. a quibus dux creatur loco Proxeni 26. . 47. . abigit Apollonidem 30. . ostendit ducibus quid fieri debeat III. 1. 35. . hortatur milites III. 2. 7. . rationem itineris proponit 34. . praecedit agmini extremo 37. . persequitur hostes frustra III. 3. 8. . igitur instituit funditores et equites 20. . celeritate occupat montem III. 4. 44. . lenis erga militem iniquum 47. . fallit hostes strategemate IV. 2. 2. . magna cum arte ducit copias per montes Carduchorum IV. 2. 9. . seq. : deseritur ab armigero 21. . iterum valde sollicitus somnio spem bonam accipit IV. 3. 8. . strategema eius IV. 3. 20. . transigit noctem sine igne et cibo sub dio IV. 5. 21. . humaniter tractat vicium praefectum Armenium 28. . de quo dimisso fit rixa inter Xenophontem et Chirisophum IV. 6. 3. . eius consilium de hostibus aggrediendis 10. . idem de oppugnando castello Taachorum IV. 7. 4. . mutat prudenter aciem IV. 8. 10. . suadet quomodo tempus recte transigat exercitus quamdiu sit Trapezunte V. 1. 5. . oppugnat Drilarum castellum V. 2. 8. . cum Agesilao ex Asia redit V. 3. 6. . exsul habitat

Scyllunte 7. . ex praeda sibi exstruit fanum Dianae 9. . constatur urbem condere in Ponto V. 6. 15. . defendit se ab eriminatione ducum V. 7. 5. . lustrat exercitum 35. . defendit se a crimine insolentiae et petulantiae V. 8. 2. . imperium exercitus oblatum repudiat VI. 1. 19. . consiliit Herculem. prositne et apud exercitum manere VI. 2. 15. . auxilio proficiscitur Arcadibus obsessis VI. 3. 19. . adhortatur milites ad hostes aggrediendos VI. 5. 14. . sedat tumultum militum VI. 6. 8. . hortatur milites ut Cleandro gratificentur 12. . iram militum in Byzantios sedat VII. 1. 22. . valedicit exercitui et cum Cleandro discedit 40. . sed iussu Anaxibii redit ad exercitum VII. 2. 8. . ei insidiatur Aristarchus 14. . 16. . proficiscitur ad Seuthen 17. . refert ad milites, velintne stipendia mereri apud Seuthen VII. 3. 3. . in convivio Seuthae donat se et suos 30. . defendit suam innocentiam et docet se non esse in culpa quod Seuthes stipendium promissum non solvat VII. 6. 11. . fortiter respondet Medosadae VII. 7. 4. . persuadet tandem Seuthae ut stipendium solvat 21. . vendit equum, ut viaticum habeat VII. 8. 2. . capit Asidatem cum multis opibus, hinc locupletatus discedit 23.

Xerxes victus terra marique a Graecis III. 2. 13. . post cladem in Graecia acceptam aedificat Celenarum arcem et regiam I. 2. 9.

Zapatas annis II. 5. 1. . III. 3. 6. Zelarchus curator fori verum pro mercalium V. 7. 24.